



คู่มือเกณฑ์ที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนคติของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร

พระครูโกนิจ อภิชาติ อภิชาติ (สนิทพันธ์เพ็ญ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานที่กรมการศึกษานานาชาติจัดทำขึ้น

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๑

**DESIRABLE QUALIFICATIONS OF POLITICIANS IN EXPECTATION
OF THE HIGHER SECONDARY STUDENTS OF WAT RAJABOPIT
SCHOOL PHRANAKHORN DISTRICT BANGKOK**

PHRAKHRUVINAYATHON APICHART ABICHATO (SINSUBPERM)

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2556 (2013)**




คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบการเมืองตามทัศนะของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร

พระครูวินัยธร อภิชาติ อภิชาโต (สินทรัพย์เพิ่ม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2556

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบการเมืองตามทัศนะของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร

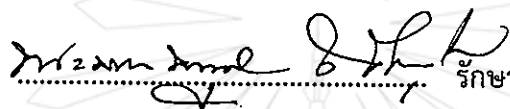


พระครูวินัยธร อภิชาติ อภิชาโต (สินทรัพย์เพิ่ม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2556


หัวข้อวิทยานิพนธ์ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ชื่อนักศึกษา : พระครูวินัยธร อภิชาติ อภิชาติโต (สินทรัพย์เพิ่ม)
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก


บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต


..... รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน (ผศ.ดร.))

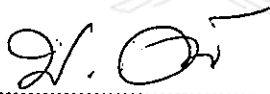
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร)


..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)


..... กรรมการ
(ดร. ขวลิต ไทลรินทร์)


..... กรรมการ
(พันตำรวจเอก ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ ศรีวัฒนา)


..... กรรมการ
(ดร. ปัญญา คล้ายเดช)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title : Desirable Qualifications of politicians in Expectation
of the Higher Secondary Students Of Wat Rajabopit
School, Phranakhorn District, Bangkok

Student's Name : Phrakhravinayathon Apichart Abijato (Sinsubperm)

Department : Government

Advisor : Asst.Prof. (Emeritus) Dr. Sukit Chaimusik

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

Thesis Committee

P.S. Nānāvuddho Acting Dean of Graduate Scho
(Phramaha Boonsri Nānāvuddho (Asst.Prof. Dr.))

[Signature] Chairman
(Assoc.Prof. Sornchai Taomirts)

S. Chaimusik Advisor
(Asst.Prof. (Emeritus) Dr. Sukit Chaimusik)

[Signature] Member
(Dr. Chawalit Lairin)

N. Srivatana Member
(Pol.Col.Prof.Dr. Niti Srivatana D-Litt)

P. Klaydesh Member
(Dr. Panya Klaydesh)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ชื่อนักศึกษา : พระครูวินัยธร อภิชาติ อภิชาติ (สินทรัพย์เพิ่ม)
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ. (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
ปีการศึกษา : 2556

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่มี ผลการเรียน และระดับชั้นที่ศึกษา ที่แตกต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,005 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 286 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบปลายปิด และปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาค่าที่ t-test (Independent Samples) และค่าเอฟ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีทัศนะต่อคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 คือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 1 คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 4 คือ ด้านความเป็นผู้นำ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 5 คือ ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีเพศ ผลการเรียน และระดับชั้นการศึกษา ต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ นักการเมืองไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบน ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่

นักการเมืองมีความละเอียดในการทำความชั่วและความทุจริต ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ นักการเมืองมีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำกิจการต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง และด้านความเป็นผู้นำ ได้แก่ นักการเมืองมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของที่สมควรให้แก่ประชาชนที่ควรได้รับการแบ่งปัน ด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ นักการเมืองปฏิบัติงานด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร ไม่ตรีต่อประชาชนผู้มารับบริการ ตามลำดับ



Thesis Title : Desirable Qualifications of politicians in
Expectation of the Higher Secondary Students
Of Wat Rajabopit School, Phranakhorn District,
Bangkok

Student's Name : Phakhruvinayathon Apichart Abijato (Sinsubperm)

Department : Government

Advisor : Asst. (Emeritus) Prof. Dr. Sukit Chaimusik

Academic Year : B.E. 2556 (2013)

The Objectives of this thesis paper were as follows; 1. to Study desirable qualifications of politicians in expectation of the higher secondary students of Wat Rajaborpit School, Phranakhorn District in Bangkok, 2. to compare desirable qualifications of politicians in expectation of the higher secondary students of Wat Rajaborpit School, Phranakhorn District in Bangkok based on their GPA results and classroom levels, and 3. to collect suggestion on desirable qualifications of politicians in expectation of the higher secondary students of Way Rajaborpit School, Phranakhorn District in Bangkok. The populations used in the study were 1,005 higher secondary students of Way Rajaborpit School. The 286 samplings were obtained by Taro Yamane's table. The research instruments were open-ended questionnaires. The statistics used in data analysis consisted of percentile, mean, Standard deviation, t-test and F-test (One-way ANOVA).

The result of research were found as follows:

1. The level of students' attitude towards desirable qualifications of politicians in 5 aspects was totally moderate. When considered in each aspect, personality was in a high rank followed by moral and ethic, human relation, leadership and work performance respectively.

2. Students with different GPA results and classroom levels had no significant attitude towards desirable qualifications of politicians. The result was against the hypothesis having set.

3. The suggestions were that; In moral and ethic, politicians should not corrupt and at the same time they should be altruists. In personality, politicians should be ashamed of sin and corruption. In human relation, politicians should be calm and careful in any activities. In leadership, politicians should be merciful and helpful. To people, and in work performance, politicians should be friendly to people.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่ายในการให้คำแนะนำปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ จึงทำให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโธ (ผศ. ดร.) รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขออนุโมทนาท่าน ผศ.(พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้แล้วเสร็จ

ขออนุโมทนาขอขอบคุณ รศ. ดร. ศรชัย ท้าวมิตร ดร.ชวลิต ไหลรินทร์ และอาจารย์อดิศักดิ์ วิไลลักษณ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำปรับปรุงเนื้อหาสาระ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ พระเมธาวิณัยรส ที่ได้ให้โอกาสและส่งเสริมการศึกษาตลอดมา

ขออนุโมทนาขอขอบคุณท่านคณาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อนนักศึกษาปริญญาโท รหัส 52 สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจ คณะผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ขออนุโมทนาขอขอบคุณ บิดา มารดา อันเป็นที่เคารพภักดีของผู้วิจัยผู้ซึ่งวางรากฐานการศึกษาที่ดี และเป็นพลัง กำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัย

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของอุปัชฌาย์อาจารย์และคุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาจนสำเร็จ

พระครูวินัยธร อภิชาติ อภิชาติ (สินทรัพย์เพิ่ม)



บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักการเมืองถือว่าเป็นตัวแทน หรือผู้แทนของประชาชนซึ่งเข้ามาทำหน้าที่แทนกลุ่มบุคคลเหล่านั้นด้วยจิตอาสา ซึ่งนักการเมืองที่ดีจะต้องรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลที่ตนเข้ามาเป็นตัวแทนอย่างแท้จริง จะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มีคุณธรรมจริยธรรม รักษาและปกป้องผลประโยชน์ส่วนใหญ่ และที่สำคัญจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต นี้ถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน แต่ในปัจจุบันผู้นำในหน่วยงานภาครัฐและ จะมีพฤติกรรมเรื่องภาวะผู้นำค่อนข้างจะล้มเหลว บางครั้งผู้นำอาจแสดงพฤติกรรมโดยลืมหูลืมตาหรือจงใจสร้างพฤติกรรมแบบนี้ขึ้นมา จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะที่ล้มเหลวของนักการเมืองในปัจจุบันคือ การเลือกที่รักมักที่ชัง ผู้นำบางคนชอบแสดงออกซึ่งความลำเอียง นิยมใช้คนใกล้ชิดสนิทสนมไว้วางใจแต่คนรอบข้าง ซึ่งหาว่าไม่ว่าบุคคลเหล่านี้ต่างมุ่งหวังผลประโยชน์ที่ตนได้รับตอบแทนจึงทำตัวเป็นทาสรับใช้ใกล้ชิด ผู้นำบางคนทำตัวให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับคนบางคนเหนือกว่าคนอื่น และผู้นำบางคนชอบทำตัวเป็นศูนย์รวมของอำนาจ ขอบวางอำนาจบาตรใหญ่ ถือว่าตนเป็นผู้บังคับบัญชา จะว่ากล่าวใครก็ได้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนี้ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของประชาชนและสังคม เพราะจะสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อองค์กร และพฤติกรรมเหล่านี้เป็นอันตรายอย่างยิ่งที่จะนำความหายนะให้แก่สังคมและท้องถิ่นนั้น ๆ¹

โรงเรียนวัดราชบพิตรเป็นโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีพันธกิจและความรับผิดชอบในการให้การศึกษาแก่นักเรียนเพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพ โรงเรียนวัดราชบพิตรเป็นสถาบันการศึกษาที่ให้ความรู้ในหลายด้านและยังรวมทั้งเป็นโรงเรียนที่ช่วยกล่อมเกลาวัฒนธรรมทางการเมืองอีกทางหนึ่งเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางความคิดเห็นโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีสิทธิในการออกความคิดเห็นในการเลือกบุคคลมาทำหน้าที่เป็นผู้นำด้วยตนเองเพื่อเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกคน โดยการแสดงความคิดเห็นในฐานะพลเมืองของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ที่มีวิวัฒนาการทั้งคุณวุฒิที่ใกล้เคียงกัน น่าจะมีความคิดเห็นทางการเมืองที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน อันอาจกระตุ้นหรือโน้มน้าวให้เกิดการตัดสินใจที่แตกต่างกัน อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของบุคคลในเชิงพัฒนาการของบุคคลและส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองโดยเฉพาะของเยาวชนที่แตกต่างกัน

หากได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร ว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึง

¹วิเชียร วิทยอุดม, ภาวะผู้นำ LEADERSHIP ฉบับก้าวหน้ายุค, (กรุงเทพมหานคร : อีวีฟิล์ม และไซเท็กซ์, 2549), หน้า 121-122.

ประสงค์ของนักรการเมืองอยู่ในระดับใด โดยลักษณะใดและมีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองท้องถิ่นอย่างไรแล้วสามารถนำผลของการวิจัยที่ได้เสนอผู้บริหารของโรงเรียนวัดราชบพิธไปปรับปรุง และพัฒนากิจกรรมและการให้ความรู้เพิ่มเติมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักเลือกและพัฒนาความคิดและการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้องเหมาะสมกับสิทธิ หน้าที่และบทบาทของนักเรียน ในการพัฒนาตนเอง ในเชิงพัฒนาการของบุคคลและส่งเสริมบทบาทของเยาวชนไทยให้รู้ถึงสิทธิ หน้าที่ ของตนในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ตระหนักถึงการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและเตรียมความพร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงควรมีการศึกษาหาแนวทางแก้ไข ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เป็นอย่างไร ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขคุณลักษณะของนักรการเมืองท้องถิ่นและการทำหน้าที่ในการบริหารพัฒนาประเทศ ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง และทำให้ทราบว่านักเรียนคาดหวังหรือต้องการนักรการเมืองท้องถิ่นลักษณะใด เช่น คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ และคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานของนักรการเมืองท้องถิ่น ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ จะเป็นตัวชี้วัดให้แสดงถึงคุณภาพของนักรการเมืองท้องถิ่น ที่จะมาทำหน้าที่เป็นตัวแทนในท้องถิ่น อย่างเต็มความสามารถในการพัฒนาประเทศ และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของนักรการเมือง ตามความคาดหวังของนักเรียนอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะได้ทราบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับใด และนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่มี ผลการเรียนรู้ และระดับชั้นที่ศึกษา ที่แตกต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 นักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองแตกต่างกัน

1.3.2 นักเรียนที่มีระดับชั้นที่ศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนวัดราชาธิเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,005 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร คือ

- 1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม
- 2) ด้านบุคลิกภาพ
- 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์
- 4) ด้านความเป็นผู้นำ
- 5) ด้านการปฏิบัติงาน

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ โรงเรียนวัดราชาธิเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่มี ผลการเรียน และ ระดับชั้นที่ศึกษา ที่แตกต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

1.5.4 ทำให้สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนและนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและได้ผู้นำทางการเมืองที่ดีมีคุณธรรมเพื่อพัฒนาบ้านเมืองให้มีความเจริญสืบต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ตรงกัน ผู้วิจัยกำหนดความหมาย และขอบเขตของคำต่าง ๆ ดังนี้

ผู้นำทางการเมือง หมายถึง ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเพื่อให้เป็นผู้แทนของประชาชนเข้าไปทำงานทางการเมือง ตามระบอบประชาธิปไตย

ทัศนะ หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือบุคคลใด บุคคลหนึ่งของของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อผู้นำทางการเมืองพึงประสงค์ตามความเชื่อและความรู้สึกเชิงประมาณค่าของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในประสบการณ์

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ ปีการศึกษา 2554

โรงเรียนวัดราชบพิธ หมายถึง โรงเรียนวัดราชบพิธ เป็นโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 3 ถนนสนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีระกาสัปดาห์ จุลศักราช 1247 ตรงกับรัตนโกสินทร์ศก 104 หรือปีพุทธศักราช 2428 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นับเป็นโรงเรียนมัธยมชายล้วน ที่มีความเป็นมายาวนานแห่งหนึ่งของประเทศไทย คำว่า ราชบพิธ หมายถึง กษัตริย์ทรงสถาปนาขึ้น อันเป็นนามพระราชทานของวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการ ตัวบ่งชี้แสดงลักษณะคุณสมบัติเฉพาะตัวของบุคคลโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการปฏิบัติงาน ดังนี้

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง นักการเมืองที่พึงประสงค์ควรเป็นผู้มีความยุติธรรม ไม่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของพรรคพวก ญาติพี่น้องตน ไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการเป็นนักการเมือง ประพฤติตนห่างจากอบายมุขไม่ดื่มสุราจนรอนสติไม่ได้ หรือดื่มเป็นประจำ ไม่เจ้าชู้ ไม่เล่นการพนันต่าง ๆ เช่น หวย ไพ่ และไม่ประกอบอาชีพผิดจารีตประเพณีและกฎหมายไม่ประกอบอาชีพผิดจารีตประเพณีและกฎหมาย เป็นต้น

ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง นักการเมืองที่พึงประสงค์ควรเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสุขุมละเอียดรอบคอบ มีวาจาสุภาพ อ่อนโยน และเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง นักการเมืองที่พึงประสงค์ควรเป็นผู้ที่มีความเมตตา พิจารณาที่จะให้ประชาชนมีความสุข เอาใจใส่คิดหาหนทางแก้ปัญหาให้กับประชาชน มีความจริงใจต่อประชาชน ไม่เป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยมเชื่อถือไม่ได้ มีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำกิจการต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์ เป็นต้น

ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง นักการเมืองที่พึงประสงค์ควรเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน เป็นคนไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ เข้ากันได้กับประชาชนในชุมชน แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดำรงไว้ซึ่งความ

สามัคคีในหมู่ประชาชนในชุมชน และ ละเว้นการคบหาสมาคม หรือให้การสนับสนุนบุคคลซึ่งมีความประพฤติผิดกฎหมายหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เป็นต้น

ด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง นักการเมืองที่พึงประสงค์ควรเป็นผู้มีสติตลอดเวลาต่อหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ลืมหิวหรือละเลยต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตั้งอยู่บนพื้นฐานจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม ประสานงานกับทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ เอาใจใส่ช่วยเหลือแก้ปัญหาของประชาชน จัดให้มีบริการสาธารณะอย่างเป็นธรรม ทั่วถึงอย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ และใช้เวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานบริการได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้น

ผลการเรียน หมายถึง ผลการเรียนของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ 1) เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59, 2) เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59, 3) เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59 และ 4) เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00

ระดับชั้นที่ศึกษา หมายถึง ระดับชั้นที่ศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4, 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5 และ 3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6



บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นกรอบแนวทางในการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมือง
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมือง
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง
- 2.7 บริบทพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดท่าทีหรือพฤติกรรมหรือพฤติกรรมการแสดงออก ของบุคคลต่อปรากฏการณ์และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นคน ๆ หนึ่งจะมีทัศนคติมากมาย เนื่องจากบุคคลจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น สิ่งของหรือปรากฏการณ์อื่น ๆ มากมายในแต่ละวัน ทัศนคติก็น่าจะเกิดขึ้นตามสิ่งที่เราเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

2.1.1 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า *Aptus* แปลว่า โน้มเอียง ซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านได้ให้ความหมายของทัศนคติ ไว้อย่างแตกต่างกันตามทัศนะของตน ดังนี้

ฮิลการ์ด (Hilgard) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ทัศนคติ คือ พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อแนวคิดใด หรือสภาพการณ์ใดในทางเข้า หรือออกห่างและเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในครั้งต่อ ๆ ไป ในทางเอียงในลักษณะอย่างเดิม เมื่อพบกับสิ่งนั้น หรือแนวคิดนั้น หรือสถานการณ์นั้นอีก”¹

โรเจอร์ (Roger) ได้กล่าวถึง “ทัศนคติ ว่า เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้น คิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดย ทัศนคติ นั้นมีรากฐานมาจาก ความ

¹Hilgard ER, *Introduction to Psychology*, อังใน กัญญา สุวรรณแสง, *จิตวิทยาทั่วไป*, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา, 2538), หน้า 244.

เชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรม ในอนาคตได้ ทักษะคิด จึงเป็นเพียง ความพร้อม ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็น มิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสาร ภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจาก การรับสาร อันจะมีผลต่อ พฤติกรรม ต่อไป”²

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กล่าวว่า ทักษะคิดตามศัพท์ทาง พระพุทธศาสนา คือ “ความเห็น ซึ่งเป็นค่ากลาง ๆ ความเห็นถูกจัดเป็นสัมมาทิฐิ ความเป็นผิดจัดเป็น มิจฉาทิฐิ ส่วนทัศนคติตามความเห็นของนักวิชาการ ซึ่งมีความเห็นที่แตกต่างกันไป”³

กูด (Good) กล่าวว่า “ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้มหรือท่าทีที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ สถานการณ์ หรือค่านิยมหนึ่ง โดยจะมีความรู้สึกและอารมณ์มาเกี่ยวข้องอยู่ในความคิดเห็นนั้น ซึ่ง ทัศนคติสังเกตไม่ได้ แต่อารมณ์จะอนุมานได้จากพฤติกรรมทั้งวาจาและท่าทาง”⁴

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์ กล่าวว่า “ทัศนคติ (Attitude) ซึ่งบางตำราใช้คำว่า “เจตคติ” หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เจตคติถือเป็นกิริยาท่าทีความรู้สึกรวม ๆ ของ บุคคลที่เกิดจากความพร้อมหรือความโน้มเอียงของจิตใจหรือประสาท ซึ่งแสดงออกเพื่อโต้ตอบต่อสิ่ง เร้าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยจะแสดงออกในทางสนับสนุนเห็นดีเห็นชอบด้วยหรือต่อต้าน ไม่เห็นดีเห็นชอบ ด้วยก็ได้”⁵

ศักดิ์ สุนทรเสณี กล่าวถึง ทัศนคติ ที่เชื่อมโยงไปถึง พฤติกรรมของบุคคล ว่า ทัศนคติ หมายถึง

1) ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคล ในการที่จะ สร้างความพร้อม ที่จะ กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น ที่ได้รับมา

2) ความโน้มเอียง ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือ ต่อต้าน สิ่งแวดล้อม ที่จะมาถึง ทางหนึ่งทางใด

3) ในด้าน พฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนอง⁶

รังสรรค์ ประเสริฐศรี กล่าวว่า “ทัศนคติ คือ การประเมินหรือการตัดสินเกี่ยวกับความชอบ หรือไม่ชอบในวัตถุ คน หรือเหตุการณ์ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของคนคนหนึ่งเกี่ยวกับบางสิ่ง บางอย่าง หรือเป็นท่าทีหรือแนวโน้มของบุคคลที่แสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นบุคคล กลุ่มคน ความคิด หรือสิ่งของก็ได้โดยมีความรู้สึกหรือความเชื่อเป็นพื้นฐาน ทัศนคติไม่ใช่สิ่งเดียวกับค่านิยม เพราะ ค่านิยมเป็นสิ่งที่เราเห็นคุณค่า แต่ทัศนคติเป็นความรู้สึกด้านอารมณ์ (พอใจหรือไม่พอใจ) แต่ทั้ง 2

²Roger, Mass media and interpersonal, อังใน สุรพงษ์ โสณะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 122.

³ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, (กรุงเทพมหานคร : นาน มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546), หน้า 393.

⁴Good, C.V., Dictionary of Education, อังใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 122.

⁵บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540), หน้า 11-12.

⁶ศักดิ์ สุนทรเสณี, เจตคติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2531), หน้า 2.

อย่างมีความสัมพันธ์กัน ทักษะคิดเป็นพลังอย่างหนึ่งที่มีมองไม่เห็นเช่นเดียวกับสัญชาตญาณหรือแรงจูงใจเป็นพลังซึ่งสามารถผลักดันการกระทำบางอย่างที่สอดคล้องกับความรู้สึกของทักษะคิด”⁷

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ กล่าวว่า “ทักษะคิดเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อความเชื่อในขณะที่ความเชื่อก็มีอิทธิพลต่อทักษะคิด ทักษะคิดเป็นปัจจัยภายในที่นักจิตวิทยาหลายคนเชื่อว่าจะเป็นตัวที่ทำให้บุคคลมีการตอบสนองที่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาระดับชั้นต้นนี้ เพื่อทำให้ง่ายขึ้นเราอาจให้คำสองคำนี้ทดแทนกันได้ในการศึกษาถึงพฤติกรรมทั้งนี้ เพราะคำทั้งสองคำนี้ต่างส่งผลสะท้อนถึงความรู้สึกในทางบวกและทางลบ”⁸

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทักษะคิด หมายถึง ความคิด ความรู้สึกนึกคิด ท่าทีของบุคคลกับคนรอบข้างที่จะแสดงพฤติกรรมสนองตอบต่อวัตถุ สถานที่ สถานการณ์ ซึ่งมีผลมาจากสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่ได้รับในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และความพร้อมที่จะแสดงออกเป็นความคิดเห็นหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ในการสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ทักษะคิด เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมี พฤติกรรมได้ตอบ ในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของ ทักษะคิด นั้น

2.1.2 คุณลักษณะของทักษะคิด

จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์ ได้รวบรวมคุณลักษณะของทักษะคิดบางด้านที่นักทฤษฎีทางทักษะคิดจำนวนไม่น้อยมีความเห็นพ้องต้องกันและเป็นคุณลักษณะที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ดังนี้

- 1) ทักษะคิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ฉะนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจทักษะคิด จำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้มาอธิบาย
- 2) ทักษะคิดมีคุณลักษณะของการประเมิน ซึ่งคุณลักษณะข้อนี้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ทักษะคิดแตกต่างกันอย่างแท้จริงจากแรงผลักดันภายในอื่น ๆ
- 3) ทักษะคิดมีคุณภาพและความเข้ม คุณภาพของทักษะคิดเป็นสิ่งที่ได้จากการประเมินเมื่อบุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผลก็อาจมีทักษะคิดทางบวก (ความรู้สึกชอบ) หรือทักษะคิดทางลบ (ความรู้สึกไม่ชอบ) ส่วนความเข้มของทักษะคิดจะบ่งบอกถึงความมากน้อยของทักษะคิดทางบวกหรือลบนั่น ๆ
- 4) ทักษะคิดมีความคงทนไม่เปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้เองการเผยแพร่วิทยาการเกษตรแผนใหม่จึงมักประสบปัญหาเพราะการเปลี่ยนทัศนคติดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถนัดนัก
- 5) ทักษะคิดต้องมีสิ่งที่ หมายถึง (attitude object) ที่แน่นอน นั่นคือ ทักษะคิดต่ออะไรต่อบุคคล ต่อสิ่งของหรือต่อสถานการณ์จะไม่มีทัศนคติลอย ๆ ที่ไม่หมายถึงสิ่งใด

⁷ รั้งสรรค์ ประเสริฐศรี, พฤติกรรมองค์การ, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, 2548), หน้า 132.

⁸ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทไทมอนด์ อีบิส ลีเนส เวิลด์, 2542), หน้า 78.

6) ทักษะมีลักษณะความสัมพันธ์ เช่น ระหว่างบุคคลกับสิ่งของบุคคลอื่น ๆ หรือสถานการณ์ และความสัมพันธ์นี้เป็นความรู้สึกงุนงงนอกจากความสัมพันธ์ข้างต้นยังมีความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละบุคคล⁹

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของทัศนคติรวม ๆ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจทัศนคติให้ดีขึ้น ซึ่งลักษณะของทัศนคติ สรุปได้ดังนี้

- 1) ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้
- 2) ทัศนคติมีลักษณะที่คงทนถาวรอยู่นานพอสมควร
- 3) ทัศนคติมีลักษณะของการประเมินค่าอยู่ในตัว คือ บอกลักษณะดี – ไม่ดี ชอบไม่ชอบ เป็นต้น
- 4) ทัศนคติทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของพร้อมที่จะตอบสนองต่อที่หมายของทัศนคติ
- 5) ทัศนคติบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งของและบุคคลกับสถานการณ์ นั่นคือ ทัศนคติด้อยมีที่หมายนั่นเอง¹⁰

สุรางค์ ไคว์ตระกูล ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของทัศนคติไว้ 6 ประการ คือ

- 1) ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้
- 2) ทัศนคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ฉะนั้น ทัศนคติจึงมีทั้งบวกและลบ
- 3) ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึกอารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Action Tendency Component)
- 4) ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงอาจเปลี่ยนจากบวกเป็นลบ หรือจากลบเป็นบวก ซึ่งบางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทิศทางของทัศนคติ หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือความมากน้อย ซึ่งทัศนคติบางอย่างอาจจะหยุดเลิกได้
- 5) ทัศนคติเปลี่ยนแปลงตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เนื่องจากชุมชน หรือสังคมหนึ่ง ๆ อาจจะมีค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์พิเศษเฉพาะ ฉะนั้นค่านิยมเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลที่เป็นสมาชิก ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนทัศนคติจะต้องเปลี่ยนค่านิยม
- 6) สังคมประกิต (Socialization) มีความสำคัญต่อพัฒนาการทัศนคติของเด็ก โดยเฉพาะทัศนคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม อุดมคติ เช่น ทัศนคติต่อเสรีภาพในการพูด การเขียน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมสูงจะมีทัศนคติทางบวกสูงที่สุด¹¹

ธีระพร อูวรรณโณ สรุปลักษณะของทัศนคติไว้ 4 ด้าน คือ

⁹จรัสวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, **ทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม : การวัด การพยากรณ์ และการเปลี่ยนแปลง**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2547), หน้า 98.

¹⁰ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2545), หน้า 138.

¹¹สุรางค์ ไคว์ตระกูล, **จิตวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 247.

1) ทักษะที่มีที่หมาย (Attitude Object) ที่หมายเหล่านี้ ได้แก่ สิ่งของคน สถานที่ แนวความคิด สถานการณ์ ฯลฯ

2) มีการระบุในแง่ดี ไม่ดี (Evaluation Aspect)

3) มีลักษณะค่อนข้างยั่งยืนคงทน (Relative Enduring)

4) ความพร้อมในการตอบสนอง (Readiness for Response)¹²

เสรี วงษ์มณฑา กล่าวว่าลักษณะของ ทักษะคติ (Attitude) หมายถึง ความโน้มเอียงที่เรียนรู้ เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงพอใจ หรือไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจหมายถึงการ แสดงความรู้สึกภายในที่สะท้อนว่าคุณคนมีความโน้มเอียง พื่อใจหรือไม่พอใจเอียงต่อบางสิ่งบางอย่าง เช่น ตราสินค้า บริการ ร้านค้าปลีก เนื่องจากเป็นผลจากกระบวนการทางจิตวิทยา ทักษะคติไม่สามารถสังเกตเห็นได้ โดยตรงแต่ต้องแสดงว่าคุณคนกล่าวถึงอะไรหรือทำอะไร โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) ทักษะคติที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งหนึ่ง ประกอบด้วย แนวความคิดการบริโภคเฉพาะอย่าง หรือแนวคิดที่สัมพันธ์กับการตลาด

2) ทักษะคติเป็นเรื่องของสิ่งสะสมในสมองที่ได้เรียนรู้มา ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นผลมาจากประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การเปิดรับจากสื่อมวลชน

3) ทักษะคติไม่เปลี่ยนแปลง มีแนวโน้มจะคงเส้นคงวา คือ ทักษะคติในทุก ๆ เรื่องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่แสดงออก แม้ว่าจะมีแนวโน้มคงที่แต่ทักษะคติไม่จำเป็นจะต้องถาวรเสมอไป สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้

4) ทักษะคติเกิดขึ้นภายใต้สภาวะแวดล้อม ทักษะคติเกิดขึ้นภายใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ที่สิ่งแวดล้อมถูกกระทบโดยสถานการณ์¹³

ธงชัย สันติวงษ์ ได้สรุปคุณลักษณะของทักษะคติไว้ ดังนี้

1) **ทักษะคติเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ภายใน** กล่าวคือ เป็นเรื่องของระเบียบความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคล

2) **ทักษะคติจะมีใช้สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด** แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนได้เกี่ยวข้องอยู่ด้วยในภายนอก และทักษะคติจะก่อตัวจากการประเมินหลังจากที่ได้เกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอกดังกล่าว แสดงว่า ทักษะคติที่มีอยู่จะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

3) **ทักษะคติจะมีลักษณะมั่นคงถาวร** กล่าวคือ ภายหลังจากที่ทักษะคติได้ก่อตัวขึ้นมาแล้ว ทักษะคตินั้นจะมีความมั่นคงถาวรตามสมควร และไม่เปลี่ยนแปลงทันทีที่ได้รับตัวกระตุ้นที่แตกต่างไปทั้งนี้เพราะทักษะคติที่ก่อตัวขึ้นนั้น จะมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปจัดระเบียบเป็นความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงย่อมต้องใช้เวลาเพื่อกระบวนการดังกล่าวด้วย

¹²ธีระพร อุวรรณโณ, ความเชื่อและค่านิยมในเอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยา พื้นฐานเพื่อการแนะแนว หน่วยที่ 8, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535), หน้า 4.

¹³เสรี วงษ์มณฑา, การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค, (กรุงเทพมหานคร : ดวงกลม, 2542), หน้า 106.

4) **ทัศนคติจะมีความหมายอ้างอิงถึงตัวบุคคลและสิ่งของเสมอ** ทัศนคติไม่ได้เกิดขึ้นมาจากภายในแต่เป็นสิ่งที่ก่อตัว หรือเรียนรู้จากสิ่งที่มีตัวตนที่อ้างอิงได้ สิ่งที่ใช้อ้างอิงเพื่อการสร้างทัศนคติ อาจจะเป็นตัว บุคคล กลุ่มคน สถาบัน สิ่งของ ค่านิยม เรื่องราวทางสังคม หรือแม้แต่ความนึกคิดต่าง ๆ¹⁴

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะของทัศนคติ คือ เป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการเตรียมนี้เป็นการเตรียมภายในจิตใจมากกว่าภายนอกที่ จะสังเกตเห็นได้ ทัศนคติไม่ใช่สิ่งติดมาแต่กำเนิด หากเป็นการเรียนรู้ของมนุษย์ทัศนคติทำหน้าที่กระตุ้น หรือเร้าให้บุคคลควรประพฤติ หรือแสดงปฏิกิริยาในอาการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อปัจเจกชน วัตถุ หรือ สถานการณ์ต่าง ๆ ทัศนคติจะครอบคลุมเกี่ยวกับการประเมินค่าหรือความรู้สึกเกี่ยวกับอารมณ์ เป็นการ รวบรวมความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และความจริง รวมทั้งความรู้สึกที่เรียกว่า เป็นการประเมินค่าทั้งใน ทางบวกและทางลบ ซึ่งทั้งหมดจะเกี่ยวพันถึงกัน และจะบรรยายให้ทราบถึงจุดแกนกลางของวัตถุนั้น ๆ ความรู้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.1.3 องค์ประกอบของทัศนคติ

รังสรรค์ ประเสริฐศรี กล่าวว่า ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1) **ส่วนของความเข้าใจ (Cognitive component)** คือ ส่วนที่เป็นความรู้ความเข้าใจในเรื่องใด เรื่องหนึ่งซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความคิดและความเชื่อของบุคคล ซึ่งอาจจะถูกหรือผิดก็ได้

2) **ส่วนของความรู้สึก (Affective component)** คือ ส่วนของอารมณ์ความรู้สึกซึ่งเป็นทัศนคติ ส่วนบุคคล

3) **ส่วนพฤติกรรม (Behavioral component)** คือ ส่วนของความตั้งใจที่จะปฏิบัติอย่างใดอย่าง หนึ่งซึ่งสอดคล้องกับความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีอยู่เกิดขึ้นก่อน ทัศนคติ ผลลัพธ์ส่วนของความเข้าใจ ก่อให้เกิด ส่วนของความรู้สึก นำไปสู่ ส่วนของพฤติกรรมความเชื่อและค่านิยม ความรู้สึก พฤติกรรมที่ตั้งใจ¹⁵

อรรณณ ปิลาธนโอบาท กล่าวว่าทัศนคติโดยทั่วไปจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1) **องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component or Beliefs)** เป็นความเข้าใจ ความเชื่อ เกี่ยวกับสิ่งที่เราจะมีทัศนคติว่าดี มีประโยชน์ หรือเลว มีโทษ และเป็นองค์ประกอบแรกของการมี ทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ถ้าเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ เลย เราจะมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ ไม่ได้ ความรู้ หรือความเชื่อถือนี้ เป็นสิ่งที่บุคคลได้รับจากประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้ว จึงมีอิทธิพลต่อการตีความสิ่ง ต่าง ๆ ของบุคคล ความรู้ หรือความเชื่อนี้อาจถูก หรือผิดก็ได้ เราไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสิ่งที่เรา เชื่อ หากมีความรู้ หรือความคิดว่าสิ่งใดดี ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใด ไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2) **องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component or Emotions)** เป็นการแสดง ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่อสิ่งที่เรามีทัศนคติ เป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของ ทัศนคติโดยสิ่งที่จะเป็นเครื่องชี้ขาดว่าบุคคลจะมีความรู้สึก หรืออารมณ์อย่างไรต่อสิ่งที่เขามีทัศนคติ คือ

¹⁴ ธงชัย สันติวงษ์, **พฤติกรรมบุคคลในองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2539), หน้า 165.

¹⁵ รังสรรค์ ประเสริฐศรี, **พฤติกรรมองค์การ**, อ่างแล้ว, หน้า 135.

ความเชื่อ ประสบการณ์ หรืออารมณ์อื่นๆที่มาผลักดันโดยบุคคลไม่รู้ตัว หากบุคคลมีความรู้สึกด้านบวกต่อสิ่งใด ย่อมแสดงถึงความชอบสิ่งนั้น หรือหากบุคคลมีความรู้สึกด้านลบต่อสิ่งใด แสดงว่าไม่ชอบสิ่งนั้น

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component or Actions) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของทัศนคติ เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกต่อสิ่งที่ตนมีทัศนคติ เป็นการแสดงออกทางวาจา และกริยาต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เป็นการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งที่ตนมีทัศนคติ โดยได้รับอิทธิพลจากความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งนั้น จะเห็นได้ว่าการที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใด ๆ ต่างกัน ก็เนื่องจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมีความคิดที่แตกต่างกัน¹⁶

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ กล่าวว่า องค์ประกอบของทัศนคติ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประการ

1) องค์ประกอบด้านการรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านการรู้เป็นความเข้าใจ รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เรามีทัศนคติต่อว่าดีมีประโยชน์ หรือเลวมีโทษและเป็นองค์ประกอบแรกของการมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ถ้าเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เลยเราจะมิทัศนคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้ ซึ่งความรู้หรือความเชื่อนี้ อาจถูกหรือผิดก็ได้

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component) เป็นการแสดงความรู้สึก หรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าที่เรามีทัศนคติ ตามความเชื่อ ประสบการณ์ หรืออารมณ์อื่น ๆ ที่มาผลักดันโดยบุคคลไม่รู้ตัว

3) องค์ประกอบด้านความพร้อมจะแสดงออก (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของทัศนคติ เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกต่อสิ่งที่ตนมีทัศนคติ อันเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และด้านความรู้สึก กล่าวคือ ถ้าบุคคลหนึ่งมีทัศนคติทางด้านความรู้และความรู้สึกอย่างไร ก็จะแสดงพฤติกรรมอย่างนั้นด้วย¹⁷

สตีเฟน พี โรบิน (Stephen P. Robins) กล่าวว่า “ทัศนคติเป็นการประเมินของบุคคลที่มีต่อวัตถุ บุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่า ชอบหรือไม่ชอบ ทัศนคติจึงเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ทัศนคติจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1) องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ซึ่งได้แก่ ความคิด ความเชื่อ สติปัญญาความรู้ของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective) เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านั้น ซึ่งอาจขึ้นกับประสบการณ์ของแต่ละคน

¹⁶ อรรถรรณ ปิลันธน์โอวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 23

¹⁷ พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, 2543), หน้า

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้จะสัมพันธ์และส่งผลถึงกัน หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ก็จะส่งผลต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย”¹⁸

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ทักษะคิดประกอบไปด้วย ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม ของบุคคล แต่ละคน ที่จะแสดงออกมา ไม่สามารถจะบังคับให้แต่ละคนคิดเหมือนกันได้ เพราะแต่ละคนมี องค์ประกอบของการแสดงทัศนคติที่แตกต่างกัน จึงทำให้ทัศนคติของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป

2.1.4 ประเภทของทัศนคติ (Types of Attitudes)

ประเภทของทัศนคติที่นักวิชาการด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารให้ความสนใจศึกษานั้น เป็น ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของบุคคลมากกว่าจะศึกษาทัศนคติแบบกว้างๆโดยทั่วไป การศึกษา ในส่วนนี้จะพิจารณาเฉพาะทัศนคติที่กระทบต่อการทำงานในองค์การ และทัศนคติที่มีผู้นิยมให้ความ สนใจศึกษา ดังนี้คือ

1) ความพึงพอใจในการทำงาน (Job Satisfaction) ความพึงพอใจในงานเป็นการวัดถึง ทัศนคติโดยทั่ว ๆ ไป ของบุคคลที่มีต่องานของเขาเอง โดยผู้ที่มีความพึงพอใจในงานสูงมีแนวโน้มที่จะ พยายามทุ่มเทความพยายามในการทำงานให้แก่องค์กรมาก และน่าจะส่งผลถึงผลงานขององค์การ ขณะที่ผู้ที่มี ความพึงพอใจในงานต่ำก็จะทุ่มเทต่อการทำงานน้อยลง จะเห็นว่าผู้ที่มีความพึงพอใจในงานจะเป็นผู้ที่ มีทัศนคติทางบวกกับการทำงาน ขณะที่ผู้ที่มีความไม่พอใจในงานจะมีทัศนคติในทางลบต่อองค์การ

2) ความเกี่ยวข้องกับงาน (Job Involvement) เป็นระดับของการกำหนดหรือผูกพัน ตัวเองของบุคคลเข้ากับงานที่ทำ หรือกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม รวมทั้งการพิจารณาว่าสิ่งที่ได้กระทำ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีคุณค่า ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานสูงจะให้ความสำคัญและสนใจเกี่ยวกับงานที่ ทำและวิธีการทำงาน และมักจะมีอัตราการขาดงานและลาออกต่ำ ซึ่งความรู้สึกเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกับงานนี้ อาจเกิดจากสาเหตุหรือปัจจัยหลายประการ ซึ่ง องค์การและผู้บริหารจะต้องนำมา พิจารณาและประยุกต์ให้สอดคล้องกับแต่ละบุคคล

3) ความผูกพันกับองค์การ (Organizational Commitment) เป็นสถานะที่พนักงาน ผูกพันตัวเองเข้ากับองค์การใดองค์การหนึ่ง และเป้าหมายขององค์การนั้น ๆ และมีความต้องการที่จะ รักษาสภาพการเป็นสมาชิกขององค์การนั้นไว้ ซึ่งพนักงานจะรู้สึกมีความเกี่ยวข้อง จงรักภักดีและเป็น อันหนึ่งอันเดียวกับองค์การ ความผูกพันกับองค์การนี้มีความแตกต่างจากความเกี่ยวข้องกับงาน ในแง่ ที่ความเกี่ยวข้องกับงาน เป็นการกำหนดตัวเอง และเป็นความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับงานใดงานหนึ่ง โดยเฉพาะ ส่วนความผูกพันกับองค์การเป็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์การ ต้องการทำงานใน องค์การ ความผูกพันกับองค์การจะทำให้คนงานในองค์การมีอัตราการเข้าออกงานต่ำ¹⁹

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวว่า “บุคคลสามารถแสดงทัศนคติ ออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ”

¹⁸Stephen P. Robins, *Essentials Of Organization Behavior*, อังใน วันชัย มีชาติ, *พฤติกรรมกร การบริหารองค์การสาธารณะ*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 56.

¹⁹พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, *จิตวิทยาทั่วไป*, อังแล้ว, หน้า 85.

1) **ทัศนคติทางเชิงบวก** เป็นทัศนคติ ที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรือ อารมณ์ จากสภาพจิตใจได้ตอบ ในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือ เรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนิน กิจการของ องค์กร อื่น ๆ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกร ย่อมมี ทัศนคติ ทางบวก หรือ มีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตร และให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วย การเข้าเป็นสมาชิก และ ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นต้น

2) **ทัศนคติทางลบ** หรือ ไม่ดี คือ ทัศนคติ ที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้รับ ความเชื่อถือ หรือ ไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงานองค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์กร และอื่น ๆ เช่น พนักงาน เจ้าหน้าที่บางคน อาจมี ทัศนคติ เชิงลบต่อบริษัท ก่อให้เกิดอคติขึ้น ในจิตใจ ของเขา จนพยายาม ประพฤติ และปฏิบัติต่อต้าน กฎระเบียบของบริษัท อยู่เสมอ

3) **ประเภทที่สาม** ซึ่งเป็นประเภทสุดท้าย คือทัศนคติ ที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นใน เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบันองค์กรและอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักศึกษาบางคนอาจมี ทัศนคติ นิ่งเฉยอย่างไม่มีความคิดเห็นต่อปัญหาใดใดเลย เรื่องกฎระเบียบว่า ด้วยเครื่องแบบของนักศึกษา

ทัศนคติ ทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประการเดียวหรือหลายประการก็ได้ ขึ้นอยู่กับ ความมั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือ สถานการณ์²⁰

ดารณี พานทอง พาลุสุข กล่าวว่า การแสดงออกทางทัศนคติสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) **ทัศนคติในทางบวก (Positive Attitude)** คือ ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ดีหรือ ยอมรับ ความพอใจ เช่น นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการโฆษณา เพราะวิชาการโฆษณาก่อให้เกิด ให้ บุคคลได้มีอิสระทางความคิด

2) **ทัศนคติในทางลบ (Negative Attitude)** คือ การแสดงออกหรือความรู้สึกต่อ สิ่งแวดล้อมในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดี ไม่เห็นด้วย เช่น นิดไม่ชอบคนเลี้ยงสัตว์ เพราะเห็นว่าทารุณสัตว์

3) **การไม่แสดงออกทางทัศนคติ หรือมีทัศนคติเฉยๆ (Negative Attitude)** คือ มี ทัศนคติเป็นกลางอาจจะเพราะว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ หรือในเรื่องนั้น ๆ เราไม่มี แนวโน้มทัศนคติอยู่เดิมหรือไม่มีแนวโน้มทางความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน เช่น เรามีทัศนคติที่เป็น กลางต่อ ตูมโครเวฟ เพราะเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษหรือคุณของตูมโครเวฟมาก่อน จะเห็นได้ว่า การแสดงออกของทัศนคตินั้น เกิดจากการก่อตัวของทัศนคติที่สะสมไว้เป็นความคิดและความรู้สึกจน สามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ตามทัศนคติต่อสิ่งนั้น²¹

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ประเภทของทัศนคติ แบ่งได้เป็นทัศนคติในทางบวก ทัศนคติในทาง ลบ และทัศนคติประเภทที่สาม คือทัศนคติที่ไม่มีการแสดงออกส่วนทัศนคติที่เป็นพฤติกรรมที่ นักวิชาการให้ความสนใจศึกษา คือพฤติกรรมของความพึงพอใจในสิ่งที่ทำ ถ้าพึงพอใจสูงก็จะ

²⁰ ธงชัย สันติวงษ์, พฤติกรรมบุคคลในองค์กร, อ่างแล้ว, หน้า 166.

²¹ ดารณี พานทอง พาลุสุข, ทฤษฎีการจูงใจ, (กรุงเทพมหานคร : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 43.

ตอบสนองหรือ แสดงออกโดยจะทุ่มเทความพยายามในสิ่งที่ทำมาก เป็นระดับของการกำหนดหรือผูกพันตัวเองของบุคคลเข้ากับสิ่งที่ทำ หรือกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม รวมทั้งพิจารณาว่าสิ่งที่ได้กระทำเป็นสิ่งที่สำคัญและมีคุณค่า และรู้สึกเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.1.5 ที่มาของทัศนคติ (Sources of Attitudes)

ทัศนคติจะเป็นเช่นเดียวกับปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลหลาย ๆ ประการ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งมีที่มาจากหลายประการคือ

1) **พ่อแม่และครอบครัว** เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการที่จะสร้างทัศนคติให้แก่บุคคล ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเด็กเกิดมา ครอบครัว พ่อแม่จะทำหน้าที่ในการดูแลและสอนสิ่งต่างๆแก่เด็กซึ่งทางพุทธศาสนาถือว่า พ่อแม่เป็นครูคนแรกของลูก ความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งรอบข้างของเด็กจึงเกิดจากพ่อแม่และครอบครัว เด็กจะมีพฤติกรรมที่เลียนแบบและเรียนรู้จากพ่อแม่ นอกจากนี้เด็กยังเป็นเสมือนสิ่งที่ว่างอยู่ หรือเป็นผ้าขาว ไม่ว่าจะพ่อแม่และแม่จะใส่อะไรลงไปก็จะเกิดผลต่อพฤติกรรมของเด็ก และสร้างเป็นทัศนคติของเด็กในที่สุด

2) **ครูและโรงเรียน** เป็นแหล่งที่สำคัญในการสร้างทัศนคติของบุคคลอีกแหล่งหนึ่ง บุคคลแต่ละคนจะใช้เวลาในเพื่อศึกษาในโรงเรียน และโรงเรียนเป็นแหล่งที่จะถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจในสิ่งต่างๆต่อบุคคลผ่านการเรียน การสอน การทำกิจกรรม การศึกษาดูงาน การอ่าน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะส่งผลโดยตรงต่อองค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา และความรู้สึกของบุคคลอันเป็นฐานของทัศนคติ นอกจากนี้โดยทั่วไปเด็กมักจะให้ความสำคัญกับครู ซึ่งอาจเป็นต้นแบบของพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก และเป็นผู้ที่ให้ความรู้แก่เด็กในด้านต่าง ๆ ครูและโรงเรียนจึงมีบทบาทในการสร้างพฤติกรรมของบุคคล

3) **กลุ่มเพื่อน (Peer Group)** เพื่อนเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคล เนื่องจากเมื่อบุคคลรวมกลุ่ม กลุ่มจะมีรูปแบบของความคิดเห็นและพฤติกรรมเฉพาะซึ่งสมาชิกของกลุ่มจะต้องยึดถือปฏิบัติ นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนยังเป็นแหล่งให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆของบุคคล อันส่งผลต่อทัศนคติของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ ในองค์การ กลุ่มเพื่อนที่บุคคลทำงานด้วยและสนิทสนมก็จะมีส่วนในการสร้างทัศนคติของพนักงานแต่ละคน

ระบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์และการกล่อมเกลாதงสังคมในสังคมปัจจุบันการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ มีมาก การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆก็ทำให้บุคคลมีข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และจะส่งผลต่อทัศนคติของบุคคล นอกจากนี้การกล่อมเกลาทงสังคม (Socialization) ต่าง ๆ ก็ส่งผลต่อทัศนคติของบุคคลด้วยเช่นกัน²²

ปภาวดี ดุลยจินดา กล่าวว่า “ทัศนคตินั้นเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ ซึ่งอาจอธิบายได้โดยทฤษฎีและวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญ” คือ

1) **ทฤษฎีการกำหนดข้อแม้แบบคลาสสิก (classical conditioning)** นี้คือการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิม บุคคลจะเชื่อมโยงสิ่งของหรือเป้าหมายทัศนคติที่ได้พบใหม่เข้ากับสิ่งของหรือเป้าหมายทัศนคติเดิม ซึ่งตนมีทัศนคติในทางบวกหรือลบอยู่ก่อนแล้ว และจะพัฒนาทัศนคติต่อเป้าหมายใหม่ โดยมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติแบบเดิม ตามทฤษฎีนี้ สิ่งเร้าใหม่ที่ถูกจับคู่เข้า

²² วันชัย มีชาติ, พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ, อ่างแล้ว, หน้า 57 - 59.

กับเหตุการณ์ที่บุคคลเคยมีทัศนคติอยู่ก่อน จะสามารถกระตุ้นทัศนคติแบบเดียวกันต่อสิ่งเร้าใหม่นั้นได้ ตัวอย่างเห็นได้ชัดคือ เมื่อพ่อแม่มีทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปในทางใด ลูกก็จะมีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนั้นไปในทำนองเดียวกันด้วย แม้ว่าจะมิได้รับการสั่งสอนอบรมไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือทางอ้อมจากพ่อแม่เลยก็ตาม อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงสิ่งเร้าใหม่เข้ากับเรื่องราวเดิมนั้น ไม่จำเป็นที่บุคคลจะต้องมีประสบการณ์ด้วยตนเองเสมอไป เพราะบุคคลอาจเรียนรู้การเชื่อมโยงจากการบอกเล่าของผู้อื่นได้เช่น ไม่จำเป็นที่คนข้ามถนนจะต้องถูกรถชนเสียก่อนจึงจะเรียนรู้ได้ว่า ไม่ควรข้ามถนนโดยขาดความระมัดระวัง ในทำนองเดียวกัน บุคคลอาจรับเอาทัศนคติของพ่อแม่หรือคนใกล้ชิดมาเป็นของตน เมื่อเห็นว่าทัศนคตินั้นมีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิตของผู้เป็นเจ้าของ

2) **ทฤษฎีการกำหนดข้อแม้แบบปฏิบัติการ (instrumental conditioning)** นี่คือการนำแรงเสริมเข้ามาช่วยการเรียนรู้ของบุคคล บุคคลจะได้มาซึ่งทัศนคติเมื่อถูกกระตุ้นด้วยแรงเสริม ซึ่งอาจจะเป็นทั้งแรงเสริมโดยการกระทำหรือโดยวาจา เช่น เด็กรู้ว่าจะได้รางวัลเมื่อยึดมั่นตามทัศนคติของพ่อแม่และอาจถูกทำโทษหากมีทัศนคติแตกต่างออกไป นอกจากนี้ แรงเสริมโดยวาจา²³

ถวิล ธราโภชน กล่าวว่า “ทัศนคติจะไม่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน แต่จะค่อย ๆ สะสมประสบการณ์หรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ทัศนคติมีที่มาจาก การเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคล ปัจจัยที่เป็นที่มาของทัศนคติสรุปได้ 4 ประการ” ดังนี้

1) **ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific experiences)** เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้พบกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตัวของเขาเอง และในการไปพบนั้นทำให้เกิดความฝังใจกลายเป็นทัศนคติของเขาเช่น ถ้าเรามีประสบการณ์ที่ดีในการติดต่อกับบุคคลหนึ่ง เราจะมีความรู้สึกชอบบุคคลนั้นในทางตรงกันข้าม ถ้ามีประสบการณ์ที่ไม่ดี ก็มักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ชอบบุคคลนั้นได้

2) **การติดต่อข่าวสารกับบุคคลอื่น (Communication from others)** โดยปกติในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในสังคมอยู่แล้ว จากผลของการติดต่อข่าวสารกับบุคคลอื่นจึงทำให้เรารับเอาทัศนคติหลาย ๆ อย่างเข้าไว้โดยไม่ได้ตั้งใจ ทั้งนี้ เพราะการเกี่ยวข้องกันนั้นจะอยู่ในลักษณะที่ไม่แบบแผน โดยมากจะเป็นในกลุ่มครอบครัว วงศ์เครือญาติหรือผู้ที่สนิทสนมกัน นอกจากนี้สื่อมวลชนก็เป็นช่องทางการสื่อสารชนิดหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติน้อยกว่าการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) ก็ตามแต่บางครั้งสื่อมวลชนก็มีส่วนเสริมสร้างทัศนคติของบุคคลได้เช่นเดียวกัน

3) **สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models)** มีบ่อยครั้งที่ทัศนคติของเราพัฒนาแบบขึ้นจากการลอกเลียนแบบคนอื่น กล่าวคือ เป็นการมองดูบุคคลอื่นว่าเขากระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างไร แล้วเราจำเอารูปแบบนั้นมาปฏิบัติ ซึ่งรูปแบบอันนั้นจะก่อให้เกิดทัศนคติได้มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้เป็นรูปแบบนั้น เป็นบุคคลที่เขายอมรับและนับถือเพียงใด

4) **องค์ประกอบของสถาบัน (Institutional factors)** ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างสืบเนื่องจากสถาบันอันได้แก่ วัด ครอบครัว หน่วยงาน สมาคม โรงเรียน องค์การต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่ง

²³ ปภาวดี ดุสยจินดา, **พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ**, พิมพ์ครั้งที่ 18, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 506 - 507.

สถาบันเหล่านี้เป็นแหล่งที่มีส่วนในการสร้างทัศนคติได้อย่างมากมาย ซึ่งได้แก่การกล่าวซ้ำหลายครั้ง หลายหนกับผู้ฟังคนเดิม ก็อาจทำให้บุคคลผู้นั้นมีทัศนคติตามต้องการได้ในเวลาถัดมา

5) **วิธีการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ (imitation)** แม้ว่าแรงเสริมจะมีบทบาทสำคัญในการได้มาซึ่งทัศนคติ แต่ทัศนคติก็อาจถูกพัฒนาขึ้นได้จากการที่บุคคลสังเกตพฤติกรรม และทัศนคติของคนอื่นและลอกเลียนตามแบบอย่างที่ได้เห็นนั้น เพราะมนุษย์เรามักมีความโน้มเอียงที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เหมือนกับคนอื่น ๆ อยู่แล้วเป็นพื้นฐาน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในกรณีนี้ก็คือการที่ศิษย์ลอกเลียนแบบอย่างจากครูผู้สอน ซึ่งเขาเฝ้าดูและสังเกตพฤติกรรมอยู่ทุกวัน²⁴

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ที่มาของทัศนคติจะมีที่มาจากที่ได้มาจากการเรียนรู้จากพ่อแม่ ครู และกลุ่มเพื่อน โดยยึดแบบหรือเลียนแบบ การยอมรับ ยกย่อง หรือเอามาเป็นแบบอย่าง เช่นการที่ได้เห็นพ่อแม่กระทำสิ่งใดเด็กก็อาจจดจำเอาเอาพฤติกรรมนั้นไปเลียนแบบหรือสร้างเป็นทัศนคติได้ จากการสังเกตจากผู้อื่นแล้วนำมาขัดเกลาเป็นทัศนคติของตนเองและพฤติกรรมที่มีต่อผู้อื่น หรือการได้รับการอบรมสั่งสอนจากครู หรือการได้แลกเปลี่ยนความคิดจากกลุ่มเพื่อน ล้วนแต่เป็นที่มาของการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น

2.1.6 การเกิดทัศนคติ

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวว่า ทัศนคติ ก่อตัวเกิดขึ้นมา และเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ด้วยกัน คือ

1) **การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivation)** ทัศนคติ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงผลักดันทางร่างกาย ตัวบุคคลจะสร้างทัศนคติ ที่ติดต่อบุคคลหรือสิ่งของ ที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้

2) **ข่าวสารข้อมูล (Information)** ทัศนคติ จะมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับรวมทั้งลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสาร ด้วย กลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่บุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิด และสร้างเป็น ทัศนคติ ขึ้นมาได้

3) **การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation)** ทัศนคติ บางอย่างอาจมาจากกลุ่มต่าง ๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว วัด กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่าง ๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่าง ๆ แต่ยังมีการ ถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้าง ทัศนคติ ขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงานเป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (Primary Group) ที่จะเป็แหล่งสร้าง ทัศนคติ ให้แก่บุคคลได้

4) **ประสบการณ์ (Experience)** ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของ ย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่าง ๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มี ประสบการณ์มาจนกลายเป็น ทัศนคติ ได้

5) **ลักษณะท่าทาง (Personality)** ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้าง ทัศนคติ ให้กับตัวบุคคล²⁵

กอร์ดอน อัลพอร์ท (Gordon Allport) ได้ให้ความเห็นเรื่อง ทัศนคติ ว่าอาจเกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

²⁴ ถวิล ธาราโกชน์, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร์, 2532), หน้า 50.

²⁵ ธงชัย สันติวงษ์, **พฤติกรรมบุคคลในองค์การ**, อ่างแล้ว, หน้า 167.

1) เกิดจากการเรียนรู้เด็กเกิดใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับ วัฒนธรรม และประเพณี จากบิดามารดา ทั้งทางตรง และทางอ้อม ตลอดจนได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่แล้ว รับมาปฏิบัติ ตามต่อไป

2) เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือ แยกสิ่งใดดี ไม่ดี เช่น ผู้ใหญ่กับ เด็กจะมีการกระทำที่แตกต่างกัน

3) เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น บางคนมี ทักษะไม่ดีต่อ ครู เพราะเคยตำหนิตน แต่บางคน มี ทักษะดี ที่ดีต่อครูคนเดียวกันนั้น เพราะเคยชมเชยตนเสมอ

4) เกิดจากการเลียนแบบ หรือ รับเอา ทักษะดี ของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น เด็กอาจรับ ทักษะดี ของบิดามารดา หรือ ครูที่ตนนิยมชมชอบ มาเป็น ทักษะดี ของตนได้²⁶

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การเกิดทัศนคติ เกิดจากความคิด ความเชื่อหรือความรู้สึกอันเกิดจาก สิ่งเร้าที่มาในรูปของประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วผ่านออกไปสู่ พฤติกรรม การแสดงความคิดเห็นหรือเหตุผล ซึ่งเป็นปฏิกริยาตอบสนองของความรู้สึกนึกคิดหรือความ คิดเห็นของคน มีลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมเพื่อน การอบรมสั่ง สอนจากโรงเรียนสถาบันการศึกษา และกระบวนการทางสังคม

2.1.7 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

เรียม ศรีทอง ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1) แหล่งของทัศนคติ (Source) หมายถึง ความน่าเชื่อถือ ความเชี่ยวชาญ และสถานภาพ
- 2) ข่าวสาร (Message)
- 3) สื่อ (Media)
- 4) ผู้รับ (Audience)

สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ ความสนใจ (Attention) ความเข้าใจ (Comprehension) การยอมรับ (Yielding of Acceptance) การเก็บจำ (Retention) และการกระทำ (Action)²⁷

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่า มีการเรียนรู้ซึ่งได้รับ อิทธิพลจากประสบการณ์ส่วนตัวและแหล่งข้อมูลอื่นและบุคลิกภาพจะทำให้เกิดความรู้สึกทั้งการ ความคิดและอัตราความเร็วซึ่งทัศนคติจะมีการเปลี่ยนแปลง²⁸

เสรี วงษ์มณฑา ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude change) ว่า ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงได้โดยได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ตรง ครอบครัว เพื่อนและเครื่องมือ

²⁶Gordon Allport, Attitude inc. Murchison (Ed.) Handbook of Social Psychology, อังไฉน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2544), หน้า 97.

²⁷เรียม ศรีทอง, กระบวนการพัฒนาดน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2542), หน้า 101.

²⁸ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, ทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร, 2545), หน้า 206.

การตลาดของนักการตลาด ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงการจูงใจขั้นพื้นฐาน (Basic motivation) ของมนุษย์ ซึ่งหน้าที่การจูงใจขั้นพื้นฐานประกอบด้วย

1) **หน้าที่ในการสร้างผลประโยชน์ (Utilitarian function)** เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้บริโภคเพราะประโยชน์ของตราสินค้าที่มีต่อผู้บริโภค การใช้เครื่องมือสื่อสารการตลาดโดยเฉพาะการส่งเสริมการตลาด เช่น การลด แลก แจก แถม ชิงโชค ฯลฯ เครื่องมือเหล่านี้ถือว่ามีประโยชน์โดยตรงกับผู้บริโภค

2) **หน้าที่ในการป้องกันความเป็นตัวเอง (The ego-defensive function)** เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยชี้ถึงความภาคภูมิใจ สถานะของบุคคล หรือภาพพจน์ส่วนตัว

3) **หน้าที่ในการแสดงค่านิยมส่วนตัว (The value-expressive function)** เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยชี้ถึงค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ค่านิยมและรูปแบบการดำรงชีวิตของผู้บริโภค ตลอดจนบุคลิกภาพของสินค้าซึ่งถึงบุคลิกภาพของผู้บริโภค

4) **หน้าที่ในการให้ความรู้ (The knowledge function)** เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการให้ความรู้และความเข้าใจกับผู้บริโภคจะเห็นได้ว่าทัศนคติย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการจูงใจให้ผู้บริโภคมีความรู้ สร้างความเชื่อและมีค่านิยมต่าง ๆ จะทำให้ทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตาม

สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะทำให้มีการแข่งขันทางการค้าเกิดขึ้น จะส่งผลให้มีการปรับปรุงพัฒนากลยุทธ์การตลาดต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

แม้ว่าผู้บริโภคจะมีทัศนคติที่อยู่ในระดับความมั่นคงอยู่ก็ตาม ทัศนคติต่าง ๆ เหล่านี้มิได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ ความจริงแล้วการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่าง ๆ ของผู้บริโภคในระยะยาวมีความสำคัญต่อผู้บริโภคเท่า ๆ กับที่ผู้บริโภคต้องมีทัศนคติที่มั่นคงในระยะสั้น ความมั่นคงของทัศนคติทำให้เราสามารถปฏิบัติการต่าง ๆ ติดต่อกันได้ แต่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติก็ทำให้เราสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลหนึ่งหรือผู้บริโภคผู้หนึ่ง ๆ ได้เช่นกันขณะนี้เรามีสมมุติฐานว่าทัศนคติกระทบต่อการดำเนินกรรมวิธีเกี่ยวกับข่าวสารและพฤติกรรมของผู้บริโภค ดังนั้นเราอาจสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทัศนคติจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วย²⁹

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เป็นความคิดหรือความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์สิ่งแวดล้อม หรือจากการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ และมีการแสดงพฤติกรรมออกมาคือความรู้สึกนึกคิด เช่น เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ชอบหรือไม่ชอบ แฉใจหรือไม่แฉใจ ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นของแต่ละบุคคล อาจจะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของแต่ละบุคคล อาจทำให้มีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองได้ เหตุการณ์บางอย่างจำเป็นต้องวัดทัศนคติของแต่ละบุคคล เพื่อนำผลไปสู่เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น ดังนั้นทัศนคติจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับเพิ่มขึ้น

2.1.8 การสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติ

²⁹ เสรี วงษ์มณฑา, การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค, อ่างแล้ว, หน้า 110.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ กล่าวว่า เครื่องมือที่จะเป็นแบบมีสิ่งเร้าให้แล้วตอบ ออกมาตามความรู้สึกอาจจะไม่ดีมากนักแต่ก็นิยมวัดมากที่สุด เพราะมีความปรนัย แต่อาจจะเกิดการ เสแสร้งได้ถ้าเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ถ้าตอบด้วยความจริงใจก็จะมี ความเที่ยงตรงมากพอใช้ได้ สะดวกในการสร้าง และขอสะดวกในการสอบวัด วิธีสร้างที่อาจใช้ข้อความเชื่อหรือคำศัพท์ที่ลักษณะ คล้ายกันที่สุด 3 – 4 ข้อเพื่อเป็นการตรวจสอบความคงเส้นคงวาในการตอบของผู้ตอบ ถ้าข้อเหมือน หรือคล้ายกัน 3 – 4 ข้อตอบตรงกันหรือใกล้กัน แปลว่าผู้ตอบคนนั้นเชื่อได้ว่าตอบด้วยความจริงใจ แต่ถ้า 3 – 4 ข้อที่มีลักษณะเหมือนกันแต่ตอบไม่ตรงกันเลย แสดงว่าผู้ตอบนั้นไม่ได้ตอบด้วยความ เป็นจริงอาจจะดึงออกไม่ตรวจ เพราะแปลผลการตอบไม่ได้ การสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติ มีวิธีสร้างได้ หลายแบบ ดังนี้

1) การสร้างแบบเทอร์สโตน (Thurstone's Method) เทอร์สโตน พัฒนาเครื่องมือวัดทัศนคติ แบบนี้เมื่อ ค.ศ.1929 ส่วนดีของเครื่องมือวัดแบบนี้ตรงไม่ต้องมีมาตราวัดตัวเลขติดเอาไว้ให้ผู้ตอบเห็น จะมีแต่ข้อความแสดงความรู้สึกทั้งทางบวก กลาง และลบ ครอบคลุมจำนวนมาตราที่กำหนดไว้ตอนสร้าง ตอนแรกเท่านั้น เช่น อาจกำหนด 5 มาตรา จำนวนข้อย่อยที่สุดควรได้ 5 ข้อ ถ้ากำหนดมาตราไว้ 11 มาตรา จำนวนข้อความที่แสดงความรู้สึกทางบวกและลบอย่างน้อยต้องให้ใช้ได้ 11 ข้อ วิธีการ ดำเนินการสร้างมีขั้นตอนง่าย ๆ ดังนี้จะได้เครื่องมือที่เรียกว่า Equal Appearing Interval Scale

2) การสร้างแบบลิเกิร์ต (Likert's Method) เครื่องมือวัดทัศนคติแบบลิเกิร์ต บางที เรียกว่า Summated Rating Method ลิเกิร์ตสร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ.1932 และเป็นวิธีการสร้างที่ง่ายกว่า วิธีของเทอร์สโตน มีความเชื่อมั่นสูงและพัฒนาเพื่อวัดด้านความรู้สึกได้หลายอย่าง การสร้างเครื่องมือ วัดทัศนคติ แบบนี้เป็นวิธีประเมินน้ำหนักความรู้สึกของข้อความในตอนหลัง คือหลังจากเอาเครื่องมือ ไปสอบวัดแล้ว ซึ่งตรงกับแบบของเทอร์สโตนที่กำหนดค่าน้ำหนักของข้อความไว้ก่อนการนำไปสอบ การ สร้างข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อเป้าหมายทัศนคติจะต้องให้ครอบคลุมและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ข้อความ อาจจะเป็นทางบวกหมดปรือ ทางลบหมดหรือผสมกันได้ การนำคะแนนข้อที่เห็นด้วยหรือข้อที่ไม่เห็น ด้วยมาพล็อต กราฟจะเป็นรูปแบบ Monotonous คือลักษณะที่ไปด้วยกัน

3) การแสดงแบบออสกูต (Osgoog's Method) ออสกูต เป็นหัวหน้าคณะในการพัฒนา เครื่องมือวัดทัศนคติแบบหนึ่งเมื่อปี ค.ศ.1957 ให้ชื่อเครื่องมือแบบนี้ว่า มาตราวัดแบบนัยจำแนก (Semantic Differential Scale หรือ SDS) การสร้างมาตราวัดทัศนคติแบบนัยจำแนก อาศัยทฤษฎี และผลงานวิจัยเกี่ยวกับความหมายของคำ ในประโยคที่แสดงความรู้สึกประโยคนั้น ดูเหมือนเป็น ประโยคยาว แต่ความจริงแล้วอาจจะแทนด้วยคำที่มีความหมายเพียงคำเดียว เช่น ครูเป็นอาชีพที่น่า ยกย่อง คำสำคัญที่แสดงความรู้สึกจากประโยคนี้คือ คำว่า “ยกย่อง” เป็นต้นคำทางภาษาต่าง ๆ นั้นมี ลักษณะสำคัญอยู่ 2 อย่าง คือบางคำมีความหมายสัมพันธ์นอกเหนือจากความหมายเดิม นั่นก็คือ ความหมายได้หลายอย่างเรียกว่า Connotation เช่นคำว่า “แดง” นอกจากจะเป็นลักษณะของสีแดง แล้ว ยังมีความหมายสัมพันธ์กับคำว่า “ร้อน” หรือ “กล้าหาญ” ก็ได้ คำว่า “ขาว” มีความหมายเดิม ว่าสีขาว แต่ความหมายที่สัมพันธ์นอกเหนือไปจากเดิมอาจหมายถึง บริสุทธิ์ สะอาด สว่างดังนี้ เป็นต้น

4) วิธีของกัตแมน (Guttman's Method) แนวคิดของกัตแมน เป็นแนวคิดการจัดการมาตรา ที่มีความเข้มข้นแตกต่างกัน ตามลำดับ เพื่อวัดองค์ประกอบหรือมิติเดียว (Unidimensional) ใช้ได้ทั้ง

โครงสร้างการวัดความสามารถทางสมองและวัดด้านความรู้สึก การพิจารณาจากการวัดด้านความสามารถหรือวัดด้านสติปัญญาจะมองเห็นชัดว่า มาตราแบบนี้เป็นลักษณะความเข้มข้นสะสม

5) วิธีของฟิชบาย (Fishbein' Method) ฟิชบายไม่ได้สร้างมาตราแตกต่างไปจากคนอื่น แต่ประการใด แนวคิดของมาตราจะใช้ของลิเกิร์ตและออสกูดเป็นหลัก แต่แนวคิดของการเกิดทัศนคติอาจจะแปลกแตกต่างไปบ้าง³⁰

ดังนั้นสรุปได้ว่า การสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติ เป็นการวัดแบบปรนัย ถ้าตอบด้วยความจริงใจก็จะมีความเที่ยงตรงมากพอใช้ได้ วิธีการสร้างอาจจะสร้างคำถามที่มีลักษณะเดียวกัน หลายๆข้อ ถ้าผู้ตอบตอบในลักษณะเดียวกัน แสดงว่ามีความจริงใจ แต่ถ้าผู้ตอบตอบไม่ตรงกันแสดงว่าไม่มีความจริงใจ การสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติทำได้หลายแบบ วิธีของลิเกิร์ต เป็นวิธีที่นิยมมากที่สุดเพราะเป็นวิธีการสร้างที่ง่าย มีความเชื่อมั่นสูง สามารถวัดความรู้สึกได้หลายอย่าง

2.1.9 การวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคติ เป็นภาวะโน้มเอียงของการแสดงออก ไม่ใช่เป็นการกระทำ แต่เป็นความรู้สึก ซึ่งมีลักษณะอัตนัย (Subjective) บุคคลอาจไม่ให้อรรถาธิบายความจริงใจเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัว และการแสดงออกต่อสิ่งใดนั้น ไม่ว่าจะป็นรูปวาจาหรือการเขียนก็ตามบุคคลมักจะไตร่ตรองถึงความเหมาะสมตามสภาพการณ์ทางสังคม ค่านิยม การยอมรับ การไม่ยอมรับและการเห็นชอบหรือไม่ชอบของคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังนั้นจึงยังไม่มีผู้ใดค้นพบวิธีการที่จะวัดทัศนคติหรือทำให้ความรู้สึกของบุคคลโดยตรง อันจะเป็นตรรกะที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจน การวัดทัศนคติจึงเป็นเพียงการบันทึกจากคำพูดและพยายามหาความสัมพันธ์ระหว่างคำพูดของบุคคลนั้นกับสิ่งหรือค่านิยมของเขา ที่ผู้ทำการวัดสามารถมองเห็นและเป็นเพียงการคาดประมาณ (Estimate) ทัศนคติของบุคคลเท่านั้น

การวัดทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจวัดองค์ประกอบใดองค์หนึ่งหรืออาจวัดทั้งองค์ประกอบทางการรู้ องค์ประกอบทางความรู้สึกและองค์ประกอบทางการกระทำพร้อมกันไปเลยก็ได้ การวัดทัศนคตินั้นนักจิตวิทยานิยมวัดใน 2 ลักษณะ คือ ทิศทาง (Direction) และ ปริมาณ (Magnitude)

1) ทิศทาง (Direction) หมายถึง การประเมินค่าการรับรู้ การรู้สึกและการพร้อมกระทำไปในทางด้านที่เป็นบวก หรือลบซึ่งหมายถึงดีหรือเลว ซึ่งทางบวกหมายถึงการพร้อมที่จะให้การสนับสนุนหรือความช่วยเหลือ ส่วนทางลบหมายถึงความพร้อมที่จะทำลาย ทำร้าย หรือขัดขวางความสำเร็จของสิ่งนั้น

2) ปริมาณ (Magnitude) หมายถึง ความเข้มข้นหรือปริมาณความรุนแรงของทัศนคติไปในทางบวกหรือลบนั่นเอง คือบุคคลอาจมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรงมาก และต่อสิ่งหนึ่งเพียงเบาบาง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้น คนที่มีทัศนคตินั้นรุนแรง อาจจะเป็นการรุนแรงในทางบวกหรือทางลบก็ได้ แต่ถ้ามีทัศนคติใกล้เคียงศูนย์ก็แปลว่ามีความรุนแรงน้อย

ในการวัดทัศนคติสามารถวัดออกมาในลักษณะของทิศทางและปริมาณ ซึ่งวิธีการวัดนั้นมีอยู่หลายวิธี การวัดทัศนคตินิยมใช้เครื่องมือที่เป็นแบบวัดทัศนคติมากที่สุด ได้แก่ มาตราวัดแบบ ลิเกิร์ต และมาตราส่วนแบบ Semantic Differential เป็นต้น

³⁰ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น , 2538), หน้า 66.

มาตราส่วนแบบ ลิเคิร์ต (Likert Scales) เรนซิส ลิเคิร์ต (Rensis Likert) เป็นผู้คิดขึ้นและเป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลาย เนื่องจากสามารถสร้างได้โดยไม่ง่าย มาตราส่วนวัดทัศนคติแบบลิเคิร์ตนี้เป็นประกอบไปด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly Agree) เห็นด้วย (Agree) ไม่แน่ใจ (Undecided) ไม่เห็นด้วย (Disagree) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly Disagree)³¹

สุทนต์ ศรีไสย์ และสุพจน์ บุญวิเศษ กล่าวว่า “การวัดทัศนคติสามารถวัดได้หลายแบบแต่ที่นิยมใช้กันแพร่หลายได้แก่ แบบมาตรวัดแบบลิเคิร์ต และมาตรวัดแบบเทอร์สโตน ที่สามารถนำมาทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ได้ การวัดทัศนคติอาจทำได้หลายแบบ” ดังนี้

1) Scaling Technique เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้วัดทัศนคติ มีอยู่ 2 แบบคือ

1.1) วิธีของ ลิเคิร์ต (Likert Technique) เป็นวิธีที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุดแบบหนึ่งซึ่งออกแบบและสร้างโดย เรนนิส ลิเคิร์ต (Rensis Likert, 1932) เป็นมาตรวัดแบบรวมคะแนน (summated rating scales) ประกอบด้วยประโยคต่าง ๆ ที่แต่ละประโยคของผู้ถูกทดสอบแสดงความรู้สึกออกมา แบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งการใช้มาตรวัดทัศนคติแบบลิเคิร์ตนี้ สามารถใช้กับจำนวนข้อได้มาก สามารถที่จะครอบคลุมเนื้อหาที่น่าสนใจได้อย่างกว้างขวางถ้านำมาเปรียบเทียบกับวิธีวัดทัศนคติแบบอื่น ๆ

1.2) วิธีของ เทอร์สโตน (Thurstone Technique) วิธีนี้จะประกอบด้วยประโยคต่าง ๆ ประมาณ 10 - 20 ประโยคหรือมากกว่านั้น ที่ผู้ถูกทดสอบจะต้องแสดงระดับความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้กำหนดค่าเอาไว้คือกำหนดเป็น Scale Value ซึ่งเริ่มต้นจาก 0.0 ถึง 11.0 คือ ประโยคที่ไม่พึงพอใจมากที่สุดเรื่อยไปจนถึงความรู้สึกเป็นกลาง ๆ (Central statement) ซึ่งอยู่ในระดับ 5.5 จนกระทั่งถึง 11.0 ซึ่งเป็นค่าสูงสุดที่เป็นประโยคพึงพอใจมากที่สุด

2) Polling Tecnnique เป็นการหยั่งเสียงประชาชน ดูว่ามหาชนมีความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ อย่างไรบ้าง ส่วนมากจะนำมาใช้กับการเลือกตั้งของพรรคการเมืองหรือที่ทำอะไรเกี่ยวกับประชาชนผลของการหยั่งเสียง จะขึ้นอยู่กับวิธีการสุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ ว่าจะออกมาในลักษณะใด

3) Questionnaire เป็นการใช้แบบสอบถามประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดีหรือไม่ดี แบ่งการสอบถามออกเป็น 2 แบบคือ ก. Fixcd-altemative questions เป็นคำถามที่ถามเฉพาะเจาะจงลงไปแล้วให้ตอบตามเรื่องที่ถามเท่านั้น และ ข. Open-ended questions เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมแล้วนำความคิดเห็นหรือความรู้สึกของคนส่วนมากมาจัดกลุ่มดูว่าเขาเหล่านั้นมีความรู้สึกอย่างไรหรือมีทัศนคติเช่นไร³²

ถวิล ธรรมาโกชน กล่าวถึง การวัดทัศนคติ “ว่าจะวัดออกมาในลักษณะของทิศทาง (Direction) และปริมาณ (Magnitude) การวัด ทิศทางมี 2 ทิศทาง คือ ทางบวก และทางลบ ทางบวก คือการประเมินค่าของการรู้สึก ชอบ พอใจ เป็นต้น ทางลบ คือ การไม่ดี ไม่ชอบ ไม่พอใจ เป็นต้น ส่วนการวัดปริมาณ เป็นการวัดความเข้มข้นหรือความรุนแรงของทัศนคติ ไปในทิศทางบวก หรือลบนั่นเอง ซึ่งมีวิธีการ” ดังนี้

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

³² สุทนต์ ศรีไสย์ และสุพจน์ บุญวิเศษ, สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 9 - 10

1) การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการ ที่ใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการเฝ้ามองและจดบันทึก พฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน ทั้งนี้จะทราบว่าคุณค่าที่เราสังเกตมีทัศนคติ ความเชื่อ อุปนิสัยอย่างไร

2) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่จะต้องมีการเตรียม แผนการล่วงหน้าเอาไว้ และผู้สัมภาษณ์จะต้องสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองมากที่สุด ไม่ควรทำให้เป็นแบบ แผน

3) การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การวัดทัศนคตินั้นนิยมใช้วิธีนี้มากที่สุด และที่ใช้กันมากที่สุด คือ มาตรฐานจัดอันดับคุณภาพ มาตรฐานวัดแบบ เฮอร์สโตน มาตรฐานวัดแบบ ลิเกิร์ต และ มาตรฐานส่วนแบบ Semantic Differential³³

ดังนั้นสรุปได้ว่า การวัดทัศนคติเป็นภาวะของการแสดงออก ที่ไม่ใช่การกระทำ ซึ่งสิ่งที่แสดง ออกมาอาจจะไม่ใช่ความรู้สึกที่แท้จริง เพราะในบางกรณีอาจถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ซึ่งการแสดงออก จะแสดงออกมาตามสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดค้นพบวิธีการที่จะวัดทัศนคติหรือทำที่ความรู้สึก ของบุคคลโดยตรง อันจะเป็นตรรกะที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจน การวัดทัศนคติจึง เป็นเพียงการบันทึกจากคำพูดและพยายามหาความสัมพันธ์ระหว่างคำพูดของบุคคลนั้นกับสิ่งหรือ ค่านิยมของเขา ที่ผู้ทำการวัดสามารถมองเห็นและเป็นเพียงการคาดประมาณ ทัศนคติของบุคคล เท่านั้น วิธีการวัดทัศนคตินิยมและแพร่หลายมากที่สุด คือวิธีการของลิเกิร์ต

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมือง

2.2.1. ความหมายของนักการเมือง

ภายในสังคมการเมืองหนึ่ง ๆ เราสามารถจำแนกบุคคลหรือสมาชิกของสังคมออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามแต่ละบทบาทและสถานภาพที่มีการกำหนดขึ้น ตลอดจนพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละบุคคล ในบรรดากลุ่มคนที่มีความหลากหลายดังกล่าว “นักการเมือง” เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะ เฉพาะเจาะจง คือมีการแสดงออกที่เด่นชัดในแง่หนึ่ง จนสามารถจัดรูปแบบแนวคิดในเชิงระบบได้

คำว่า “นักการเมือง” (Politician) มาจากคำว่า “การเมือง” (politics) มาจากภาษากรีก คือว่า “polis” แปลว่า เมือง หรือนคร ตามประวัติศาสตร์การปกครองของกรีกในสมัยโบราณ ปรากฏว่า เมืองหรือนครมีฐานะเป็นรัฐ (state) หรือที่เรียกว่า (city state) เช่น นครเอเธนส์ และนครสปาร์ตา เป็นต้น เมืองหรือนครในสมัยโบราณต่อมาจึงกลายเป็น “รัฐ”

ตามความหมายปัจจุบัน ในนครรัฐเอเธนส์ถือว่า สังคมคือการเมือง ประชาชนทั้งหมดใน ฐานะที่มีส่วนร่วมในกิจการของรัฐก็คือ นักการเมืองและบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวก ปกครองรัฐหรือเมืองก็คือ ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่าคนอื่น ๆ

ในระบอบประชาธิปไตย บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นนักการเมืองนั้น โดยปกติแล้ว ต้องสมัครรับ เลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนแสดงความนิยมชมชอบและเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็อยู่ในตำแหน่งใน ระยะเวลาอันจำกัด เช่น 4 ปี หรือ 5 ปี เมื่อระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่งสิ้นสุดลง วงจรการเมืองก็จะ เริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ จะต้องทำการเลือกตั้งกันใหม่เพื่อหาบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งทาง การเมือง โดยเหตุที่นักการเมืองเองต้องต่อสู้กับคู่แข่งเพื่อให้ประชาชนออกเสียงลงคะแนนหรือแสดง

³³ ถวิล ธาราโกชน, จิตวิทยาสังคม, อ่างแล้ว, หน้า 56.

ความนิยม ผู้ที่เป็นนักการเมืองมักได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่แสวงหาประโยชน์เฉพาะหน้า เป็นคนฉวยโอกาสและมากไปด้วยเล่ห์กล ตลอดจนใช้อุบายต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ประชาชนลงคะแนนเสียงแก่ตน ไม่ว่าจะผิดธรรมเนียมคลองธรรมหรือไม่ อย่างไร ก็ดีเจตนาของนักการเมืองที่ประกาศต่อประชาชน ในขณะที่ทำการรณรงค์หาเสียงนั้น ทุกคนต่างมีความปรารถนาจะทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองและให้ประชาชนได้รับความผาสุก แต่เนื่องจากต้องมีการแข่งขันเพื่อเอาชนะใจประชาชนจึงมักมีการโน้มน้าวจิตใจประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ และการโจมตี ขู่จู่ต่ออันของกันและกัน ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติการทางการเมืองที่หลีกเลี่ยงมิได้³⁴

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของนักการเมืองว่า เป็นผู้ฝึกฝนในทางการเมือง ผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง เช่น รัฐมนตรี สมาชิกสภา³⁵

พจนานุกรมฉบับมติชน ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับนักการเมือง ว่า คือผู้เอาใจใส่และเข้ามามีบทบาททางการเมือง ผู้ทำหน้าที่ทางการเมือง เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี เป็นต้น โดยปริยายหมายถึง ผู้มีความชำนาญในการวางกลยุทธ์เอาชนะผู้อื่น³⁶

เวห์มฮอเนอร์ (Wehmhoener) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับนักการเมือง โดยเน้นบทบาทของนักการเมืองว่าเป็นผู้กำหนดวัฒนธรรมหรือเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในตำแหน่งระดับสูงของโครงสร้างนั้น ๆ หรือนักการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในแต่ละสังคมสังคมหนึ่ง โดยมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญและมีชื่อเสียง ซึ่งอาจรวมถึงบุคคลหลายอาชีพด้วยกัน เช่น ข้าราชการ ซึ่งเป็นบุคคลกลุ่มน้อยในสังคม และเป็นผู้ควบคุมทรัพย์สินส่วนใหญ่ หรือสถานภาพทางสังคมในระดับสูงหรือเป็นผู้มีอิทธิพล ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมในขบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อสมาชิกของสังคมและนักธุรกิจที่ร่ำรวย ซึ่งเป็นผู้ที่ยึดกุมทรัพยากรของการเมืองส่วนใหญ่ไว้ในกลุ่มตนเองและพร้อมที่จะใช้ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อก้าวไปสู่การเมืองหรือให้ได้มาซึ่งอำนาจในทางการเมืองเพื่อที่จะใช้กำลังอำนาจทางการเมืองในการแสวงหาหรือรักษาผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตน³⁷

ดาร์ล (Dahl) อังโน ชัยวัฒน์ ธรรมปาโร ได้แบ่งบุคคลทางการเมืองตามลักษณะของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวทางการเมืองมากน้อยแตกต่างกันออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1) **ผู้ไม่สนใจทางการเมือง** หรือสนใจทางการเมืองน้อย มักเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังพัฒนา ได้แก่ ผู้ที่มีความเฉยเมยทางการเมือง ไม่สนใจที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือกระบวนการทางการเมือง อาทิ ไม่ใส่ใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่สนใจที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือไม่สนใจเรื่องราวต่าง ๆ ทางการเมืองเลย บุคคลจำนวนนี้มักมี

³⁴ สิริยา โสธน, “นักการเมืองที่ดีในทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2546, หน้า 26.

³⁵ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์เคชั่นส์ จำกัด, 2546), หน้า 568.

³⁶ สำนักพิมพ์มติชน, **พจนานุกรม ฉบับมติชน**, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทมติชน จำกัด มหาชน, 2547), หน้า 459.

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

สาเหตุที่ไม่อยากเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่แล้วบุคคลเหล่านี้มีความเชื่อว่า พวกเขาไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองดีพอที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้

2) ผู้สนใจการเมือง เป็นบุคคลที่สนใจเรื่องราวข่าวสารทางการเมืองและอาจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจในการดำเนินกิจการของรัฐ การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องนี้มีอยู่หลายทางที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น บุคคลที่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นทางการเมืองและมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตนอย่างไร บุคคลที่รู้ถึงความสำคัญของการตัดสินใจของรัฐบาลหรือสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ บุคคลที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองระดับหนึ่ง เช่น สนใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนใจสมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ยังไม่ถึงระดับที่ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจตกลงใจหรือการกำหนดนโยบายโดยตรง

3) ผู้แสวงหาอำนาจและผู้นำ ในสังคมการเมืองมีบุคคลบางกลุ่มพยายามแสวงหาอำนาจมากกว่าคนอื่น ๆ ซึ่งทำให้เขามีอำนาจหรืออิทธิพลทางการเมืองมากกว่าบุคคลเหล่านี้จะพยายามแสดงหาอิทธิพลเพื่อผลทางด้านนโยบาย ระเบียบข้อบังคับและการตัดสินใจตกลงใจในการใช้บังคับกฎหมายของรัฐและอิทธิพลทางการเมืองนี้ ไม่ทางที่สมาชิกในระบบการเมืองจะมีได้อย่างเท่าเทียมกัน การแสดงอำนาจก็เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมหรืออาจจะเป็นการแสดงหาอำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้องเพียงกลุ่มน้อยก็ตาม

4) ผู้ทรงอำนาจ หมายถึง บุคคลที่มีทรัพยากรทางการเมืองหรือเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมืองอันเนื่องมาจากความแตกต่างของสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้แก่บุคคลเหล่านี้มากกว่าบุคคลโดยทั่วไปในระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้อาจมีได้ต้องการแสวงหาอำนาจหรือทรัพยากรทางการเมือง แต่อยากมีอำนาจนั้นและเป็นผู้ใช้อำนาจนั้นเสียเอง

ในลักษณะการจำแนกบุคคลออกเป็น 4 กลุ่ม หรือ 4 ระดับของ Dahl นี้จึงทำให้พอจะมองเห็นได้ว่า นักการเมืองในความหมายโดยทั่วไปคือ บุคคลประเภทที่สาม หรือผู้ที่แสวงหาอำนาจและผู้นำซึ่งมีความหมายที่มีความเข้าใจกันโดยทั่วไปมากที่สุด ในปัจจุบันหรืออีกทศวรรษหนึ่งมีความเข้าใจว่า การเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคลประเภทที่ 3 ว่าเป็นผู้ฝึกฝนทางการเมือง ส่วนบุคคลประเภทที่ 1 และ 2 นั้นเป็นผู้ที่ไม่ฝึกฝนทางการเมืองเป็นต้น³⁸

ดังนั้นสรุปได้ว่า นักการเมืองหมายถึงบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องทางด้านการเมือง และเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทอย่างมากต่อการกำหนดวิถีชีวิตของสังคมและควบคุมการใช้กลไกอำนาจรัฐ ผู้ที่เป็นนักการเมืองมักได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์เฉพาะหน้า ตลอดจนใช้อุบายต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ประชาชนลงคะแนนเสียแก่ตน

2.2.2 ประเภทของนักการเมือง

การแบ่งกลุ่มนักการเมืองออกตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จะทำให้ทราบเกี่ยวกับนักการเมืองว่า อยู่ในประเภทใด ซึ่งจะส่งผลให้สามารถแยกแยะออกมาอธิบายให้ เห็นภาพที่ชัดเจนของคุณลักษณะของนักการเมือง โดยมีนักวิชาการหลายท่านจัดประเภทนักการเมืองแตกต่างกันไปดังนี้

³⁸ ชัยวัฒน์ ธรรมปาโร, “นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2548, หน้า 44-45.

ใหม่ รักษุม อ่างใน สิริยา โสธน ได้แบ่งนักรการเมืองออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) **ประเภทอาสาหรืออุทิศตัวเต็มที่** กลุ่มนี้จะอุทิศตัวเองจะเป็นพวกที่มีความคิดและความรู้สึกที่รุนแรง เช่น ยอมรับนับถือนโยบายพรรคและหัวหน้าพรรคอย่างลึกซึ้ง จนสามารถเอาการเมืองแทนศาสนาได้ เชื่อมมั่นและหวังในระบบการเมือง พวกนักรการเมืองประเภทนี้จะเป็นหัวหน้าหอสำคัญที่เดินหน้า ได้แก่ นักรการเมืองระดับหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค หรือเลขาธิการพรรค เป็นต้น

2) **ประเภทแนวร่วมหรือพันธมิตร** นักรการเมืองประเภทนี้มีศรัทธาและมีอุดมการณ์ทางการเมืองรองจากนักรการเมืองประเภทแรก แต่จะมีระดับความเชื่อมั่นศรัทธาในระบบการเมืองลดระดับลงมาบ้างเล็กน้อย

3) **ประเภทพวกมีศรัทธา** สำหรับนักรการเมืองประเภทนี้มีระดับความเป็นศรัทธาทางการเมืองไม่รุนแรงพอ แม้ว่าโอกาสจะอำนวยให้ก็ตาม พวกนี้จะเป็นพวกเฉื่อยชา เฉยเมยทางการเมืองแต่มีความเชื่อมั่นและมีศรัทธาในระบบการเมืองอยู่บ้าง แต่เมื่อความรู้สึกเฉื่อยชาเข้าครอบงำพวกนี้มักจะโทษคนอื่นเสมอไป³⁹

ซิลลอคค์ และ อีเวอร์ (Silcock and Evers) อ่างใน ชัยวัฒน์ ธรรมปาโร ได้แบ่งกลุ่มนักรการเมืองออกตามอาชีพ คือ กลุ่มนักรการเมืองที่มาจากพวกข้าราชการพลเรือนชั้นผู้ใหญ่ที่ปลดเกษียณแล้วหรือกำลังจะปลดเกษียณนักรการเมืองที่มาจากกลุ่มพ่อค่านักธุรกิจ นายธนาคารและผู้ประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ เช่น นายแพทย์ ทนายความและวิศวกร นักรการเมืองที่มาจากทหารนายทหารที่มาเป็นนักรการเมืองจะเคยดำรงตำแหน่งอยู่ในระดับสูงในกองทัพเรือหรืออยู่หน่วยคุมกำลังรบเป็นส่วนใหญ่⁴⁰

อุทัย พิมพ์ใจชน อ่างใน สิริยา โสธน ได้แบ่งพฤติกรรมนักรการเมืองไทยออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) **นักรการเมืองอาชีพ** หมายถึง ผู้เล่นการเมืองด้วยอุดมการณ์จริง ๆ นักรการเมืองประเภทนี้เมื่อมีการเลือกตั้งเมื่อใดก็ต้องลงเลือกตั้งทุกครั้ง ถือว่าการเมืองคือชีวิตและมีความรู้สึกกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง

2) **นักรการเมืองประเภทเสียงโชคหรือแสวงโชค** พวกนี้จะไม่มียุทธศาสตร์ทางการเมืองลงเลือกตั้งแต่ละครั้งก็เพื่อโชคดีโชคช่วย เพื่อจะได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนประชาชนบ้าง

3) **นักธุรกิจหรือพ่อค่านการเมือง** นักรการเมืองพวกนี้จะใช้เงินเป็นบันไดก้าวไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง โดยจะให้ความสำคัญด้านเงินตราในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนักรการเมืองพวกนี้จะไม่เข้าใจว่าการเมืองคืออะไร เข้าใจแต่ว่าการเมืองคือการที่จะต้องเอาชนะทุกวิถีทาง

4) **นักรการเมืองประเภทน้ำเน่า** นักรการเมืองประเภทนี้เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งจะด่าต่อผู้ฝ่ายตรงข้ามหรือด่าฝ่ายรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา และนักรการเมืองประเภทนี้จะให้คำมั่นสัญญากับประชาชนแต่ไม่จำเป็นต้องยึดถือว่าสัญญาเหล่านั้น จะต้องปฏิบัติได้หรือไม่ อีกอย่างหนึ่งนอกจากจะให้คำมั่น

³⁹ สิริยา โสธน, “นักรการเมืองที่ดีในทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, อ่างแล้ว, หน้า 28.

⁴⁰ ชัยวัฒน์ ธรรมปาโร, “นักรการเมืองท้องถิ่นที่ดีในความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, อ่างแล้ว, หน้า 84.

สัญญาต่าง ๆ แก่ประชาชนแล้วเมื่อมีข่าวของพวที่จะแจกจ่ายให้แก่ประชาชนก็จะรีบแจกจ่ายเพื่อจะเรียกเครื่องคะแนนนิยมจากประชาชน⁴¹

ดาร์ล (Dahl) อังโน ชัยวัฒน์ ธรรมปาโร ได้แบ่งบุคคลทางการเมืองตามลักษณะของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทางการเมืองมากน้อยแตกต่างกันออกไป 4 ระดับ ดังนี้

1) ผู้ไม่สนใจทางการเมือง หรือสนใจทางการเมืองน้อย มักเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังพัฒนา ได้แก่ ผู้ที่มีความเฉยเมยทางการเมือง ไม่สนใจที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือกระบวนการทางการเมือง อาทิ ไม่ใส่ใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่สนใจที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือไม่สนใจเรื่องราวต่าง ๆ ทางการเมืองเลย บุคคลจำนวนนี้มีสาเหตุที่ไม่อยากเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางการเมืองแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่แล้วบุคคลเหล่านี้มีความเชื่อว่าพวกเขาไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองดีพอที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้

2) ผู้สนใจทางการเมือง เป็นบุคคลที่สนใจเรื่องราวข่าวสารทางการเมืองและอาจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจในการดำเนินกิจการของรัฐ การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องนี้มีอยู่หลายทางที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น บุคคลที่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นทางการเมืองและมีความเกี่ยวข้อง กับผลประโยชน์ของตนอย่างไร บุคคลที่รู้ถึงความสำคัญของการตัดสินใจของรัฐบาลหรือสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ บุคคลที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองระดับหนึ่ง เช่น สนใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนใจสมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ยังไม่ถึงระดับที่ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจตลึงใจหรือการกำหนดนโยบายโดยตรง

3) ผู้แสวงหาอำนาจและผู้นำ ในสังคมการเมืองมีบุคคลบางกลุ่มพยายามแสวงหาอำนาจมากกว่าคนอื่น ๆ ซึ่งทำให้เขามีอำนาจหรืออิทธิพลทางการเมืองมากกว่าบุคคลเหล่านี้จะพยายามแสดงหาอิทธิพลเพื่อผลทางด้านนโยบาย ระเบียบข้อบังคับและการตัดสินใจตลึงใจในการใช้บังคับกฎหมายของรัฐและอิทธิพลทางการเมืองนี้ ไม่มีทางที่สมาชิกในระบบการเมืองจะมีได้อย่างเท่าเทียมกัน การแสวงหาอำนาจก็เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในสังคม หรืออาจจะเป็นการแสวงหาอำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้องเพียงกลุ่มน้อยก็ตาม

4) ผู้ทรงอำนาจ หมายถึง บุคคลที่มีทรัพยากรทางการเมืองหรือเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมือง อันเนื่องมาจากความแตกต่างของสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้แก่บุคคลเหล่านี้มากกว่าบุคคลโดยทั่วไปในระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้อาจมีได้ต้องการแสวงหาอำนาจหรือทรัพยากรทางการเมืองเลย แต่อยากมีอำนาจนั้นและเป็นผู้ใช้อำนาจนั้นเสียเอง

ในลักษณะการจำแนกบุคคลออกเป็น 4 กลุ่ม หรือ 4 ระดับของ Dahl นี้จึงทำให้พวจะมองเห็นได้ว่า นักการเมืองในความหมายโดยทั่วไปคือ บุคคลประเภทที่สาม หรือผู้ที่แสวงหาอำนาจและผู้นำซึ่งเป็นความหมายที่มีความเข้าใจกันโดยทั่วไปมากที่สุด ในปัจจุบันหรืออีกทหรณะหนึ่งมีความเข้าใจว่าการเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคลประเภทที่ 3 ว่าเป็นผู้ฝึกฝนทางการเมือง ส่วนบุคคลประเภทที่ 1 และ 2 นั้นเป็นผู้ที่ไม่ฝึกฝนทางการเมือง เป็นต้น⁴²

คณิน บุญสุวรรณ แบ่งนักการเมืองออกตามกลุ่มกิจกรรมทางการเมืองได้ 2 ประเภท คือ

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28-29.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 44-45.

- 1) นักการเมืองอาชีพ คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีความชำนาญในการใช้วาทศิลป์
- 2) นักการเมืองสมัครเล่น คือ ผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีความปรารถนาต่อชาติบ้านเมือง มีความรู้สติปัญญา ความสามารถสูง ที่อุตสาหะเสียสละเวลามาปฏิบัติการเมืองทั้ง ๆ ที่งานในหน้าที่ราชการมากมายจนแทบจะไม่มีเวลาว่างอยู่แล้ว ทั้งนี้เพราะเห็นแก่ชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง⁴³

อุทัย พิมพ์ใจชน ได้แบ่งพฤติกรรมนักการเมืองไทยออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

- 1) นักการเมืองอาชีพ หมายถึง ผู้เล่นการเมืองด้วยอุดมการณ์จริง ๆ นักการเมืองประเภทนี้เมื่อมีการเลือกตั้งเมื่อใดก็ต้องลงเลือกตั้งทุกครั้ง ถือว่าการเมืองคือชีวิตและมีความรู้สึกรู้สีกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง
- 2) นักการเมืองประเภทเสียงโชคหรือแสงโชค พวกนี้จะไม่ใช่อุดมการณ์ทางการเมืองจะลงเลือกตั้งแต่ละครั้งก็เพื่อโชคดีช่วย เพื่อจะได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนประชาชนบ้าง
- 3) นักธุรกิจหรือพ่อค้าการเมือง นักการเมืองพวกนี้จะใช้เงินเป็นบันไดก้าวไปสู่ความสำเร็จทางการเมือง โดยจะให้ความสำคัญด้านเงินตราในการ์ คือ ก่อตั้งแต่ละครั้ง นักการเมืองพวกนี้จะไม่เข้าใจว่าการเมืองคืออะไร เข้าใจแต่ว่าการเมืองคือการที่จะต้องเอาชนะทุกวิถีทาง
- 4) นักการเมืองประเภทน้ำเน่า นักการเมืองประเภทนี้เมื่อลงสมัครรับเลือกตั้งจะด่าต่อฝ่ายตรงข้ามหรือด่าฝ่ายรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา และนักการเมืองประเภทนี้จะให้คำมั่นสัญญากับประชาชนแต่ไม่จำเป็นต้องยึดว่าสัญญาเหล่านั้นจะต้องปฏิบัติได้หรือไม่ อีกอย่างหนึ่งนอกจากจะให้คำมั่นสัญญาต่าง ๆ แก่ประชาชนแล้วเมื่อมีข่าวของพอที่จะแจกจ่ายให้แก่ประชาชนก็จะรีบแจกจ่ายเพื่อจะเรียกร้อยคะแนนนิยมจากประชาชน

กล่าวโดยสรุปแล้วนักการเมืองของไทยสามารถจำแนกตามกลุ่มอาชีพได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆคือ กลุ่มนักการเมืองที่มาจากราชการ กลุ่มนักการเมืองที่มาจากพ่อค้า นักธุรกิจหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระเช่น หมอ ทนายความ และกลุ่มนักการเมืองที่มาจากทหาร กล่าวได้ว่านักการเมืองทั้ง 3 กลุ่มนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทอย่างมากต่อการกำหนดวิถีชีวิตของสังคม เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งควบคุมการใช้กลไกอำนาจรัฐ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นการกำหนดกฎหมาย นโยบายหรือข้อบังคับต่าง ๆ จะออกมาในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากน้อยแค่ไหนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนจิตสำนึกของนักการเมืองที่กุมอำนาจรัฐเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากนักการเมืองซึ่งกุมกลไกอำนาจรัฐนั้นเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกันแล้ว นโยบายหรือการทำงานของกลไกต่าง ๆ ของรัฐก็จะออกมาในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อนักการเมืองนั้นแต่เป็นผลเสียต่อส่วนใหญ่ของประเทศ⁴⁴

ภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่จะปรากฏแก่สายตาของประชาชน เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงให้นักการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี เป็นผู้ปกครองประเทศแทนประชาชน

⁴³ พระมหาไชยสยาม ปญญาคโม, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อหลักจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศาสตราจารย์ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, หน้า 14-18.

⁴⁴ อุทัย พิมพ์ใจชน, สัมมนาทางวิชาการในเรื่องระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528), หน้า 4.

เป็นผู้สนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งถ้านักการเมืองคนใดมีคุณสมบัติของการเป็นนักการเมืองที่ดี หรือการมีภาพลักษณ์ที่ดีในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งใด ๆ นักการเมืองผู้นั้นก็จะมีโอกาสชนะการเลือกตั้ง ภาพลักษณ์ของนักการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กับผลทางการเมืองด้วย เพราะในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของนักการเมืองได้ ไม่ว่าจะ เป็นนักการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือคณะรัฐมนตรีก็ตามถ้าภาพลักษณ์ของนักการเมืองเป็นไปในทางที่ประชาชนไม่ให้การยอมรับ นักการเมืองนั้นก็ยากที่จะมีโอกาสชนะการเลือกตั้ง หรือเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้ว อาจจะไม่ได้รับการเลือกตั้งครั้งต่อไป ในต่างประเทศก็เช่นเดียวกันภาพลักษณ์ของการเป็นนักการเมืองที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นที่ตัวนักการเมืองจะต้องสร้างให้ประชาชนเกิดการยอมรับ

ภาพลักษณ์ของการเป็นนักการเมืองที่ดี ควรจะต้องมีคุณสมบัติส่วนตัวที่ดี มีชีวิตที่โปร่งใสทั้งในอดีตและปัจจุบัน คุณสมบัติของความเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีเพื่อที่จะบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ ผู้นำทางการเมืองที่มีคุณภาพจึงมีความสำคัญยิ่ง คือ “ผู้นำเป็นอย่างไรผู้ตามก็จะเป็นอย่างนั้น” จากระบบการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองในฐานะผู้นำทางการเมืองหรือตัวแทนประชาชนจะสะท้อน ลักษณะของประชาชนกลุ่มที่เลือกเขาเข้ามา ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้นำทิศทางให้กับประชาชน หากสังคมได้ผู้นำที่ไม่ได้เป็นแบบอย่าง หรือที่ไม่ได้มาจากกระบวนการเลือกตั้ง ที่ถูกต้อง หรือการมีผู้นำที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมก็จะพาคนทั้งประเทศดำเนินไปในแนวทางที่ไม่ถูกต้องได้

ดังนั้น สรุปได้ว่า นักการเมืองมีหลายประเภทตามที่นักวิชาการหลายท่านได้แยกประเภทไว้ แต่ นักการเมืองทุกคนคงจะมีความคิดว่าอยากจะพัฒนาประเทศโดยความรู้ความสามารถที่ตนมีอยู่ แต่เมื่อการเมืองทำให้จิตใจคนเราเปลี่ยนไป ความเห็นแก่ตัวก็ครอบงำจิตใจได้เหมือนกันในปัจจุบันนักการเมืองของไทยสามารถจำแนกตามกลุ่มอาชีพได้ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือกลุ่มนักการเมืองที่มาจากข้าราชการ กลุ่มนักการเมืองที่มาจากพ่อค้า นักธุรกิจหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ เช่น หมอ ทนายความ และกลุ่มนักการเมืองที่มาจากทหาร

2.2.3 ความหมายของคำว่า “การเมือง”

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “การเมือง” แม้จะเป็นคำที่ผู้คนโดยทั่วไปมีความคุ้นเคยกันดี แต่เมื่อตั้งคำถามว่า การเมืองมีความหมายอย่างไร พบว่า คำตอบนี้มีความหลากหลายมาก และหาข้อสรุปของนิยามความหมายที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจงจริง ๆ ได้ยาก อย่างไรก็ตามจากการศึกษาทบทวนเอกสารพบว่า “การเมือง” (Politics) มีความหมายในหลายนัยยะตามความเห็นของนักวิชาการหลายท่าน ดังกล่าวต่อไปนี้

ชลธิศ ธีระฐิติ อธิบายถึงความหมายของ “การเมือง” ว่า ในความหมายที่ผูกติดกับระบบการเมืองและ/หรือรัฐ การเมือง คือ การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าหรือทรัพยากร โดยมีอำนาจที่เป็นที่ยอมรับกันมาทำให้เกิดการปฏิบัติตาม หรือการเมืองเป็นเรื่องของการที่มีคนกลุ่มหนึ่งใช้อิทธิพลต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม สิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมในที่นี้มีได้หลายอย่าง เช่น อำนาจ ความศรัทธา นับถือ ความยุติธรรม ความนิยมชมชอบ ความอยู่ดีกินดี ความมั่งคั่ง ความรอบรู้ ทักษะ เป็นต้น ในความหมายนี้ การเมืองจะถูกตีกรอบเอาไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ในระบบการเมือง ซึ่งสามารถแยกออกจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในระบบย่อยอื่นๆ ของสังคมได้ โดยที่ระบบ

การเมืองจะมีเป้าหมายในตัวเองที่แตกต่างจากระบบย่อยอื่น ๆ ของสังคม เช่น ระบบวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา

ดังนั้น การเมืองจึงเป็นกิจกรรมและกระบวนการที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองโดยมีเป้าหมายเพื่อให้สังคมบรรลุถึงข้อตกลงทางผลประโยชน์ร่วมกัน นั่นก็คือ เป้าหมายในการจัดสรรทรัพยากร และสิ่งที่มีคุณค่าร่วมกันในสังคม ซึ่งเป็นมิติหนึ่งของพฤติกรรมความสัมพันธ์หรือสถาบันของมนุษย์ที่เกี่ยวข้อง กับการควบคุม การใช้อิทธิพล การใช้อำนาจและอำนาจหน้าที่ภายในระบบการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การเมืองเป็นเรื่องของการก่อร่างสร้างและแบ่งปันอำนาจภายในระบบการเมืองหรือภายในรัฐ ซึ่งจากมิติของการแสวงหาและแบ่งปันอำนาจดังกล่าวนี้ การเมืองจะมีความหมายแคบลงมาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง (Government) แต่ การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมโดยรัฐหรือผู้มีอำนาจและอิทธิพลนั้น ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใด อาจมองได้ว่าเป็นเรื่องของการครอบงำ หรือการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ผ่านสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ สะท้อนให้เห็นลักษณะของรัฐซึ่งเป็นชุมชนของมนุษย์ในพื้นที่อันมีเขตแดนที่แน่นอน สามารถใช้กำลังและความรุนแรงบนพื้นฐานของการอ้างความชอบธรรมหรือเป็นที่ยอมรับได้

หากจะมองการเมืองให้กว้างขึ้นจากขอบเขตที่ผูกอยู่กับการเมืองหรือขอบเขตของความเป็นรัฐแล้ว เราอาจมองการเมืองว่าผูกติดกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในมิติของชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการเมืองจะหมายถึง ปฏิบัติการทางชนชั้นประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหรือการเปลี่ยนแปลง คุณภาพของพลังทางชนชั้นต่าง ๆ ที่เข้ามาต่อสู้กัน ในพื้นที่ของรัฐแต่ละรูปแบบ (รัฐมีได้หลายรูปแบบ ตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์) กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการมองการเมืองว่าเป็นกิจกรรมของการต่อสู้ทางชนชั้นชนิดหนึ่ง ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของตัวกำหนดทางเศรษฐกิจและสังคม ที่เน้นการวิเคราะห์ชนชั้นในสังคมที่สามารถแบ่งออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ บนฐานของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และชนชั้นต่าง ๆ เหล่านี้จะมีความขัดแย้งกันบนพื้นฐานของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้เห็นว่า ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของมนุษยชาติเป็นประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งและการ ต่อสู้กันทางชนชั้น โดยทุกสังคมจะมีชนชั้นที่เป็นผู้ครอบงำกับชนชั้นที่ถูกครอบงำ หรือชนชั้นที่เป็นผู้กดขี่กับชนชั้นที่เป็นผู้ถูกกดขี่ กล่าวคือ ในแต่ละยุคสมัยจะมีชนชั้นหนึ่งที่สามารถยึดกุมอำนาจรัฐเอาไว้ได้ และนำอำนาจรัฐนั้นมาใช้เพื่อธำรงรักษาวิถีการผลิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ รัฐจึงเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ทางการเมือง และการเมืองก็เป็นกิจกรรมของการต่อสู้ทางชนชั้น ระหว่างชนชั้นที่มีอำนาจครอบงำทางเศรษฐกิจกับชนชั้นที่ถูกครอบงำ ซึ่งต้องการ เปลี่ยนแปลงอำนาจแห่งการครอบงำนั้น การเมืองเป็นหน้าตาที่แสดงให้เห็นว่าชนชั้นที่เสียเปรียบนั้นจะไม่ปล่อย ให้ระบบของการครอบงำและกดขี่นั้นดำรงอยู่ต่อไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งแสดงให้เห็นนัยทางทฤษฎีที่ว่า ความคิดและความสัมพันธ์ของมนุษย์ไม่ได้ถูกกำหนดจากตัวกำหนดทางการผลิตเพียง อย่างเดียว และรัฐก็ไม่ได้ถูกกำหนดจากฐานเศรษฐกิจเท่านั้น

ในความหมายเชิงมานุษยวิทยาอาจกล่าวได้ว่า การเมืองเป็นกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและความ ขัดแย้ง ซึ่งเกิดขึ้นในที่ได้ก็ได้ที่มีประเด็นของทรัพยากรเข้ามาเกี่ยวข้อง การเมืองจะผูกพันอยู่กับลักษณะของธรรมชาติแห่งความเป็นสัตว์สังคมของมนุษย์ กล่าวคือ ที่ได้ที่มีสังคม มนุษย์ก็จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการผลิต ระบบการกระจายทรัพยากร ระบบอำนาจ ระบบองค์การสังคมต่าง ๆ ระบบวัฒนธรรม ระบบความคิดความ

เชื่อ เป็นต้น และระบบต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะมีความเกี่ยวพันกับทรัพยากรอันเป็นที่ต้องการของมนุษย์อยู่เสมอ และเมื่อใดที่มีทรัพยากรเข้ามาในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ก็จำเป็นที่จะต้องมีการกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เป็นเรื่องของความร่วมมือและความ ชัดแย้ง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและความขัดแย้งในสังคมมนุษย์นี้ก็คือ การเมือง

ในความหมายเชิงสังคมวิทยาความรู้สามารถมองได้ว่า การเมืองคือการใช้ความรู้มาสร้างอำนาจ ดังที่มีการกล่าวไว้ว่า ความรู้คืออำนาจ การเมืองในความหมายนี้จึงเป็นมิติหนึ่งของกิจกรรมทางด้านความรู้ กล่าวคือ เป็นการใช้ความรู้เข้ามาวางกรอบการแก้ไขปัญหาในสังคมโดยมีระบบเหตุผลชุดใดชุดหนึ่งซึ่งนำพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องในทางเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่วางกรอบความคิดความเชื่อให้มนุษย์ (ต้อง) ใช้เหตุผลในการตัดสินความขัดแย้ง รวมทั้งกำหนดกรอบของพฤติกรรมของคนในสังคม ในแง่นี้ การเมืองจึงเป็นเรื่องของกลไกและกลยุทธ์ในการนำความคิดและความรู้มาสร้าง เป็นอำนาจขึ้นมาใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ผลลัพธ์ก็คือ การที่ปัจเจกบุคคลถูกรอบงำโดยชุดของความคิดต่างๆ และไม่อาจเป็นอิสระจากชุดความคิดนั้น ๆ ได้ สังคมหนึ่ง ๆ จึงมีการผลิตความรู้จากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ ก็ตาม และผันเอาความรู้ชุดนั้น ๆ มาใช้ในการกำหนดและควบคุมมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ทางอำนาจ

การเมือง อาจมีความหมายที่ผูกติดกับประชาสังคมสมัยใหม่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การเมือง เป็นกิจกรรมที่อารยชนหรือเสรีชนใช้ในการประนีประนอม และแบ่งปันผลประโยชน์ ภายในหน่วยการปกครองหนึ่ง ๆ นั่นก็คือ การเมืองเป็นกิจกรรมของอิสระชนหรือเสรีชน ในสังคมหรือชุมชนเสรี โดยการเมืองจะเป็นวิธีการในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม ความแตกต่างหรือความขัดแย้งในพื้นที่สาธารณะของอิสระชนหรือเสรีชนเหล่านั้น โดยพื้นที่สาธารณะ หมายถึง ขอบเขตหรือพื้นที่ของชีวิตทางสังคม ที่ซึ่งความเห็นสาธารณะสามารถก่อตัวขึ้นมาได้ ทั้งนี้ พื้นที่สาธารณะดังกล่าว อาจเป็นได้ทั้งพื้นที่ทางกายภาพ เช่น การมาพบปะกันของผู้คนในรูปของชมรม สมาคม กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดัน กลุ่มอาชีพ สมัชชา หรือที่ประชุมต่าง ๆ และพื้นที่เสมือน เช่น การสื่อสารไร้สาย คลื่นวิทยุ การสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น การที่จะเข้าถึงพื้นที่สาธารณะโดยหลักการของสังคมอารยชนเสรีแล้ว ก็คือการเปิดให้พลเมืองทุกคนสามารถเข้าไปเมื่อต้องการหรือเมื่อรู้สึกว่าจะอยากเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในประเด็นสาธารณะนั้น ๆ แต่ละส่วนของพื้นที่สาธารณะดังกล่าวจะก่อตัวขึ้นจากชุมชนสาธารณะ อันเริ่มจากจุดที่ผู้คนได้มาพบปะพูดคุยสนทนากันในลักษณะที่เป็นส่วนตัว โดยที่การกระทำของผู้คนดังกล่าวไม่ได้เป็นไปเพื่อธุรกิจหรือการประกอบอาชีพ ส่วนตัวและไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนตามที่ กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่พลเมืองจะแสดงตนเป็นสาธารณชนเมื่อพวกเขาพร้อมกันกระทำการที่เกี่ยวข้องกับ ผลประโยชน์ทั่วไป โดยปราศจากการบังคับซึ่งต้องมีการรับประกันว่าพวกเขาจะพบปะกันอย่างเสรี และสามารถแสดงออกเผยแพร่ หรือรณรงค์ความคิดเห็นของตนได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ เมื่อขนาดของชุมชนสาธารณะขยายใหญ่ขึ้น ก็จำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยทั่วไปแล้ว พื้นที่สาธารณะจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ อันหลากหลาย ส่วนพื้นที่สาธารณะทางการเมืองก็คือพื้นที่สาธารณะของผู้คนที่พบปะ พูดคุย ถกเถียงกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งในกรณีนี้พื้นที่สาธารณะทางการเมืองจะสามารถมีอิทธิพลในการส่งต่อ ประเด็นไปยังรัฐบาลโดยผ่านช่องทางของฝ่ายนิติบัญญัติได้นั้น ก็ต่อเมื่อเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายใต้ความประสงค์ของสาธารณะบนวิถีทางของ ประชาธิปไตย ความเห็นสาธารณะจึงมี

ความหมายรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์และการเฝ้าระวังการใช้ อำนาจของหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้ความเป็น สาธารณะ ทั้งที่ไม่เป็นทางการและที่เป็นทางการเช่นการเลือกตั้ง เป็นต้น

นอกเหนือจากที่กล่าวมา หากพิจารณาในแง่ของบทบาทของการสื่อสารมวลชนหรือ สื่อมวลชนที่มีความสำคัญต่อ ชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการรับรู้และทัศนคติของมวลชน ซึ่งส่งผลให้สื่อมวลชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างมากกับการเมืองและ/หรือ รัฐ ทั้งนี้ สื่อมวลชน เกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยตรงกับการเมืองและรัฐใน 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1. การมีอิทธิพลทางอุดมการณ์ในการสร้างรูปแบบของชีวิตและรูปแบบทางความคิด หรือ การสร้างความคิด ความเชื่อ การรับรู้ให้ผู้รับสื่อคล้อยตามนั่นเอง

2. การส่งผลต่อการเมืองในระบบประชาธิปไตยผ่านการจัดวาระนโยบาย (Agenda-setting) การ บิดเบือนข่าว การสร้างข่าวเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของสาธารณะจากปัญหาที่เป็นอยู่ และการ ใช้โทรทัศน์เพื่อเป็นเครื่องมือในการโฆษณาหาเสียงให้ได้รับความนิยม⁴⁵

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สื่อและเสรีภาพของสื่อมีความสำคัญต่อการเมืองเป็นอย่างมาก โดย ในทางรัฐศาสตร์แล้วถือว่า สื่อมวลชนต้องมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและในการแสดงความคิดเห็น อย่างเสรี สิ่งนี้ถือเป็นเสาหลักหนึ่งของประชาธิปไตย แต่ อย่างไรก็ตาม ปรากฏอยู่เสมอว่า ผู้ กุมอำนาจรัฐ หรือรัฐบาลมักไม่สามารถทนต่อการที่สื่อมวลชนมีเสรีภาพและทำการวิพากษ์ วิจารณ์ รัฐบาลได้ จึงมักมีแนวคิดที่ ต้องควบคุมการสื่อสารมวลชนไว้ให้ได้มากที่สุด บางครั้งก็มีการใช้กลไก ทางเศรษฐกิจและธุรกิจเข้าไปครอบงำหรือแทรกแซงสื่อ เพื่อกำกับทิศทางการนำเสนอข่าวสารให้ เป็นไปในลักษณะที่รัฐต้องการ

ฉะนั้น จึงเกิดการใช้กลยุทธ์ กลไกหรือมาตรการต่างๆ ในการควบคุม ครอบงำ หรือ แทรกแซงสื่อมวลชนเพื่อควบคุมหรือแย่งชิงพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่สาธารณะในสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อการมีอำนาจครอบงำหรือมี อิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ และการรับรู้ของมวลชนหรือสาธารณชน ดังนั้น หากพิจารณาในแง่มุมดังกล่าวนี้ การเมืองจึงมีความ หมายถึง การใช้วาทกรรมอันเป็นปฏิบัติการเชิงอำนาจ เพื่อครอบงำมวลชนหรือผู้หนึ่งผู้ใด หรือเพื่อ ควบคุมพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่สาธารณะในสื่อมวลชน

ดังนั้น ความหมายของการเมืองจึงสามารถสรุปได้ใน 7 นัยยะดังต่อไปนี้ คือ

1. การเมืองคือเรื่องของการก่อสร้างและแบ่งปันอำนาจภายในรัฐ
2. การเมืองคือเรื่องของการแจกแจง หรือจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าหรือทรัพยากรในสังคม โดยมี อำนาจที่เป็นที่ยอมรับกันมาทำให้เกิดการปฏิบัติตาม
3. การเมืองคือปฏิบัติการทางชนชั้นประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการรักษา หรือการเปลี่ยนแปลง ดุลยภาพของพลังทางชนชั้นต่าง ๆ ที่เข้ามาต่อสู้กันในพื้นที่ของรัฐแต่ละรูปแบบ
4. การเมืองคือกลไกและกลยุทธ์ในการนำความคิดและความรู้มาสร้างเป็นอำนาจขึ้นมาเพื่อ ใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

⁴⁵ บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, “ดัชนีชี้วัดความเป็นวิชาชีพของผู้สื่อข่าวการเมืองไทย”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2551, หน้า 25.

5. การเมืองคือกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและความขัดแย้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร

6. การเมืองคือกิจกรรมที่อารยชนหรือเสรีชนใช้ในการประนีประนอม และแบ่งปันผลประโยชน์ภายในหน่วยปกครองหนึ่ง ๆ

7. การเมืองคือการใช้วาทกรรมเพื่อปฏิบัติการเชิงอำนาจในการครอบงำผู้ใดผู้หนึ่งหรือเพื่อควบคุมพื้นที่สาธารณะ⁴⁶

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมือง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ เชื่อว่าการที่คนเราจะยอมรับพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของเขา ซึ่งมีลักษณะที่เด่นและแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ คุณลักษณะของผู้นำมีลักษณะ แตกต่างไปจากคุณลักษณะของผู้ตาม คุณลักษณะที่ดีของผู้นำหรือผู้บริหารจะเป็นการชี้ให้เห็นว่า จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทุกอย่างได้ ไม่ขัดต่อหลักการและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นสำคัญ โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่ามีการกล่าวถึงคำว่าคุณลักษณะในหลายแนวทาง ดังนี้

2.3.1 ความหมายของคุณลักษณะ

“คุณลักษณะ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า characteristic มีความหมายตามประมวลศัพท์บัญญัติของกรมวิชาการว่า หมายถึง “ลักษณะ”

พรทิพย์ ไชยลาภ กล่าวว่า “คุณลักษณะ หมายถึง สิ่งที่กำหนดเป็นบุคลิกภาพหรือแบบสำคัญของบุคลิกภาพที่ทำให้บุคคลมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน”⁴⁷

พรพรรณ สุทธานนท์ กล่าวว่า “คุณลักษณะ หมายถึงแบบอย่างแห่งพฤติกรรมหรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและชี้แนะหรือแสดงถึงความดี หรือลักษณะประจำของบุคคล”⁴⁸

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ “คุณลักษณะ” ว่า หมายถึง เครื่องมือหรือสิ่งที่ใช้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ⁴⁹

⁴⁶ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย เล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.พี.พี. (1991) จำกัด, 2551), หน้า 24.

⁴⁷ พรทิพย์ ไชยลาภ, “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของนักเรียนและเจตคติที่นักเรียนมีต่อพฤติกรรมการสอนของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์), 2536, หน้า 8.

⁴⁸ พรพรรณ สุทธานนท์, “คุณลักษณะและวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลเมืองในเขตการศึกษา 12”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2546, หน้า 67.

⁴⁹ พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว, 2535), หน้า 116.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายที่ชี้ให้เห็นถึงความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคล

2.3.2 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมือง

นักการเมืองที่พึงประสงค์ หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเป็นนักการเมืองที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นผู้นำที่ส่งผลต่อการตัดสินใจจากประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง โดยนักการเมืองที่พึงประสงค์มีคุณลักษณะตามทัศนะของนักวิชาการดังต่อไปนี้

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ ได้ให้ความหมายว่า นักการเมืองที่พึงประสงค์ คือ นักการเมืองที่ประชาชนต้องการให้เข้ามาเป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน โดยที่นักการเมืองนั้นต้องมีคุณธรรมจริยธรรม มีบุคลิกภาพ มีความเป็นผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้ความสามารถ⁵⁰

ลิขิต ธีรเวคิน ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมือง คือตัวแทนผู้แทนของกลุ่มประชาชน เข้ามาทำหน้าที่แทนกลุ่มบุคคลเหล่านั้น ด้วยจิตอาสาเข้ามา เข้ามาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลที่ตนเข้ามาเป็นตัวแทน เขาจะมีบุคลิกลักษณะอย่างไร คุณลักษณะอย่างไร อันนี้ไม่ใช่ประเด็นพิจารณา สิ่งที่ควรพิจารณาที่สุดที่สำคัญ คือ เขามาทำหน้าที่แทนบุคคลที่เขาอาสา มาเป็นตัวแทนอย่างถึงที่สุด และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลเหล่านั้นอย่างแท้จริง⁵¹

ดังนั้นสรุปได้ว่า ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองนั้น หมายถึง คุณสมบัติของนักการเมืองที่มีความเป็นผู้นำ มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และมีความรู้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการให้เกิดขึ้นในตัวของนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

2.3.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมือง

Greenberg and Baron อ่างใน วันชัย มีชาติ ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จไว้ ดังนี้ คือ

- 1) แรงขับ (Drive) คือ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ความทะเยอทะยาน มีพลังความริเริ่มและการกระทำที่ทุ่มเทแบบกัดไม่ปล่อย
- 2) ความซื่อสัตย์และมั่นคง (Honesty and Integrity) เป็นความเชื่อถือ เปิดกว้าง และมีความน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ
- 3) แรงจูงใจในการเป็นผู้นำ (Leadership motivation) ความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นและใช้อิทธิพลในการบรรลุวัตถุประสงค์
- 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - confidence) คือ ความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเองมีอยู่ เป็นความรู้ถึงความสามารถของตนเอง

⁵⁰ จำนง อติวัฒนสิทธิ์, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545), หน้า 78.

⁵¹ ลิขิต ธีรเวคิน, คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2544), หน้า 8.

5) ความสามารถทางสติปัญญา (Cognitive ability) ผู้นำจะมีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ปฏิภาณ มีความสามารถในการอธิบาย และ ตีความข้อมูลจำนวนมาก และสามารถมองภาพรวมจาก ข้อมูลจำนวนมากเข้าด้วยกัน

6) ความรู้ในงาน (Knowledge of the business) ผู้นำจะต้องมีความรู้ในธุรกิจหรือกิจกรรม ที่ปฏิบัติ ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมของหน่วยงานโดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีในการทำงาน

7) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้ ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในการทำงาน

8) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ตามและสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ⁵²

ลิขิต วีรเวศิน ได้กล่าวถึงนักการเมืองที่พึงประสงค์มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) **นักการเมืองที่มีความรู้ ความสามารถ** ซึ่งหมายความว่า เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการ ปกครองบริหาร เข้าใจลึกซึ้งปรัชญาการปกครองแบบประชาธิปไตยมีความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับ โครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง เข้าใจรัฐธรรมนูญ กฎหมายพรรคการเมืองกฎหมายเลือกตั้ง และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่บ้านเมืองที่สำคัญที่สุดต้องบริหารงานโดยเห็นความสามารถใช้คนให้ ถูกต้องเหมาะสมกับงาน และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประเมิณผล

2) **ต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล** ไม่คับแคบและดื้อรั้น ต้องเปิดกว้างรับฟัง ทัศนคติหลาย ๆ ฝ่ายมีประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ไขอย่างเฉียบขาด ไม่สุดโต่ง ไปตามสมัย นิยมหรือลูกทุ่งจนเกินไป สามารถประสานความรู้จากที่อื่นกับภูมิปัญญาของชาติ

3) **ต้องเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมและศีลธรรม** มีศีล มีสัตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจริยธรรมและ จรรยาบรรณทางการเมือง รักษาหลักการของความยุติธรรมและความถูกต้อง ไม่ทำลายหลักการ ปกครองแบบประชาธิปไตย ที่สำคัญที่สุดต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นประชาธิปไตย

4) **ต้องสามารถอุทิศชีวิตเพื่อชาติใช้หนี้แผ่นดิน** กระทำการทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของสังคม และประเทศชาติ รักษาและปกป้องผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะคนยากไร้ไม่ฉ้อราษฎร์บัง หลวง มุ่งกอบโกยผลประโยชน์ใช้ตำแหน่งอำนาจที่ครองอยู่

5) **ต้องต่อสู้ในกระบวนการทางการเมืองอย่างเที่ยงธรรม** ไม่ใช่เงินซื้อเสียง ไม่ใช่เงินชักจูง ลูกพรรคจากพรรคอื่นมาเข้าพรรคตน ไม่โกงค่าตัวเพื่อที่จะหาเงินก้อนใหญ่เข้ากระเป๋า

6) **ต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่อารยะ** ไม่สร้างกระบวนการทางการเมืองแบบน้ำเน่า การพูดจาต้องมีหลักฐาน มีข้อมูล มีทฤษฎี มีเหตุผลที่สำคัญต้องไม่สร้างภาพอันอัปยศของ นักการเมืองให้ปรากฏเพราะจะทำให้ระบอบประชาธิปไตยเสื่อมความชอบธรรม

7) **ต้องผดุงซึ่งหลักนิติธรรม** รักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ไม่ตะแบงตีความแบบ ศรีธนญชัย ลูบหน้าประมุกเลือกปฏิบัติแต่ที่สำคัญที่สุดระบบสังคมจะต้องผลักดันให้บุคคลที่ไม่น่าฟัง ประสงค์ออกไปจากวงการ เหลือเพียงแต่บุคคลที่น่าฟังประสงค์ไว้ทำหน้าที่แทนประชาชนพร้อม ๆ กันกลไกการควบคุมไม่ให้บุคคลเหล่านี้ออกนอกกรอบ⁵³

⁵² วันชัย มีชาติ, พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ, อ่างแล้ว, หน้า 189.

⁵³ ลิขิต วีรเวศิน, คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์, อ่างแล้ว, หน้า 37.

จางง อติวัฒนสิทธิ์ ได้กล่าวลักษณะผู้นำที่ดี จะต้องรู้และเข้าใจเรื่องความต้องการของมนุษย์การเป็นผู้นำนั้นและมีหลายองค์ประกอบที่จะแบ่งเป็น

1) **การเป็นผู้นำต้องมีคุณสมบัติ** คือ ผู้นำจะต้องรู้และเข้าใจเรื่องของมนุษย์ให้ลึกซึ้ง ผู้นำจะต้องมีความรู้ทางด้านจิตวิทยาของมนุษย์อย่างละเอียด และสามารถดำเนินการเพื่อสนองตอบความต้องการของลูกน้อง ผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ คือ จะต้องมึลักษณะเด่น มีพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพสามารถใช้ไหวพริบและปฏิภาณแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

2) **คุณลักษณะที่ดีของผู้นำ** คือคุณลักษณะที่ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาแล้วเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมและการพัฒนาด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสติปัญญา ด้านความสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม

3) **จิตใจของผู้นำที่ดีจะต้องมีจิตใจสงบเยือกเย็น** คือไม่หวั่นไหว เพราะอคติ จิตใจหนักแน่นไม่เชื่อคนง่าย จิตใจเบิกบานเป็นมิตร จิตใจมีคุณธรรม จิตใจมีความสุขและจิตใจใฝ่รู้ เป็นประจำ

4) **อารมณ์ของผู้นำที่ดี** คือ ผู้นำที่ได้รับการพัฒนาดีแล้วควรมีอารมณ์เป็นแบบผู้ใหญ่ ทั้งหลาย ดังนี้ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีอารมณ์ไม่หวั่นไหวไปกับโลกธรรมทั้ง 8 มีอารมณ์ละเอียดอ่อน โยนิ สุภาพเรียบร้อย มีอารมณ์ชื่นชอบธรรมชาติ รักเสียงเพลง และชื่นชมสุนทรียวัตถุ แสดงตนเหมาะสมกับวัยและตำแหน่ง ไม่ปล่อยให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลหรือเหนือจิตใจของตน มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนได้โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการเก็บกดอารมณ์เอาไว้ รู้จักปล่อยวางทางอารมณ์ไม่เคร่งครัดถึงเรื่องผิดหวังหรือเรื่องไม่ถูกใจที่ผ่านมาแล้ว มีความสามารถในการพัฒนาอารมณ์ให้สูงส่งดีงามและเป็นไปในทางสร้างสรรค์สติปัญญาของผู้นำควรเป็นอย่างไร

5) **ผู้นำที่ดีต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรู้** ในหลายๆเรื่อง เป็นคนมีไหวพริบดี ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ รู้จักตนเองดีเช่นรู้ถึงความสามารถและความบกพร่องของตน รู้จักเหตุผล รู้จักบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้าง และรู้วิธีการใช้คนได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของเขา รู้และเข้าใจวัฒนธรรมของชุมชนหรือของสังคม รู้และเข้าใจโครงสร้างของสังคมที่ตนอาศัยอยู่และที่ตนเป็นผู้นำคนทั้งหลายอยู่ รู้จักประมาณในการทำงานและการบริโภค รู้จักกาลละและเทศะ รู้จักวางแผนในการพัฒนา รู้หลักการเกี่ยวกับการบริหารการปกครอง และรู้จักวางนโยบายและรู้จักการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว

6) **ความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้นำ** ควรมีความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับลูกน้อง ผู้นำจะต้องใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสมและเป็นทีที่เข้าใจเป็นอย่างดี จนบุคคลอื่นสามารถตอบสนองตนเองได้เป็นอย่างดีมีความสามารถในการบริหารงาน บริหารบุคคล บริหารตน บริหารงบประมาณ และบริหารวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้จักติดต่อกับบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม เป็นคนมีมนุษย์สัมพันธ์ดี แต่งตัวเหมาะสมกับวัยและตำแหน่ง มีความสามารถในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ลูกน้องทำงานอย่างกระตือรือร้นและดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและมีความสุขเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลอื่นในด้านการบำรุงรักษาสุขภาพอนามัย กฎระเบียบที่ดีของสังคม อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมที่ดีให้แพร่หลายต่อไป

7) **คุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ** ควรจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมประจำชีวิตและประจำใจ ดังนี้ มีความรักและความเมตตา และความเสียสละ มีจิตใจสะอาดบริสุทธิ์ ไม่คิดอาฆาต

พยายามหรือคิดเบียดเบียนคนอื่นด้วยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความรู้ที่ถูกต้องและใช้ความรู้ในทางสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่ตนเองและแก่สังคม มีสติสัมปชัญญะ ไม่ประมาทลุ่มหลงหรือมัวเมาในอบายมุข มีความละเอียดในการทำชั่ว และเกรงกลัวต่อผลของอกุศลกรรมทุกประเภทมีความกตัญญู รู้คุณของบุคคลอื่นที่ได้ทำในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง มีความรักในสังฆธรรม รักในความซื่อสัตย์ มีความเคารพในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ มีความเชื่อในกฎแห่งกรรมและปฏิบัติตามหลักกฏกรรม ไม่ทำลายกฎแห่งดุลยภาพแห่งธรรมชาติสิ่งแวดล้อมล้ามเคาพในกฎระเบียบของสังคมไม่ถืออภิสิทธิ์ มีความสามารถในการดำรงความเป็นธรรม และความยุติธรรมในสังคม มีมุทิตาจิตต่อผู้อื่นไม่อิจฉาริษยา ผู้อื่นปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมและหลักสังคหวัตถุ รวมทั้งหลักธรรมที่ต่างศาสนาทั้งหลาย⁵⁴

ผู้นำสังคมที่มีคุณลักษณะดังกล่าวสามารถเรียกได้ว่าเป็นผู้นำประเภท Social Engineers สามารถช่วยนำสังคม ช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้ามีความสงบสุขและช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นแผ่นดินที่มีความยั่งยืนทุกด้านตลอดไป และผู้นำที่ดีจะต้องมีการพัฒนาเป็นองค์รวม กล่าวคือความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะด้านอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ ผู้ที่มีความสามารถทางด้านจิตใจ มีจิตใจประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง มีสติปัญญาและไหวพริบดี สามารถแก้ปัญหาได้ รู้หลักการสัมพันธ์ติดต่อกับบุคคลอื่นได้ดีมีมนุษยสัมพันธ์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีว่าควรมีลักษณะ 10 ประการดังต่อไปนี้

1) นักการเมืองที่มีคุณภาพ นักการเมืองต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูง นอกจากจะมีคุณวุฒิในการบริหารประเทศชาติ นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถความเก่งกาจ ฉลาดรอบรู้ที่สำคัญต้องเป็นนักบริหารที่ดีความสามารถ สามารถบริหารจัดการ ได้อย่างดีเลิศใน 3 ด้านคือ บริหารงาน บริหารคน บริหารเศรษฐกิจ คือสามารถบริหารได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพและจะต้องเป็นคนที่ชอบเรียนรู้ มีลักษณะเป็นนักเรียนตลอดชีวิต ไม่ปฏิเสธสิ่งใหม่ ไม่มีแนวความคิดแบบอนุรักษ์นิยมโดยเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง แต่เปิดใจพัฒนาตนเองให้ก้าวทันโลกตลอดเวลา รวมทั้งจะต้องมีประสบการณ์ทำงานด้านการบริหารมาแล้วเป็นอย่างดี สอดคล้องเหมาะสมกับการเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารประเทศ

2) นักการเมืองผู้มีคุณประโยชน์ ทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความเสียสละ นักการเมือง ต้องทำทุกสิ่งโดยเห็นแก่ส่วนรวมเป็นหลัก ไม่เห็นแก่ส่วนตนและพวกพ้อง ไม่ทำหน้าที่เพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตัว และต้องไม่ประนีประนอมกระทำตามพลังกลุ่ม หากเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือเป็นผลร้ายต่อประเทศชาติ นักการเมืองเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้ตำแหน่งทางการเมืองแล้วยอมต้องหาโอกาสถอนทุกคืน โดยการหาผลประโยชน์ส่วนตัวในขณะที่ดำรงตำแหน่ง

3) นักการเมืองที่เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล คนในประเทศจะมีความสุขมากยิ่งขึ้นหากได้ นักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีความตื่นตระหนกน้อยลงเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์เฉพาะหน้า นักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลจะเป็นที่นำเชื่อถือของคนที่ต้องการ และคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย ผู้คนจะอยากฟังความคิดเห็นและมุมมองของเขาเพื่อจะได้ทิศทางที่เป็นประโยชน์นักการเมืองจึง

⁵⁴จำนง อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2520), หน้า 78.

จำเป็นต้องเป็นคนมีวิสัยทัศน์ มองอนาคต เป็นคนที่มีความคิดริเริ่ม ไม่มองอะไรแคบ ๆ ไม่เป็นคนคิดสั้น คิดสั้น ๆ ไม่ละเอียดยรอบคอบและต้องเป็นผู้ที่มีใจเปิดกว้าง ในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นคนมีเหตุผล เป็นคนทันสมัย มีลักษณะของความเป็นสากล สามารถติดต่อสร้างสัมพันธ์อันดีกับนานาชาติ ประเทศได้

4) นักการเมืองที่มีคุณลักษณะชีวิตที่ดี นักการเมืองต้องมีลักษณะพื้นฐานของการดำเนินชีวิตแบบเสมอต้นเสมอปลาย ก่อนเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นอย่างไรเมื่อได้รับตำแหน่งแล้วก็ต้องเป็นเช่นนั้น ไม่ได้เป็นการเสแสร้ง คุณลักษณะชีวิตที่ควรมีได้แก่ ต้องมีความเมตตา มีความกรุณาต่อประชาชนผู้ทุกข์ร้อนคนด้อยโอกาสในสังคม และชนกลุ่มน้อยในประเทศ มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความเสมอภาค และต้องเรียนรู้ที่จะให้อภัย มีความมั่นคงในอารมณ์ รู้จักอดกลั้น และรู้จักรักษาจิตสำนึกให้ถูกต้องและชอบธรรมอยู่เสมอ ไม่มีนิสัยเป็นนักเลงหัวไม้ ไม่ใช่อำนาจหรืออิทธิพลข่มขู่บังคับผู้ที่ยกย่อง นอกจากนั้นยังต้องมีความสุภาพอ่อนน้อม ไม่ถือตัว มีความขยันขันแข็งเป็นคนกล้ารับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ กล้ายอมรับผิด ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่นต้องแสดงตัวเป็นผู้รับผิดชอบอยู่เสมอ

5) นักการเมืองที่มีคุณประวัติ นักการเมืองจะต้องมีประวัติดี มีการดำเนินการชีวิต ตั้งแต่อดีตที่โปร่งใส ทั้งในชีวิตหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัวจะต้องเป็นผู้ที่มีความหวังดีต่อสาธารณชนและต้องมีชีวิต ครอบครัวเป็นแบบอย่าง ชีวิตครอบครัวจะเป็นภาพสะท้อนว่าหากนักการเมืองยังไม่สามารถบริหารครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดในสังคมได้ เมื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองเขาจะสามารถบริหารประเทศได้ดีได้อย่างไรนักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่ประกอบแต่สัมมาอาชีวะมาตลอด ไม่มีประวัติทางทุจริต ไม่มีประวัติในการดำเนินธุรกิจที่สังคมไม่ยอมรับไม่มีประวัติการเป็นนักเลงเจ้าพ่อ ไม่มีกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพนัน หรือธุรกิจที่สร้างปัญหาสังคมมาก่อนเพราะนักการเมืองไม่เพียงได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่เท่านั้นแต่ยังต้องได้รับการยอมรับจากนานาชาติด้วย

6) นักการเมืองที่มีคุณวาจา คุณกริยา นักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่มีวาจาศิลป์ มีคำพูดที่สุภาพ มีเหตุผล รักษาคำพูดไว้ให้มั่นคง ไม่โกหกไม่กลับกลอกไม่ปลิ้นปล้อนต้องไม่เป็นคนที่ชอบด่าทอหรือต่อว่าผู้อื่น ต้องไม่พูดให้ร้ายโจมตี และที่สำคัญต้องสามารถพูดจาสื่อสารได้ดีกับบุคคลในทุก ๆ ระดับของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังต้องประกอบไปด้วยคุณกริยา คือต้องเป็นผู้ที่สง่างาม มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ วางตัวได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้ากับคนได้ทุกประเภททุกระดับและเป็นตัวแทนของประเทศได้เป็นอย่างดีในการสู่เวทีโลก

7) นักการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม จะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรมประจำใจ จะต้องมีความยุติธรรม ไม่เป็นคนลำเอียง เป็นผู้ที่มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ จริงใจต่อประเทศชาติและประชาชน เป็นผู้ที่รักษาคำพูด และเป็นผู้ที่มีสติในการพิจารณาพินิจพิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ ต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ มีหลักการในการดำเนินชีวิตส่วนตัวในการบริหารประเทศ คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมืองนับเป็นคุณสมบัติที่เด่นและเป็นคุณต่อประเทศชาติมากที่สุด หากนักการเมืองขาดคุณธรรมและจริยธรรมแม้เก่งกาจ มีการศึกษาสูงก็ไม่สามารถนำพาประเทศไปสู่ความไพบูรณ์ได้

8) นักการเมืองที่มีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญ ขณะเดียวกันรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบาแม้ว่าสังคมในปัจจุบันไม่ได้เป็นยุคที่ต้องทำศึกสงครามอย่างไรอดีต แต่นักการเมืองที่มีคุณสมบัติ

เข้มแข็งและกล้าหาญยังคงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะหน้าที่ของการเป็นนักการเมืองนั้น คือนำทิศทางคนจำนวนมากสู่ทิศทางเดียวกันได้ จึงเป็นสิ่งทีหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่นักการเมืองจะต้องเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญ ความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญของนักการเมืองจะต้องแสดงออกในลักษณะของการกล้าตัดสินใจ และมีความเข้มแข็งในการรับแรงกดดันจากรอบด้านแรงกดดันจากเสียงวิพากษ์วิจารณ์ นักการเมืองต้องยืนหยัดต่อการตัดสินใจ ถ้าการตัดสินใจนั้นถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนรวมและประเทศชาติ ขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา เพราะในความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวนั้นง่ายต่อการนำไปสู่ความเผด็จการ นักการเมืองจึงต้องรู้จักใช้อำนาจอย่างชอบธรรม

9) **นักการเมืองต้องมีทีมงานที่สามารถในยุคสารสนเทศและเทคโนโลยีระดับสูง** ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เทคโนโลยีต่าง ๆ มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนทันเวลา บุคคลที่ไม่หมั่นติดตามข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จะเป็นคนล้าสมัยในเวลาอันสั้น นอกจากนี้สังคมยังมีความซับซ้อนขึ้น ดังนั้นไม่มีนักการเมืองคนใดสามารถมีความรู้ ความสามารถในทุกๆด้าน อย่างครบถ้วนได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยทีมงานในการช่วยกันทำงาน ทำการวิจัยเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม หรือแม้ว่านักการเมืองจะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานสูง แต่การทำงานคนเดียวจะทำได้จำกัดเพราะมีเวลาจำกัดจึงจำเป็นต้องมีคนมาช่วยทำ นักการเมือง ไม่เพียงต้องมีความรู้ความสามารถส่วนตัวเท่านั้นแต่ยังต้องสอนและสามารถพัฒนาคนได้ สร้างทีมงานที่ดีได้ และสอนให้ทีมงานสร้างทีมงานที่ดีได้

10) **นักการเมืองที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย** นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวทางประชาธิปไตย ไม่ใช่เป็นนักการเมืองในสังคมอุปถัมภ์ นักการเมืองที่มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในอนาคตเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้คนในประเทศมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้นเนื่องจากเห็นแบบอย่างรวมทั้งการที่นักการเมืองของประเทศยึดมั่นตามวิถีประชาธิปไตย จะช่วยให้ประเทศได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นตามกระแสโลกที่ประชาธิปไตยกำลังแบ่งบานขึ้นเรื่อยๆ อันจะส่งผลดีต่อประเทศทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและด้านการค้าการลงทุน⁵⁵

ไชย ณฑล ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองไว้หลายด้านดังนี้

1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ สิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีคือ ความกระตือรือร้นในการทำงาน ควบคุมอารมณ์ได้มีความเชื่อมั่นในตนเอง

2) คุณลักษณะด้านคุณธรรม สิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมี คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน

3) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ สิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีคือ มีไหวพริบปฏิภาณมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการโน้มน้าว

⁵⁵ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **เปิดโลกความคิดเสี่ยงสวรรค์การเมืองไทย : วิจัยความคิดเห็นของประชาชนเรื่องการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร:บริษัทซัคเซสมีเดียจำกัด, 2539), หน้า 35.

4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ประสานความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ทำงานร่วมกัน รู้จักให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่น

5) คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน คือ มีความสามารถในการให้คำแนะนำ ชี้แจงระเบียบ รู้ขอบข่ายของงานที่รับผิดชอบ มีความสามารถในการสรรหาและคัดเลือกบุคคล⁵⁶

สรุปได้ว่า นักการเมืองที่มีคุณลักษณะดังกล่าวสามารถถือได้ว่า เป็นนักการเมืองที่สามารถ ช่วยให้ผู้สังคมเจริญก้าวหน้า ช่วยพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืนทุกด้าน และจะต้องมีการพัฒนาเป็นองค์รวม คือ มีความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะด้านอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจประกอบด้วยคุณธรรม และจริยธรรม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง มีสติปัญญาและไหวพริบดี สามารถแก้ปัญหาได้ รู้หลักการสัมพันธ์ติดต่อกับบุคคลอื่นได้ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น

2.3.4 คุณลักษณะที่ล้มเหลวของนักการเมือง

วิเชียร วิทโยดม กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความล้มเหลว บางครั้งผู้นำแสดงพฤติกรรมด้วยการล้มตัวหรือจงใจสร้างพฤติกรรมแบบนี้ขึ้นมา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นอันตรายอย่างยิ่งที่จะทำความเสียหายให้แก่องค์กร ยากที่จะเยียวยารักษาให้หายขาดได้ องค์กรควรระวังหลีกเลี่ยงพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1) การเลือกที่รักมักที่ชัง ผู้นำบางคนชอบแสดงออกซึ่งความลำเอียง นิยมใช้คนใกล้ชิดสนิทสนมไว้วางใจแต่คนรอบข้าง ซึ่งหารู้ไม่ว่าบุคคลเหล่านี้ต่างมุ่งหวังผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับตอบแทนจึงทำตัวเป็นทาสรับใช้ใกล้ชิด เมื่อใช้คนพวกนี้นานวันเข้าก็จะทำให้พวกนี้เหลิง และแสดงพฤติกรรมเห่อเหิมวางตัวยิ่งใหญ่ ย่อมสร้างความไม่พอใจให้แก่เพื่อนร่วมงาน เกิดความขัดแย้งแบ่งพรรคแบ่งพวกในที่ทำงาน จนยากที่จะให้เกิดความสามัคคีในองค์กรได้

2) การให้ความสนิทสนมกับบางคนเป็นพิเศษ ผู้นำบางคนทำตัวให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับคนบางคนเหนือกว่าคนอื่น หรือให้ความไว้วางใจแก่บางคนเป็นพิเศษอย่างออกนอกหน้านอกตาให้เห็นให้อภิสันต์แก่คนบางคนจนเกิดความไม่ยุติธรรม สร้างความท้อแท้หมดกำลังใจการทำงานให้แก่เพื่อนร่วมงาน อาจนำไปสู่ความล้มเหลวขององค์กรได้

3) การวิพากษ์วิจารณ์ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยใช้อารมณ์ บ่อยครั้งที่ผู้นำบางคนวิพากษ์วิจารณ์ผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีอารมณ์โกรธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาโกรธ เหตุผลกับอารมณ์จะเป็นปฏิภาคต่อกัน คือ เมื่อมีอารมณ์มากเหตุผลก็น้อย เมื่อมีอารมณ์น้อยเหตุผลก็มาก และอีกอย่างหนึ่งก็ต้องรู้จักแยกแยะระหว่างความถูกต้องกับความถูกต้องใจให้ถูกต้องด้วย

4) การชอบใช้อำนาจ ผู้นำบางคนชอบทำตัวเป็นศูนย์รวมของอำนาจ ชอบวางอำนาจ บาดรใหญ่ ถือว่าตนเป็นผู้บังคับบัญชา จะว่ากล่าวใครก็ได้ ทุกคนต้องฟังตนเป็นเสียงเดียว ไม่ชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้ทันหรือกล้าแสดงออกความคิดเห็นเข้าทำนองที่ว่า “ผู้ใต้บังคับบัญชาอธิบายก็ว่า กำแพง หากชี้แจงก็ว่าได้เสียง” จึงชอบผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำตามคำสั่ง และสนองความคิดเห็นของตนเองอยู่เสมอ

5) การหลงอำนาจ ผู้นำบางคนเมื่อได้รับตำแหน่งเป็นผู้นำใหญ่ขึ้น มักจะเป็นผู้ที่หลงในอำนาจ และยึดติดกับตำแหน่ง มีความรู้สึกภาคภูมิใจตนเองเป็นอย่างมากจนออกจะเหลิงในอำนาจจึงมักใช้อำนาจเกินความจำเป็นหรือเกินขอบเขตที่มีอยู่ คิดว่าตนจะทำอะไรก็ได้ ถือว่าตนเป็นนายหรือ

⁵⁶ไชย ณฑล, **กลยุทธ์ยอดผู้นำ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2542), หน้า 10.

ผู้บังคับบัญชา ใคร ๆ ก็จะต้องพินอบพิเทาอย่าเกรง หากผู้นำมีความคิดเห็นเช่นนี้ก็นับว่าเป็นความผิดพลาด และเป็นอันตรายต่อองค์กรที่ได้บุคคลเช่นนี้เป็นผู้นำ

6) การขึ้นสู่ตำแหน่งสูงโดยเหยียบศีรษะผู้อื่นขึ้นไป ผู้นำบางคนก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงขึ้น โดยพยายามทำทุกวิถีทางที่จะทำลายบุคคลอื่นที่คิดว่าเป็นคู่แข่ง โดยใช้กลวิธีหรืออุบายต่าง ๆ ที่ขัดหลักศีลธรรมอันดี หรือประพฤติก้าวจนทำให้คู่แข่งของเขาได้รับความเสียหายหลุดดวงจรของชั่วอำนาจไป การได้ตำแหน่งมาโดยวิธีนี้อาจจะได้ตำแหน่งมาก็จริง แต่จะนำมาซึ่งการเป็นผู้นำที่ล้มเหลวเพราะจิตใจซึ่งคุณธรรมก็จะยังคงเกาะแน่นยึดติดกับจิตใจ จนยากที่จะสลัดออกไปจากตัวผู้นำได้ การบริหารก็ขาดความจริงใจจากผู้นำประเภทนี้ ซึ่งวิธีการอย่างนี้เป็นหนทางนำไปสู่ความล้มเหลวได้

7) การไม่ยอมรับความเดียวดาย ผู้นำบางคนยอมรับสภาพการณ์อยู่เดียวดายไม่ได้ เขาก็ยอมเป็นผู้นำที่ดีไม่ได้ เพราะไม่กล้าที่จะกระทำ ไม่กล้าที่จะตัดสินใจ กลัวว่าจะกระทำ และตัดสินใจไปแล้วจะมีผลกระทบกระเทือนต่อบุคคล จะสร้างความไม่พอใจและเพิ่มกระแสการต่อต้านทำให้ขาดมิตร และจะต้องถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพัง จึงมักไม่ยอมกระทำและตัดสินใจ ปล่อยให้ปัญหาเป็นเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างความเสียหายมากเท่านั้น จนยากที่จะแก้ปัญหานั้นได้

8) การขาดหลักและปรัชญาเป็นเครื่องยึดในการทำงาน ผู้นำบางคนขาดหลักการ ไม่มีปรัชญาเป็นเครื่องยึดในการทำงาน การทำงานจึงไร้แนวทาง ขึ้นอยู่กับความคิดและอารมณ์ของผู้นำเป็นสำคัญ จึงทำให้การทำงานไม่เป็นระบบเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ในแต่ละวัน ความเป็นเอกภาพในงานก็ไม่มี การทำงานก็ยากที่จะประสานงานกัน ผลงานที่ได้ออกมาจึงมักไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

9) การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้นำบางคนมีจิตใจที่ไม่มั่นคงเด็ดเดี่ยว จะทำอะไรสักอย่างก็มีแต่ความลังเล ไม่แน่ใจ ไม่เชื่อในสิ่งที่ตนกระทำไปว่าจะสำเร็จ กลัวความผิดพลาดในสิ่งที่ตนกระทำลงไป จึงไม่ค่อยกล้าที่จะตัดสินใจกระทำลงไป จึงมักพลาดโอกาสสำคัญ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการขาดความสามารถ ขาดประสบการณ์ในการทำงาน ขาดความเข้าใจในตัวเองที่ทำ จึงเกิดความกลัวโดยไม่มีเหตุผล เมื่อผู้นำขาดความเชื่อมั่นในตนเองแล้ว พลังและกำลังในทีตนมีอยู่แล้วก็พลอยหมดไป จึงไม่มีความมานะพยายามเพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงเป็นไปด้วยดี⁵⁷

เดวิด.แอล ดอททิส และ ปีเตอร์ ซี.โคโร ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักการเมืองที่ล้มเหลวมีลักษณะ ดังนี้

1) **นักการเมืองผู้เย่อหยิ่ง (Arrogance)** หรือนักการเมืองที่ข้ามจาก “ความมั่นใจ” ไปสู่ “ความเย่อหยิ่ง” กล่าวคือ เป็นผู้นำที่ก้าวสู่ตำแหน่งระดับสูงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีความฉลาดทางสติปัญญาและได้พัฒนาความเชื่อมั่นในความคิดเห็นของตนเองมากขึ้นเรื่อย ๆ จนหลงตนเอง เมื่อเวลาผ่านไป ความสำเร็จมากขึ้น ความเชื่อมั่นก็มากขึ้นด้วย และเมื่อยังประสบความสำเร็จมากขึ้น มีคนเยินยอมากขึ้น ก็อาจจะเกิดความเชื่อมั่นมากเกินไป (Over-Confidence) เกิดอาการดื้อดึง และมองว่าตนเองเท่านั้นที่เป็นฝ่ายถูก แต่คนอื่นผิดหมด

2) **นักการเมืองที่มีอารมณ์อ่อนไหวเกินความเป็นจริง (Melodrama)** คือ นักการเมืองที่มีการพูด การกระทำ และอารมณ์ที่เกินความเป็นจริง ผู้บริหารที่แสดงออกทางอารมณ์หรือทางการกระทำ

⁵⁷ วิเชียร วิทยาอุดม, *ภาวะผู้นำ LEADERSHIP*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วีระฟิล์ม และ โซเท็กซ์ จำกัด, 2549), หน้า 262 – 264.

ที่มากกว่าปกติจนเป็นจุดสนใจเสมอเพื่อลดทอนบทบาทของ ผู้อื่นเช่น อดิใหญ่โต พูดถึงสิ่งที่เกินความเป็นจริง เป็นต้น

3) **นักการเมืองที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย (Volatility)** คือ นักการเมืองที่เปลี่ยนจากอารมณ์หนึ่งไปเป็นอีกอารมณ์หนึ่งโดยไม่มีต้นสายปลายเหตุอย่างรวดเร็ว และเอาแน่อะไรไม่ได้ ไม่สามารถคาดเดาการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ได้

4) **นักการเมืองที่รอบคอบจนเกินเหตุ (Excessive Caution)** คือ นักการเมืองที่ใช้ข้อมูลมากมายในการวิเคราะห์และติดอยู่ในความรอบคอบจนเกินไป จนกระทั่งตัดสินใจไม่ทันการณ์

5) **นักการเมืองผู้ไม่ไว้วางใจใคร (Habitual Distrust)** คือ นักการเมืองที่สงสัยผู้อื่นอย่างไม่สมเหตุสมผลหรือมีอคติ หวาดระแวงซ้กแล้ว และไม่ไว้วางใจผู้อื่น สุดท้ายคนรอบข้างก็พลอดหวาดระแวงไปตาม ๆ กัน

6) **นักการเมืองที่ตัดขาดจากโลก (Aloofness)** คือ นักการเมืองที่พอเครียดปุ๊บ จะถอยหนีจากสังคมและไม่เอาใครหรืออะไรทั้งสิ้น

7) **นักการเมืองที่ชอบออกนอกกฎ (Mischievousness)** นักการเมืองไม่ชอบทำตามกฎ เพราะคิดว่ากฎทุกอย่างมีไว้แหก

8) **นักการเมืองที่ชอบทำตัวไม่เหมือนใคร (Eccentricity)** คือ นักการเมืองที่รู้สึกสนุกที่จะทำอะไรไม่เหมือนผู้อื่น เพียงเพราะต้องการที่จะไม่เหมือนผู้อื่น จนดูเหมือนจะมีความ creative แต่สุดท้ายก็ไม่สามารถทำอะไรให้เกิดเป็นรูปธรรม

9) **นักการเมืองที่ชอบต่อต้านด้วยความเงียบ (Passive Resistance)** คือ นักการเมืองที่ปากบอกว่าชอบ แต่พอกลับหลังกลับไปโพนทะนาบอกคนอื่นว่าไม่ดี เพราะไม่กล้าบอกตรง ๆ

10) **นักการเมืองจอมสมบูรณ์แบบ (Perfectionism)** คือ นักการเมืองที่หมกมุ่นอยู่กับรายละเอียดเล็ก ๆ (Micromanager) จนมองไม่เห็นเรื่องใหญ่ ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว คอยจี้เข้า จี้เย็น คุมทุกขั้นตอนของการทำงานของลูกน้อง

11) **นักการเมืองปากหวาน (Eagerness to please)** คือ นักการเมืองที่ชมเป็นอย่างเดียวไม่เคยว่าผู้อื่น ๆ เพราะไม่ชอบการเผชิญหน้าโดยตรง ไม่กล้าไล่ใครออก⁵⁸

ดังนั้นสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ล้มเหลวของนักการเมือง คือนักการเมือง ที่มีคุณลักษณะเช่นไม่มีความรับผิดชอบหน้าที่ เยื่อหยิ่ง ไม่รักษาคำพูด ไม่รักษาเวลา พฤติกรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ นักการเมืองประสบความสำเร็จล้มเหลว โดยมักปรากฏขึ้นเมื่อ นักการเมืองอยู่ภายใต้ความกดดัน ไม่มีใครสามารถกำจัดพฤติกรรมเหล่านี้ได้อย่างถาวร เนื่องจากมันอยู่คู่กับเรามาตั้งแต่กำเนิด เพียงแต่อาจไม่ปรากฏผลกระทบในเชิงลบมาก่อนเท่านั้นเอง ดังนั้น นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จหลายท่านต่างก็มีพฤติกรรมบ่อนทำลายเหมือนกัน เพียงแต่พวกเขาตระหนักและเรียนรู้จากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น และใช้ “ความรู้เท่าทัน” เป็นเครื่องมือจัดการกับบุคลิกภาพเชิงลบของตนเองได้

⁵⁸ เดวิด.แอล ดอททิล และ ปีเตอร์ ซี.โคโร, “Why CEOs Fail”, 18 พฤษภาคม 2552, <<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=439286>> (25 April 2012).

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ

2.4.1 ความหมายของผู้นำ

ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากคนอื่น ๆ ในกลุ่มและเป็นบุคคลที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นในสิ่งที่ผู้อื่นร้องขอ สามารถชี้แนะหนทางให้ผู้อื่นทำตามโดยให้ความเชื่อฟัง ผู้นำ คือ บุคคลที่สามารถชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวเขา สามารถคลี่คลายความตึงเครียดต่างๆ ลงได้ สามารถนำกลุ่มให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้⁵⁹

ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีแบบอย่างแห่งพฤติกรรม หรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและชี้หรือแสดงถึงความดีหรือลักษณะประจำของบุคคลในส่วนตัวที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจให้ผู้ร่วมงานร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์⁶⁰

โอเวนส์ (Owens) อ้างจาก เสรี เหลืองสุขฤกษ์ กล่าวว่า การมีลักษณะผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในอันที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จของการบริหารงาน ลักษณะของผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง เพื่อนำไปใช้ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมของตนในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ และอำนาจบารมีเป็นเครื่องมือทั้งในลักษณะที่เป็นพิธีการ และไม่เป็นพิธีการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่ม มุ่งสู่การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้⁶¹

2.4.2 ทฤษฎีลักษณะของผู้นำ

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคคลบางคนเกิดมาพร้อมด้วยลักษณะบางประการที่จะช่วยสนับสนุน ให้เขาเป็นผู้นำได้ ซึ่ง **กวี วงศ์พุ่ม**⁶² ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงคุณลักษณะดังนี้

1) บุคลิกภาพ (Personality) เป็นเรื่องที่ติดมากับตัวของบุคคลแต่ละคนในส่วนตัวที่สามารถปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ บุคลิกภาพดังกล่าวคือ

1.1) ความสามารถในการปรับตัว เป็นความสามารถทั่วไปของบุคคล

1.2) ความต้องการที่จะนำ ซึ่งอาจจะเป็นความสามารถในส่วนลึก ๆ มองไม่เห็นชัด แต่ก็สามารถค้นคว้าได้

1.3) ความมั่นคงทางอารมณ์ซึ่งแต่ละคนจะมีนิสัยทางด้านความคงที่ของอารมณ์การควบคุมอารมณ์ได้มากน้อยเพียงใด

1.4) ความเป็นตัวของตัวเอง มีอำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ ตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม

1.5) ความอุตสาหพยายาม หมายถึง ความอดทนของแต่ละบุคคลที่จะพยายาม ฝ่าฟันอุปสรรคนานาประการ

⁵⁹ กวี วงศ์พุ่ม, *ภาวะผู้นำ*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี, 2539), หน้า 105.

⁶⁰ พรพรรณ สุทธานนท์, “คุณลักษณะ และวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลเมืองในเขตการศึกษา 12”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, อ่างแล้ว, หน้า 50.

⁶¹ เสรี เหลืองสุขฤกษ์, “พฤติกรรมของผู้นำ และบรรยากาศของธนาคารกสิกรไทยในภาคตะวันออก”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2538, หน้า 24.

⁶² กวี วงศ์พุ่ม, *ภาวะผู้นำ*, อ่างแล้ว, หน้า 120.

1.6) ความคิดสร้างสรรค์ ถือเป็นพรสวรรค์อย่างหนึ่ง ที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะแล้วคิดออกมาเป็นรูปธรรม

1.7) ความทะเยอทะยาน เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการความสะดวกสบายใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา หากทุกคนได้ใช้ความคิดดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา เพราะการคิดแต่ละคนนั้นย่อมแตกต่างกันออกไป

2) ความเฉลียวฉลาด (Intelligence) สมองของคนเรานี้ธรรมชาติสร้างมาเพื่อใช้สติปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ความรู้ความสามารถจะเห็นได้จาก

2.1) เชาว์ปัญญา คนทุกคนมีสติปัญญา ความเฉลียวฉลาดแตกต่างกันไปอาจด้วยสาเหตุหลาย ๆ ประการ ทั้งเรื่องพันธุกรรม สภาพแวดล้อม การแข่งขัน การฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่สนใจในการศึกษาเล่าเรียน

2.2) ความแม่นยำในการตัดสินใจ เพราะต้องทำการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ในการทำงาน การดำรงชีวิต การตัดสินใจที่แม่นยำจึงต้องอาศัยประสบการณ์

2.3) ระดับความรู้ ทุกคนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ไม่เท่ากันเพราะสมองแต่ละคนไม่สามารถรับอะไรได้อย่างเต็มที่ คือมีการจุความจำไว้เท่ากันก็จริง แต่การรับรู้ การถ่ายทอดอาจจะมีบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกันออกไป ดังนั้นจึงวัดระดับความรู้ได้จากการศึกษาในระดับที่สูง ๆ ขึ้นไปของแต่ละคน

2.4) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา สื่อภาษาเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกชาติ จะมีภาษาของตนเองหรือไม่ก็ตาม แต่การพูดถือเป็นเรื่องของการสื่อความหมายให้สามารถเข้าใจกัน ผู้นำที่มีความสามารถในการพูด การเขียนย่อมได้เปรียบกว่า

3) คุณลักษณะด้านสังคม (Social Skill) การเข้าสังคมเป็นของคนทุกคน เพราะคนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ การเข้าสังคมของคนแต่ละระดับต้องมีพิธีรีตองแตกต่างกันออกไปตามสภาพการณ์และเหตุการณ์นั้น ๆ คุณลักษณะด้านสังคมมีดังนี้

3.1) การรู้จักประนีประนอม การที่บุคคลทำงานร่วมกับคนอื่น ผลประโยชน์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญไม่น้อยด้วยเหตุนี้จึงต้องการคนที่จะมาประสานผลประโยชน์หรือเป็นคนที่ยอมประนีประนอมให้ทุกคนที่ร่วมงานเกิดความพอใจ

3.2) ความสามารถในการบริหาร งานบริหารเป็นการใช้ศิลป์ ซึ่งแต่ละคน ไม่สามารถใช้ได้ทัดเทียมกัน ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ การศึกษาเล่าเรียนก็จะเป็นส่วนประกอบในการบริหารได้บ้างเช่นกัน

3.3) การสร้างความร่วมมือ ถือเป็นเรื่องสำคัญมากในการเป็นผู้นำ เพราะผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สามารถชักจูงให้ผู้ร่วมงาน ตั้งใจทำงานหรือทำตามที่ผู้นำต้องการด้วยความเต็มใจ

3.4) ความเป็นที่นิยมชมชอบ เราคงจะเคยเข้าไปในงานเลี้ยงและพบคนหนึ่งซึ่งจากสีหน้าท่าทาง เป็นบุคคลที่เรามองแวบเดียวเกิดความรู้สึกอวยากรู้จัก อยากทักทาย มีความเลื่อมใสศรัทธา ยิ่งเมื่อเห็นเขาพูดจาด้วยแล้วเกิดความนิยมชมชอบตามมา

3.5) ความเป็นนักการทูต การที่บุคคลจะเป็นนักการทูตที่ดีนั้นต้องอาศัยปฏิภาณไหวพริบมากมาย เพราะต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา ต้องโน้มน้าวเรื่องใหญ่ ๆ ที่เกิดขึ้นแก้ปัญหาให้กลายเป็นเรื่องเล็กต้องใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้านประกอบกัน ซึ่งไม่ใช่การพูดเป็น เพียงอย่างเดียว

4) คุณลักษณะด้านกายภาพ (Physical Characteristic) ถือเป็นเรื่องที่ดีตัวมา อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจสามารถแก้ไข ปรับปรุงด้วยการให้อาหารหรือรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งการออกกำลังกายที่เหมาะสมด้วย คุณลักษณะด้านกายภาพมีดังนี้

4.1) ส่วนสูง ถึงแม้ทุกคนไม่สามารถจะสูงทัดเทียมกัน แต่ก็เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการนั้นมีส่วนทำให้คนเราสูงได้ไม่เพียงเพราะพันธุกรรมเพียงอย่างเดียว

4.2) น้ำหนัก การควบคุมน้ำหนักจะเห็นได้ชัดเจนจากนักมวย เพราะการควบคุมต่าง ๆ ย่อมเกิดผลตามที่เราต้องการหรือเป็นไปตามเป้าหมายระหว่างบุคคล มีนักจิตวิทยาได้ทำการทดสอบเรื่องน้ำหนักกับการเป็นภาวะผู้นำเหมือนกัน แต่ไม่มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ

4.3) การฝึกฝน นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิต การที่ร่างกายของคนเราได้รับการออกกำลังกาย การฝึกฝนให้ใช้ความคิด การใช้สมอง การนั่งสมาธิ ล้วนแล้วแต่มีส่วนทำให้จิตใจเยือกเย็น สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้นำได้ในที่สุด

4.4) ความสมบูรณ์ของร่างกาย การรักษาตนให้พ้นจากโรคภัยถือเป็นลาภ อันประเสริฐตามหลักของพระพุทธศาสนา ดังนั้นความสมบูรณ์ต้องมีส่วนประกอบด้านอื่นด้วย เช่น การรักษาความอบอุ่นของร่างกาย การพักผ่อนที่เพียงพอ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

2.4.3 คุณลักษณะทั่วไปของความเป็นผู้นำ

นักวิชาการได้รวบรวมคุณลักษณะของผู้นำไว้ ดังนี้

1) ลักษณะท่าทาง คือ การวางตัวอย่างเหมาะสม ด้วยการแสดงออกโดยท่าทาง ท่วงที วาจา การปรากฏตัวและการประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ซึ่งจะทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

2) ความกล้าหาญ คือ การมีความกล้าหาญทั้งทางกาย และใจ คืออำนาจทางใจที่บุคคลสามารถควบคุมตนเองได้เมื่อตกอยู่ในอันตราย และสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ด้วยลักษณะอันสงบมั่นคง

3) ความเด็ดขาด เป็นความสามารถในการตกลงใจอย่างทันท่วงที และประกาศข้อตกลงใจนั้น ๆ ในลักษณะที่มั่นคง ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้

4) ความไว้วางใจได้ เป็นความเชื่อมั่นในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาในระดับที่สูงกว่า

5) ความอดทน คือ ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ และร่างกายอันที่จะยืนหยัดต่อสู้กับความเจ็บปวด ความเหนื่อยยาก ความบีบคั้น และความยากลำบากต่าง ๆ

6) ความกระตือรือร้น คือ การแสดงออกถึงความสนใจในงานอย่างจริงจังและปฏิบัติอย่างจริงจัง เต็มใจ และมองโลกในแง่ดีเสมอ

7) ความริเริ่ม คือ การพิจารณาว่ามีอะไรควรกระทำและจะเริ่มปฏิบัติอย่างไร แม้จะไม่ได้รับคำสั่งก็ตาม

8) ความซื่อสัตย์ คือ อุปนิสัยที่ถูกที่ควรและความประพฤติปฏิบัติอันถูกต้อง ความซื่อสัตย์ถือว่าเป็นคุณลักษณะที่ดีของผู้นำประการหนึ่ง

9) ดุลยพินิจ คือ การเปรียบเทียบข้อเท็จจริงและหนทางแก้ปัญหาที่เป็นไปได้อย่างมีเหตุผลเพื่อประกอบการตกลงใจอันถูกต้อง

10) ความยุติธรรม คือ คุณลักษณะความไม่ลำเอียงหรือมือคด และมีความมั่นคงในการบังคับบัญชาเกี่ยวกับการให้รางวัล และการลงโทษจะต้องเป็นไปตามควรแก่กรณี

11) ความรู้ คือ สิ่งที่ทำให้ได้มาซึ่งข่าวสาร เรื่องราวที่เป็นไป ข้อเท็จจริง หลักการ ทั้งทำให้รอบรู้ในวิชาชีพ

12) ความภักดี คือ การมีความซื่อสัตย์มั่นคงต่อประเทศชาติ องค์กร หน่วยงาน ผู้บังคับบัญชา

13) ความแนบเนียน คือ ความสามารถที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ได้ โดยไม่ขัดแย้งกันในแง่ของมนุษยสัมพันธ์ ความแนบเนียนรวมถึงความสามารถที่จะพูด และกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างเหมาะสม

14) ความเดือดร้อนไม่เห็นแก่ตัว คือ การไม่หาความสะดวกสบาย และความก้าวหน้าให้แก่ตนเองโดยทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อน⁶³

2.4.4 คุณลักษณะของผู้นำ

คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำมีดังต่อไปนี้

1) ความคิดริเริ่ม ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มของตนเองมีการตัดสินใจและมีแนวคิดชัดเจนในข้อเสนอของผู้อื่นได้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน คุณสมบัติข้อนี้ยังมีมากและแสดงออกได้มากเพียงไร จะช่วยสนับสนุนเพิ่มพูนความเป็นผู้นำในตัวให้สูงขึ้นเพียงนั้น

2) ความใกล้ชิดกับสมาชิก ผู้นำที่ดีจะต้องเข้ากับสมาชิกในกลุ่มได้ ทำตัวสนิทสนมกับทุกคนได้วางตัวเป็นกันเองกับสมาชิก จะช่วยให้ความเป็นผู้นำแน่นหนาขึ้น

3) ความเป็นตัวแทนของกลุ่ม ผู้นำจะต้องปกป้องกลุ่มป้องกันและต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มของตน คุณลักษณะข้อนี้มีอยู่ในตัวผู้ใด ผู้นั้นจะเป็นผู้นำได้และคุณสมบัติข้อนี้มีอยู่ในตัวผู้นำมากเพียงไร ผู้นำผู้นั้นจะเป็นผู้นำที่ดี เป็นที่รักใคร่นับถือของผู้ตาม

4) การสมานไมตรีและสร้างความสามัคคีธรรม หมายถึง การสนับสนุนการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในกลุ่ม การพยายามลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของกลุ่ม การส่งเสริมให้สมาชิกปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มได้ดีขึ้น หากคุณสมบัติข้อนี้มีในผู้ใด ผู้นั้นจะเป็นผู้นำที่แท้จริงได้

5) การแบ่งงาน ผู้นำที่ดีจะต้องสามารถกำหนดลักษณะงานทั้งของตนเองและของสมาชิกในกลุ่มได้ชัดเจน และสามารถเข้าใจในความสัมพันธ์ของงานแต่ละส่วนที่สมาชิกแต่ละคนทำ

6) การบังคับบัญชา ผู้นำสามารถห้ามการกระทำบางประการของสมาชิกในกลุ่มที่เห็นสมควร ห้ามหยุดการกระทำของกลุ่มได้เมื่อต้องการ รวมถึงการใช้ความเด็ดขาดในการตัดสินใจลงโทษผู้กระทำผิดระเบียบของกลุ่มได้

7) การติดต่อสื่อสาร ผู้นำที่ดีจะต้องคอยให้ข่าวสาร และรับรู้ข่าวสารของสมาชิก จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นผู้ที่รู้เกี่ยวกับความเป็นไปของกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินไปในกลุ่มของตนอยู่ตลอดเวลา

8) การยอมรับ การที่ผู้นำแสดงการยอมรับ หรือไม่ยอมรับ รวมทั้งการอนุมัติ และไม่อนุมัติการกระทำของสมาชิกกลุ่ม

⁶³ กวี วงศ์พุ่ม, ภาวะผู้นำ, อ่างแล้ว, หน้า 107 - 108.

9) ผลงาน ผู้นำจะต้องเป็นผู้กำหนดระดับของผลงานของมวลสมาชิกและของกลุ่มเป็นส่วนรวม ผู้นำที่ดีจะต้องสนับสนุนให้สมาชิกให้สมาชิกใช้ความมานะ พยายาม เพื่อผลงานที่ดีกว่า มากกว่าสูงค่า อยู่เสมอ

10) การตัดสินใจ ผู้นำที่ดีจะต้องตัดสินใจได้ และกล้าที่จะตัดสินใจ โดยเฉพาะเมื่อได้พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบในเรื่องรานั้น ๆ พอสมควร ผู้นำที่ไม่ตัดสินใจอะไรเลย จะไม่เป็นที่พึงของผู้ตามได้

11) การเคารพในความคิดของผู้อื่น ผู้นำที่ดีไม่ควรถืออำนาจในงาน ความคิดเห็นของแต่ละคนนั้นมีคุณค่า ควรรู้จักใช้วิธีรับพิจารณาความคิดเห็นด้วยใจเป็นธรรม นอกจากจะเป็นผลดีต่องานในแง่ที่ได้รับการพิจารณาเป็นอย่างดีจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดียิ่ง ในระหว่างผู้ที่ทำงานร่วมกันอีกด้วย

12) การรู้จักผู้ร่วมงาน หมายถึง การรู้จักสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนอย่างจริงจังในทุกแง่ ทุกมุม รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติของแต่ละคน เพื่อที่จะได้มอบหมายให้แต่ละคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของตนได้

13) ความเสียสละ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักเสียสละความสุข ความสบาย ความพอใจส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

14) ความสามารถ ผู้นำที่ดีจะต้องมีความสามารถเหนือสมาชิกในกลุ่ม ใช้วิชาการบางแขนงและในความสามารถด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการบ้างตามสมควรเช่น ความสามารถในการพิจารณาคน ความสามารถในการเข้าใจคน เป็นต้น⁶⁴

นอกจากนี้ยังมีผู้กำหนดลักษณะของผู้นำที่ดีโดยพิจารณาตามคุณลักษณะ ได้ดังนี้

1) มีความปราดเปรียว เป็นผู้มีความรู้ดี มีไหวพริบ เฉลียวฉลาด ทันต่อเหตุการณ์ สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า และแก้ไขปัญหานั้นด้วยความรู้ ความสามารถ ความมีเหตุผล ซึ่งมีเหนือสมาชิกกลุ่มได้

2) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของคณะ ติดต่อหน่วยงานอื่นและสมาชิกทุกคนในกลุ่มได้อย่างเป็นที่พอใจ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาติดต่อ

3) รู้เป้าหมายของกลุ่ม เป็นผู้ที่อยู่เป้าหมายที่แน่นอนของกลุ่ม และนำกลุ่มให้ดำเนินไปตามแนวทางนั้น สู่เป้าหมายที่ตั้งไว้จนเป็นผลสำเร็จ⁶⁵

สติอกติลล์ (Stogdill) อังโน เสรี เหลืองสุขฤกษ์ ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำไว้ ดังนี้

1) ชีตความสามารถ (Capacity) ได้แก่ สติปัญญา ความสามารถ ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่ม ฯลฯ ที่บุคคลมีอยู่

⁶⁴ พจน์ี พรหมจิตต์, “ภาวะผู้นำของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (ภพสท.) ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), 2536, หน้า 38.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

2) ความสำเร็จ (Achievement) เช่น มีการศึกษา มีความรู้ มีความสามารถทางการกีฬา มีความสนใจในการพูด และการตัดสินใจ ฯลฯ

3) ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง โดยต้องมีความต้องการที่จะกระทำในสิ่งที่ตั้งเป้าหมายที่เชื่อถือไว้วางใจได้

4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการมีทักษะทางสังคม เช่น มีอารมณ์ขัน ให้การร่วมมือ มีการปรับตัวดี ฯลฯ

5) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคม⁶⁶

นคร สุวานิช กล่าวถึงลักษณะของความเป็นผู้นำไว้ดังนี้

ลักษณะถาวรของบุคลิกภาพของผู้นำ ซึ่งอาจจะจำแนกหัวข้อย่อยลงไปได้อีก คือ

1) ลักษณะทางกาย ความสูง ผู้ที่มีความสูงได้เปรียบในการสร้างบุคลิกภาพของผู้นำ แต่ทว่าความสูงอย่างเดียว หาได้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งชี้ลักษณะเอื้อในความเป็นผู้นำไม่ ความสูงที่จะเอื้อประโยชน์จริง ๆ นั้น จะต้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ไปด้วย น้ำหนัก ข้อสรุปในเรื่องน้ำหนักของผู้นำ เป็นไปในลักษณะเดียวกับเรื่องส่วนสูง

2) ลักษณะท่าทาง (Partridge) พบว่า ลักษณะท่าทางมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความความเป็นผู้นำ

3) เซอาน์ ผู้นำมีเซอาน์สูงกว่าผู้ตาม แต่มีประเด็น ซึ่งมีนัยสำคัญมากประเด็นหนึ่ง กล่าวคือ ผู้นำที่ดีจะต้องไม่มีเซอาน์สูงกว่าผู้ตามมากเกินไปนัก โดยทั่ว ๆ ไป กระสวนความความเป็นผู้นำจะไม่เกิดขึ้นหรือแตกสลายลง เมื่อมีความแตกต่างระหว่างคะแนนเซอาน์ของผู้นำกับ ผู้ตามถึง 30 จุด หรือมากกว่า ที่เป็นดังนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่เซอาน์สูงจริง ๆ อาจจะไม่มีความสนใจ และมี แนวความคิดในเรื่องต่าง ๆ สูงเกินไปเกินไปกว่าหมู่คณะจะตามทัน หรือเข้าใจได้ ฉะนั้นรัฐบาลที่ประกอบด้วยผู้ที่สติ ปัญญาสูงเลิศ จริง ๆ ย่อมจะได้ชื่อว่าเป็นรัฐบาลที่ฉลาดจริง แต่ประชาชนจะชอบ รัฐบาลที่มีความเข้าใจ มีความสนใจ มีภาษาพูดในพื้นฐานเดียวกันกับพวกตนมากกว่า

4) มีความมั่นใจในตนเอง ลักษณะถาวรของบุคลิกภาพส่วนนี้ เป็นที่ยืนยันแน่นอนว่าเอื้อต่อลักษณะความเป็นผู้นำอย่างยิ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะความมั่นใจในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง ก่อให้เกิดความประทับใจแก่มวลสมาชิกของหมู่คณะว่า เป็นผู้มีความมั่นใจ อำนาจ หรือความสามารถพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะต้องเผชิญได้

5) การสังคม การร่วมมือในงานสังคมต่าง ๆ โดยมีทักษะในการผูกมิตรและการสังคม นับเป็นลักษณะการสำคัญของบุคลิกภาพของผู้นำอีกลักษณะหนึ่ง และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญตามลำดับในการแยกผู้นำออกจากผู้ตาม

6) กำลังใจ เป็นลักษณะถาวรของบุคลิกภาพลักษณะหนึ่ง มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับลักษณะความเป็น ผู้นำ

7) ความเป็นผู้ริเริ่มริเริ่ม ช่างพูด กระตือรือร้น และแสดงตน ลักษณะถาวรของบุคลิกภาพ ความเป็นผู้ริเริ่ม ริเริ่มริเริ่ม ช่างพูด กระตือรือร้น และแสดงตน ลักษณะถาวรของบุคลิกภาพเป็นลักษณะที่ไปด้วยกันกับความความเป็นผู้นำ⁶⁷

⁶⁶ เสรี เหลืองสุฤกษ์, “พฤติกรรมของผู้นำและบรรยากาศของธนาคารกสิกรไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 27.

พรอัมรินทร์ พรเกิด กล่าวถึงลักษณะของความเป็นผู้นำไว้ ดังนี้

- 1) เป็นคนใจกว้าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขอความช่วยเหลือได้ทุกครั้งที่
- 2) เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต
- 3) เป็นคนมีความสามารถในการพูด การอธิบาย หรืออภิปราย
- 4) มีความรู้สูง
- 5) มีประสบการณ์มานาน
- 6) มีอายุมากหรือเงินเดือนสูง
- 7) มีนิสัยเข้ากับคนทั่วไป
- 8) มีความคิดริเริ่มในการทำงานดี
- 9) เป็นคนไม่ยอมคนง่าย ๆ
- 10) เป็นคนขยันมาก⁶⁸

ที่กล่าวมาแล้วทั้ง 10 ข้อนั้น เป็นลักษณะของคนที่เหมาะสมโดยทั่วไปมีความไว้วางใจยกให้เป็นหัวหน้าเพราะมีพฤติกรรมหลายอย่างที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น ๆ โดยสรุปการฝึกให้มีลักษณะความเป็นผู้นำก็คือ ความพยายามที่จะให้ตนเองมีอะไร ๆ เหนือกว่าคนอื่นและมีความตั้งใจที่จะให้เหนือกว่าอยู่ในใจ ก็ถือว่า มีลักษณะนิสัยของความเป็นผู้นำแล้ว

สมิทธา จิตตลดากร ได้กล่าวถึง ลักษณะความเป็นผู้นำว่า พฤติกรรมของ ผู้นำจะดำเนินการไป ได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) และอำนาจบารมี (power) เป็นเครื่องมือทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ (formal) และไม่เป็นทางการ (informal) เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่ม โดยมุ่งให้ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ขององค์การ ตามปกติผู้นำจะได้รับมอบอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในงานจากองค์การแบบเป็นทางการซึ่งเป็นอำนาจโดยการแต่งตั้งให้กระทำการในขอบเขตของตนตามตำแหน่งนั้นๆ (formal authority)

ถ้าผู้นำมีความสามารถและมีศิลปะในการเป็นผู้นำที่ดี ในการจะโน้มน้าวจิตใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เกิดความนิยมในตัวของตน ก็จะมีผลให้ผู้ร่วมงานเต็มใจให้ความร่วมมือทำงาน ซึ่งจะเป็นผลทำให้ตนได้อำนาจอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าอำนาจของการยอมรับ (acceptance authority) อำนาจประเภทนี้แสวงหาได้โดยยาก และเป็นอำนาจที่มีผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้นำจะต้องมีศิลปะในการใช้หลักจิตวิทยา สังคมวิทยาหรือการศึกษาทางพฤติกรรมของมนุษย์ (human behavior) มาประกอบการบริหารของตนโดยจะต้องเป็นผู้ที่

- 1) สามารถเข้ากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้
- 2) สามารถแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ ตลอดจนใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อย่างยุติธรรม

⁶⁷ นคร สุวานิช, “บทบาททางการเมืองและการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล 16 แห่ง ของอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2541, หน้า 29 – 30.

⁶⁸ พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, **ผู้นำทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2544), หน้า

3) ยินดีรับฟังความคิดเห็นของลูกน้อง และควรยกย่องสรรเสริญเมื่อเขาทำดี แต่ควรรู้จักวิธีการที่จะตักเตือน ให้คำแนะนำสั่งสอนเมื่อกระทำผิด ซึ่งจะ使他เกิดศรัทธาในตัวของตนและเกิดความเคารพยำเกรง เพราะฉะนั้น วิธีการ หรือศิลปะที่ผู้นำพึงใช้เพื่อประโยชน์ของการบริหารงานของตน ควรจะมีลักษณะยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์⁶⁹

ลักษณะของความเป็นผู้นำสรุปได้ดังนี้ คือ

- 1) มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดของตนเอง
- 2) มีบุคลิกดี สง่าผ่าเผย
- 3) มีสติ ปัญญาดี เฉลียวฉลาด และมีไหวพริบ
- 4) มีทัศนะกว้างไกล ไม่มองโลกอย่างแคบ ๆ ไม่เห็นแก่ตัว
- 5) มีความสามารถในการแสดงตน ไม่เป็นคนเก็บตัวจนเกินไป เข้ากับคนอื่นได้ง่ายอย่างมีชีวิตชีวา
- 6) มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน มานะพยายาม
- 7) มีความคล่องแคล่วว่องไว กระฉับกระเฉง และร่าเริงอยู่เป็นนิจ
- 8) มีความสามารถในการตัดสินใจได้เร็วอย่างถูกต้อง
- 9) มีความสามารถในการจูงใจคนให้คล้อยตาม
- 10) มีความรับผิดชอบและมีคุณธรรมสูง

2.4.5 ลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ

สต็อกคิลล์ (Stogdill) ได้สรุปลักษณะผู้นำที่ประสบความสำเร็จหลาย ๆ ด้าน ไว้ ดังนี้

1) บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำ ต้องมีคุณสมบัติเหนือกว่าสมาชิกของกลุ่มในเรื่องเกี่ยวกับสติปัญญา ผลการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสังคม สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม

2) บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ มากกว่าส่วนเฉลี่ยของสมาชิกของกลุ่ม คือ การรู้จักเข้าสมาคม มีความคิดริเริ่ม มีความเพียรพยายาม รู้จักวิธีที่จะทำงานให้สำเร็จ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตื่นตัวและหยั่งรู้ในสถานการณ์ มีความร่วมมือเป็นที่นิยมของปวงชน มีความสามารถในการปรับตัว มีความสามารถในการพูด

3) คุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์สูงกับการเป็นผู้นำ คือ ความคิดริเริ่ม ความเป็นที่นิยมของปวงชน ความสามารถในการเข้าสังคม การตัดสินใจ ความปรารถนาที่จะทำได้ดีที่สุด การมีอารมณ์ขัน การมีความร่วมมือกับผู้อื่น ความสามารถทางการศึกษา

องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำแยกเป็น 6 ด้าน คือ

1) ด้านสถานภาพ ประกอบด้วย มีฐานะทางการเงินมั่นคง เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม มีตำแหน่งสำคัญทางสังคม และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทางสังคม

2) ด้านสมรรถนะ ประกอบด้วย มีไหวพริบปฏิภาณ สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันที มีความกระตือรือร้นและตื่นตัวในการทำงาน มีความสามารถในการสื่อความหมาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และมีความสุขรอบคอบ

⁶⁹ สมิหรา จิตตลดาการ, “ภาวะผู้นำของสตรีในการปกครองท้องถิ่นของไทย”, *ดุชนิพนธ์รัฐศาสตร์ดุชนิพนธ์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2529, หน้า 38.

3) ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย มีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการของตน หรือของคณะรัฐมนตรี เป็นที่พึงของประชาชนได้ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ยึดถือหลักการมากกว่าตัวบุคคล และยึดมั่นในความถูกต้องตามหลักกฎหมาย และศีลธรรม

4) ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ให้ความร่วมมือกับข้าราชการประจำ และมีความสามารถในการปรับตัว

5) ด้านความสำเร็จ ประกอบด้วย มีการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถในด้านการเมืองการปกครอง เป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคม ชีวิตครอบครัวปกติสุข และประสบความสำเร็จในหน้าที่การทำงานก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง

6) ด้านสถานการณ์ ประกอบด้วย มีสภาพจิตใจมั่นคงสามารถควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ และเข้าใจถึงความต้องการของประชาชน⁷⁰

2.4.6 แบบพฤติกรรมผู้นำ

โดยทั่วไปผู้นำมักจะมีพฤติกรรมและความสนใจอยู่ 2 แบบ คือ

1) ผู้นำที่มีความสนใจ เน้นหนักที่งาน (Task oriented) คือ ผู้นำที่ชอบเป็นผู้ริเริ่มในการวางโครงการ ผู้นำแบบนี้จะสนใจผลการทำงานของลูกน้อง มักชอบสั่งและกำหนดงานให้ลูกน้องทำ ผู้นำชนิดนี้จะชอบพอและยกย่องลูกน้องที่ทำงานดี และลงโทษหรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อลูกน้องที่ไม่มีความสามารถในการทำงานเพียงพอ

2) ผู้นำที่มุ่งสนใจส่งเสริมสัมพันธ์ภาพกับลูกน้อง (Interpersonal oriented) ผู้นำชนิดนี้มีความเห็นอกเห็นใจลูกน้อง มักไม่ชอบใช้งานลูกน้อง หากจะใช้ก็ใช้เทคนิคอื่น ๆ มาชักจูงให้ลูกน้องทำ เช่น ใช้คำ ชมเชย แต่ถ้าลูกน้องไร้สมรรถภาพก็มักไม่ตำหนิ ผู้นำแบบนี้ลูกน้องมักรัก จึงทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁷¹

ผู้นำแบบแรกนั้นแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้นำที่มีลักษณะมุ่งเอางานและระเบียบ แบบแผน เป็นเรื่องสำคัญมากกว่าตัวบุคคล ส่วนแบบที่ 2 เน้นถึงความต้องการของคนและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ที่จะร่วมดำเนินงานของกลุ่ม ดังนั้น ผู้นำแต่ละคนอาจจะมีพฤติกรรมเน้นหนักไปใน แบบใดแบบหนึ่งในสองแบบนี้ก็ได้

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง และวิรัช คุงคะจันทร์ กล่าวถึง ลักษณะความเป็นผู้นำว่า พฤติกรรมของ ผู้นำจะดำเนินการไปได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) และอำนาจบารมี (power) เป็นเครื่องมือทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ (formal) และไม่เป็นทางการ (informal) เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่ม โดยมุ่งให้ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ขององค์การ ตามปกติผู้นำจะได้รับมอบอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในงานจากองค์การแบบเป็นทางการ ซึ่งเป็นอำนาจโดยการแต่งตั้งให้กระทำการในขอบเขตของตนตามตำแหน่งนั้น ๆ (formal authority)

ถ้าผู้นำมีความสามารถ และมีศิลปะในการเป็นผู้นำที่ดีในการจะโน้มน้าวจิตใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเกิดความนิยมในตัวของตน ก็จะมีผลให้ผู้ร่วมงานเต็มใจให้ความร่วมมือทำงาน ซึ่งจะเป็ผลทำให้

⁷⁰ เสรี เหลืองสุขฤกษ์, “พฤติกรรมของผู้นำ และบรรยากาศของธนาคารกสิกรไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 59-60

⁷¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61 – 62.

ตนได้อำนาจอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าอำนาจของการยอมรับ (Acceptance authority) อำนาจประเภทนี้ แสวงหาได้โดยยาก และเป็นอำนาจที่มีผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้นำจะต้องมีศิลปะในการใช้หลักจิตวิทยา สังคมวิทยา หรือการศึกษาทางพฤติกรรมของมนุษย์ (human behavior) มาประกอบการบริหารของตน

โดยจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้ากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ ตลอดจนใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อย่างยุติธรรม ยินดีรับฟังความคิดเห็นของลูกน้อง และควรยกย่องสรรเสริญเมื่อเขาทำดีแต่ควรรู้จักวิธีการที่จะตักเตือน ให้คำแนะนำสั่งสอนเมื่อกระทำผิด ซึ่งจะทำให้เขาเกิดศรัทธาในตัวของตนและเกิดความเคารพยำเกรง เพราะฉะนั้นวิธีการหรือศิลปะที่ผู้นำพึงใช้เพื่อประโยชน์ของการบริหารงานของตนควรมีลักษณะยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์⁷²

จึงอาจสรุปได้ว่า การเป็นผู้นำ หรือการเป็นหัวหน้าคนนั้น มีความสำคัญต่อองค์การมากเปรียบเสมือนเป็นตัวเฟืองของเครื่องจักร ซึ่งมีหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบ ประสานงาน วินิจฉัยสั่งการ โน้มน้าวใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้ทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด และมีประสิทธิภาพที่สุด

2.4.7 เกณฑ์ (Criteria) ที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพผู้นำ เกณฑ์ (Criteria)

ที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพผู้นำ พอแยกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) ผลที่เกิดขึ้นของกลุ่ม (Outcome)
- 2) ทศนคติของผู้ตาม (Attitude of Followers)
- 3) คุณภาพของกระบวนการกลุ่ม (Quality of Group Process)

1) ผลที่เกิดขึ้นของกลุ่ม (Outcome) คือ ผลที่เกิดขึ้นของกลุ่ม เนื่องจากความสามารถในการนำหรือภายใต้การนำของผู้นำ เช่น ผลสำเร็จของการปฏิบัติงานของกลุ่ม การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้การอยู่รอดของกลุ่มความก้าวหน้าของกลุ่ม ความพร้อมของกลุ่ม ความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ความพึงพอใจของสมาชิกของกลุ่มที่มีต่อผู้นำและฐานะที่ได้รับการยอมรับไม่เปลี่ยนแปลงของผู้นำ สำหรับผลสำเร็จของการปฏิบัติงานในองค์การธุรกิจ อาจจะได้เห็นได้ชัดจากผลกำไรที่เพิ่มขึ้น ยอดขายที่เพิ่มขึ้น ครอบคลุมแบ่งของตลาดมากขึ้น เงินหมุนเวียนลงทุนมากขึ้น รวมทั้ง การยอมรับในผู้นำจากผู้บังคับบัญชา เพื่อน และผู้ตามมากขึ้น ส่วนองค์การของรัฐมักจะมีแนวโน้มที่ ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตและการบริการขององค์การ

2) ทศนคติของผู้ตาม (Attitude of Followers) ทศนคติของผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ นิยมใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินประสิทธิภาพของผู้นำอีกเกณฑ์หนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะทราบได้ โดยการใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ผู้ตาม ดังตัวอย่างคำถามต่อไปนี้ ผู้นำสามารถตอบสนองความต้องการและคาดหวังของผู้ตามได้ดีเพียงใด ผู้ตามชอบ ยกย่องและยอมรับผู้นำเพียงใด ผู้ตามมีความยินดีในการปฏิบัติงานตามคำสั่ง หรือคำขอร้องของผู้นำแค่ไหน ผู้ตามต่อต้าน เพิกเฉย ที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำขอร้องของผู้นำหรือเปล่า นอกจากนั้น อาจดูได้จากการมีคำร้องทุกข์และบัตรสนเท่ห์ต่าง ๆ ส่งถึงผู้นำในระดับสูงกว่า รวมทั้งการขอย้าย การขาดงาน การหน่วงเหนี่ยวงาน เป็นต้น

⁷² เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่งและวิรัช คุงคะจันทร์, “องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาของสภาตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ), 2535, หน้า 59.

3) **คุณภาพของกระบวนการกลุ่ม (Quality of Group Process)** คุณภาพของกระบวนการกลุ่มก็เป็นเกณฑ์ที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของผู้นำ โดยประเมินจากความสนับสนุนด้านต่าง ๆ และความตั้งใจที่จะทำให้คุณภาพของกระบวนการกลุ่มของลูกน้องมีคุณภาพดีขึ้นในด้านความสามัคคี ความร่วมมือ แรงจูงใจ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแก้ไขความขัดแย้ง ประสิทธิภาพของงานเฉพาะด้าน กิจกรรมขององค์กร การมีทรัพยากรอย่างพอเพียง และความพร้อมของกลุ่มที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง และเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของการทำงาน การสร้างความมั่นใจให้สมาชิก การเพิ่มพูนทักษะในงาน และการพัฒนาสุขภาพจิตของสมาชิกให้ดีขึ้น⁷³

2.4.8 วิธีการการศึกษาภาวะผู้นำ

การศึกษาภาวะผู้นำได้กระทำกันมานานแล้ว และมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาเหล่านั้น จะมีแนวทางการศึกษาไม่แตกต่างกันนักดังที่ ยุคส์ (Yukl) สรุปแนวทางการศึกษาภาวะผู้นำของงานวิจัยได้เป็น 4 แนวทาง ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ศึกษาอำนาจ – อิทธิพล (Power-Influence Approach) ของผู้นำ
- 2) ศึกษาคุณลักษณะ (Trait Approach) ของผู้นำ
- 3) ศึกษาพฤติกรรม (Behavior Approach) ของผู้นำ
- 4) ศึกษาสถานการณ์ (Situational Approach) ของผู้นำ

1) **อำนาจ – อิทธิพล (Power-Influence Approach)** การศึกษาประสิทธิภาพของภาวะผู้นำจากอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ส่วนใหญ่จะเน้น หรือพิจารณาที่ขนาด ชนิด และการใช้อำนาจของผู้นำ ดังที่ยอมรับกันแล้วว่าอำนาจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำ เพราะนอกจากจะทำให้มีอิทธิพลต่อลูกน้องแล้วยังสามารถมีอิทธิพลต่อเพื่อนผู้นำในระดับเดียวกัน ต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูงรวมทั้งบุคคลภายนอกหน่วยงาน และองค์กรได้

ในการศึกษาวิจัยชนิดนี้ นักวิจัยจะมีคำถามที่ต้องการคำตอบอยู่หลายคำถาม ได้แก่

1) อะไรคือแหล่งของอำนาจผู้นำ ลักษณะเฉพาะใดของผู้นำ และในสถานการณ์เช่นไรที่ทำให้ผู้นำมีอำนาจ

2) ทิศทางการเพิ่ม และลดอำนาจของผู้นำจากกระบวนการแลกเปลี่ยนอิทธิพลเป็นอย่างไร นอกจากนั้น การที่ต้องวิเคราะห์อำนาจของผู้นำพร้อมๆ กับ การวิเคราะห์อำนาจของหน่วยงานและกลุ่มคน ทำให้การประเมินประสิทธิภาพของภาวะผู้นำมุ่ง เน้นไปที่ความสามารถในการปรับตัวขององค์กรต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป อันเนื่องมาจากใช้ กลยุทธ์อิทธิพลของผู้นำ

2) **คุณลักษณะ (Trait Approach)** การศึกษาวิจัยแบบนี้ จะมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาเชื่อว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะมีคุณสมบัติพิเศษเหนือกว่าผู้ตาม เช่นการทำงานไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย การสามารถหยั่งรู้ใจคนได้ การคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ อย่างน่ามหัศจรรย์ และมีพรสวรรค์ในการชักจูงคนได้อย่างเหลือเชื่อ การศึกษาคุณลักษณะ ของผู้นำ ได้มีมากในระหว่าง ค.ศ. 1930 – 1940 แต่ก็ไม่มีงานวิจัยใดยืนยันได้ว่าคุณลักษณะของผู้นำแต่ละคุณลักษณะ มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของผู้นำได้อย่างไร จึงทำให้นักวิจัยให้ความสนใจในคุณลักษณะของผู้นำน้อยลงตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามที่จะศึกษาว่าคุณลักษณะของ

⁷³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 67 – 68.

ผู้นำชนิดที่จำเป็นสำหรับงานของผู้นำแต่ละประเภทอย่างไรและในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน คุณลักษณะใดที่จะช่วยให้ผู้นำประสบความสำเร็จได้

3) พฤติกรรม (Behavior Approach) การศึกษาประสิทธิภาพของภาวะผู้นำจาก พฤติกรรม หรือแบบของผู้นำนั้น มักจะมุ่งไปที่พฤติกรรมอะไรบางอย่างของผู้นำ ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ หรือผู้นำ ทำอะไรบางอย่างในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ พฤติกรรมของผู้นำ แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ โดยกลุ่มแรกจะทำการศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ของงาน บริหารของผู้นำ และเวลาที่ผู้นำใช้ในแต่ละกิจกรรมในระยะต้น ส่วนในปัจจุบันจะมุ่งเน้นศึกษา ภาระหน้าที่ หรืองานของผู้นำแต่ละชนิด เพื่อค้นหาพฤติกรรมของผู้นำที่เหมาะสม หรือทำให้แต่ละภารกิจ ประสบความสำเร็จ สำหรับงานวิจัยกลุ่มที่สอง จะศึกษามุ่งเน้นไปที่ความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมที่มี ประสิทธิภาพ และไม่มีประสิทธิภาพของผู้นำ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้นำกับความ พึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานของผู้ตามพฤติกรรมของผู้นำที่นำมาพิจารณา มักเป็นพฤติกรรมที่สำคัญ ๆ (Critical Incident) ของการบริหาร

4) สถานการณ์ (Situation Approach) การศึกษาวิจัยสถานการณ์ที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพ ของภาวะผู้นำนั้น จะมุ่งเน้นศึกษาสถานการณ์ที่สำคัญ ๆ เช่น อำนาจหน้าที่และความมั่นคงของผู้นำ ลักษณะงานของผู้นำ ความสามารถและแรงจูงใจของผู้ตาม สภาพแวดล้อมภายนอก ความคาดหวัง และข้อ เกรี้ยวต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน และบุคคลภายนอกองค์กร การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ สถานการณ์นี้ แยกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ โดยกลุ่มแรกจะมุ่งเน้นว่า สถานการณ์ใดที่จะมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมแต่ละพฤติกรรมของผู้นำอย่างไร ดังนั้น การวิจัยประเภทนี้ จึงต้องศึกษาว่าพฤติกรรมการบริหาร งานของผู้นำต่างองค์กร ต่างระดับเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไร สำหรับกลุ่มที่สอง มุ่งที่จะศึกษาว่า สถานการณ์ลักษณะใดจะมีส่วนทำให้พฤติกรรม หรือแบบของผู้นำ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้นำมีผลต่อ ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ เพราะนักวิจัยกลุ่มนี้ มีพื้นฐานความคิดที่ว่าพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งไม่ เหมาะสำหรับทุกสถานการณ์ หรือประสิทธิภาพ ของผู้นำขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับพฤติกรรมให้ เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ หรือเหมาะสมกับสถานการณ์⁷⁴

จากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ **สรุปได้ว่า** คุณลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำตามทฤษฎี ดังกล่าว จะสามารถในการส่งผลให้ผู้นำทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือมี

1) ความเฉลียวฉลาด หมายถึง ความสามารถและทักษะในการติดต่อสื่อสารที่จะนำไปใช้ประโยชน์ใน การจูงใจ เพื่อที่จะก่อให้เกิดหรือทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานหรือผู้อยู่ในบังคับบัญชา

2) ความเจริญวัยด้านสังคม หมายถึง ความเป็นผู้ใหญ่ทางด้านอารมณ์ คือความสามารถในการ รักษาไว้ซึ่งความสงบทางใจ เมื่อแพ้หรือประสบชัยชนะ รวมถึงความสำเร็จต่าง ๆ มีการควบคุมอารมณ์ได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเคารพในตนเองและมีความสนใจในขอบเขตที่กว้าง

3) แรงจูงใจภายใน เป็นความปรารถนาที่จะให้ประสบความสำเร็จ เป็นการตอบสนองความ ต้องการระดับสูงของมนุษย์ทุกคน

4) เจตคติด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง เป็นผู้ที่ยอมรับว่าการร่วมมือระหว่างกัน เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั่นเอง

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68 – 70.

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง

2.5.1 ความหมายของผู้นำทางการเมือง

ไซยา พรหมมา อ้างจาก รัสมัสเซน (Rasmussen) เห็นว่าผู้นำทางการเมือง คือ บุคคลซึ่งยึดกุมตำแหน่งที่เด่นที่สุดในรัฐบาล และมีอิทธิพลทางการเมืองมากที่สุด พวกเขาเข้าสู่การเมือง โดยช่องทางต่าง ๆ⁷⁵

ไซยา พรหมมา อ้างจาก เอลจี (Elgie) เห็นว่า ผู้นำทางการเมือง คือ บุคคลซึ่งถือครองตำแหน่งที่เด่นที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ เขาเป็นบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างแท้จริง⁷⁶

นับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน มีผู้นำทางการเมืองเกิดขึ้นมากมายหลายรูปแบบ ความรู้ความสามารถของแต่ละคนก็แตกต่างกันไป ผู้นำบางคนปกครองประเทศด้วยคุณธรรม บางคนก็ฉ้อราษฎร์บังหลวง คิดถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน บางคนมีอุดมการณ์ บางคนก็เป็นทรราช ในฐานะที่เป็นผู้นำทางการเมือง ความคิดและการกระทำของเขาทุก ๆ อย่าง ย่อมส่งผลถึงทุกข์สุขของประชาชน ทั้งโดยตรงและทางอ้อม

ดังนั้น นักคิดและนักปราชญ์โบราณ อย่างเช่น เพลโตได้จึงเห็นว่าผู้นำของประเทศที่สมบูรณ์แบบต้องได้รับการฝึกฝน อบรมด้านการปกครองและการเป็นผู้นำมาโดยเฉพาะ จึงสามารถเข้ารับภารกิจเช่นนี้ได้⁷⁷

2.5.2 คุณสมบัติของผู้นำทางการเมือง

ไซยา พรหมมา อ้างจาก เทด (Tead) เห็นว่าผู้นำต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1) มีพลังกาย และมีพลังประสาทที่เข้มแข็งและมีพลังประสาทที่เข้มแข็ง มีความสมบูรณ์อย่างยิ่งทั้งทางกายและจิตใจมากกว่าคนธรรมดาโดยทั่วไป ผู้นำที่มีความเข้มแข็งทั้งทางกายและจิตใจสามารถกระตุ้นให้บรรดาผู้เลื่อมใสพลอยมีความเข้มแข็งและทะมัดทะแมงไปด้วย ขณะที่ประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำจะมีมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของร่างกายและพลังประสาทด้วย

2) รู้จุดมุ่งหมายและหนทางที่จะนำประเทศ การรู้จุดมุ่งหมาย และแนวทางสำคัญที่จะบริหารประเทศ หมายความว่า ผู้นำต้องรู้ว่าเขาต้องการให้มันโยบายอย่างไร ควรทำอย่างไรให้เสร็จก่อน และจะ

⁷⁵ไซยา พรหมมา, “ภาวะผู้นำในการบริหารงานสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดหนองบัวลำภู”, **ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2539, หน้า 18.

⁷⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

⁷⁷ภาณี ปิยพสุนทร, **ภูมิปัญญายอดผู้นำของโลก**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บุ๊กบุ๊ก, 2535), หน้า 45-47.

ทำอะไรเสร็จทีหลัง นั่นคือในช่วงก่อนเป็นผู้นำ ตนเองควรมีเป้าหมายชัดเจนว่า ถ้าได้เป็นผู้นำแล้วจะนำพาประเทศไปให้ถึงเป้าหมายนั้นได้อย่างไร

3) ความกระตือรือร้น นอกจากการมีเป้าหมายและแนวทางที่ชัดเจนแล้ว ผู้นำจะต้องเต็มไปด้วยความหวังและกำลังใจ ที่จะบากบั่นเอาชนะอุปสรรค มีความรู้สึกสนุกในการดำเนินการไปตามแผนของเขา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้รวมเรียกว่า “ความกระตือรือร้น” ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง

4) ความเป็นมิตรและความรัก ผู้นำที่ดีควรทำให้ผู้ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนใกล้ชิดมีความรู้สึกได้ว่า นอกจากเขาจะเป็นผู้นำแล้ว เขายังเป็นเพื่อนที่มีความผูกพันกับผู้ตาม ให้ความรักใคร่สนิทสนม เป็นต้น

5) ความซื่อสัตย์ ผู้ตามและบริวารมักคาดหวังว่า ผลประโยชน์ของพวกเขา จะปลอดภัยภายใต้การดำเนินการของผู้นำ ผู้นำจะไม่ทรยศ หลอกลวง หักหลัง หรือแม้กระทั่งทอดทิ้งพวกเขาไปก่อนเวลาอันควร นอกจากนี้ ผู้ตามยังคาดหวังว่าผู้นำของเขาจะไม่ประพฤติตนเสื่อมเสีย หรือประพฤติตนอันไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

6) ความกล้าตัดสินใจ ความสำเร็จของผู้นำดูได้จากผลงานของเขา ด้วยเหตุนี้เองการกล้าตัดสินใจ และการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจที่ถูกต้อง จึงมีความสำคัญมาก มิฉะนั้นปัญหาต่าง ๆ จะไม่ได้รับการแก้ไข และแผนการต่าง ๆ ก็จะไม่มีการนำไปปฏิบัติ

7) สถิติปัญญาความรอบรู้ ผู้นำควรเป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด รอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ กว่าคนธรรมดาสามัญทั่วไป หมายถึง ความสามารถที่จะมองเห็นปัญหา มองเห็นสาเหตุ แนวทางแก้ไข รวมถึงสามารถที่จะเอาประสบการณ์ในอดีตมาใช้เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจเหตุการณ์ปัจจุบัน ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

8) เป็นครูที่ดี ผู้นำที่ดีต้องเป็นครูที่ดี เพราะในฐานะของผู้นำจะต้องสามารถอธิบายวิธีการทำงาน หรือสอนให้ผู้ตามรู้จักวิธีการทำงานได้ ต้องสามารถชี้แนะแนวทางที่ควรดำเนินการ เหตุผล หรือความจำเป็นที่จะต้องแก้ไข วิธีการบางอย่างที่จะต้องนำมาใช้ ฯลฯ ผู้นำต้องมีความสามารถในการสื่อสาร หรือการถ่ายทอดความคิดเห็น อุดมการณ์ ความเชื่อมั่นของตนไปสู่บุคคลอื่นจนทำให้บุคคลอื่นให้คล้อยตาม แล้วปฏิบัติตามความคิดเห็นของตน หรือยินดีที่ให้ความร่วมมือ

9) ศรัทธาและความเชื่อมั่น ผู้นำต้องสามารถกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดความกระตือรือร้นอยู่เป็นระยะ เขาต้องทำให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกว่า สิ่งที่กำลังทำอยู่นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญค่า เหมาะสมสำหรับการลงทุนลงแรงไป ข้อสำคัญคือ ต้องไม่ทำให้ผู้ตามเกิดความไม่แน่ใจว่า สิ่งที่กำลังทำอยู่นั้นจะสำเร็จได้แน่หรือไม่ หรือถ้าสำเร็จแล้วมันจะคุ้มค่าหรือไม่ หากผู้ตามรู้สึกเช่นนั้นขึ้นมา ผู้นำจะต้องสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาให้เกิดแก่ผู้ตามของเขาให้มากขึ้น

10) มีทักษะในเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ผู้นำมีความรู้ความชำนาญ หรือทักษะด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ ก็จะเป็นการดี เพราะจะทำให้เขาสามารถตัดสินใจในเรื่องที่เขามีความรู้ได้ดีเป็นพิเศษ⁷⁸

⁷⁸ไชยา พรหมา, “ภาวะผู้นำในการบริหารงานสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดหนองบัวลำภู”, **ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, อ่างแล้ว, หน้า 26-28.

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง **สรุปได้ว่า** ผู้นำทางการเมือง คือ บุคคลที่ครองตำแหน่งที่เด่นที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ เป็นบุคคลที่มีอำนาจ และอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างแท้จริง

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง

2.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม

1) ความหมายของคุณธรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า

คุณ หมายถึง ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้น ๆ ความเกื้อกูล

ธรรม หมายถึง ความดี การทำดี ละความชั่วทั้งปวง

เมื่อนำคำทั้งสองคำมารวมกัน คุณธรรม จึงมีความหมายว่า สภาพคุณงามความดี ความประพฤติที่ดี การทำให้เกิดคุณงามความดี อุปนิสัยอันดีงามซึ่งเป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล (ความดีที่อยู่ในตัวบุคคล) การทำดีนั้นจะต้องมุ่งกระทำทั้งกาย วาจา และใจเพื่อให้เกิดสุขแก่ตนเองและผู้ร่วมงาน⁷⁹

พระมหาดิศร ถิรสีโล ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ความดีสูงสุดปลูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอันดีงาม อยู่ในจิตสำนึกอยู่ในความรู้สึกผิดชอบชั่วดี อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออก สอนองความปรารถนา ได้แก่ คุณธรรม หมายถึง การกระทำอันถูกต้องซึ่งเกิดจากความเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงด้วยปัญญา และคุณธรรม แปลว่า ธรรมที่เป็นคุณหรือธรรม คือ ความดี หมายถึง คุณสมบัติทางกาย วาจาและใจ ที่เป็นคุณตรงกันข้ามกับที่เป็นโทษ⁸⁰

สุธรรม ขุสัตย์สกุล ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า “คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่ดีที่มีอยู่ในจิตใจหรือวิญญาณของมนุษย์ เป็นลักษณะนิสัย เช่น ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม หรือมิตรภาพ ดังนั้นแล้ว คุณสมบัติที่ดีจนเป็นคุณธรรมก็ต่อเมื่อมันเป็นลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำตลอดชีวิตหรือเป็นลักษณะนิสัยถาวร ไม่ใช่เกิดขึ้นเพียงวันใดวันหนึ่งก็จะจัดเป็นคุณธรรม คุณธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) คุณธรรมด้านพุทธรปัญญา (Intellectual Virtues) หมายถึง ความสามารถในการใช้เหตุผลเพื่อแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งสากลหรือความสามารถในการคิดค้นหาความจริง ซึ่งเกิดจากการศึกษาเล่าเรียนหรือใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลในสิ่งต่าง ๆ ให้รู้ตามสภาวะความเป็นจริง สามารถแยกแยะได้ ว่าอะไรดี อะไรชั่ว ซึ่งเป็นคุณธรรมของปัญญาภาคทฤษฎี

2) คุณธรรมด้านศีลธรรม (Moral Virtues) หมายถึง ความสามารถในการเลือกทำความดีซึ่งเกิดจากการฝึกหัดปฏิบัติจนเป็นนิสัย เป็นการกระทำทำความดีหรือความถูกต้องอยู่เป็นประจำโดยการประพฤติดี

⁷⁹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, อ่างแล้ว, หน้า 198.

⁸⁰ พระมหาดิศร ถิรสีโล, คุณธรรมสำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2540),

ปฏิบัติชอบเป็นนิจ ซึ่งเป็นผลมาจากนิสัยที่ได้สั่งสมมาทางด้านการทำความดี ความถูกต้องกับความสามารถ ประพฤติดี ปฏิบัติชอบทั่วไปในชีวิตจริง⁸¹

2) ขอบข่ายของคุณธรรม

คุณธรรม คือ คุณงามความดีของบุคคลที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่าเป็นการทำความดี หรือ เป็นพฤติกรรมที่ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1) คุณธรรมแบบทาส (Slave Virtue) เป็นลักษณะคุณธรรมที่ยึดถือและปฏิบัติตามแบบอย่างของผู้ที่ทรงไว้ซึ่งคุณงามความดี เช่น ถือตามแบบอย่างที่ดีจากอาวุโส ถือแบบอย่างที่ดีจากผู้บังคับบัญชา ถือแบบอย่างทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

2) คุณธรรมแบบนาย (Master Virtue) เป็นลักษณะคุณธรรมที่ยึดถือปฏิบัติตามมโนธรรมของตนเองที่ตนเห็นว่าถูกต้องและดี โดยให้สอดคล้องกับปรัชญาของสังคมและมีลักษณะเป็นสากล เช่น การให้ความยุติธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3) ความสำคัญของคุณธรรม

คุณธรรมมีความสำคัญต่อบุคคล สังคมและชาติบ้านเมือง สังคมใดมีสมาชิกของสังคมที่ไร้คุณธรรม สังคมนั้นจะมีความสับสนวุ่นวาย ยากแก่การพัฒนา

4) ประเภทของคุณธรรม

เพลโต (Plato) อ้างใน พันศกดิ์ เครื่องวงษ์ ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับคุณธรรมไว้ว่า “คุณธรรม คือ ความรู้ หรือการกระทำที่ถูกต้อง คุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลโดยฉับพลันหรือโดยบังเอิญ คุณธรรมทุกอย่างต้องเกิดขึ้นจากความรู้ และไม่ใช้ความรู้ทฤษฎี แต่เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ โดยเพลโตได้แบ่งคุณธรรมเป็น 4 ประการ คือ

1) ปัญญา หรือ ปรีชาญาณ (Wisdom) หมายถึง การเล็งเห็น หรือหยั่งรู้ได้ง่ายและชัดเจนว่า อะไรผิด อะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควรประพฤติ อะไรไม่ควรประพฤติ

2) ความกล้าหาญ (Courage) ได้แก่ การกล้าเสี่ยงต่อความยากลำบาก ต่อภัยอันตรายและความตายเพื่ออุดมการณ์ กล้าเสี่ยงต่อการถูกเข้าใจผิด กล้าเสี่ยงต่อการถูกใส่ร้าย และการเยาะเย้ย ด้วยความมั่นใจว่าตนกระทำดีแล้ว ส่วนผลจะเป็นเช่นไรก็สามารถวางเฉยได้

3) การรู้จักประมาณ (Temperance) ได้แก่ การรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในขอบเขตและจุดมุ่งหมายในชีวิต รู้จักบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ไม่ก้าวก่ายสิทธิ และหน้าที่อันชอบธรรมของบุคคลในครอบครัว เพื่อนฝูงมิตรสหาย ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาในเวลาที่เหมาะสม และเหตุการณ์ที่สมควร

4) ความยุติธรรม (Justice) ได้แก่ การให้แก่ทุกคนอย่างเหมาะสม เช่น การให้แก่ตนเองบุคคลในครอบครัว เพื่อนฝูงมิตรสหาย ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา ในเวลาที่เหมาะสมและเหตุการณ์สมควร⁸²

⁸¹ สุธรรม ชูสัตย์สกุล, “จริยศาสตร์ของอริสโตเติล : ความดี คือ ความสุข”, วารสารปัญญาจักขุ, ปีที่ 5 ฉบับที่ 30 (เมษายน-พฤษภาคม 2547) : 47.

อริสโตเติล (Aristotle) อ้างใน พันศัคดิ์ เครือวงศ์ กล่าวว่าคุณธรรม ได้แก่ “การเดินสายกลาง เปรียบได้กับมีชัยมาปฏิปทาของพระพุทธเจ้า โดยอริสโตเติลได้จำแนกคุณธรรม ออกเป็น 2 ชนิด คือ

- 1) คุณธรรมทางสติปัญญา เป็นคุณธรรมด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติอันเป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณที่มีเหตุผล หน้าที่ของวิญญาณก็คือ การรู้ และการค้นหาความจริงให้ปรากฏ
- 2) คุณธรรมทางศีลธรรม เป็นคุณธรรมที่อยู่ในรูปของคำสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณที่ไม่มีเหตุผล แต่มุ่งไปเพื่อความดีงาม⁸³

แสง จันทร์งาม ได้แบ่งประเภทจริยธรรมหรือคุณธรรมไว้ 2 ประเภท คือ

- 1) ประเภทสร้างความเจริญแก่ตนเอง เช่น ความขยัน ความอดทน การรู้จักพึ่งตนเอง
- 2) ประเภทสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ เช่น ความรักชาติ ความเห็นแก่ส่วนรวม ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์⁸⁴

จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ดังกล่าว พอสรุปได้ว่า คุณธรรม คือ ความดีงามในตัวของคุณคน อันเป็นผลมาจากการศึกษาและการปลูกฝังอบรมทางด้านจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงาม และเป็นประโยชน์ที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

2.6.2 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักการเมือง

1) ความหมายของจริยธรรมของนักการเมือง

สมชาติ เจศรีชัย ได้ให้ความหมายของจริยธรรมของนักการเมืองไว้ว่า เป็นเรื่องสำคัญเพราะนักการเมืองเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน การมีอำนาจอนุมัติในกิจการต่าง ๆ ของรัฐ โดยเฉพาะสัมปทานในกิจการที่มีผลการดำเนินการกระทำกับประชาชน นอกจากนี้จะต้องมีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกแล้ว นักการเมืองจะต้องมีการควบคุมภายในตนเองด้วยสำนึกทางศีลธรรม จริยธรรมให้เป็นที่ปรากฏว่านักการเมืองในฐานะผู้แทนประชาชนเป็นผู้มีความเสียสละ เล็งเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น จริยธรรมจึงอาจไม่จำเป็นต้องเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะแม้จะมีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในทางปฏิบัติก็อาจไม่เกิดผลที่แท้จริง ฉะนั้น จริยธรรมของนักการเมืองจึงต้องเกิดจากสำนึกภายในของนักการเมืองเองจึงจะบังเกิดผลในทางปฏิบัติ ในการแสดงความพร้อมที่จะรับผิดชอบและความยั่งยืน การสร้างจิตสำนึกในนักการเมืองยึดมั่นในจริยธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ทำได้ยาก จึงต้องมีมาตรการและกลไกอื่นควบคู่กันไปด้วยการทำให้พฤติกรรมที่พึงปรารถนาเกิดขึ้นกับนักการเมือง ซึ่งได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนึกของนักการเมืองและหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การจัดทำประมวลว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกระดับ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่จัดทำประมวล

⁸² พันศัคดิ์ เครือวงศ์, “คุณธรรมที่จำเป็นของครูผู้สอนในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนชุมชนดงแคนใหญ่ ตำบลดงแคนใหญ่ อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, หน้า 9-10.

⁸³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9-10.

⁸⁴ แสง จันทร์งาม, **การสอนจริยธรรมในโรงเรียน**, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525), หน้า 217.

จริยธรรม กลไกการดำเนินการ การใช้บังคับและขั้นตอนการลงโทษ การกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วย คณะรัฐมนตรี (Babinet's Law) เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีมีจริยธรรมและคุณธรรม เป็น กรอบความประพฤติจริยธรรม คุณธรรม จากนั้นยังต้องกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้มากขึ้น เพื่อติดตามพฤติกรรมนักรบการเมืองที่ไร้จริยธรรม ในระยะยาวต้องวางรากฐานให้กับ ประชาชนตั้งแต่ระดับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชน นอกสถานบันการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และจริงจัง ตลอดจนทำให้การตรวจสอบการปฏิบัติตามจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของนักรบการเมืองมีผล ในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง⁸⁵

ประเวศ วะสี ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมืองไทย ดังนี้

1) สมาชิกต้องเป็นสัตบุรุษ ซึ่งสัตบุรุษหมายถึง ความเป็นผู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จัก ประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักประชาชนและรู้จักเลือกบุคคล ถ้าไม่มีเป็นสัตบุรุษไม่เรียกว่า สภา สภา ทางการเมืองทุกชนิดควรประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นสัตบุรุษ

2) นักรบการเมืองเป็นผู้นำทางสังคม จึงต้องเป็นผู้นำในทางศีลธรรมโดยตั้งอยู่ในความถูกต้อง

3) นักรบการเมืองควรทำการใดโดยความเคารพศักดิ์ศรีในความเป็นคนของตนเองและเคารพใน ศักดิ์ศรีความเป็นคนของผู้อื่น ในสังคมที่เจริญต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นคนในทุกสิ่งที่กระทำ

4) นักรบการเมืองพึงกระทำการใด ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว

5) นักรบการเมืองควรเป็นผู้อาสาสมัครทำงานเพื่อส่วนรวมไม่ใช่เพื่อเลี้ยงชีพ ฉะนั้น นักรบการเมืองควรเว้นขาดจากการกระทำใด ๆ อันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์เข้าตัวไม่รับสินบนทุก ชนิดและไม่รับของขวัญที่มีมูลค่าเกินหนึ่งร้อยบาท

6) นักรบการเมืองควรใช้สัมมาวาจา คือ วาจาที่เป็นความจริงมีหลักฐานที่อ้างอิงกล่าวไพเราะ ถูกกาลเทศะ ยุติธรรมและประกอบด้วยประโยชน์เพื่อเป็นตัวอย่างอันดีแก่ประชาชนทั่วประเทศ

7) นักรบการเมืองเป็นบุคคลสาธารณะ จึงควรทำการใด ๆ ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อ ประกันความบริสุทธิ์ของตน

8) นักรบการเมืองควรศึกษาให้รู้ความจริง เป็นผู้ใช้ความจริง เป็นผู้ส่งเสริมให้ใช้ความจริง เพราะความจริงเป็นเครื่องทำให้เกิดความถูกต้อง

9) ในระบอบประชาธิปไตยต้องทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่ โดยเคารพความเห็นของ คนส่วนน้อย

10) นักรบการเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งหมด ไม่ใช่เรื่องของนักรบการเมืองเท่านั้น บทบาทของ การเมืองของคนทั้งหมดจะช่วยให้การเมืองมีความถูกต้องยิ่งขึ้น นักรบการเมืองพึงส่งเสริมบทบาท ทางการเมืองของประชาชนและประชาชนพึงส่งเสริมบทบาทถูกต้องของนักรบการเมือง ปฏิสัมพันธ์ด้วยความถูกต้องต่อกันจะช่วยให้มีความถูกต้องเป็นส่วนรวม

2) ความสำคัญของจริยธรรมของนักรบการเมือง

สมชาติ เจศรีชัย ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมของนักรบการเมือง ไว้ว่า ในเมื่อนักรบการเมือง มีความเกี่ยวข้องกับภารกิจที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ การใช้อำนาจรัฐ หรืออำนาจทางการเมือง

⁸⁵ สมชาติ เจศรีชัย, **จริยธรรมของนักรบการเมืองกับวิกฤตการณ์การเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด, 2550), หน้า 671-672.

(Political Power) ซึ่งมีผลกระทบในขอบเขตที่กว้างและลึกเกี่ยวข้องกับโดยตรงต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศ ดังนั้น การเข้าสู่ตำแหน่งและการดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมักจะต้องได้รับความไว้วางใจอย่างมากจากประชาชน (Public office is a public trust) และถูกมองจากประชาชนในลักษณะที่เข้มงวดเป็นพิเศษมากกว่าบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้มาตรฐานทางด้านศีลธรรม จริยธรรมมาเป็นเครื่องมือในการควบคุมตรวจสอบการตัดสินใจ (Decision making) และการกระทำ (Action) ของนักการเมืองในฐานะ บุคคลสาธารณะ⁸⁶

Max Weber อ่างใน สมชาติ เจศรีชัย นักสังคมวิทยาการเมืองชาวเยอรมัน กล่าวถึงอาชีพการเมืองไว้ เมื่อคริสต์ศักราช 1919 ในหัวข้อ Politikals Beruf (Politics as a vocation) (Lassman & Speirs, ed. 1994) โดยเขาแบ่งนักการเมืองอาชีพ (Full – time) ออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ผู้มีชีวิตเพื่อการเมือง (Live for Politics)
- 2) ผู้ที่อาศัยและหากินจากการเมือง (Live from politics)

การมีชีวิตเพื่อการเมือง หมายถึง นักอุดมการณ์ที่ได้รับความสุขจากการเข้าไปเล่นการเมือง เป็นความรู้สึกภายในใจ เป็นการเล่นการเมืองเพื่ออุดมคติหรืออุดมการณ์ทางการเมืองของตน พวกนี้มักจะมีฐานะและรายได้ดีอยู่แล้วก่อนมาเล่นการเมืองและไม่มีผลประโยชน์ที่จะมาเล่นการเมืองเพื่อหารายได้หรือผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ในทางตรงกันข้ามผู้ที่อาศัยและหากินจากการเมืองเป็นผู้ที่ต้องการรายได้จากการทางการเมืองต้องอาศัยรายได้จากเงินเดือนหรือากสินบนหรือใช้อิทธิพลถอนทุนคืนจากเงินที่ใช้ไปในการเลือกตั้ง

เวเบอร์ อ่างใน สมชาติ เจศรีชัย ชี้ให้เห็นว่า อาชีพนักการเมืองมีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ เพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนพัฒนาความสำนึกในเรื่องเกี่ยวกับเกียรติยศของวิชาชีพ (Professional honor) ไม่ต้องอาศัยความรู้ทางด้านเทคนิคพิเศษ (Special techniques) ซึ่งทำให้เกิดความสำนึกว่าจะต้องสร้างจริยธรรมของวิชาชีพ (Professional integrity) ดังนั้น คำถามสำคัญที่เวเบอร์ยกขึ้นมา ก็คือ ว่าอาชีพนักการเมืองจะต้องอาศัยจริยธรรมอะไรจึงจะทำให้เกิดการยอมรับในความชอบธรรมหรือจริยธรรมของนักการเมืองอยู่ที่ไหน⁸⁷

สำหรับประเทศไทย จำนวนนักการเมืองเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร 65 ล้านคนแล้ว นักการเมืองคิดเป็นสัดส่วนน้อยมาก แต่บุคคลเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งเพราะมีบทบาทในการใช้อำนาจรัฐ การปฏิบัติตนจึงมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศและท้องถิ่นโดยรวม ดังนั้น หากบุคคลเหล่านี้สามารถใช้อำนาจรัฐอยู่บนหลักจริยธรรมควบคุมความประพฤติให้อยู่ในครรลองครองธรรม ก็เป็นที่เชื่อได้ว่า จะช่วยให้การพัฒนาประเทศและท้องถิ่นมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

สรุป จริยธรรมมีประโยชน์อย่างยิ่ง ดังนั้นในภาพพจน์ที่ดีของบุคคลที่มีจริยธรรม เขาก็จะเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและอาชีพอย่างแท้จริง และเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคน และทุกวิชาชีพหากบุคคลใด วิชาชีพใดไม่มีจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้ว ก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตน และในวิชาชีพนั้น ๆ

⁸⁶ สมชาติ เจศรีชัย, ในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 ประจำปี 2550 เรื่อง วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรมและการปกครอง, อ่างแล้ว, หน้า 676.

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 676.

3) จริยธรรมของนักการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

การนำจริยธรรมมาเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับข้าราชการการเมืองหรือนักการเมืองไทยนั้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 13 ว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในมาตรา 279 และมาตรา 280 เนื้อหาโดยสรุป คือ การจัดให้มีประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถ้าหากข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐฝ่าฝืนมีความผิดทางวินัย ผู้ดำรงตำแหน่งฝ่าฝืนและเป็นความผิดร้ายแรงให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และถือเป็นเหตุให้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งโดยมติวุฒิสภาได้

ดังนั้น สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 ซึ่งระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไปและให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2543

หมวด 1 ได้กำหนดค่านิยมหลักของข้าราชการการเมือง ข้อ ๖ ข้าราชการการเมือง มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย รักษาประโยชน์ส่วนรวม ยึดหลักธรรมาภิบาล โดยจะต้องยึดมั่นในค่านิยมหลัก ดังนี้

- 1) ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) ยึดมั่นคุณธรรมและจริยธรรม
- 3) มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
- 4) ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน
- 5) ยินยอมทำตามสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- 6) ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- 7) ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- 8) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
- 9) ยึดมั่นในหลักจรรยาของการเป็นข้าราชการการเมืองที่ดี

หมวด 2 ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการการเมืองไว้ ซึ่งมีทั้งหมด 23 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 7 ถึงข้อ 29 โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 7) ข้าราชการการเมือง ต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและรักษาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 8) ข้าราชการการเมือง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ
- 9) ข้าราชการการเมือง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นพลเมืองดี การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- 10) ข้าราชการการเมืองต้อง ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรมและศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน ทั้งต้องวางตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน
- 11) ข้าราชการการเมือง ต้องเคารพสิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่นไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย หรือใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด

12) ข้าราชการการเมือง ต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติ และต้องถือเอาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด

13) ข้าราชการการเมือง ต้องรับใช้ประชาชนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและปราศจากอคติ

14) ข้าราชการการเมืองต้อง ไม่ใช่หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้สถานะ หรือตำแหน่งการเป็น ข้าราชการการเมืองไปแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือไม่ก็ตาม

15) ข้าราชการการเมืองต้อง ไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นข้าราชการการเมืองเข้าไปก้าว ก้าวหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการซึ่งมี ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจกรรมที่รัฐถือหุ้นใหญ่หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือให้บุคคลดังกล่าวพ้น จากตำแหน่ง ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

16) ข้าราชการการเมือง ต้องไม่ยินยอมให้คู่สมรส ญาติสนิท บุคคลในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิด ก้าวก้าว หรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของตนหรือของผู้อื่น และต้องไม่ยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง หน้าที่ของตนโดยมิชอบ

17) ข้าราชการการเมือง ต้องระมัดระวังมิให้การประกอบวิชาชีพ อาชีพหรือการงานอื่นใดของ คู่สมรส ญาติสนิท หรือบุคคลในครอบครัวของตนมีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือ ศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

18) ข้าราชการการเมือง ต้องรักษาความลับของราชการ เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามอำนาจ หน้าที่ตามกฎหมาย

19) ข้าราชการการเมือง ต้องยึดมั่นในกฎหมายและคำนึงถึงระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งผู้ สมควรดำรงตำแหน่งต่างๆ

20) ข้าราชการการเมือง ซึ่งพ้นจากตำแหน่งแล้ว ต้องไม่นำข้อมูลข่าวสารอันเป็นความลับของ ราชการซึ่งตนได้มาในระหว่างอยู่ในตำแหน่งไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรเอกชน ทั้งนี้ ภายใน กำหนดระยะเวลาสองปีนับจากวันที่พ้นจากตำแหน่ง

21) ข้าราชการการเมือง ต้องเปิดเผยข้อมูลการทุจริต การใช้อำนาจในทางที่ผิด การฉ้อฉล หลอกลวง หรือการกระทำอื่นใดที่ทำให้ราชการเสียหายต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

22) ข้าราชการการเมือง ต้องไม่เรียกร้องของขวัญ ของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล อื่น เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และจะต้องดูแลให้คู่สมรส ญาติสนิท หรือบุคคลในครอบครัวของตนปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

23) ข้าราชการการเมือง ต้องปฏิบัติต่อองค์กรธุรกิจที่ติดต่อทำธุรกิจกับหน่วยงานของรัฐตาม ระเบียบและขั้นตอนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ

24) ข้าราชการการเมือง พึงพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เอาใจใส่ทุกข์ สุขและรับฟัง เรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนและริบหาทางช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

25) ข้าราชการการเมือง ต้องไม่ใช่หรือบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อให้เกิดความ เข้าใจผิดหรือเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

26) ข้าราชการการเมือง ต้องรักษาทรัพย์สินของราชการและใช้ทรัพย์สินของราชการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ เท่านั้น

27) ข้าราชการการเมือง ต้องไม่ประพฤติตนอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของชาติ

28) ข้าราชการการเมือง ต้องไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติผิดกฎหมายหรือผู้มีความประพฤติหรือมีชื่อในทางเสื่อมเสีย เช่น ผู้เปิดบ่อนการพนันหรือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

29) ข้าราชการการเมือง ต้องแสดงความรับผิดชอบ ตามควรแก่กรณีเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดอย่างร้ายแรง

ส่วนตอนท้ายได้บัญญัติเกี่ยวกับ หมวดว่าด้วยการกำกับ ดูแลไว้ในหมวด 3 โดยให้นายกรัฐมนตรีมีหน้าที่กำกับดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของรัฐมนตรีและข้าราชการการเมืองอื่นที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ดังนั้น มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมือง ที่สำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกมาบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2551 นั้นถือว่าเป็นหลักที่ข้าราชการการเมืองและนักการเมืองต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ได้บัญญัติไว้ ถ้าหากนักการเมืองปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์ที่ได้วางไว้นี้ ย่อมส่งผลต่อการบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และสามารถยกระดับมาตรฐานทางจริยธรรมของนักการเมืองให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนทั้งประเทศ⁸⁸

จากการศึกษาจริยธรรมของข้าราชการการเมืองสรุปได้ว่า ข้าราชการการเมืองต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและรักษาระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรมและศีลธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณชน วางตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน มีอุดมการณ์ในการทำงาน ให้บริการประชาชนอย่างเต็มความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและปราศจากอคติ พบปะเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เอาใจใส่ทุกข์ สุขและรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนและรับหาทางช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนอย่างเท่าเทียมกัน แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาด หากนักการเมืองปฏิบัติตามระเบียบที่ได้บัญญัติไว้ ย่อมส่งผลต่อการบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และสามารถยกระดับมาตรฐานทางจริยธรรมของนักการเมืองให้ดีขึ้น

5) จริยธรรมของนักการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา

จริยธรรมของนักการเมืองตามแนวทางของพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสสอนถึงความสำคัญของ “นักการเมืองไว้” ไว้ดังนี้

⁸⁸ สุชาติ จันทรวงศ์, “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง”, 24 พฤษภาคม พ.ศ.2556,

<<http://www.matichon.co.th/news/detail.php/newsid/grpid&catid>> (10 May 2013).

“เมื่อฝูงโคทั้งหลายข้ามฟาก โคผู้นำทางเดินทางไปคด โคนอกนี้ทั้งหมดยอมเดินทางไปคดตาม ในหมู่มนุษย์ทั้งหลายก็ฉับนั้นเหมือนกัน ผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ เขาผู้นั้นประพฤติ “ธรรม” จะป่วยกล่าวไปไยว่าคนอื่นจะไม่ประพฤติตามบ้าง เมื่อฝูงโคทั้งหลายข้ามฟาก โคผู้นำฝูงเดินทางไปตรง โคนอกนี้ทั้งหมดยอมเดินทางไปตรงตามกันไปเป็นแถว ในหมู่มนุษย์ทั้งหลายก็ฉับนั้นเหมือนกัน ผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ เขาผู้นั้นประพฤติ “ธรรม” จะป่วยกล่าวไปไยว่าคนอื่นจะไม่ประพฤติตามบ้าง ถ้าพระราชา (ผู้นำ) ตั้งอยู่ในธรรม ประเทศชาติย่อมอยู่เป็นสุข”

จริยธรรมของนักการเมืองสำหรับการปกครองตนนั้น มีปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มากมายหลายพระสูตร ซึ่งเน้นไปที่การประพฤติปฏิบัติตน ทั้งข้อปฏิบัติของฝ่ายบรรพชิต และฆราวาส เช่น ในหมวดอวัตรค เช่น “บัณฑิตย่อมฝึกตน” “ผู้ประพฤติดีย่อมฝึกตน” ผู้ฝึกตนได้แล้ว ภายนอกของ ผู้นั้นก็เป็นอันรักษาด้วย” เป็นต้น หรือแม้แต่การปฏิบัติตนตามมรรคมงคล ๘ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติให้มนุษย์ เข้าถึงความดับทุกข์อันเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างอุกฤษฏ์ในพระพุทธศาสนา หรือในเรื่อง เกี่ยวกับการละอกุศลมูล คือ โสกะ โทสะ โมหะ อันเป็นสาเหตุแห่งปัญหาทั้งตนเอง และสังคม การเข้าถึง ธรรมชาติความต้องการของมนุษย์ที่ต้องตกอยู่ภายใต้วนเวียนของโลกธรรม 8 ประการ คือ ลภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา และทุกข์ รวมทั้งการมีสติสัมปชัญญะ มีความรู้รอบตัว ไม่ หลงลืมตัว หลงกระทำผิด มีหิริ โอตตัปปะ ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมที่ช่วยคุ้มครองโลก ให้มีความรู้สึกเกรง กลัวต่อการกระทำชั่วอันเป็นผลร้ายต่อตน และสังคมที่ตัวเองอยู่ การวางตัวเมื่ออยู่ในสังคม การละเว้น จากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ เช่น ความละโมภ ความโกรธ พยาบาท การลบหลู่คุณท่าน การเย่อหยิ่ง อวดดี หรือ การปกครองตนให้พ้นจากมลทิน 9 อย่าง มีความโกรธ การลบหลู่คุณท่าน ริษยา ตระหนี่ มายา มักอวด พุดปด ปรารถนาลามก และมีความเห็นผิดจากธรรมนองคลองธรรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นหลักธรรม ในการปกครองตนทั้งนั้น หลักธรรมต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้เจาะจงหมายเอาผู้ใดผู้หนึ่งนำไปปฏิบัติโดยเฉพาะ แต่เป็นหลักธรรมที่มนุษย์ทุกคนทั้งหมดจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติเสมอเหมือนกัน ในที่นี้จะนำเอาเพียง หลักธรรมบางข้อที่เด่น และเห็นว่ามีควมจำเป็นต่อการปฏิบัติตนในสังคมมาแสดงไว้พอเป็นแนวทาง ให้เห็นถึงรูปแบบ หรือภาพรวมของการปกครองตน และการปฏิบัติตนต่อสังคมตามทฤษฎีการเมือง ในพระพุทธศาสนาต่อไป⁸⁹

1) เบญจศีล เบญจธรรม ถือว่าเป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนควรที่จะปฏิบัติ และ ละเว้นเพื่อความสมบูรณ์ในตัวเอง พระพุทธศาสนาถือว่าศีล 5 และธรรม 5 ประการเป็นจริยธรรมที่เป็น สากล เมื่อมนุษย์ทุกคนถือปฏิบัติแล้ว ย่อมนำไปสู่ความสงบสุขทั้งต่อตน และสังคมโดยรวม ศีล 5 และธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย

- 1) เว้นจากการเข้าไปเบียดเบียน ทำร้าย ฆ่าสัตว์
- 2) เว้นจากการลักขโมยถือเอาของคนอื่น
- 3) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม
- 4) เว้นจากการกล่าวเท็จ พุดโกหก หลอกลวง

⁸⁹ พระครูคุณสารพินิจ, เอกสารประกอบการบรรยาย ราชวิชาวชิราศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2552), หน้า 39.

5) เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ตลอดถึงสิ่งเสพติดที่ทำให้เกิดความเมา และเป็นเหตุทำลายสติสัมปชัญญะ

หลักเบญจศีลข้างต้น เป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ หากทุกคนสามารถนำไปปฏิบัติได้ หรือสามารถปกครองตนเองให้อยู่ภายใต้ศีล 5 ได้บุคคลนั้นจะพบกับชีวิตที่สงบสุข ยิ่งความสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่สังคมพร้อมไปด้วย และหลักธรรมที่ตรงข้ามกับงดเว้น 5 ประการข้างต้น นั่นคือ หลักศีลธรรมฝ่ายบวกที่มนุษย์ต้องปฏิบัติ คือ ธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย

- 1) มีความเมตตา กรุณาช่วยเหลือสัตว์และมนุษย์
- 2) ประกอบสัมมาชีพ เอื้อเฟื้อเจือจาน โอบอ้อมอารี
- 3) มีความสันโดษ ยินดีเฉพาะคู่ครองของตน
- 4) พูดคำสัตย์ คำแท้ คำจริง
- 5) ไม่ดื่มน้ำเมา หรือเครื่องเสพมีนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

นอกจากนี้ความมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์คือการเดินไปถึงจุดหมายเช่นเดียวกับการทำงานจะต้องเจออุปสรรคมากมายหลายประการ แต่สิ่งที่จะคุ้มครองมนุษย์ คือจริยธรรม ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประพฤติตามหลักของศีลธรรม พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า ผู้ใดประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม ธรรมนั้นก็จะคุ้มครอง ผู้ปฏิบัติเสมอ เช่นเดียวกันกับการทำงาน ถ้าทำงานดีมีคุณภาพรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ การงานก็จะเจริญก้าวหน้าไปด้วยดีเพราะการปฏิบัติงานอย่างนี้ เป็นต้น เพราะการถือหลักธรรม 5 ประการหรือเบญจธรรมนั้น ก็จะทำให้เป็นผู้เดินทางเข้าสู่จุดหมายสูงสุดของหน้าที่การงานเร็ว⁹⁰

2) ราชสังคหัตถุ หมายถึง ธรรม 4 ประการ เป็นแนวทางการสงเคราะห์ประชาชน อันได้แก่

1) สัสสมณะ ฉลาดในการบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร ปรีชาสามารถในนโยบายที่จะบำรุงหรือพืชพันธุ์ธัญญาหารส่งเสริมการเกษตรให้อุดมสมบูรณ์

2) ปุริสมณะ ฉลาดในการบำรุงข้าราชการ ส่งเสริมคนดีมีความสามารถจัดสวัสดิการให้ดี

3) สัมมาปาสะ ความสามารถผูกมัดน้ำใจประชาชน ผดุงประสารประชาชนไว้ด้วยนโยบายส่งเสริมอาชีพ เช่น จัดทุนให้คนยากจนยืมไปสร้างตนในทางพาณิชย์กรรม หรือดำเนินกิจการต่าง ๆ ไม่ให้ฐานะเหลื่อมล้ำห่างเหินจนแตกแยก

4) วาจาเปยยะ มีวาจาควรดื่มใจ รู้จักพูด รู้จักชี้แจง แนะนำ รู้จักทักทาย ถามไถ่ทุกข์สุขราษฎรทุกชั้น แม้ปราศรัยก็ไพเราะน่าฟัง ทั้งประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐาน มีประโยชน์เน้นทางแห่งการสร้างสรรค์แก้ปัญหา เสริมความสามัคคี ทำให้เกิดความเข้าใจดี ความเชื่อถือและความนับถือ⁹¹

3) อิทธิบาท 4 ประการ เป็นจริยธรรมเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานในพระพุทธศาสนามี 4 ประการหรือที่เรียกว่า “อิทธิบาท 4 ประการ” ดังนี้

1) ฉันทะ คือ ความพอใจในการทำงานนั้นๆ มนุษย์เป็นผู้มีความชอบในอิสระและเสรีภาพ ดังนั้น จึงชอบทำอะไรตามใจของตนเอง แต่อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและหลักของศีลธรรม “เป็นผู้ความอิสระในทาง กาย ทางความคิดและทางจิต” และความอิสระเสรีภาพดังกล่าวนี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

จะสามารถทำให้ตัดสินใจในการทำงานด้วยความพอใจ เมื่อมีความพอใจในงานนั้น ก็จะทำให้ที่ทำงานอยู่ บรรลุลงไปด้วยดี มนุษย์ถ้าไม่มีความพอใจหรือไม่ถนัดในงานนั้นๆ ก็สำเร็จได้ยาก เพราะถ้าไม่มีความพอใจหรือไม่ชอบงานนั้น ถึงจะถูกบังคับก็ทำงานได้ไม่ดีเท่ากับที่ตนเองพอใจและชอบใจในงานนั้น เป็นต้น

2) วิริยะ มีความหมายว่า เป็นผู้กล้าหาญ “วีระ” แปลว่า กล้า ลงปัจจัยตามไวยากรณ์ เป็น “วิริยะ” แปลว่า ความเป็นผู้กล้า ภาษาไทยจึงเรียกว่า ความเพียรเป็นอาการของความกล้าหาญอย่างไม่นยอมท้อถอย มนุษย์ที่จะมีความกล้าและความทรหดอดทนได้นั้น ก็สืบเนื่องมาจากความพอใจในสิ่งที่ตนทำอยู่หรือมีความพอใจในงานนั้น ๆ จึงทำให้เกิดความเพียรขึ้นมาในจิตใจ

3) จิตตะ คือ ความตั้งใจ การทำงานด้วยความตั้งใจนั้น ก็สืบเนื่องมาจาก ความพอใจและความเพียรพยายาม เพราะ ความพอใจและความเพียรนั้นก็ส่งผลมาถึงความตั้งใจ ความตั้งใจนั้นเป็นความมุ่งมั่นที่จะทำงานของตนที่ทำอยู่ให้สำเร็จลงได้ด้วยดี

4) วิมังสา การพิจารณาไตร่ตรองให้ดี การพิจารณาให้รอบครอบถึงข้อบกพร่องของงานหรือความสำเร็จของงานมันเกิดมาจากสาเหตุอะไร เมื่อมีความสำเร็จ สำเร็จสาเหตุมาจากสิ่งใด ควรจะมีการจดจำหรือบันทึกไว้เพื่อในงานต่อไปในอนาคตที่จะเกิดขึ้นหรือทำงานนั้นต่อไป หรืองานประสบความสำเร็จแล้ว มีสาเหตุมาจากสิ่งใด พิจารณาหาข้อบกพร่องให้ได้ จดจำไว้หรือบันทึกไว้เพื่อนำไปแก้ไขหรือปรับปรุงให้มันดีขึ้นต่อไป ข้อวิมังสานี้หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การทำงานด้วยปัญญาอาศัยปัญญาเป็นตัวเชื่อมในการทำงานระหว่างงานประสบความสำเร็จและงานที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว เป็นต้น⁹²

4) หลักสารณียธรรม เป็นหลักธรรมอีกประการหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ และความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่ควรปฏิบัติต่อกันเพื่อความสามัคคีและทำให้สังคมเป็นเอกภาพซึ่งมี 6 ประการ คือ

1) ความมีเมตตาทายกรรม คือ การแสดงออกถึงความปรารถนาให้ผู้อื่น หรือเพื่อนร่วมสังคม ให้มีความสุขทางกาย มีความเต็มใจช่วยเหลือหมู่คณะเต็มที่ แสดงออกทางกายถึงความสุภาพเคารพนอบน้อมต่อกัน

2) ความมีเมตตาวจีกรรม คือ การแสดงออกด้วยความปรารถนาดีทางวาจา คือใช้วาจาให้เหมาะสมตามวัย และฐานะของคนร่วมในสังคมเดียวกัน รวมทั้งใช้ปิยวาจาช่วยสร้างประโยชน์แก่ประเทศชาติ เว้นปัญญวาจาอันเข้าไปหักล้างประโยชน์ของผู้อื่น

3) ความมีเมตตาเมตตามโนกรรม คือ การตั้งจิตปรารถนาดีต่อตน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และมีจิตคิดสร้างสรรค์ประโยชน์ มองกันในแง่ดี ไม่มีความหวาดระแวงกัน

4) สาธามโภคี คือ รู้จักแบ่งปัน เฉลี่ยเจือจานต่อเพื่อนร่วมสังคม มีการเสียสละ หรือนำมาเป็นของส่วนรวมร่วมกันใช้ในสังคม

5) ศีลสามัญญตา คือ จะต้องประพฤติตนในข้อปฏิบัติเดียวกัน เชื่อและยึดถือเคารพในสิ่งเดียวกันในสังคมไม่ทำตัวเป็นแกะดำในวงสังคม เคารพกฎหมายและระเบียบของสังคมที่ตกลงยอมรับ

⁹² พระมหาวิพจน์ สุภจรี (วันคำ), “การศึกษาแนวความคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2547, หน้า 17-18.

6) ทัศนีสามัญญตา คือ มีความเห็นเสมอกัน มีการยอมรับในหลักการเดียวกัน ยอมรับนับถือความคิดของกันและกัน เป็นต้น

หลักสารานียธรรมนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “หลักไฟสามัคคี เพราะเป็นหลักธรรมที่มนุษย์ควรมีต่อกันในสังคมที่ตนเป็นอยู่ หรืออยู่ร่วม ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่ง หรือฐานะใดในสังคม ดังนั้น ประโยชน์ที่จะเกิดตามมาจากการปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ คือทำให้คนในสังคมระลึกรู้ถึงกันในแง่ดี ไม่เกิดการตั้งข้อรังเกียจอันเป็นเหตุให้เกิดการแตกความสามัคคีของคนในสังคม มีความรักใคร่ปรองดองกัน มีความเคารพต่อกันตามสถานภาพ ไม่ทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน ทำให้เกิดความสามัคคีกัน และทำให้สังคมเกิดความ เป็นเอกภาพ และภราดรภาพในสังคม ความสงบสุขย่อมเกิดขึ้นตามมาในที่สุด”⁹³

5) อปริหานิยธรรม เป็นหลักธรรมที่ทำให้สังคมมีแต่ความเจริญ มี 7 ประการดังนี้

- 1) หมั่นประชุมกันเนื่อง ๆ
- 2) มีความพร้อมเพรียงกันเมื่อประชุม และเลิกประชุม ตลอดทั้งพร้อมเพรียงกันทำกิจรัฐ
- 3) เคารพ ปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีของรัฐ ไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติไว้ดีแล้ว และไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ดีไม่งามขึ้นมาแทน
- 4) มีความเคารพในผู้นำที่ได้รับแต่งตั้ง หรือการรับรองแล้วโดยธรรม
- 5) ไม่ลุแก่อำนาจความอยากที่เกิดขึ้นประพฤติธรรมและให้เกียรติแก่สุภาพสตรี
- 6) สิ่งใดเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน นักการเมืองจะต้องเคารพ และนับถือในสิ่งนั้น ด้วยทั้งไม่ยกเลิทธิกรรมอันชอบธรรมอันนั้น
- 7) ส่งเสริม หรือกำหนดมาตรการในการคุ้มครอง ให้ผู้ประพฤติธรรมเข้ามาสู่แว่นแคว้น เมื่อเข้ามาแล้วก็ให้ความอนุเคราะห์ตามควร

อปริหานิยธรรม เป็นหลักธรรมที่ทำให้สังคมมีแต่ความเจริญ ไม่มีเสื่อม เป็นหลักการปกครองที่มีลักษณะเหมือนการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ และมุ่งเน้นถึงความสามัคคีธรรมในการทำงานมีการเคารพในกฎหมาย และข้อตกลงระหว่างประชาชน ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำ หรือชักชวนให้คนดีมาสู่ประเทศ (ลงทุน) เรียกว่า “หลักอปริหานิยธรรม”⁹⁴

6) ทศพิธราชธรรม คือ คุณธรรมของพระราชาผู้ปกครองประเทศ อย่างไรก็ตามทศพิธราชธรรม นี้ ไม่ใช่เป็นคุณธรรมเฉพาะพระราชาพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นผู้ปกครองประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นคุณธรรมสำหรับผู้ปกครองทั่วไป ตั้งแต่ผู้บริหารบ้านเมืองลงมาจนถึงหัวหน้าครอบครัว ได้แก่

- 1) ทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของและอื่นๆ เพื่อประโยชน์และความสุขของผู้รับ นักการเมือง หรือผู้ปกครองที่ดีต้องไม่เห็นแก่ตัว ต้องคิดถึงความสุขของส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเสมอ และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกของสังคมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวัตถุสิ่งของ ทรัพย์สินเงินทอง แม้กระทั่งกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด และกำลังสติปัญญา กล่าวโดยสรุปทานนั้นมี 2 อย่าง คือ

⁹³ พระครูคุณสารพินิจ, เอกสารประกอบการบรรยาย ราชวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ , อ่างแล้ว, หน้า 42.

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

1.1) อามิสทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของหรือปัจจัย 4 ได้แก่ เสื้อผ้าอาหารที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค เป็นต้น

1.2) ธรรมทาน คือ การให้ธรรม ได้แก่ คำแนะนำสั่งสอน คำตักเตือน และข้อคิดคติเตือนใจต่าง ๆ

การให้อีกประการหนึ่งที่แยกออกมาจากธรรมทาน คือ อภัยทาน ได้แก่ การให้อภัยกัน การไม่ถือโทษหรือการยกโทษให้แก่ผู้ที่ล่วงเกินทั้งทางกายและวาจา ผู้นำที่ดีต้องรู้จักให้อภัยแก่สมาชิกในสังคมเสมอเหมือนกัน

2) ศิล คือ ความประพฤติดีงาม การรักษาความประพฤติทางกายและทางวาจาให้เป็นปกติหรือเป็นไปในทางที่ดีงาม นักการเมืองที่ดีต้องตั้งอยู่ในศีลธรรม มีวินัย และต้องประพฤติตนดี การประพฤติตนดีนั้นต้องดีพร้อมในทุกทาง ทั้งทางกาย วาจา และใจ นั่นก็คือนักการเมืองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคม ถ้าสังคมใดมีผู้นำที่ไร้คุณธรรม ขาดระเบียบวินัย สังคมนั้นจะอยู่ไม่ได้ จะปั่นป่วนและอาจถึงความวิบัติในที่สุดแต่ถ้าสังคมใดตั้งอยู่ในศีลธรรม ประพฤติตามกฎหมายและจารีตประเพณีอันดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคม สังคมนั้นก็จะดำรงอยู่ได้นาน มีความเจริญมั่นคงและสงบสุข

3) ปริจจาคะ คือ ความเสียสละความสุขและประโยชน์ของตน เพื่อสังคมส่วนรวมนักการเมืองหรือผู้ปกครองมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบมาก นักการเมืองที่ดีต้องดูแลสมาชิกในสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขต้องเอาใจใส่รับรู้ปัญหาของสังคม ต้องไม่เห็นแก่ตัว ต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนหรือส่วนใหญ่มากกว่าส่วนน้อย ต้องพยายามหาทางทำให้สังคมเจริญรุ่งเรือง นักการเมืองจึงจำเป็นต้องเสียสละทรัพย์เสียสละเวลา เสียสละกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด และกำลังสติปัญญา รวมทั้งเสียสละความสุขให้แก่ส่วนรวม นั่นคือนักการเมืองต้องอุทิศตนเพื่อพัฒนาคนและสังคมให้สงบสุข

4) อาชวะ คือ ความซื่อตรง ความตรงไปตรงมา นักการเมืองหรือผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่าง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม หากนักการเมืองขาดความซื่อตรง มีเล่ห์เหลี่ยม คดในช่องอในกระดุก ฉ้อราษฎร์บังหลวง ปากพูดอย่าง ทำอีกอย่าง และคิดไปอีกอย่าง ย่อมจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือ ความไว้วางใจจากคนในสังคม จะตัดสินใจปัญหาใด ๆ ก็ไม่ได้ได้รับความสะดวก ทุกคนไม่ยอมรับ ด้วยเหตุนี้ นักการเมืองจึงต้องมีความซื่อตรง ความซื่อตรงเปรียบเหมือนเกราะป้องกันมิให้ผู้ใดกล้าใส่ร้ายป้ายสี

5) มัทวะ คือ ความสุภาพอ่อนโยน ความเป็นผู้มีอัธยาศัยสุภาพอ่อนโยน ไม่ดื้อดึง ไม่ถือตน ลืมตัว เหลิง และหลงในอำนาจ นักการเมืองหรือผู้ปกครองต้องมีความสุภาพ อ่อนโยนต่อคนทุกชนชั้นทุกเพศ ทุกวัย ความสุภาพอ่อนโยนนี้ ในทางปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันย่อมมีการปรับใช้ตามเหตุผล และตามความเหมาะสมแก่บุคคลและกาลเทศะ คนที่มีความสุภาพอ่อนโยนจะเป็นคนที่เข้ากับบุคคลอื่นได้ง่ายและได้ดี มักจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนอื่น ถ้าเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นคนน่านับถือ คนเสมอกันก็น่าคบหาสมาคม คนต่ำกว่าก็เป็นคนน่ารักน่าเอ็นดู นอกจากนี้คนที่มีความสุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะก็อาจประกอบกิจการงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

6) ตบะ คือ ความเพียรเป็นเครื่องเผือกเกเลส ความเพียรพยายามขจัดกิเลส ตัณหาไม่ให้เข้าครอบงำจิตใจ สามารถบังคับควบคุมตนเองมิให้ลุ่มหลงหมกมุ่นในความสุขสำราญ จนเป็นเหตุให้เสียการทำงานได้ นักการเมืองหรือผู้ปกครองที่ดีต้องมีสติระลึกอยู่เสมอว่า ตนมีหน้าที่อะไร มีความรับผิดชอบต่อประชาชนอย่างไร จะต้องมุ่งมั่นต่อหน้าที่นั้น ไม่ปล่อยใจให้หลงไหลในความสุขสำราญที่มีผู้เสนอสอนงมา

ให้ด้วยวิธีต่างๆ จนลืมน้ำที่ ลืมตัว และหลงผิด นักการเมืองที่เห็นหน้าที่สำคัญกว่าความสุขสำราญ ย่อมจะสร้างความศรัทธาก้าวหน้ามั่นคงและความสงบสุขแก่สังคม นักการเมืองที่มีตบะจะก่อให้เกิด ความรู้สึกเกรงขามและความศรัทธาเลื่อมใสแก่ผู้ที่พบเห็น

7) อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ หรือการไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ นักการเมืองจะต้องมี จิตใจมั่นคง สุขุมเยือกเย็น สามารถอดกลั้นความไม่พอใจไว้ได้ ไม่แสดงโทสะ ต่ำว่าเกรี้ยวกราด แม้ บางครั้งจะถูกติฉินนินทา หรือวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่มีมูลความจริง ก็ข่มใจไว้ได้ ไม่แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ ด้วยอารมณ์ แต่ใช้เหตุผลพูดจากัน การบริหารงานที่ถูกอารมณ์โกรธบดบังเหตุผลและสภาพความเป็น จริงแล้ว ย่อมไม่เห็นหนทางที่จะคิดถึง ทั้งนี้ก็เพราะการบริหารงานที่ถูกอารมณ์โกรธบดบังเหตุผลและ สภาพความเป็นจริงแล้ว ย่อมไม่เห็นหนทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

8) อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน การไม่กดขี่ข่มเหงรังแกผู้อื่น สัตว์อื่นให้เดือดร้อนลำบาก ตามอำเภอใจหรือด้วยเห็นเป็นเกมสนุก ๆ ของตนเอง เพราะลู่อ่านางแห่งโมหะ ดังนั้นนักการเมืองถือว่าเป็น ผู้มีอำนาจ มีกำลัง มีทรัพย์มากกว่าผู้อื่น และมีโอกาสที่จะเลือกปฏิบัติอย่างที่ตนเองพอใจเหนือกว่า สิ่งอื่น เพราะไม่มีใครกล้าทัดทานหรือห้ามปราม หากนักการเมืองหรือผู้ปกครองใช้อำนาจและอภิสิทธิ์ ดังกล่าวไปกดขี่ข่มเหงผู้ที่ด้อยกว่า สังคมจะมีแต่ความยุ่งยาก ยุ่งเหยิงระส่ำระสาย ดังนั้น นักการเมืองที่ดี ต้องไม่หลงระเหิงในอำนาจ ใช้อำนาจทำอันตรายต่อร่างกายและทรัพย์สินผู้อื่นตามอำเภอใจ ต้องคอย ช่วยเหลืออุปถัมภ์ประคองผู้ที่ด้อยกว่า หรือผู้ที่ทุกข์ยากเดือดร้อน นักการเมืองที่ยึดทศพิธราชธรรมข้อนี้ ย่อมสร้างพระคุณมากกว่าพระเดช ย่อมเป็นที่รักใคร่ เคารพนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลทั่วไป รวมทั้งสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบสุข

9) ชันติ คือ ความอดทน ความเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย สามารถทนต่องานหนัก ความเหน็ดเหนื่อย ลำบาก หรือแม้กระทั่งสามารถทนต่อความเจ็บใจที่เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ได้ นักการเมืองหรือผู้ปกครอง หากขาดขันติ ก็จะเป็นคนใจเสาะ อ่อนแอ ไม่กล้าเผชิญกับความจริง หนักไม่เอาเบาไม่สู้ บางครั้งถูก วิพากษ์วิจารณ์ ถูกต่อว่า ต่อต้าน ถูกทำร้าย ถูกกล่าวหาที่เอะอะวอยวาย และทนไม่ได้ นักการเมืองเช่นนี้จะ ไม่ได้รับความไว้วางใจและความเลื่อมใสจากผู้ที่อยู่ในความดูแล จะได้รับแต่ความดูหมิ่นเหยียดหยาม ในทาง ตรงกันข้ามนักการเมืองที่ดีต้องมีความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอยต่อความเหน็ดเหนื่อยลำบาก แม้มีอุปสรรค ก็สามารถฟันฝ่าผ่านพ้นได้ นักการเมืองเช่นนี้จะได้รับการยกย่องนับถือ ความไว้วางใจจากผู้ที่อยู่ในความ ดูแล อีกทั้งยังสามารถเป็นศูนย์กลางรวมน้ำใจของประชาชนได้

10) อวิโรธนะ คือ ความไม่คลาดเคลื่อนไปจากธรรม ความเป็นผู้ไม่ประพฤติผิดทำนองคลอง ธรรม การรู้จักวางตัวเป็นหลักหนักแน่น มั่นคงไม่เอนเอียงไปเพราะอำนาจของความลำเอียงอย่างใด อย่างหนึ่ง ได้แก่ เพราะรัก เพราะชัง เพราะหลง และเพราะกลัว หรือเพราะอำนาจของโลกธรรม ได้แก่ ลาก ยศ สรรเสริญ สุข ความเสื่อมจากลาภ ความเสื่อมจากยศ นินทา และความทุกข์ นักการเมืองหรือ ผู้ปกครองที่ดีต้องตั้งมั่นอยู่ในธรรมทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรมและนิติธรรม คือ ระเบียบแบบ แผน หลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม⁹⁵

⁹⁵ สิริภพ เหล่าลาภะ, พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก จำกัด, 2545), หน้า 171-174.

กล่าวโดยสรุป เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ในยุคปัจจุบันมนุษย์กำลังวุ่นวาย เตือนร้อนสับสนกับการเมืองการปกครอง การบริหารบ้านเมือง นักการเมืองเห็นแก่ตัว ขาดคุณธรรมและจริยธรรมทางการปกครอง ผู้มีอำนาจใช้อำนาจผิดศีลผิดธรรม ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องดังตามธรรมะ ปัญหาจึงเกิดขึ้นมากมาย ผู้ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์กติกาทิศทางสังคมไม่ปฏิบัติตาม ใช้เสรีภาพไม่อยู่ในกรอบของศีลธรรม ไม่รักษาวินัยธรรมประเพณีที่ติงามของตนเองไว้ ผู้ปกครองที่ไร้ธรรมชาตระเบียบวินัย ขาดจิตสำนึกต่อชาติ เมื่อนักการเมืองหรือผู้ปกครองไม่ถือเอาธรรมเป็นใหญ่ ภัยที่เกิดจากผู้นำจะต้องส่งต่อให้เห็นทั่วทุกสถาน ถ้าหากนักการเมืองหรือผู้ปกครองยึดถือตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนควรที่จะปฏิบัติ ราชสังคหวัตถุ ซึ่งเป็นแนวทางในการสงเคราะห์ประชาชน อิทธิบาท ซึ่งเป็นจริยธรรมเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน สาราณียธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ และความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่ควรปฏิบัติต่อกันเพื่อความสามัคคี อปทานิยธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้สังคมมีแต่ความเจริญ และทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมของพระราชาผู้ปกครองประเทศหรือผู้นำประเทศที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชน

7) ยึดหลักธรรมาธิปไตย เป็นหลักปฏิบัติในการใช้อำนาจปกครอง แม้ว่าการเมืองกับศาสนาจะไม่เกี่ยวข้องกันโดยตรง แต่หากการเมืองขาดหลักธรรมทางศาสนาก็ไม่มีอะไรที่จะเป็นหลักประกันสังคมได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเมืองการปกครองส่วนใหญ่เกิดจากการขาดหลักศีลธรรม มีความบกพร่องในข้อปฏิบัติตามหลักธรรมอันติงามของสังคม อันมีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางศาสนา ยังผลร้ายให้เกิดขึ้นกับประชาชน ประเทศชาติ และสังคมมนุษย์ด้วย

2.7 บริบทพื้นที่ที่ศึกษา

โรงเรียนวัดราชบพิศ เป็นโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 3 ถ.สนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีระกา สัปดาห์ศก จุลศักราช 1247 ตรงกับรัตนโกสินทร์ศก 104 หรือปีพุทธศักราช 2428 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นับเป็นโรงเรียนมัธยมชายล้วน (โรงเรียนชายล้วน) ที่มีความเป็นมายาวนานแห่งหนึ่งของประเทศไทย คำว่า ราชบพิศ หมายถึง กษัตริย์ทรงสถาปนาขึ้น อันเป็นนามพระราชทานของวัดราชบพิศสถิตมหาสีมาราม วัดประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

2.7.1 ประวัติโรงเรียน

ยุคเริ่มแรก

โรงเรียนวัดราชบพิศได้ถือกำเนิดขึ้นมาจากโรงเรียนสอนภาษาไทยในยุคต้นของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนของไทย ในแผ่นดินของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปิยะกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยในกาลครั้งนั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งสมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าอาวาสวัดราชบพิศสถิตมหาสีมาราม ได้ทรงทำความตกลงกับกรมศึกษาธิการ แต่ครั้งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงดำรงตำแหน่งอธิบดี จัดตั้งโรงเรียนวัดราชบพิศขึ้นเมื่อ ปีระกา สัปดาห์ศก จุลศักราช 1247 ตรงกับ รัตน

โกสิทร์ศก 104 หรือปี พุทธศักราช 2428 ดังปรากฏหลักฐานรายชื่อโรงเรียนวัดราชบพิศ อยู่ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เล่ม 1 หน้า 139

เมื่อครั้งแรกตั้งโรงเรียนนั้น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร ได้ทรงอนุญาตให้ชั้นบนของตึกศาลาการเปรียญ ข้างสระน้ำด้านถนนเฟื่องนครซึ่งใช้เป็น “ภัณฑาคาร” สำหรับเก็บรักษาถาวรวัตถุของสงฆ์ เป็นสถานที่เล่าเรียนโดยมีต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ในครั้งนั้นโรงเรียน วัดราชบพิศมีนักเรียนทั้งสิ้น 53 คน มีครู 2 คน มีนายทวิซึ่งต่อมาได้ลาออกไปรับราชการในกรมพระอาลักษณ์ และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนสุทรลิขิต เป็นครูใหญ่คนแรก มีชั้นเรียนเพียงชั้นเดียว คือ ชั้นประโยคหนึ่ง โดยนักเรียนที่สอบได้ประโยคหนึ่งคนแรกของโรงเรียนคือ พระสวัสดิ์นครเศศ (มงคล อมาตยกุล) สอบไล่ได้เมื่อ พ.ศ. 2430

ต่อมาอีกประมาณ 3 ปี คือราว พ.ศ. 2431 ในสมัยที่ นายพยอม เป็นครูใหญ่ ผู้คนในละแวกใกล้เคียงนิยมส่งบุตรมาเข้าเรียนมากขึ้น ทำให้สถานที่เล่าเรียนคับแคบ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร พระผู้ก่อกำเนิดโรงเรียนวัดราชบพิศ จึงได้ทรงให้ย้ายไปทำการสอนที่ชั้นล่างของตำหนักที่ประทับของพระองค์ (ปัจจุบันสถานที่แห่งนี้คือที่ตั้งขออาคารภุชงค์ประทานวิทยาสีทธิ 1 ซึ่งเป็นอาคาร 3 ชั้นที่อยู่ติดกับสุสานหลวง) แต่กระนั้นก็ตาม ผู้คนก็นิยมส่งบุตรมาเข้าเรียนจนสถานที่ชั้นล่างของตำหนักนั้นไม่เพียงพออีก พระองค์จึงทรงประทานศาลารายรอบบริเวณให้ใช้เป็นห้องเรียนอีก 3 หลัง ในยุคนั้นโรงเรียนวัดราชบพิศมีเพียงชั้นประถม 1-4 เท่านั้น มีนักเรียนประมาณ 100 คน และหลวงชำนาญอนุสาสน์ (รอด รักตะประจิตร) เป็นครูใหญ่

ในสมัยพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราวุธวิวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ทรงเป็นเจ้าอาวาสวัดราชบพิศสถิตมหาสีมารามสืบต่อมา พระองค์ได้ทรงประทาน ศาลารายหลังที่อยู่ด้านถนนเฟื่องนคร ให้ใช้เป็นสถานที่เรียนอีก 1 หลัง ด้วยทรงเล็งเห็นความอึดอัดของสถานที่เรียน โรงเรียนจึงได้ใช้ศาลารายทั้ง 4 หลัง กับชั้นล่างของตำหนักเป็นที่เรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนวัดราชบพิศก็ได้เจริญโดยลำดับ จนกระทั่ง พ.ศ. 2457 สถานที่เรียนก็ไม่เพียงพอ ราชบุรุษกาย ป.ป. ครูใหญ่ในขณะนั้น ได้ทูลขอชั้นบนของตำหนัก ซึ่งมีพระสงฆ์อาศัยอยู่เป็นที่เรียน สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราวุธวิวัฒน์ก็ได้มีพระเมตตาโปรดประทานให้ตามประสงค์ ในพ.ศ. 2478 สมเด็จพระสังฆราชเจ้าก็ได้ทรงประทานทุนส่วนพระองค์สร้างตึกสัมฤทธิ์วิทยาการให้เป็นที่เล่าเรียนอีก 1 หลัง ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการยกฐานะโรงเรียนเดิมให้เป็นมัธยมตอนต้น

โรงเรียนวัดราชบพิศจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิศ” ดังปรากฏหลักฐานดวงตราที่ประทับอยู่บนหนังสือของห้องสมุดโรงเรียนหลายสิบเล่ม โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิศในเวลานั้นมีเพียงชั้นมัธยม 1 - 3 ส่วนประถม 1 - 3 ที่มีอยู่เดิมก็ย้ายไปอยู่โรงเรียนประถมวัดสุทัศน์แทน โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิศได้เจริญโดยลำดับ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2467 จึงได้เริ่มเปิดชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในสมัยที่ขุนกิตติเวทย์เป็นครูใหญ่ ปีพ.ศ. 2469 อันเป็นปีที่โรงเรียนแห่งนี้มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนถึง 401 คน และในปี พ.ศ. 2474 นักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดราชบพิศก็สามารถสอบไล่ได้เป็นที่ 1 ของประเทศคือ นายสุตใจ เอี่ยมอดม

ปีพ.ศ. 2478 ขุนชำนาญอนุสาสน์ (แสง เลาหะจินดา) ครูใหญ่ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการได้ไปเฝ้าพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราวุธวิวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ผู้ทรงอุปการะโรงเรียนทูลขอสถานที่เล่าเรียนเพื่อจะขยายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 - 8 แผนกวิทยาศาสตร์ พระองค์ก็ได้

ทรงพระเมตตาประทานทุนสร้างตึกสัมฤทธิ์วิทยาการให้ พร้อมทั้งจัดตั้งอุปกรณ์การศึกษาให้เสร็จ ทั้งยังทรงฉลองตึกให้เสร็จในปี พ.ศ. 2479 อันเป็นปีรุ่งขึ้น แต่กระทรวงธรรมการในเวลานั้นกลับอนุญาตให้เปิดแผนกภาษาแทน และสั่งยุบโรงเรียนมัธยมศึกษาวัดมหรณพารามรวมกับโรงเรียนนี้เมื่อปี พ.ศ. 2480

หลังจากที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราธิบดี สิ้นพระชนม์เมื่อ 25 สิงหาคม 2480 แล้ว พระสาสนโสภณ (ภา ภาณโก) เจ้าอาวาสยุคที่ 3 ได้เป็นผู้อุปการะสืบต่อมา ท่านได้เห็นความเจริญของการศึกษาจึงร่วมจัดหาทุนกับคณะศิษยานุศิษย์ สร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้นอีก 3 หลัง เพื่อเป็นพระอนุสรณ์แด่สมเด็จพระสังฆราชเจ้าพระองค์นั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 กระทรวงธรรมการได้สั่งให้ยุบโรงเรียนมัธยมวัดมหาธาตุกับโรงเรียนมัธยมกลุ่มพิทยากร มารวมกับโรงเรียนวัดราชบพิธในสมัยขุนวิทญูติ (นวม ชัยรัตน์) เป็นครูใหญ่ ทำให้มีนักเรียนเพิ่มขึ้นถึง 560 คน จนสถานที่เรียนไม่เพียงพอ ต้องขอยืมใช้สถานที่ในสุสานหลวงจากพระธรรมปาโมกข์ ผู้รักษาการในตำแหน่งเจ้าอาวาสใช้เป็นสถานที่เรียนชั่วคราว และได้ร่วมมือกันหารือกับพระธรรมปาโมกข์ราชทินนามท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ วาสนมหาเถระ ในเวลานั้น พระจุลคณิศร และพ.อ.พระยาศรีสุรสงคราม เพื่อหาทุนสร้างโรงเรียนถาวรเป็นอนุสรณ์แด่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราธิบดี สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

ในปลายปี เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2481 ขุนชำนาญอนุสาสน์ได้กลับจากการเป็นผู้แทนราษฎรมารับตำแหน่งครูใหญ่อีกทั้งยัง ได้รับอนุมัติจากพระสาสนโสภณ เจ้าอาวาสให้จัดสร้างอาคารเรียนเพิ่มอีก 4 หลังคือ พ.ศ. 2484 สร้างตึกชินวราธิบดีธรรมวิทยาการ และพ.ศ. 2485 สร้างตึกอุษาคเนศวรวิทญูติ 1, 2 และ 3 ภายหลังจากพระสาสนโสภณได้มรณภาพ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจ้าอาวาสพระองค์ที่สี่ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์โรงเรียนต่อมา (ขณะนั้นทรงดำรงสมณศักดิ์ที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์)

ครั้นต่อมาปี พ.ศ. 2487 - 2488 นายพิศาล มั่นเสมอ ครูใหญ่ เวลานั้นได้ติดต่อขอทุนกรมสามัญศึกษาจัดการซื้อหนังสือไทยและต่างประเทศ เพื่อจัดตั้งห้องสมุด แต่ท่านได้ถึงแก่กรรมเสียก่อนเมื่อ 27 ธันวาคม 2488 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2492 กระทรวงศึกษาธิการได้ดำริให้มีห้องสมุดโรงเรียนขึ้น โดยเลือกเอาโรงเรียนแห่งนี้เป็นที่ตั้งห้องสมุดกลาง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้ตึกอุษาคเนศวรวิทญูติ 3 เป็นที่ตั้งเปิดทำการครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2492 มีอาจารย์ รสา วงศ์ยังอยู่ เป็นบรรณารักษ์คนแรก ในสมัยที่นายโกวิท ประทศสุนทรสาร เป็นครูใหญ่ และโรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธได้เจริญมาโดยลำดับ จวบจนกระทั่งสถานที่ที่มีอยู่มีความคับแคบ ต้องมีการจัดเรียนเป็น 2 ผลัด (เช้า-บ่าย) แยกบางส่วนไปเรียนในบริเวณวัดสุทัศน์เทพวราราม พร้อม ๆ กับการขาดหายไปของคำว่า “มัธยม” ในนามโรงเรียนจนกลายเป็น “โรงเรียนวัดราชบพิธ” ในปัจจุบัน

โรงเรียนแห่งใหม่ (วาสนะประธานวิทญูติ)

นับเนื่องจากการที่อาจารย์ผล ใจสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชบพิธคนที่ 23 ได้มองเห็นความอึดอัดเรื่องสถานที่เรียน ทั้งสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มีพระดำริเรื่องที่ดินนักเรียนของโรงเรียนวัดราชบพิธมีความยากลำบากในเรื่องสถานที่เรียนแออัด มีพระประสงค์ที่จะขยายสถานที่เรียนให้กว้างขวางออกไป แม้ได้มีผู้ประสงค์จะทูลถวายที่ดินให้โรงเรียนหลายรายด้วยกัน แต่พระองค์ทรงเห็นว่าที่เหล่านั้นไกลจากวัดราชบพิธ และ

โรงเรียนเดิมมากเกินไป จนกระทั่งปี พ.ศ. 2524 โรงเรียนวัดราชบพิศได้ที่ดินแปลงหนึ่งจำนวน 9 ไร่ 1 งาน 46 ตารางวา ซึ่งเป็นที่ตั้งอาคารคลังยกกระบัตร กรมพลธิการทหารบก ตั้งอยู่บริเวณสวนเจ้าเชตุ ไม่ไกลจากวัดและโรงเรียนเดิมเหมาะที่จะสร้างขยายโรงเรียน เพราะกองทัพบกเจ้าของที่นั้นมีโครงการจะย้ายคลังพัสดุไปที่ อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ(วาสนมหาเถร)สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จึงมีพระลิขิตถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลเอกเปรม ติณสูลานนท์เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2525 เพื่อทรงขอปิดบทบาทที่ดินดังกล่าวสำหรับใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างขยายโรงเรียนวัดราชบพิศ ภายหลังที่กองทัพบกได้ย้ายคลังพัสดุดอกออกไปแล้ว แต่เรื่องได้เงียบไป จนกระทั่งเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2531 ในมหามงคลสมัยที่เจริญพระชนมายุ 90 พรรษา กองทัพบก โดย พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบก รักษาราชการผู้บัญชาการทหารสูงสุด ด้วยความเห็นชอบของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้น้อมเกล้าถวายเอกสารสิทธิที่ดินราชพัสดุ ที่ตั้งอาคารคลังยกกระบัตร แต่สมเด็จพระสังฆราชฯ พร้อมกันนี้ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสร้างอาคารโรงเรียนวัดราชบพิศเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2531 โดยมี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธเป็นประธาน และสมเด็จพระสังฆราชฯ ได้เสด็จทอดพระเนตรสถานที่ก่อสร้างขยายโรงเรียนวัดราชบพิศเป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2531 ก่อนสิ้นพระชนม์ในวันที่ 27 สิงหาคม 2531

วันที่ 5 เมษายน 2532 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารโรงเรียนวัดราชบพิศแห่งใหม่ ณ สวนเจ้าเชตุ โดยได้รับงบประมาณการก่อสร้างโรงเรียนจากกรมสามัญศึกษา 39,560,000 บาท เพื่อดำเนินการก่อสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบคอมเพล็กซ์แห่งแรกของประเทศไทย พร้อมทั้งอาคารพลศึกษาและสระว่ายน้ำในวงเงิน 117 ล้านบาท การก่อสร้างได้ดำเนินไปจนกระทั่งสามารถย้ายนักเรียนเข้าไปเรียนยังสถานที่เรียนแห่งใหม่ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2533 เป็นต้นมา

วันที่ 2 มีนาคม 2534 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรงเปิดอาคารเรียนโรงเรียนวัดราชบพิศแห่งใหม่ ซึ่งเป็นวารดิถีวโรกาศวันคล้ายวันประสูติใน สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

2.7.2 สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

1) ตราประจำโรงเรียน

ฉัตร 5 ชั้น เป็นเครื่องประกอบอิสริยยศสมณศักดิ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า อัคร ร.บ. ล้อมด้วยวงกลม เป็นอักษรย่อของโรงเรียนวัดราชบพิศ มีความหมายเพื่อเป็นเครื่องแสดงว่าโรงเรียนวัดราชบพิศเป็นโรงเรียนในพระอุปถัมภ์ของเจ้าอาวาสและของวัดราชบพิศตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน

2) สีประจำโรงเรียน

สีขาวเหลือง

ขาวหมายถึงความบริสุทธิ์เป็นเครื่องหมายทางพระพุทธศาสนา การใช้สีขาวเป็นส่วนหนึ่งของธงโรงเรียน เพราะโรงเรียนนี้ถือกำเนิดมาจากวัดและตั้งอยู่ในบริเวณวัด คืออาศัยบารมีของพระศาสนาเป็นที่ตั้ง เมื่อเห็นธงจึงทำให้รำลึกถึงประวัติดังกล่าว

สีเหลืองเป็นสีที่คนไทยรู้ดีที่สุดว่าเป็นสีของพระสงฆ์โรงเรียนนี้อยู่ในความอุปการะของยอดแห่งสงฆ์กล่าวคือสมเด็จพระสังฆราชเจ้า พระองค์ท่านทรงเอาใจใส่ดูแล และทรงทำการทุกอย่างเพื่อความเจริญของโรงเรียนนี้ ซ้ำยังทรงประทานคาถาซึ่งเป็นหัวใจของโรงเรียนไว้คือ “วิริเยน ทุกขมจเจติ” นับว่าทรงมีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนนี้มากมาย สีเหลืองจึงเป็นสีสำหรับพระองค์ท่าน และทำให้ระลึกถึงพระคุณของพระองค์

2.7.3 คติพจน์ของโรงเรียน

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราธิบดีศรีวิวัฒน์ ได้ทรงประทานคติพจน์ว่า
วิริเยน ทุกขมจเจติ คนล่วงทุกข์เสียได้ด้วยความเพียร
เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2477

2.7.4 พระประจำโรงเรียน

พระพุทธปฏิมา วาสนัญฐารสม์ มีความหมายว่า “พระพุทธผู้มีบุญองค์ที่ 18” เป็นปางชนะมาร เป็นพระพุทธรูปประจำโรงเรียน สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถรโปรดให้สร้างขึ้นจำนวน 18 องค์ ประทานให้แก่หน่วยงานและสถานที่ในพระอุปถัมภ์ พระพุทธปฏิมา วาสนัญฐารสม์ ได้อัญเชิญมาวันที่ 22 มิถุนายน 2533 ปัจจุบันประดิษฐาน ณ ห้องจริยธรรม อาคารวาสนะประทานวิทาสสิทธิ์ 1 ชั้น 4 เมื่อ พ.ศ. 2552 ได้ย้ายมาประดิษฐาน ณ ห้องประชุมชมพูทิว บริเวณชั้น 2 อาคาร 2 ซึ่งเป็นห้องประชุมสร้างใหม่

2.7.5 พระรูปสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช

พระรูปเหมือนสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก อัญเชิญมาประดิษฐาน ภายในพระวิหารน้อย เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2533 เพื่อสักการบูชา น้อมรำลึกถึงพระคุณูปการที่ทรงมีต่อโรงเรียนวัดราชบพิศ

2.7.6 ต้นไม้ประจำโรงเรียน

ได้แก่ ต้นประดู่⁹⁶

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนคติของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้มีการศึกษาและรวบรวมมาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดแนวทางในการศึกษา ดังนี้

สมชอบ นิติพจน์ ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกสภาองค์การบริหาร

⁹⁶โรงเรียนวัดราชบพิศ, พิธีเปิดอาคารเรียน โรงเรียนวัดราชบพิศ 2 มีนาคม 2534, (กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนวัดราชบพิศ, 2534), หน้า 1-3.

ส่วนจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา ประถมจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรมพึงประสงค์มากที่สุด ส่วนด้านคุณลักษณะ ด้านภูมิหลัง ด้านความรู้ความสามารถ และด้าน วิสัยทัศน์พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า “ด้านคุณลักษณะส่วนตัวผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนมีทัศนะแตกต่างกัน ส่วนภูมิ หลังด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านวิสัยทัศน์มีทัศนะไม่แตกต่างกัน”⁹⁷

สุดใจ ศรีทอง ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยศึกษาคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และ ด้านเทคนิคการประชุม กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า

1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราในองค์ประกอบหกด้าน ระดับมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมระดับ มากเรียงตามลำดับ คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านมนุษย สัมพันธ์ และด้านเทคนิคการประชุม

2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีเพศต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ส่วนข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ ยกเว้นด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)⁹⁸

จาดรงค์ สุวรรณน้อย ได้ศึกษาเรื่อง “นักการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนคติของข้าราชการกรม สรรพสามิต” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในระบบการเมืองไทย 5 ประการแรก คือ มีหิริโอตตปละ มีขันติธรรม มีศีลธรรมในครอบครัว มีสัมพันธ์ และมีเมตตาธรรม โดย ทัศนคติที่มีต่อการทำความดี และทัศนคติคุณลักษณะนักการเมืองก็ที่พึงประสงค์ มีความสัมพันธ์เชิง

⁹⁷ สมชอบ นิตีพจน์, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครพนม”, *การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม), 2542, 127 หน้า.

⁹⁸ สุดใจ ศรีทอง, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา”, *งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2543, 97หน้า.

บวกกับทัศนคติต่อระบอบประชาธิปไตย ระดับตำแหน่ง ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อคุณลักษณะนักรบการเมืองที่พึงประสงค์ แต่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการทำความดีในสังคมไทย⁹⁹

ธวัชชัย โตจิน ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนายกเทศมนตรีตามทัศนะของพนักงานเทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาล จังหวัดสระแก้ว” โดยศึกษาคุณลักษณะของนายกเทศมนตรี ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ทางวิชาการและด้านความสามารถในการบริหารงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 253 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า T-Test ผลการศึกษาพบว่า

1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกเทศมนตรี ตามทัศนะของพนักงานเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาล จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความสามารถในการบริหารงาน ด้านบุคลิกภาพและด้านมนุษยสัมพันธ์พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด

2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกเทศมนตรี ตามทัศนะของพนักงานเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาล จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรายด้านพบว่ามี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านวิชาการ และด้านความสามารถในการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ¹⁰⁰

เมธี เนื่องโนราช ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง” โดยศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและระดับตำแหน่งของข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัด และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในด้านผู้นำ ด้านการบริหาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง จำนวน 103 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า T-test การศึกษา พบว่า คุณลักษณะเฉพาะโดยทั่วไปของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นชายหรือหญิงก็ได้ อายุไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ การศึกษาจบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีฐานะทางเศรษฐกิจดีไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการบริหารก็ได้ขอเพียงแต่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ คุณสมบัติทั่วไปเป็นนักบริหาร นักปกครอง นักพัฒนา นักวางแผนและเป็นนักตัดสินใจ คุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ ด้านผู้นำ เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีเหตุผล กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาคุณลักษณะด้านการบริหาร เป็นนักบริหารที่สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้น

⁹⁹ จาตุรงค์ สุวรรณน้อย, “นักรบการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนคติของเจ้าหน้าที่กรมสรรพสามิตร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2544, 114 หน้า.

¹⁰⁰ ธวัชชัย โตจิน, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกเทศมนตรีตามทัศนะของพนักงานเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลจังหวัดสระแก้ว”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2544, 112 หน้า.

ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหาร สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ สร้างและเสริมความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับผู้ว่ารงานทุกระดับ ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเท่าเทียมกันให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับกาลเทศะและจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง การเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า อายุ การศึกษาที่ต่างกันของข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในด้านผู้นำ ด้านการบริหารและด้านมนุษยสัมพันธ์ เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเฉพาะในด้านการบริหาร ในด้านผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเฉพาะในด้านการบริหาร ในด้านผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับตำแหน่งของข้าราชการและลูกจ้างที่ต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านการบริหาร ในด้านผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในด้านผู้นำ ด้านการบริหาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกค่อนข้างมาก¹⁰¹

สิริยา โสธน ได้ศึกษาเรื่อง “นักการเมืองที่ดีในทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า ทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสมุทรสาครที่มีต่อนักการเมืองที่ดีอยู่ในเชิงบวก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง สถานภาพสมรส อาชีพ และทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะของคนดีในสังคมไทย มีความสัมพันธ์กับทัศนะของผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อนักการเมืองที่ดีแต่พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและทัศนคติที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนะของผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อนักการเมืองที่ดี¹⁰²

ธีระพงษ์ คำรอด ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนะของประชาชนอำเภอเมืองจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมประชาชนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ โดยด้านคุณธรรมประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม และเป็นคนที่มีความสนใจด้านบุคลิกภาพประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีสุขภาพแข็งแรง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านมนุษยสัมพันธ์ประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีกิริยาจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นคนมีน้ำใจ และเคารพให้เกียรติกับบุคคลทุกระดับ ด้านความรู้ความสามารถประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และเป็นคนที่ทันต่อเหตุการณ์ ด้านสังคมประชาชนต้องการให้นักการเมืองสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาอาชีพในชุมชนเป็นที่เชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคม และมีการพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และด้านสุดท้ายคือ ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีเงินช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนหรือองค์การสาธารณะท้องถิ่นบริจาคเงินเพื่อการศึกษาและศาสนา และมีฐานร่ำรวย ด้านการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า เพศ อายุ อาชีพ

¹⁰¹ เมธี เนื่องโนราช, “คุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวความคิดเห็นของข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง”, **ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2545, 107 หน้า.

¹⁰² สิริยา โสธน, “นักการเมืองที่ดีในทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสมุทรสาคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, อ่างแล้ว, 136 หน้า.

และถิ่นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่แตกต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน¹⁰³

ปทุมพร กรสุทธิโสภณ ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคณะเทศมนตรีศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลปากเกร็ด” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้ทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ดที่มีต่อคณะเทศมนตรีแตกต่างกันส่วนปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ อาชีพหลัก ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ไม่มีผลทำให้ทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ดที่มีต่อบทบาทของคณะเทศมนตรีแตกต่างกัน¹⁰⁴

นิภาพร ฤกษ์เศรณี ได้ศึกษาเรื่อง “นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนะที่ดีในทัศนะของพนักงานเทศบาลเมืองราชบุรี” ผลการศึกษาพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนะของพนักงานเทศบาลเมืองราชบุรีอยู่ในระดับมาก ส่วนทัศนคติต่อระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะของคนดีอยู่ในระดับมาก มีผลทำให้ทัศนะของพนักงานเทศบาลที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีแตกต่างกันสำหรับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งและสายงานที่รับผิดชอบของพนักงานเทศบาล ทำให้ทัศนะของพนักงานเทศบาลที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีไม่แตกต่างกัน¹⁰⁵

สำราญ วัลลภานนท์ ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านลักษณะส่วนตัว ด้านความรู้ความสามารถในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความเป็นผู้นำ ด้านบริหาร ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อเสนอแนะการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะอื่น ๆ ที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพบว่าต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลายมาก่อน มีการประกอบอาชีพที่มั่นคงและเป็นหลักแหล่ง ควรเป็นผู้ที่มีลักษณะช่วยเหลือสังคม¹⁰⁶

กฤติพงษ์ จูเปาะ ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้นำชุมชน : การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่ม คือ คนเมือง ชาวเขาเผ่าอาข่า ชาวเขาเผ่าลาหู่ ชาวเขาเผ่าเย้า ชาวเขาเผ่าลีซูละและ ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง

¹⁰³ธีระพงษ์ คำรอด, “คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนะของอำเภอเมืองจันทบุรี”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2546, 89 หน้า.

¹⁰⁴ปทุมพร กรสุทธิโสภณ, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทของคณะเทศมนตรี : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลปากเกร็ด”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2546, 130 หน้า.

¹⁰⁵นิภาพร ฤกษ์เศรณี, “นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนะของพนักงานเทศบาลเมืองราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2547, 117 หน้า.

¹⁰⁶สำราญ วัลลภานนท์, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2548, 71 หน้า.

ต่างก็มีความต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะเพียบพร้อมในด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านภาวะผู้นำในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้ทุกกลุ่มต่าง ๆ ก็มีความต้องการผู้นำที่ดี มีความอดทน ชยัน มุ่งมั่นในการทำงาน และมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันจะต้องมีการทำงานที่โปร่งใส ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบและไว้วางใจได้บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกของประชาชนในด้านการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้านการติดต่อประสานงาน ด้านการส่งเสริมการสร้างความรักสามัคคีในชุมชน และด้านส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่มต่างก็มีความเห็นว่าบทบาททั้ง 4 ด้าน ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกด้าน เนื่องจาก กลุ่มชาติพันธุ์ ทั้ง 6 กลุ่มต่างเห็นว่า บุคคลที่จะเป็นผู้นำชุมชนของตนเอง ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ในการนำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนในการประสานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน วางตัวเป็นกลาง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนและระหว่างชุมชนมีความรัก สามัคคีกันช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน เป็นต้น¹⁰⁷

น้ำฝน สุวรรณเชษฐ ได้ศึกษาเรื่อง “นักการเมืองที่พึงประสงค์ ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า พนักงานเทศบาลจังหวัดสมุทรสาครมีทัศนคติต่อนักการเมืองที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก สำหรับเพศ อายุ และ ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อนักการเมืองที่พึงประสงค์โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ที่มีระดับตำแหน่งระยะเวลาในการรับราชการ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีทัศนคติแตกต่างกัน¹⁰⁸

เข็มชัย กันทมาโนช ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนะของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีทัศนคติต่อคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านความเป็นผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และความรู้ความสามารถ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความเป็นผู้นำมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความรู้ความสามารถ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ

¹⁰⁷ กฤติพงษ์ จุเปาะ, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำชุมชน: การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย”, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2550, 167 หน้า.

¹⁰⁸ น้ำฝน สุวรรณเชษฐ, “นักการเมืองที่พึงประสงค์ : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานเทศบาลจังหวัดสมุทรสาคร”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 105 หน้า.

ต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน¹⁰⁹

ณชญาดา ยะสาคร ได้ศึกษาเรื่อง “นักการเมืองท้องถิ่นที่พึงปรารถนาตามทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมทุกด้านมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้าน บุคลิกภาพ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากตามลำดับ¹¹⁰

ภัทรภรณ์ ดุษฎีพงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า

1) คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะ

3.1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา พบว่า ผู้นำขาดความมั่นใจ และความเชื่อมั่นใจตนเอง เอื้อผลประโยชน์ต่อพวกพ้อง มีความรู้ไม่พอต่อการเป็นนายก ขาดความซื่อสัตย์ คุณธรรม จริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

3.2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา พบว่า ผู้นำทางการเมืองแสดงออกต่อหน้าชุมชนมากขึ้น ควรส่งเสริมให้ชุมชนได้เสนอความคิดเห็นใหม่ ๆ ควรติดตามข่าวสารทางการเมืองให้ทันเหตุการณ์ตลอดเวลา ควรส่งเสริมให้มีกระบวนการตรวจสอบการทำงานมากขึ้น¹¹¹

¹⁰⁹ เข็มชัย กันทมาโนช, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2553, 110 หน้า.

¹¹⁰ ณชญาดา ยะสาคร, “นักการเมืองท้องถิ่นที่พึงปรารถนาตามทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2554, 194 หน้า.

¹¹¹ ภัทรภรณ์ ดุษฎีพงศ์, “ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของประชาชนตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2554, 169 หน้า.

สมพงษ์ ภาณุวัฒน์รังสี ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชนในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน ในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ และด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ¹¹²

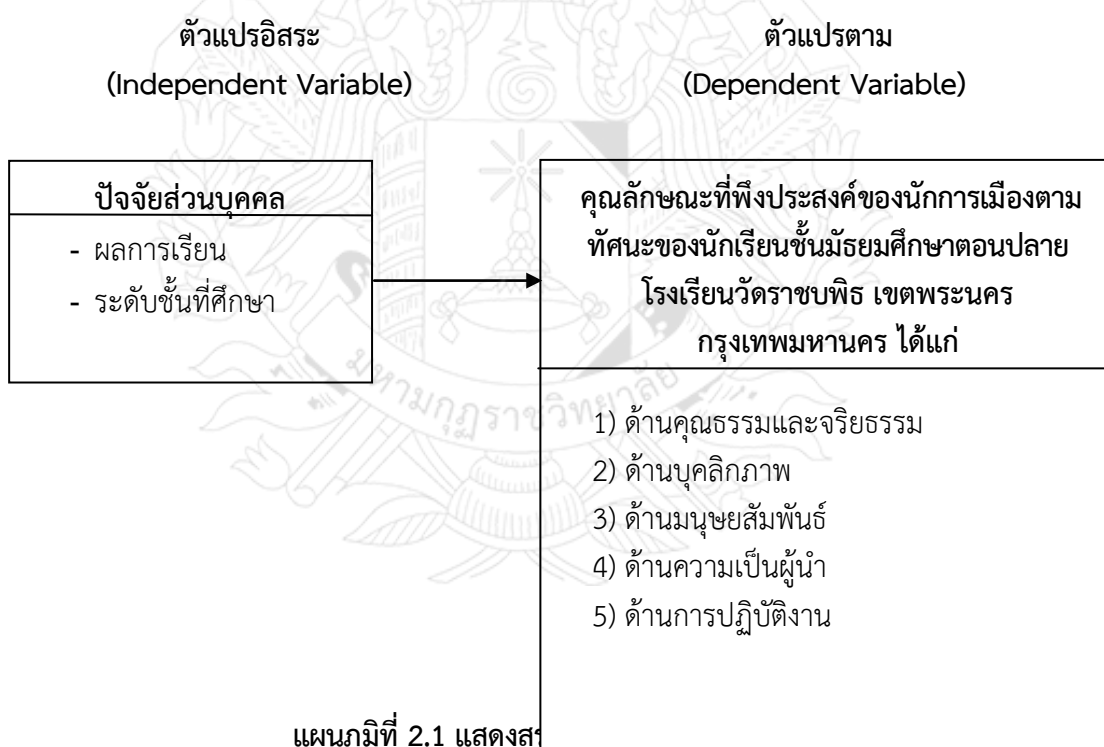
ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า งานวิจัยทั้งหมดที่นำมาประกอบการศึกษาในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ทั้งที่เป็นนักการเมืองระดับประเทศและระดับท้องถิ่นพบว่าในแต่ละพื้นที่มีปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ที่ทำให้ประชาชนต้องการผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีบุคลิกภาพที่ดี สุขุม รอบคอบ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้พบเห็น มีความเป็นผู้นำ เพื่อให้ได้บุคคลที่พร้อมด้วยคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีและมีคุณธรรมและจริยธรรมส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองและประเทศต่อไป



¹¹² สมพงษ์ ภาณุวัฒน์รังสี, “คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชนในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2554, 187 หน้า.

2.9 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาเป็นแนวทางและกรอบในการศึกษา “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษา แนวคิดเรื่องนักการเมืองที่พึงประสงค์ ของ **ไชย ณฑล**¹¹³ โดยได้นำมา กำหนดเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับเก็บข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ และสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถเขียนเป็นแผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ ดังนี้



¹¹³ไชย ณฑล, กลยุทธ์ยอดผู้นำ, อ่างแล้ว, หน้า 10.



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้การศึกษาวิจัยบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,005 คน¹

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 จำนวน 1,005 คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 286 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane² ดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Taro Yamane) คือ
สูตร

$$N = \frac{n}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ

¹โรงเรียนวัดราชบพิธ, “ข้อมูลนักเรียน ปีการศึกษา 2556”, กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนวัดราชบพิธ, 2556, (อัดสำเนา).

²Taro Yamane, T **Statistics**, An introductory (2 nd ed), (New York : Harper &Row, 1967), p. 30.

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย
 e คือ ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง
 ซึ่งในการวิจัยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 หรือ .05 เมื่อแทนค่าลงใน
 สูตรจะได้ผลดังต่อไปนี้
 แทนค่า

$$n = \frac{1,005}{1 + 1,005 (0.05)^2}$$

$$n = 286.121$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่าง = 286 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.2.1 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 286 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน โดยการนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละประเภทตามสูตรนี้ ได้ดังนี้³

สูตร

$$n_1 = \frac{N_i}{N} \times n$$

เมื่อ

n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภท

N_i = จำนวนประชากรแต่ละประเภท

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทุกประเภท

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน วัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ที่	ระดับชั้นการศึกษา	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4/1	45	$\frac{45 \times 286}{1005} = 13$

³ กัลยา วานิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548),
 หน้า 19.

2	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4/2	42	$\frac{42 \times 286}{1005} = 12$
3	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4/3	46	$\frac{46 \times 286}{1005} = 13$
4	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4/4	44	$\frac{44 \times 286}{1005} = 13$
5	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4/5	41	$\frac{41 \times 286}{1005} = 12$
6	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4/6	42	$\frac{42 \times 286}{1005} = 12$
7	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4/7	43	$\frac{43 \times 286}{1005} = 12$
8	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4/8	33	$\frac{33 \times 286}{1005} = 9$
9	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5/1	41	$\frac{41 \times 286}{1005} = 12$
10	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5/2	40	$\frac{40 \times 286}{1005} = 11$
11	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5/3	46	$\frac{46 \times 286}{1005} = 13$

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	ระดับชั้นการศึกษา	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
12	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5/4	46	$\frac{46 \times 286}{1005} = 13$
13	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5/5	39	$\frac{39 \times 286}{1005} = 11$
14	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5/6	40	$\frac{40 \times 286}{1005} = 11$
15	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5/7	45	$\frac{45 \times 286}{1005} = 13$
16	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5/8	42	$\frac{42 \times 286}{1005} = 12$

17	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6/1	46	$\frac{46 \times 286}{1005} = 13$
18	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6/2	44	$\frac{44 \times 286}{1005} = 13$
19	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6/3	41	$\frac{41 \times 286}{1005} = 12$
20	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6/4	42	$\frac{42 \times 286}{1005} = 12$
21	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6/5	43	$\frac{43 \times 286}{1005} = 12$
22	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6/6	33	$\frac{33 \times 286}{1005} = 9$
23	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6/7	41	$\frac{41 \times 286}{1005} = 12$
24	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6/8	40	$\frac{40 \times 286}{1005} = 11$
รวม		1,005	286

3.2.2 จากตารางที่ 3.1 เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 คน ดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจาก เอกสาร ทฤษฎี แนวคิดหลักการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามโดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) แบบเลือกตอบข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้ทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ผลการเรียน และ ระดับชั้นที่ศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

- | | |
|---------------------------|--------------|
| 1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม | จำนวน 11 ข้อ |
| 2) ด้านบุคลิกภาพ | จำนวน 11 ข้อ |
| 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ | จำนวน 6 ข้อ |
| 4) ด้านความเป็นผู้นำ | จำนวน 12 ข้อ |
| 5) ด้านการปฏิบัติงาน | จำนวน 12 ข้อ |
| รวมทั้งหมด | จำนวน 52 ข้อ |

ลักษณะของคำถามที่ใช้มีลักษณะในเชิงบวก โดยแบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบสอบถามตามมาตราวัดแบบ ลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) ใช้การวัดแบบระดับคุณภาพ (Rating Scale) 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้⁴

ระดับ 5 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับ 4 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
 ระดับ 3 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับ 2 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
 ระดับ 1 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 เกณฑ์การแปลผลเพื่อจัดสรรระดับช่วงค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ดังนี้⁵

$$\begin{aligned} \text{ช่องว่างระดับ (Range)} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายค่าเฉลี่ยได้ 5 ระดับ ในแต่ละระดับมีขนาดระยะช่วงกว้างระหว่างระดับเท่ากับ .80 ดังนี้

ฉะนั้นจะได้เกณฑ์การแปลผล 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีคุณลักษณะระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีคุณลักษณะระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีคุณลักษณะระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีคุณลักษณะระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีคุณลักษณะระดับน้อยที่สุด

⁴รศ. อุเทน ปัญญา, ระเบียบการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543), หน้า 131.

⁵บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น แก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : สุริยสาสน์, 2545), หน้า 127.

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และ ด้านการปฏิบัติงาน

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด

3.4.3 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจวิจารณ์ แก้ไข เสนอแนะ ปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมและความถูกต้องของแบบสอบถาม

3.4.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อ 3 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) และความครอบคลุมของเนื้อหา ได้แก่

1) รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัชัย ท้าวมิตร

วุฒิการศึกษา ปธ. 5 ศน.บ.ศึกษาศาสตร์ M.A. (Political Sciences)
Ph.D (Political Sciences)

ตำแหน่ง รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2) ดร. ขวลิต ไทลรินทร์

วุฒิการศึกษา B.A. M.A. (Political Science) Ph.D (Political Development of Thailand)

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3) นายอดิศักดิ์ วิไลลักษณ์

วุฒิการศึกษา ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนวัดราชพิพิธ กรุงเทพมหานคร

เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม

3.4.5 นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)⁶ ของแบบสอบถาม ความเที่ยงตามโครงสร้าง (Constant Validity) โดยอาศัย ดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ (Face Validity) ใช้สูตรดังนี้

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมือง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยค่าดัชนีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามคำศัพท์เฉพาะแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

+ 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้

- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดไม่ได้

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .67 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 52 ข้อ ใช้ได้จำนวน 52 ข้อ ใช้ไม่ได้จำนวน 0 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง .67-1.00

ผลจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือเท่ากับ 1.00

3.4.6 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง

3.4.7 ภายหลังจากตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ได้แก่ โรงเรียนวัดบวนนิเวศ แล้วนำผลการตอบ แบบสอบถาม ไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach)⁷ ใช้สูตรดังนี้

สูตร

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ

α แทน ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

⁶ ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), หน้า 65.

⁷ ยุทธ ไกยวรรณ, พื้นฐานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน, 2543), หน้า 123,137.

k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือ

S_i^2 แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลจากการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ .8219

3.4.8 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาจัดพิมพ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชบพิธเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย

3.5.2 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยได้อธิบายเหตุผลการทำวิจัยและวิธีการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ และรอรับกลับคืนหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว

3.5.3 ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 จำนวน 286 ชุด โดยตรวจสอบแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยเปอร์เซ็นต์ แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผลการเรียน และ ระดับชั้นที่ศึกษา โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการปฏิบัติงาน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.6.3 การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานครกับข้อมูลทั่วไปผลการเรียน และ ระดับชั้นที่ศึกษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือ F-test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของโดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3.6.4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัยอยู่ 2 ประเภท ได้แก่

3.7.1 สถิติการพรรณนา (Descriptive Statistics)

ได้แก่ การหาความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) S.D. สำหรับการบรรยายปัจจัยส่วนบุคคล

3.7.2 สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics)

ได้แก่ การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือ F-test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different)

สถิติที่ใช้ในการวิจัยวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หาค่าร้อยละจากสูตร⁸ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{ร้อยละ} = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ

X แทน จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลหาคะแนนค่าเฉลี่ย (Mean) จากสูตร⁹ ดังนี้

สูตร

⁸ ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, วิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.อินเตอร์พรีนท์, 2550), หน้า 152.

⁹ ส่งศรี ชมภูวงศ์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (นครศรีธรรมราช : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552), หน้า 113.

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
$\sum fX$	แทน	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3) การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร¹⁰ ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum f(X - \bar{X})^2}{N}}$$

เมื่อ

$S.D.$	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
$\sum f(X - \bar{X})^2$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับกำลังสองของค่าเบี่ยงเบนของข้อมูลแต่ละตัว
N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4) การวิเคราะห์โดยหาค่า F-test จากสูตร¹¹ ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ

F	แทน	ค่าการแจกแจงของ F
MS_b	แทน	ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม
MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

5) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference) ของ ฟิชเชอร์ แอล.เอส.ดี (Fischer's L.S.D.)¹² ดังนี้

สูตร

$$LSDt_{1-\frac{\alpha}{2}; n-k} \sqrt{MSE \left[\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right]} \quad \text{โดยที่ } n = \sum_{i=1}^k n_i$$

เมื่อ

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

¹¹ ประคอง กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย, 2542), หน้า 74.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 75.

LSD แทน ค่าความแตกต่างวิกฤตของการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ที่ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน

$t_{1-\frac{\alpha}{2}; n-k}$ แทน ค่าอัตราส่วน t ที่ระดับความคลาดเคลื่อน α ที่กำหนดโดยมีอิสระ (n-k) เท่ากับค่าความอิสระของ MES ของการทดสอบรวมโดยสถิติ F

MSE แทน ความแปรปรวนส่วนที่เป็นเทอมของความคลาดเคลื่อนของการทดสอบรวมโดย F ซึ่งในกรณีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวทดลองเดียว คือ MS_w

n_i, n_j แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของคู่ที่นำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบ



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) 3 ประการคือ

- 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่มีผลการเรียน และระดับชั้นที่ศึกษา ที่แตกต่างกัน
- 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,005 คน และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 286 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน โดยการนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละประเภทดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- | | | |
|-----------|-----|-------------------------------------------|
| \bar{X} | แทน | ค่าเฉลี่ย (Mean) |
| S.D. | แทน | ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) |

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
Sig	แทน	ความน่าจะเป็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ใช้การทดสอบค่าเอฟ F-test (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของโดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ผลการเรียน และ ระดับชั้นที่ศึกษา โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามผลการเรียน

ผลการเรียน	จำนวน	ร้อยละ
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59	24	8.39

เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59	114	39.80
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59	80	27.97
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00	68	23.78
รวม	286	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 286 คน มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59 จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 39.86 รองลงมา ได้แก่ มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59 จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 27.97 มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00 จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 23.78 และ มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.39 ตามลำดับ

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา
ตารางที่ 4.2

ระดับชั้นการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 4	96	33.57
มัธยมศึกษาปีที่ 5	97	33.91
มัธยมศึกษาปีที่ 6	93	35.52
รวม	286	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 286 คน มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 33.91 รองลงมา มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 33.57 และ มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 32.52 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการปฏิบัติงาน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยายปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน

ที่	คุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	3.54	1.05	มาก
2	ด้านบุคลิกภาพ	3.60	0.93	มาก
3	ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.45	0.56	มาก
4	ด้านความเป็นผู้นำ	3.38	0.88	ปานกลาง
5	ด้านการปฏิบัติงาน	2.74	0.89	ปานกลาง
รวม		3.34	0.86	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 คือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านที่ 1 คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 4 คือ ด้านความเป็นผู้นำ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 5 คือ ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ที่	ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักประชาชน	3.61	1.06	มาก
2	เป็นผู้นำทางศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในความถูกต้อง ไม่ประพฤติดิตจากจารีตประเพณีที่ดีงาม	3.67	0.97	มาก
3	กระทำการใด ๆ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนแก่งาน	2.09	1.17	น้อย
4	เป็นผู้อาสาสมัครเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวมไม่ใช่เป็นการหาเลี้ยงชีพ ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบนทุกชนิด	3.54	1.02	มาก
5	กระทำการใด ๆ ด้วยความซื่อตรง ไม่คดโกง โปรงใส สามารถตรวจสอบได้	3.79	1.04	มาก
6	มีอุดมการณ์ ทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด	2.89	1.21	ปานกลาง
7	มีความยุติธรรม ไม่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของพรรคพวก ญาติพี่น้องตน	2.88	1.18	ปานกลาง
8	ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการประชาชนได้รับทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ	3.39	1.07	ปานกลาง
9	ไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการเป็นนักรการเมืองท้องถิ่น	3.53	1.19	มาก
10	ประพฤติตนห่างจากอบายมุขไม่ดื่มสุราจนครองสติไม่ได้ หรือดื่มเป็นประจำ ไม่เจ้าชู้ ไม่เล่นการพนันต่าง ๆ เช่น หวย โฟ	4.16	0.99	มาก
11	ไม่ประกอบอาชีพผิดจารีตประเพณีและกฎหมายไม่ประกอบ			

1	อาชีพผิดจารีตประเพณีและกฎหมาย	3.35	0.64	ปานกลาง
รวม		3.54	1.05	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 10 คือ ประพฤติตนห่างจากอบายมุขไม่ดื่มสุราจนครองสติไม่ได้ หรือดื่มเป็นประจำ ไม่เจ้าชู้ ไม่เล่นการพนันต่าง ๆ เช่น หวย ไฟ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 5 คือ กระทำการใด ๆ ด้วยความซื่อตรง ไม่คดโกง โปรงใส สามารถตรวจสอบได้ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คือ กระทำการใด ๆ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนแก่งาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ



ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของ

นักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
วัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ

ที่	ด้านบุคลิกภาพ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง พูดจาไพเราะถูกต้องกาลเทศะ	3.30	1.01	ปานกลาง
2	มีวาจาที่อ่อนหลาย สุภาพเรียบร้อย	3.33	1.02	ปานกลาง
3	ไม่ใช้วาจาที่ไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลอื่น	3.63	0.58	มาก
4	ใช้คำพูดเหมาะสมต่อบุคคลต่อสถานที่และถูกกาลเทศะ	3.57	1.03	มาก
5	กระตุ้น ชักจูงประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในจารีต ประเพณี และศีลธรรมอันดีงามของชุมชน	3.76	1.01	มาก
6	พูดจาแนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์	3.34	1.03	ปานกลาง
7	มีความละเอียดในการทำความเข้าใจและความทุจริต	3.78	0.97	มาก
8	เกรงกลัวในการกระทำความชั่วและความทุจริตต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและประชาชนโดยทั่วไป	3.66	0.84	มาก
9	มีความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบากของงาน	3.32	0.92	ปานกลาง
10	อดทนต่ออุปสรรคทั้งหลาย ตลอดทั้งความเข้าใจผิดและความไม่สุจริตต่าง ๆ ที่คนอื่นมีต่อตน	3.91	1.00	มาก
11	ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝักใฝ่ในงานหมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล	4.03	0.84	มาก
รวม		3.60	0.93	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 11 คือ ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝักใฝ่ในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 10 คือ อดทนต่ออุปสรรคทั้งหลาย ตลอดทั้งความเข้าใจผิดและความไม่สุจริตต่าง ๆ ที่คนอื่นมีต่อตน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คือ รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง พูดจาไพเราะถูกต้องกาลเทศะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์

ที่	ด้านมนุษยสัมพันธ์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	มีความเมตตา พิจารณาที่จะให้ประชาชนมีความสุข	3.44	0.57	มาก

2	มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ ประสบความสำเร็จให้พ้นจากความทุกข์	3.32	0.68	ปานกลาง
3	เอาใจใส่คิดหาหนทางแก้ปัญหาให้กับประชาชน	3.67	0.68	มาก
4	มีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำกิจการต่าง ๆ อย่าง ระมัดระวัง	3.42	0.54	มาก
5	มีความจริงใจต่อประชาชน	3.45	0.35	มาก
6	ไม่เป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยมเชื่อถือไม่ได้	3.42	0.56	มาก
รวม		3.45	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขต
พระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก
ที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คือ เอาใจใส่คิดหาหนทางแก้ปัญหาให้กับประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก
รองลงมา คือ ข้อที่ 5 คือ มีความจริงใจต่อประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 คือ มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความสำเร็จให้พ้น
จากความทุกข์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของ
นักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
วัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ

ที่	ด้านความเป็นผู้นำ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และ เป็น แบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน	2.95	0.99	ปานกลาง
2	เป็นตัวอย่งที่ดีปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน	3.26	1.02	ปานกลาง
3	รู้จักอุปการะ ทำคุณประโยชน์แก่บุคคลอื่นนึกถึง ประโยชน์ของบุคคลอื่นเป็นที่ตั้ง	3.19	0.97	ปานกลาง

4	ให้ความอนุเคราะห์บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ อย่างเสมอภาคกัน	3.25	1.07	ปานกลาง
5	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของที่สมควรให้ปันแก่ ประชาชนที่ควรได้รับการแบ่งปัน	3.28	0.99	ปานกลาง
6	เป็นคนไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ เข้ากันได้กับประชาชนใน ชุมชน	3.22	1.15	ปานกลาง
7	เสียสละ อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่ ประชาชน	4.03	1.01	มาก
8	สนับสนุนคนดี เป็นปฏิปักษ์ต่อความชั่ว สนับสนุนการ กระทำความดีต่อต้านการกระทำความชั่ว	3.46	0.94	มาก
9	แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	3.70	0.50	มาก
10	ดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในหมู่ประชาชนในชุมชน	3.44	0.54	มาก
11	รับเรื่องร้องทุกข์ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของประชาชน	3.53	0.83	มาก
12	ละเว้นการคบหาสมาคมหรือให้การสนับสนุนบุคคลซึ่งมี ความประพฤติผิดกฎหมายหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิ ชอบ	3.32	0.63	ปานกลาง
รวม		3.38	0.88	ปานกลาง

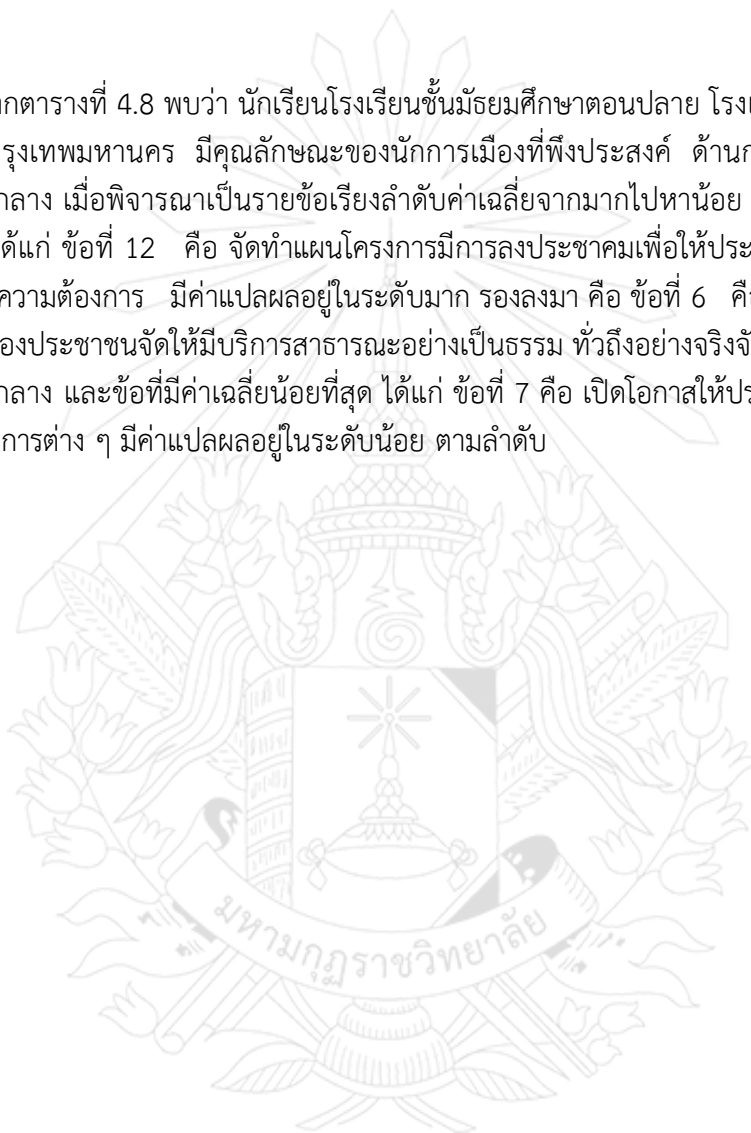
จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขต
พระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้นำ อยู่ใน
ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย
มากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คือ เสียสละ อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่ประชาชน มีค่าแปล
ผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 9 คือ แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คือ ประพฤติ
ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับศรัทธา และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง
ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของ
 นักการเมืองที่พึงประสงค์ตามที่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
 วัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน

ที่	ด้านการปฏิบัติงาน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	มีสติตลอดเวลาต่อหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ลืมหืมตัวหรือ ละเลยต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตน	2.26	1.06	น้อย
2	เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	3.20	1.20	ปานกลาง
3	ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตตั้งอยู่บนพื้นฐาน จริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม	2.02	1.00	น้อย
4	จัดสรรงบประมาณอย่างเป็นกลางและทั่วถึง	2.88	1.14	ปานกลาง
5	ประสานงานกับทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง มีประสิทธิภาพ	2.64	1.01	ปานกลาง
6	เอาใจใส่ช่วยเหลือแก้ปัญหาของประชาชนจัดให้มี บริการสาธารณะอย่างเป็นธรรม ทั่วถึงอย่างจริงจัง	3.34	0.51	ปานกลาง
7	เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการ ต่าง ๆ	1.98	0.99	น้อย
8	รับฟังและนำข้อเสนอ ข้อเรียกร้องของประชาชนไปสู่ การพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง	2.30	0.93	น้อย
9	ใช้เวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานบริการได้อย่าง รวดเร็ว	2.52	0.63	น้อย
10	ปฏิบัติงานด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร ไมตรีต่อ ประชาชนผู้มารับบริการ	2.93	1.18	ปานกลาง

11	ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	3.33	0.53	ปานกลาง
12	จัดทำแผนโครงการมีการลงประชาคมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ	3.52	0.56	มาก
รวม		2.74	0.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 12 คือ จัดทำแผนโครงการมีการลงประชาคมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 6 คือ เอาใจใส่ช่วยเหลือแก้ปัญหาของประชาชนจัดให้มีบริการสาธารณะอย่างเป็นธรรม ทัวถึงอย่างจริงจัง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ



ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร กับข้อมูลทั่วไปผลการเรียน และระดับชั้นที่ศึกษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของโดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามผลการเรียน

ผลการเรียน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59	24	2.53	0.67	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59	114	2.59	0.64	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59	80	3.39	0.73	ปานกลาง
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00	68	2.58	0.62	น้อย
รวม	286	2.77	0.66	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชพิพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามผลการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.10 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามผลการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.18	45	0.9	4.78	0.24
ภายในกลุ่ม	15.64	240	0.21		
รวม	15.82	285			

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามผลการเรียนไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกตามผลการเรียน

ผลการเรียน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59	24	2.47	0.34	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59	114	2.35	0.54	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59	80	2.32	0.69	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00	68	2.30	0.50	น้อย
รวม	286	2.36	0.64	น้อย

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกตามผลการเรียน อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกตามผลการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.18	45	0.21	1.40	0.28
ภายในกลุ่ม	15.64	240	0.51		
รวม	15.82	285			

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน

ปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกตามผลการเรียน ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามผลการเรียน

ผลการเรียน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59	24	2.57	0.27	ปานกลาง
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59	114	2.68	0.37	ปานกลาง
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59	80	2.59	0.51	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00	68	2.77	0.22	ปานกลาง
รวม	286	2.65	0.34	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามผลการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.14 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามผลการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.18	45	0.28	0.62	0.62
ภายในกลุ่ม	15.64	240	0.45		
รวม	15.82	285			

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามผลการเรียน ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามผลการเรียน

ผลการเรียน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59	24	2.77	0.35	ปานกลาง
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59	114	2.64	0.45	ปานกลาง
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59	80	2.69	0.71	ปานกลาง
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00	68	2.88	0.52	ปานกลาง
รวม	286	2.74	0.51	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.16 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามผลการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.18	45	0.37	2.46	0.42
ภายในกลุ่ม	15.64	240	0.15		
รวม	15.82	285			

จากตารางที่ 4.16 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามผลการเรียนไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามผลการเรียน

ผลการเรียน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59	24	2.54	0.73	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59	114	2.85	0.57	ปานกลาง

เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59	80	3.72	0.62	ปานกลาง
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00	68	3.64	0.46	ปานกลาง
รวม	286	3.19	0.59	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.17 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.18 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามผลการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.18	45	0.05	0.18	0.54
ภายในกลุ่ม	15.64	240	0.27		
รวม	15.82	285			

จากตารางที่ 4.18 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามผลการเรียนไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน จำแนกตามผลการเรียน

ผลการเรียน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59	24	2.53	0.37	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59	114	2.33	0.57	น้อย
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59	80	2.64	0.71	ปานกลาง
เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00	68	2.72	0.52	ปานกลาง
รวม	286	2.55	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.19 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิศ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน

ปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน จำแนกตามผลการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.20 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน จำแนกตามผลการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.18	45	0.45	1.66	0.26
ภายในกลุ่ม	15.64	240	0.27		
รวม	15.82	285			

จากตารางที่ 4.20 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน จำแนกตามผลการเรียน ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักรการเมือง ที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

ระดับชั้นที่ศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 4	96	3.28	0.26	ปานกลาง
มัธยมศึกษาปีที่ 5	97	3.33	0.28	ปานกลาง
มัธยมศึกษาปีที่ 6	93	3.26	0.41	ปานกลาง
รวม	286	3.31	0.28	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.21 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.22 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.96	8	0.05	0.18	0.54
ภายในกลุ่ม	31.88	205	0.27		
รวม	32.84	285			

จากตารางที่ 4.22 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอแนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักรบเมือง ที่พึงประสงค์ตามที่เสนอแนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

ระดับชั้นที่ศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 4	96	3.47	0.37	มาก
มัธยมศึกษาปีที่ 5	97	3.35	0.57	มาก
มัธยมศึกษาปีที่ 6	93	3.32	0.71	ปานกลาง
รวม	286	3.38	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.23 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอแนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอแนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.96	8	0.48	2.08	0.13
ภายในกลุ่ม	31.88	205	0.23		
รวม	32.84	285			

จากตารางที่ 4.24 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามที่เสนอแนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

ระดับชั้นที่ศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 4	96	3.59	0.47	มาก
มัธยมศึกษาปีที่ 5	97	3.47	0.48	มาก
มัธยมศึกษาปีที่ 6	93	3.27	0.54	ปานกลาง
รวม	286	3.44	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.96	8	0.52	1.18	0.33
ภายในกลุ่ม	31.88	205	0.44		
รวม	32.84	285			

จากตารางที่ 4.26 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน

วัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตาม
ระดับชั้นที่ศึกษา

ระดับชั้นที่ศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 4	96	3.30	0.52	ปานกลาง
มัธยมศึกษาปีที่ 5	97	3.39	0.58	ปานกลาง
มัธยมศึกษาปีที่ 6	93	3.43	0.77	มาก
รวม	286	3.37	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.27 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตาม
ทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.96	8	0.53	1.55	0.45
ภายในกลุ่ม	31.88	205	0.34		
รวม	32.84	285			

จากตารางที่ 4.28 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของ
นักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
วัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตาม
ระดับชั้นที่ศึกษา

ระดับชั้นการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 4	96	2.47	0.37	น้อย
มัธยมศึกษาปีที่ 5	97	2.58	0.57	น้อย

มัธยมศึกษาปีที่ 6	93	3.01	0.71	ปานกลาง
รวม	286	2.68	0.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.29 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามที่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามที่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.96	8	0.68	5.23	0.41
ภายในกลุ่ม	31.88	205	0.13		
รวม	32.84	285			

จากตารางที่ 4.30 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามที่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามที่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

ระดับชั้นที่ศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 4	96	3.17	0.17	ปานกลาง
มัธยมศึกษาปีที่ 5	97	3.25	0.37	ปานกลาง
มัธยมศึกษาปีที่ 6	93	3.71	0.61	มาก
รวม	286	3.37	0.38	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.31 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามที่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.32 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.96	8	0.88	3.25	0.26
ภายในกลุ่ม	31.88	205	0.27		
รวม	32.84	285			

จากตารางที่ 4.32 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้



**ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร**

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยใช้การ
วิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

**ตารางที่ 4.33 แสดงความถี่ (Frequency) ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม**

ที่	ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	ความถี่
1.	กระทำการใด ๆ ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน	2
2.	ควรอุทิศตนแก่ส่วนรวม	12
3.	ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบน	30
4.	ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	18
5.	ยึดมั่นคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการเมือง	8
6.	ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย	10
7.	กระทำการใด ๆ ด้วยความซื่อตรง ไม่คดโกง มีความโปร่งใส สามารถ ตรวจสอบได้	4
8.	ต้องมีอุดมการณ์ ทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือ ประโยชน์ประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด	2
รวม		86

จากตารางที่ 4.33 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตาม
ทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้าน
คุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับ
สินบน รongลงมา ได้แก่ ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และควร
อุทิศตนแก่ส่วนรวม และมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ กระทำการใด ๆ ควรคำนึงถึงประโยชน์
ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน และ ต้องมีอุดมการณ์ ทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความ
รับผิดชอบ ยึดถือ ประโยชน์ประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด ตามลำดับ

**ตารางที่ 4.34 แสดงความถี่ (Frequency) ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ**

ที่	ด้านบุคลิกภาพ	ความถี่
1.	รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง พูดจาไพเราะถูกกาลเทศะ	6

2.	มีวาจาที่อ่อนหลาย สุภาพเรียบร้อย	4
3.	ไม่ใช้วาจาที่ไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลอื่น	8
4.	ใช้คำพูดเหมาะสมต่อบุคคลต่อสถานที่และถูกกาลเทศะ	16
5.	กระตุ้น ชักจูงประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในจารีต ประเพณี และศีลธรรมอันดีงามของชุมชน	1
6.	พูดจาแนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์	1
7.	มีความละเอียดในการทำ ความซื่อสัตย์และความซื่อสัตย์	24
8.	เกรงกลัวในการกระทำความชั่วและความทุจริตต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและประชาชนโดยทั่วไป	1
9.	มีความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบากของงาน	12
10.	อดทนต่ออุปสรรคทั้งหลาย ตลอดทั้งความเข้าใจผิด และความไม่สุจริตต่าง ๆ ที่คนอื่นมีต่อตน	1
11.	ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝึกฝนในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล	1
รวม		75

จากตารางที่ 4.34 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ มีความละเอียดในการทำ ความซื่อสัตย์และความซื่อสัตย์ รองลงมา ได้แก่ ใช้คำพูดเหมาะสมต่อบุคคลต่อสถานที่และถูกกาลเทศะ และ มีความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบากของงาน และมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ กระตุ้น ชักจูงประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในจารีต ประเพณี และศีลธรรมอันดีงามของชุมชน พูดจาแนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ เกรงกลัวในการกระทำความชั่วและความทุจริตต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและประชาชนโดยทั่วไป อดทนต่ออุปสรรคทั้งหลาย ตลอดทั้งความเข้าใจผิด และความไม่สุจริตต่าง ๆ ที่คนอื่นมีต่อตน และ ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝึกฝนในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล ตามลำดับ

ตารางที่ 4.35 แสดงความถี่ (Frequency) ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์

ที่	ด้านมนุษยสัมพันธ์	ความถี่
1.	มีความเมตตา ประารถนาที่จะให้ประชาชนมีความสุข	2
2.	มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์	1
3.	เอาใจใส่คิดหาหนทางแก้ปัญหาให้กับประชาชน	5
4.	มีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำกิจการต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง	7

5.	มีความจริงใจต่อประชาชน	2
6.	ไม่เป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยมเชื่อถือไม่ได้	9
รวม		26

จากตารางที่ 4.35 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ มีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำกิจการต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง รองลงมา ได้แก่ ไม่เป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยมเชื่อถือไม่ได้ และ มีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำกิจการต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง และ มีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.36 แสดงความถี่ (Frequency) ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ

ที่	ด้านความเป็นผู้นำ	ความถี่
1.	ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน	5
2.	เป็นตัวอย่างที่ดี ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน	4
3.	ให้ความอนุเคราะห์บริการประชาชนด้วยความเต็มใจอย่างเสมอภาคกัน	1
4.	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของที่สมควรให้ปันแก่ประชาชนที่ควรได้รับการแบ่งปัน	6
5.	เป็นคนไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ เข้ากันได้กับประชาชนในชุมชน	1
6.	ดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในหมู่ประชาชนในชุมชน	1
7.	รับเรื่องร้องทุกข์ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน	1
8.	ละเว้นการคบหาสมาคม หรือให้การสนับสนุนบุคคลซึ่งมีความประพฤติผิดกฎหมายหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ	1
รวม		20

จากตารางที่ 4.36 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของที่สมควรให้ปันแก่ประชาชนที่ควรได้รับการแบ่งปัน รองลงมา ได้แก่ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน และ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน และมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ ให้ความอนุเคราะห์บริการประชาชนด้วยความเต็มใจอย่างเสมอภาคกัน เป็นคนไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ เข้ากันได้กับประชาชนในชุมชน ดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในหมู่ประชาชนในชุมชน รับเรื่องร้องทุกข์ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน และ ละเว้นการคบหาสมาคม หรือให้การสนับสนุนบุคคลซึ่งมีความประพฤติผิดกฎหมายหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.37 แสดงความถี่ (Frequency) ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านการปฏิบัติงาน

ที่	ด้านการปฏิบัติงาน	ความถี่
1.	มีสติตลอดเวลาต่อหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ลืมหูลืมตาหรือละเลยต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตน	3
2.	เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	5
3.	ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตตั้งอยู่บนพื้นฐานจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม	1
4.	จัดสรรงบประมาณอย่างเป็นกลางและทั่วถึง	1
5.	ประสานงานกับทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ	9
6.	เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ	1
7.	ปฏิบัติงานด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร ไมตรีต่อประชาชนผู้มารับบริการ	12
8.	จัดทำแผน โครงการ มีการลงประชามติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ	3
รวม		35

จากตารางที่ 4.37 พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ปฏิบัติงานด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร ไมตรีต่อประชาชนผู้มารับบริการ รองลงมา ได้แก่ ประสานงานกับทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมี

ประสิทธิภาพ และ เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตตั้งอยู่บนพื้นฐานจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม จัดสรรงบประมาณอย่างเป็นกลางและทั่วถึง และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามลำดับ

สรุปผลจากการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

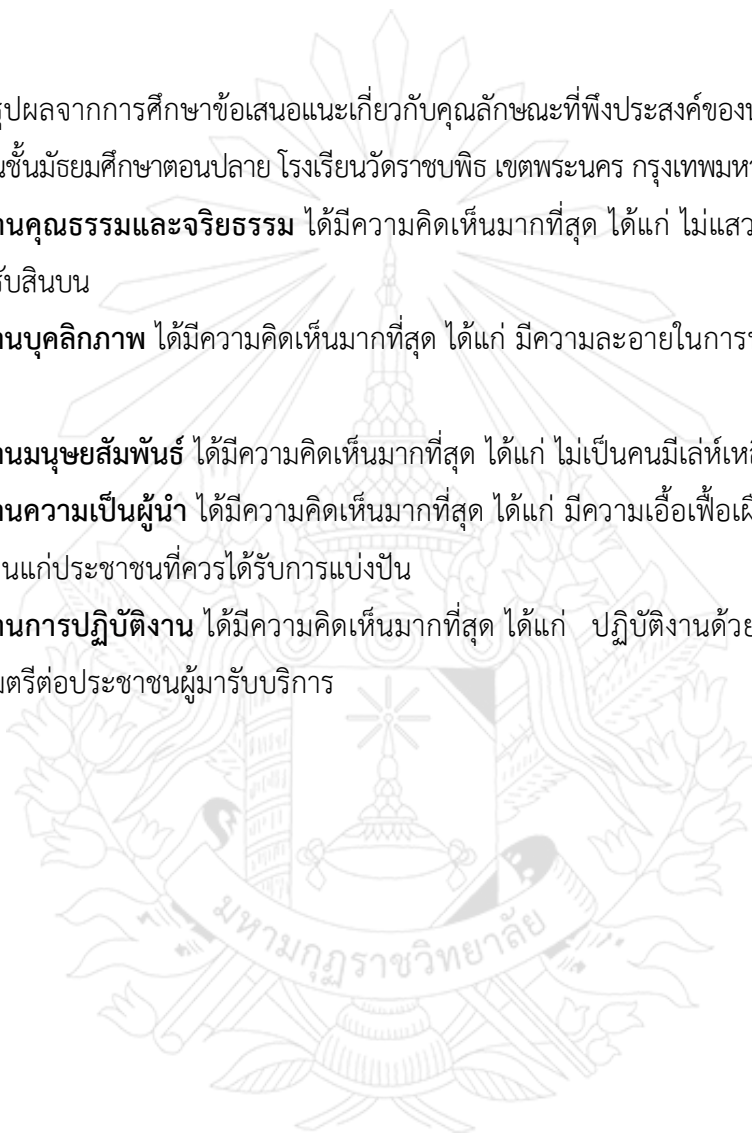
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ได้มีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบน

ด้านบุคลิกภาพ ได้มีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีความละเอียดในการทำ ความซื่อและความสุจริต

ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้มีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ไม่เป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยมเชื่อถือไม่ได้

ด้านความเป็นผู้นำ ได้มีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของที่เหมาะสมให้กับแก่ประชาชนที่ควรได้รับการแบ่งปัน

ด้านการปฏิบัติงาน ได้มีความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ ปฏิบัติงานด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร ไม่ตรีต่อประชาชนผู้มารับบริการ



บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่มี ผลการเรียน และระดับชั้นที่ศึกษา ที่แตกต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ศึกษาจาก แนวคิดเรื่องนักรบเมืองที่พึงประสงค์ ของ **ไชย ณฑล**

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,005 คน และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 286 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน โดยการนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหา กลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละประเภทดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามโดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) แบบเลือกตอบข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้ทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ผลการเรียน และ ระดับชั้นที่ศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และ ด้านการปฏิบัติงาน รวมทั้งหมด จำนวน 52 ข้อ ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับโดยใช้หลักของ Likert Scale คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดเป็นตัวเลข และความหมาย และ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการปฏิบัติงาน จำนวน 52 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) S.D. สำหรับการบรรยายปัจจัยส่วนบุคคลและ การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือ F-test ถ้าพบ

ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least-Significant Different) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ พบว่า

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 286 คน มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59 จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 39.86 รองลงมา ได้แก่ มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59 จำนวน 80 คน และมีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.39 และมีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 33.91 รองลงมา มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 33.57 และมีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 32.52 ตามลำดับ

5.1.2 การวิเคราะห์คุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการปฏิบัติงาน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 คือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านที่ 1 คือ ด้านคุณธรรม และจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 3 คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 4 คือ ด้านความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 5 คือ ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

สามารถแยกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 10 คือ ประพฤติตนห่างจากอบายมุขไม่ดื่มสุราจนครองสติไม่ได้ หรือดื่มเป็นประจำ ไม่เจ้าชู้ ไม่เล่นการพนันต่าง ๆ เช่น หวย ไฟ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 5 คือ กระทำการใด ๆ ด้วยความซื่อตรง ไม่คดโกง โปรงใส สามารถตรวจสอบได้ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คือ กระทำการใด ๆ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนแก่งาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

2) ด้านบุคลิกภาพ

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 11 คือ ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝึกฝนในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 10 คือ อดทนต่ออุปสรรคทั้งหลาย ตลอดทั้งความเข้าใจผิดและความไม่สุจริตต่าง ๆ ที่คนอื่นมีต่อตน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คือ รักษาคำพูด มีสิ่งจะ พูดจริงทำจริง พูดจาไพเราะถูกกาลเทศะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3) ด้านมนุษยสัมพันธ์

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คือ เอาใจใส่คิดหาหนทางแก้ปัญหาให้กับประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 5 คือ มีความจริงใจต่อประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 คือ มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

4) ด้านความเป็นผู้นำ

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คือ เสียสละ อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 9 คือ แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คือ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

5) ด้านการปฏิบัติงาน

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปาน

กลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 12 คือ จัดทำแผนโครงการมีการลงประชามติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ 6 คือ เอาใจใส่ช่วยเหลือแก้ปัญหาของประชาชนจัดให้มีบริการสาธารณสุขอย่างเป็นธรรม ทั้งถึงอย่างจริงจัง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานครกับข้อมูลทั่วไปผลการเรียน และระดับชั้นที่ศึกษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test) หรือ F-test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของโดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ซึ่งมีผลการทดสอบตามสมมติฐานดังต่อไปนี้

1) ผลการเรียน

พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามผลการเรียน ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ระดับชั้นที่ศึกษา

พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรม

และจริยธรรม ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบน รongลงมา ได้แก่ ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และควรอุทิศตน แก่งานแก่ส่วนรวม และมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ กระทำการใด ๆ ควรคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน และ ต้องมีอุดมการณ์ ทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความ รับผิดชอบ ยึดถือ ประโยชน์ประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด ตามลำดับ

2) ด้านบุคลิกภาพ

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้าน บุคลิกภาพ ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ มีความละเอียดในการทำความเข้าใจและความทุจริต รongลงมา ได้แก่ ใช้คำพูดเหมาะสมต่อบุคคลต่อสถานที่และถูกกาลเทศะ และ มีความอดทน อดกลั้น ต่อความยากลำบากของงานและมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ กระตุ้น ชักจูงประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ ในจารีต ประเพณี และศีลธรรมอันดีงามของชุมชน พุดจาแนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ เกรงกลัวใน การกระทำความชั่วและความทุจริตต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและประชาชนโดยทั่วไป อดทนต่ออุปสรรค ทั้งหลาย ตลอดทั้งความเข้าใจผิด และความไม่สุจริตต่าง ๆ ที่คนอื่นมีต่อตน และ ทำงานบริการ ประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝักใฝ่ในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล ตามลำดับ

3) ด้านมนุษยสัมพันธ์

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษย สัมพันธ์ ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ มีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำกิจการต่าง ๆ อย่าง ระมัดระวัง รongลงมา ได้แก่ ไม่เป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยมเชื่อถือไม่ได้ และ มีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำ กิจการต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง และมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ มีความต้องการคิดหาหนทางช่วย ให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์ ตามลำดับ

4) ด้านความเป็นผู้นำ

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของที่สมควรให้ปันแก่ประชาชนที่ควร ได้รับการแบ่งปัน รongลงมา ได้แก่ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และ เป็นแบบอย่างที่ดี แก่ประชาชน และ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน และมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ ให้ความอนุเคราะห์บริการประชาชนด้วยความเต็มใจอย่างเสมอ ภาคกัน เป็นคนไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ เข้ากันได้กับประชาชนในชุมชน ดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในหมู่ ประชาชนในชุมชน รับเรื่องร้องทุกข์ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน และ ละเว้น การคบหาสมาคม หรือให้การสนับสนุนบุคคลซึ่งมีความประพฤติผิดกฎหมายหรือแสวงหาประโยชน์ โดยมีชอบ ตามลำดับ

5) ด้านการปฏิบัติงาน

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ปฏิบัติงานด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร ไม่ตรีต่อประชาชนผู้มารับบริการ รองลงมา ได้แก่ ประสานงานกับทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และ เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุด ได้แก่ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตตั้งอยู่บนพื้นฐานจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม จัดสรรงบประมาณอย่างเป็นกลางและทั่วถึง และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้พบว่า

5.2.1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นชนนีอภิปรายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่านักการเมืองที่พึงประสงค์นั้นจะสามารถช่วยนำสังคม ช่วยให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า นักการเมืองที่ดีจะมีส่วนในการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะนักการเมืองในทุกกระดับ เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ถ้าหากนักการเมืองมีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาดีสามารถแก้ไขปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นต้น และที่สำคัญเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์เข้ากับทุกคนได้ดี คุณลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่และประชาชนต้องการ **สอดคล้องกับสมิหรา จิตตลดากร** ที่ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของผู้นำที่ดีสามารถนำกลุ่มได้จะต้องประกอบด้วย เป็นผู้มีความรู้ คือ มีความรู้ความสามารถในตำแหน่งหน้าที่ของตนอย่างดีเยี่ยม รู้จักตนเองและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ มีความกล้า ความกล้าหาญและความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความสุจริตรอบคอบ มีความริเริ่ม คือ การหาทางพัฒนางานที่ตนรับผิดชอบให้เจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มีความซื่อสัตย์ คือ ความใจซื่อมือสะอาด ไม่หลอกลวงทั้งตนและผู้อื่นซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สร้างศรัทธาและความไว้วางใจจากผู้ร่วมงาน มีความเด็ดขาด ในการตัดสินใจกระทำอะไรก็เป็นผู้มีความเด็ดขาด มีความมั่นคงแน่นอน ปราศจากความลังเลและไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงง่าย ๆ มีความกระตือรือร้น การทำงานเต็มไปด้วยความกระฉับกระเฉง มุ่งมั่นต่อความสำเร็จ ไม่อืดอาด เฉื่อยชา มีความยุติธรรม ไม่มีอคติคือความลำเอียง เพราะความรัก ความกลัว ความโกรธเกลียด และความลุ่มหลง เช่น ทำอะไรตรง เป็นผู้เสียสละ เป็นผู้ที่อุทิศตนเองให้แก่งานส่วนรวม ไม่เป็นคนคับแคบ ตระหนี่ ถิ่นเหนียว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ร่วมงาน เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี คือ

เป็นคนสุภาพเรียบร้อย ไม่แข็งกระด้าง พุดจาไม่วาทศิลป์ ทั้งการสร้างความสัมพันธ์ โน้มน้าว และปลุก
 ปลอบผู้ร่วมงาน และสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ กฤติพงษ์ จุเปาะ ได้ศึกษาเรื่อง
 “คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้นำชุมชน : การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอแม่สรวย จังหวัด
 เชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่ม คือ คนเมือง ชาวเขาเผ่าอาข่า ชาวเขาเผ่าลาหู่
 ชาวเขาเผ่าเย้า ชาวเขาเผ่าลีซุและ ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงต่างก็มีความต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะ
 เพียงพร้อมในด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ด้านความรู้
 ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านภาวะผู้นำในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้ทุกกลุ่มต่าง ๆ ก็มีความ
 ต้องการผู้นำที่ดี มีความอดทน ขยัน มุ่งมั่นในการทำงาน และมีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
 มากกว่าส่วนตนให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันจะต้องมีการทำงานที่โปร่งใส
 ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบและไว้วางใจได้บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกของ
 ประชาชนในด้านการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้านการติดต่อประสานงาน ด้านการส่งเสริม
 การสร้างความรักสามัคคีในชุมชน และด้านส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่ม
 ต่างก็มีความเห็นว่าบทบาททั้ง 4 ด้าน ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำชุมชนอยู่ใน
 ระดับมากขึ้นไปทุกด้าน เนื่องจาก กลุ่มชาติพันธุ์ ทั้ง 6 กลุ่มต่างเห็นว่า บุคคลที่จะเป็นผู้นำชุมชนของ
 ตนเอง ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ในการนำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนในการประสานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน
 วางตัวเป็นกลาง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนและระหว่างชุมชนมีความรัก สามัคคีกัน
 ช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 คือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก
 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร ต้องการ
 คุณลักษณะของนักการเมืองที่ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝึกฝนในงาน หมั่นเพียรพยายาม
 และพิจารณาด้วยเหตุผล และจิตใจดีงาม ไม่เป็นคนหน้าบึ้งขี้โมโห มีอารมณ์ขันและมีจิตใจที่มั่นคงไม่
 ลำเอียง เพราะการที่มีอารมณ์ จิตใจดีงาม จะส่งผลให้การทำงานและการบริหารงานเกิดประสิทธิภาพ
 มากยิ่งขึ้นซึ่งนักเรียนโรงเรียนทุกคนต่างต้องการให้มีในตัวผู้นำของเขาทุกคน **ซึ่งสอดคล้องกับ
 งานวิจัยของ กฤติพงษ์ จุเปาะ** ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้นำชุมชน : การศึกษา
 เปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง
 6 กลุ่ม คือ คนเมือง ชาวเขาเผ่าอาข่า ชาวเขาเผ่าลาหู่ ชาวเขาเผ่าเย้า ชาวเขาเผ่าลีซุและ ชาวเขาเผ่า
 กระเหรี่ยงต่างก็มีความต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะเพียงพร้อมในด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์
 ด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านภาวะผู้นำใน
 ระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้ทุกกลุ่มต่าง ๆ ก็มีความต้องการผู้นำที่ดี มีความอดทน ขยัน มุ่งมั่นในการทำงาน
 และมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่
 ขณะเดียวกันจะต้องมีการทำงานที่โปร่งใส ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบและไว้วางใจได้บทบาทของผู้นำ
 ชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกของประชาชนในด้านการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้าน
 การติดต่อประสานงาน ด้านการส่งเสริมการสร้างความรักสามัคคีในชุมชน และด้านส่งเสริม
 ขนบธรรมเนียมประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่มต่างก็มีความเห็นว่าบทบาททั้ง 4 ด้าน ล้วนแล้วแต่

ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกด้าน เนื่องจาก กลุ่มชาติพันธุ์ ทั้ง 6 กลุ่มต่างเห็นว่า บุคคลที่จะเป็นผู้นำชุมชนของตนเอง ได้นั้น จะต้องมิบทบาทในการนำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนในการประสานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน วางตัวเป็นกลาง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนและระหว่างชุมชนมีความรัก สามัคคีกันช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 5 คือ ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่สามารถกำหนดนโยบายในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนโครงการมีการลงประชามติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ เพราะการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์มีประสิทธิภาพ ประชาชนยอมรับก็คือแนวทางในการพัฒนาที่จะนำความเจริญมาสู่ทุกคนทั้งชุมชนและท้องถิ่นให้เจริญได้ **ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ สมพงษ์ ภาณุวัฒน์รังสี** ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชนในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน ในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ และด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากตามลำดับ

สามารถแยกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่เป็นผู้นำทางศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในความถูกต้อง ไม่ประพฤติดิจจากจารีตประเพณีที่ดีงาม เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักประชาชน เป็นผู้อาสาสมัครเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวมไม่ใช่เป็นการหาเลี้ยงชีพ ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบนทุกชนิด และยังเป็นอาสาสมัครเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวมไม่ใช่เป็นการหาเลี้ยงชีพ ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบนทุกชนิด แสดงให้เห็นว่าคนผู้นั้นเป็นผู้ที่มีคุณธรรมประจำตัวสูง การบริหารงานหรือการปกครองถ้าปกครองด้วยความเมตตา นั้น บ้านเมืองก็สงบสุขตามไปด้วย **ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ ธีระพงษ์ คำรอด** ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนะของประชาชนอำเภอเมืองจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมประชาชนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ โดยด้านคุณธรรมประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรมและเป็นคนที่มีความตั้งใจด้านบุคลิกภาพประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีสุขภาพแข็งแรง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น **และสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับ จำนง**

อดิวัฒน์สิทธิ์ ได้กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรอบรู้ ในหลาย ๆ เรื่อง เป็นคนมีไหวพริบดี ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ รู้จักตนเองดีเช่นรู้ถึงความสามารถและความบกพร่องของตน รู้จักเหตุผล รู้จักบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้างและรู้วิธีการใช้คนได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขา รู้จักประมาณในการทำงานและการบริโภค รู้หลักการเกี่ยวกับการบริหารการปกครอง และรู้จักวางนโยบายและการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 10 คือ ประพฤติตนห่างจากอบายมุขไม่ดื่มสุราจนครองสติไม่ได้ หรือดื่มเป็นประจำ ไม่เจ้าชู้ ไม่เล่นการพนันต่าง ๆ เช่น หวย ไฟ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่ดีต้องไม่เป็นผู้ล้มเหลวในอบายมุข เพราะว่าการที่จะเป็นผู้นำที่ดี เป็นผู้นำสังคมที่ดี เป็นผู้นำประเทศชาติที่ดี จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน คือ หนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่ใจได้ เชื่อใจได้ หรือเป็นผู้มีศีล เพราะว่า อบายมุขเป็นปากทางที่นำไปสู่ความเสื่อม ถ้าผู้นำที่ล้มเหลวในอบายมุข มาเป็นผู้นำสังคม มาเป็นผู้นำชุมชน ก็จะทำให้สังคมนั้นชุมชนนั้นเสื่อมด้วย เพราะถ้าผู้นำไปล้มเหลวในอบายมุข จะทำให้ความน่าเชื่อถือน้อยลงไป หรือเสื่อมศรัทธาในตัวผู้นำได้ ก็เพราะว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศยังต้องการผู้นำที่มีความรู้คู่คุณธรรม ดังสำนวนไทยที่ว่า เป็นคนไม่คดในข้ออในกระดุก ปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ หน้าเนื้อใจเสือ ดังนั้นความเป็นผู้นำในมโนภาพของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ จึงสามารถที่จะตีความได้จากการแปลผลซึ่งมีค่ามากที่สุด คือ ต้องการผู้นำที่มีความประพฤติดี มีวินัย บำเพ็ญประโยชน์ เข้าใจเข้าถึง พัฒนาท้องถิ่น ได้อย่างสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่เป็นกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) **ซึ่งสอดคล้องกับ งาน อดิวัฒน์สิทธิ์** กล่าวไว้ว่าคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ควรจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมประจำชีวิตและประจำใจ ดังนี้ มีความรักและความเมตตา และความเสียสละ มีจิตใจสะอาด บริสุทธิ์ ไม่คิดอาฆาตพยาบาทหรือคิดเบียดเบียนคนอื่นด้วยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความรู้ที่ถูกต้อง และใช้ความรู้ในทางสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่ตนเองและแก่สังคม มีสติสัมปชัญญะ ไม่ประมาทลุ่มหลง หรือมัวเมาในอบายมุข มีความละอายในการทำชั่ว และเกรงกลัวต่อผลของอกุศลกรรมทุก ประเภท มีความกตัญญูรู้คุณของบุคคลอื่นที่ได้ทำในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง มีความรักในสังคม รักในความซื่อสัตย์ มีความเคารพในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ มีความเชื่อในกฎแห่งกรรมและปฏิบัติตามหลักกฏกรรม ไม่ทำลายกฎแห่งดุลยภาพทางสังคมและดุลยภาพแห่งธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเคารพในกฎระเบียบของสังคมไม่ถืออภิสิทธิ์ มีความสามารถในการดำรงความเป็นธรรม และความยุติธรรมในสังคม มีมุขิตาจิตต่อผู้อื่นไม่โอ้อวดริษยาผู้อื่นปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรม และหลักสังคัตถุ รวมทั้งหลักธรรมที่ดั่งามศาสนาทั้งหลาย **ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชญาดา ยะสาคร** ที่ได้ศึกษาเรื่อง นักการเมืองท้องถิ่นที่พึงปรารถนาตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมทุกด้านมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านบุคลิกภาพ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คือ กระทำการใด ๆ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนแก่งาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เต็มใจรับผิดชอบต่อปัญหาของประชาชน การลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยไม่หลีกเลี่ยงหรือให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทน มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือเร่งดูแลในการสร้างถนน ไฟฟ้า ประปา เพื่อความสงบสุขของประชาชน โดยนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการผู้นำที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม **ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โอเวนส์ (Owens)** อ้างจาก เสรี เหลืองสุขฤกษ์ ได้กล่าวว่า การมีลักษณะผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในอันที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จของการบริหารงาน ลักษณะของการเป็นผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปใช้ตามสถานภาพที่เหมาะสมและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมของตนในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่และอำนาจบารมีเป็นเครื่องมือทั้งลักษณะที่เป็นพิธีการและไม่เป็นพิธีการ ทั้งนี้เพื่อนำให้เกิดพลังร่วมของกลุ่มมุ่งสู่การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่เนื่องจากที่ผ่านมา นักการเมืองท้องถิ่นในตำบลแม่แรม ยังขาดความเป็นผู้แบบเต็มตัว เนื่องจากนักการเมืองมีความสัมพันธ์อันเครือญาติกับผู้บริหารฝ่ายพนักงาน จึงทำให้อาจจะมีความเกรงใจต่อกันทำให้ บางครั้งการตัดสินใจไม่ได้ขึ้นอยู่กับนักการเมืองแต่กลับเป็นของผู้บริหารฝ่ายพนักงาน ซึ่งความจริงแล้วอำนาจตัดสินใจควรอยู่ที่ นักการเมืองท้องถิ่น **และไม่สอดคล้องกับการศึกษา งานวิจัยของ เข็มชัย กันทะมาโนช** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนะของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านความเป็นผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และความรู้ความสามารถ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นผู้นำมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความรู้ความสามารถ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน

2) ด้านบุคลิกภาพ

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝึกฝนงาน หมั่นเพียรพยายาม และพิจารณาด้วยเหตุผล และจิตใจดีงาม ไม่เป็นคนหน้าบึ้งขี้โมโห มีอารมณ์ขันและมีจิตใจที่มั่นคงไม่ลำเอียง เพราะการที่มีอารมณ์ จิตใจดีงาม จะส่งผลให้การทำงานและการบริหารงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งนักเรียนโรงเรียนทุกคนต่างต้องการให้มีในตัวผู้นำของเขาทุกคน **ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กฤติพงศ์ จูเปาะ** ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำชุมชน : การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่ม คือ คนเมือง ชาวเขาเผ่าอาข่า ชาวเขาเผ่าลาหู่ ชาวเขาเผ่าเย้า ชาวเขาเผ่าลีซุและ ชาวเขาเผ่า

กระหริ่งต่างก็มีความต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะเพียบพร้อมในด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านภาวะผู้นำในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้ทุกกลุ่มต่าง ๆ ก็มีความต้องการผู้นำที่ดี มีความอดทน ขยัน มุ่งมั่นในการทำงาน และมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันจะต้องมีการทำงานที่โปร่งใส ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบและไว้วางใจได้บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกของประชาชนในด้านการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้านการติดต่อประสานงาน ด้านการส่งเสริมการสร้างความรักสามัคคีในชุมชน และด้านส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่มต่างก็มีความเห็นว่าบทบาททั้ง 4 ด้าน ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกด้าน เนื่องจาก กลุ่มชาติพันธุ์ ทั้ง 6 กลุ่มต่างเห็นว่า บุคคลที่จะเป็นผู้นำชุมชนของตนเอง ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ในการนำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนในการประสานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน วางตัวเป็นกลาง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนและระหว่างชุมชนมีความรัก สามัคคีกันช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 11 คือ ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝากฝังในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้ก็ปราชยได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่มีความตั้งใจจริง มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ มีบุคลิกภาพที่โดดเด่น มีภาวะผู้นำสูง กว้างขวาง มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเป็นที่รู้จักและไว้วางใจของประชาชน กล้าพูด กล้าคิด มีกิริยาอาการที่เหมาะสม สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี รวมทั้งปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะการเป็นผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของบุคคลในอันที่จะก่อให้เกิดการกระทำทางกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และผู้นำควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากที่สุด เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดี **สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ของ ลิขิต อธิเวศิน** กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำในอุดมคติที่เด่นๆ คือ ผู้นำจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ มีวิสัยทัศน์ เข้าใจการพัฒนาสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีความสามารถ โดยใช้ความรู้เพื่อประยุกต์กับการบริหาร หรือการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความสามารถของผู้นำจะต้องสามารถจัดการกับการแก้ไขปัญหาแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม มีความเป็นผู้นำทางการเมือง คือความสามารถในการทำตนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น สามารถชักจูงคนอื่นให้ทำงานรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อจะบรรลุเป้าหมาย ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถเป็นทุนอยู่แล้ว เมื่อผสมผสานกับคุณลักษณะของความเป็นผู้นำทางการเมืองย่อมจะได้เปรียบ และการมีจริยธรรม เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้นำทางการเมือง เพื่อให้ผู้นำที่มีอำนาจเดินไปตามทิศทางที่ถูกต้องภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จะมีหลักการสำคัญ คือ หลักนิติธรรม ธรรมรัฐราชาภิบาล มารยาททางการเมือง ผู้นำทางการเมืองมาจากประชาชน จึงต้องทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ผู้นำมีโอกาสบริหารงานก็โดยการยินยอมของ

ประชาชน เป็นสัญญาประชาคม และสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ กฤติพงศ์ จูเปาะ ได้ศึกษา เรื่อง “คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้นำชุมชนที่สูง : การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่ม ต่างก็มีความต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะ เพียบพร้อมในด้าน บุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านภาวะผู้นำในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้ทุกกลุ่มต่างก็มีความต้องการ ผู้นำที่ดี มีความอดทน ขยัน มุ่งมั่นในการทำงาน และมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ส่วนตน ให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คือ รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง พูดจาไพเราะ ถูกกาลเทศะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะว่านักการเมืองต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความละเอียดอ่อนต่อปัญหา มีความสามารถในการตีความ มีอารมณ์ขัน ใช้ถ้อยคำได้คล่องแคล่ว นับถือตนเอง รู้จักตนเอง เพราะว่าส่งเหล่านี้จะเป็นตัวเสริมแรงให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีการตัดสินใจที่ดี เพราะว่าการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ต้องให้ถูกต้องกับข้อเท็จจริง มีความผิดพลาดน้อยที่สุด ไม่ตัดสินใจแบบขอไปที อีกอย่างหนึ่ง ผู้นำต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อยากรู้อยากเห็น มีความอดทน หนักแน่น สุขุมละเอียดรอบคอบ และยังรักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง พูดจาไพเราะถูกกาลเทศะ **ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เดวิด.แอล ดอทลิส และ ปีเตอร์ ซี.โคโร** ที่กล่าวว่าการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้นำบางคนมีจิตใจที่ไม่มั่นคงเด็ดเดี่ยว จะทำอะไรสักอย่างก็มีแต่ความลังเล ไม่แน่ใจ ไม่เชื่อในสิ่งที่ตนกระทำไป ว่าจะสำเร็จ กลัวความผิดพลาดในสิ่งที่ตนกระทำลงไป จึงไม่ค่อยกล้าที่จะตัดสินใจกระทำลงไป จึงมักพลาดโอกาสสำคัญ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการขาดความสามารถ ขาดประสบการณ์ในการทำงาน ขาดความเข้าใจในตัวเองที่แท้จริง จึงเกิดความกลัวโดยไม่มีเหตุผล เมื่อผู้นำขาดความเชื่อมั่นในตนเองแล้ว พลังและกำลังในทีตนมีอยู่แล้วก็พลอยหมดไป จึงไม่มีความมานะพยายามเพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงเป็นไปด้วยดี **และสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ สมพงษ์ ภาณุวัฒน์รังษี** ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน ในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน ในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ และด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ โดยด้านบุคลิกภาพ ประชาชนมีทัศนะต่อผู้นำที่มีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเองสูง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนในตำบลแม่แรม ต้องการนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่ โอนเอนต่อคำพูดของผู้อื่นง่าย ๆ เพราะเราไม่รู้ว่าใครคิดอย่างไรต้องการอย่างไร หากนักการเมืองท้องถิ่น หูเบา เชื่อคนง่าย ไม่มีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ต้องตัดสินใจ อาจส่งผลต่อการบริหารงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

3) ด้านมนุษยสัมพันธ์

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก **ที่**

เป็นชนน้อมถ่อมตนได้ว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองด้านมนุษยสัมพันธ์ต้องเป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน พุดจาดี เข้าได้กับทุกสังคม รู้จักสมาคมหรือออกพบประชาชนในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จัก และรักใคร่กับประชาชน เช่น นักการเมืองต้องเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ไม่เป็นผู้มีจิตใจคับแคบ มุ่งผลประโยชน์ผู้อื่นมากกว่าตนเอง ยินดีให้มากกว่าการรับ หรือกอบโกยผลประโยชน์ เพราะช่องทางในการกอบโกยผลประโยชน์นั้นมีมากมาย ดังคำกล่าวที่ว่า คุณคนดีดูที่การกระทำ คุณผู้นำดูที่ความเสียสละ ผู้นำต้องเป็นผู้อยู่ง่าย กินง่าย แต่ไม่มั่งง่าย สิ่งเหล่านี้ล้วนสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้อยู่ใต้ปกครอง และประการที่สองคือความเป็นผู้รู้จัก พุดจาดี มีสัมมาคารวะ รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักหนัก รู้จักเบา ไม่เป็นคนหยิ่งจองหอง ไม่คิดว่าเป็นนักการเมืองแล้วประชาชนชนต้องยำเกรง เพราะการมาเป็นนักการเมือง คือ การเป็นผู้รับใช้ประชาชน คิดเพื่อประชาชน ทำเพื่อประชาชน ไม่ใช่คิดเพื่อตนเองทำเพื่อตนเอง และยังต้องมีการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์ได้อีกด้วย **ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รังสรรค์ ประเสริฐศรี** ได้กล่าวว่า ความนอบน้อมถ่อมตน (Humility) ถึงแม้ความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำ แต่ความนอบน้อมถ่อมตนก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วย คือการรู้จักนอบน้อมถ่อมตนในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งความนอบน้อมถ่อมตน คือการยอมรับว่าท่านไม่รู้ทุก ๆ สิ่งและไม่สามารถทำอะไรได้ทุกสิ่ง เช่น การยอมรับความผิดพลาดต่อสมาชิก ซึ่งภาวะผู้นำจะมีคุณค่าถ้ารู้จักนอบน้อมถ่อมตน **ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ เข็มชัย กันทะมาโนช** ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีทัศนคติต่อคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านความเป็นผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และความรู้ความสามารถ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความเป็นผู้นำมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความรู้ความสามารถ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คือ เอาใจใส่คิดหาหนทางแก้ปัญหาให้กับประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นชนน้อมถ่อมตนได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่มีทักษะในการแก้ไขปัญหาอย่างชาญฉลาด และมีประสิทธิภาพ ด้วยไหวพริบประสพการณ์และทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง เช่น ผู้ที่มาเป็นนักการเมืองต้องทำหน้าที่ให้ถูกต้อง มีความรับผิดชอบ เพราะเมื่อได้รับมอบหมายงาน เช่น ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน งานถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ขุดลอกลำเหมืองสาธารณะ ต้องไม่ทำอย่างสุรุ่ยสุร่าย มีความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส มีความยุติธรรม มีความสุจริต ไม่แบ่งพวกพ้อง ดังนั้นนักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงสมกับที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนที่เลือกเข้ามาเป็นตัวแทนของตน **ซึ่งสอดคล้องกับ จานง อดิวัฒนสิทธิ์** ได้กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรอบรู้ ในหลาย ๆ เรื่อง เป็นคนมีไหวพริบ

ดี ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ รู้จักตนเองดีเช่นรู้ถึงความสามารถและความบกพร่องของตน รู้จักเหตุผล รู้จักบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้างและรู้วิธีการใช้คนได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขา รู้จักประมาณในการทำงานและการบริโภค รู้หลักการเกี่ยวกับการบริหารการปกครอง และรู้จักวางนโยบายและการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว **ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ กฤติพงษ์ จุเปาะ** ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้นำชุมชน : การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่ม คือ คนเมือง ชาวเขาเผ่าอาข่า ชาวเขาเผ่าลาหู่ ชาวเขาเผ่าเย้า ชาวเขาเผ่าลีซุและ ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงต่างก็มีความต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะเพียบพร้อมในด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านภาวะผู้นำในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้ทุกกลุ่มต่าง ๆ ก็มีความต้องการผู้นำที่ดี มีความอดทน ขยัน มุ่งมั่นในการทำงาน และมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันจะต้องมีการทำงานที่โปร่งใส ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบและไว้วางใจได้บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกของประชาชนในด้านการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้านการติดต่อประสานงาน ด้านการส่งเสริมการสร้างความรักสามัคคีในชุมชน และด้านส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 6 กลุ่มต่างก็มีความเห็นว่าเป็นบทบาททั้ง 4 ด้าน ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกด้าน เนื่องจาก กลุ่มชาติพันธุ์ ทั้ง 6 กลุ่มต่างเห็นว่า บุคคลที่จะเป็นผู้นำชุมชนของตนเอง ได้นั้น จะต้องมีความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนในการประสานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน วางตัวเป็นกลาง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนและระหว่างชุมชนมีความรัก สามัคคีกันช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 คือ มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว พร้อมสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์หาวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหา มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้ดี ผู้นำที่มีความรู้ ยิ่งรอบรู้มากเพียงใด ความเป็นผู้นำก็ยิ่งมั่นคง มีความคิดริเริ่มปรับปรุงแก้ไขงานได้ดี กล่าวที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วง เด็ดขาด สามารถตัดสินใจได้ทันตามสถานการณ์ อดทนต่อการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อหน้าที่ ไม่เห็นแก่ตัว มีความรอบคอบ สามารถพิจารณาเหตุผลในเรื่องต่าง ๆ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี และปฏิบัติตนเหมาะสม ซึ่งความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ **ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ อีรพงษ์ คำรอด** ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนะของประชาชนอำเภอเมืองจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมประชาชนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ โดยด้านคุณธรรมประชาชนต้องการให้ นักการเมืองมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม และเป็นคนที่มีความสามารถด้านบุคลิกภาพประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีสุขภาพแข็งแรง และ

ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านมนุษยสัมพันธ์ประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีกิริยาวาจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นคนมีน้ำใจ และเคารพให้เกียรติกับบุคคลทุกระดับ ด้านความรู้ความสามารถประชาชน ต้องการให้นักการเมืองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และเป็นคนทันต่อเหตุการณ์ ด้านสังคมประชาชนต้องการให้นักการเมืองสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาอาชีพในชุมชนเป็นที่เชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคม และมีการพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และด้านสุดท้ายคือ ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีเงินช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนหรือองค์การสาธารณะท้องถิ่น บริจาคเงินเพื่อการศึกษาและศาสนา และมีฐานร่ำรวย ด้านการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า เพศ อายุ อาชีพ และถิ่นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่แตกต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

4) ด้านความเป็นผู้นำ

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่กล้าคิดกล้าตัดสินใจ เป็นผู้ที่เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นผู้ที่มีใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียง เป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และเป็นผู้ที่มีความเสียสละ อดทน อดกลั้น สามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้ทันกับเหตุการณ์ทางสภาวะสังคม การเมืองและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ส่งผลถึงการมีการพัฒนาชีวิตที่ดี ในความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ ผู้นำเป็นเสมือนเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารจัดการ ทำให้ประชาชนได้มีความกินดีอยู่ดี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก **ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ เข็มชัย กันทมาโนช** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนะของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านความเป็นผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และความรู้ความสามารถ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นผู้นำมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความรู้ความสามารถ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คือ เสียสละ อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยสามารถที่จะคาดการณ์หรือวางแผนการณเพื่อรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ นอกจากนี้ นักการเมืองต้องตั้งใจทำงานมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีจิตใจที่แน่วแน่ มีความยุติธรรม ทำงานด้วยจิตอาสาจริง ๆ เข้า

มาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน จึงจะเป็นนักการเมืองที่นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธต้องการ **ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จ่านง อติวัฒน์สิทธิ์ ได้กล่าวว่า** ผู้นำที่ดีต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรอบรู้ ในหลาย ๆ เรื่อง เป็นคนมีไหวพริบดี ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ รู้จักตนเองดีเช่นรู้ถึงความสามารถและความบกพร่องของตน รู้จักเหตุผล รู้จักบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้างและรู้วิธีการใช้คนได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถของเขา รู้จักประมาณในการทำงานและการบริโภค รู้หลักการเกี่ยวกับการบริหารการปกครอง และรู้จักวางนโยบายและการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว **และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เข็มชัย กันทะมาโนช ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนะของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”** ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น ด้านความเป็นผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และความรู้ความสามารถ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความเป็นผู้นำมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความรู้ความสามารถ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน ซึ่งในด้านความรู้ความสามารถนั้นประชาชนมีทัศนคติต่อนักการเมืองที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆในหมู่บ้าน/ชุมชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คือ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่มีความเป็นผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่างและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นได้ พุดจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นกันเอง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีสัจจะ พุดจริงทำจริง เป็นรูปธรรม มีความจริงใจ ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ มีเหตุผลในการตัดสินใจ เป็นผู้ที่ไม่เสียสละตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความบริสุทธิ์ใจ พร้อมรับผิดชอบในการกระทำของตน ให้ทุกคนได้เห็นและปฏิบัติตามตัวอย่างได้เป็นอย่างดี **ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ของ ลิขิต อธิเวทิน** กล่าวว่า การมีจริยธรรม เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้นำทางการเมืองเพื่อเป็นเครื่องชี้แนวทาง ให้ผู้นำที่มีอำนาจเดินไปตามทิศทางที่ถูกต้องภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จะมีหลักการสำคัญคือ หลักนิติ ธรรมรัฐาภิบาล มารยาททางการเมือง วิทยาคุณความเป็นประชาธิปไตย ค่านิยมและปทัสถานประชาธิปไตย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว **ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ เมธี เนื่องโนราช ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง”** พบว่า คุณลักษณะเฉพาะโดยทั่วไปของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นชายหรือหญิงก็ได้ อายุไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ การศึกษาจบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีฐานะทางเศรษฐกิจดีไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการบริหารก็ได้ขอเพียงแต่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถคุณสมบัติทั่วไปเป็นนักบริหาร นักปกครอง นักพัฒนา นักวางแผน และเป็นนักตัดสินใจ คุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ ด้านผู้นำ เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มี

เหตุผล กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาคุณลักษณะด้านการบริหาร เป็นนักบริหารที่สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหาร สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ สร้างและเสริมความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานทุกระดับ ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเท่าเทียมกันให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาเหมาะสมกับกาลเทศะและจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง การเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า อายุ การศึกษาที่ต่างกันของข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในด้านผู้นำ ด้านการบริหารและด้านมนุษยสัมพันธ์ เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างเฉพาะในด้านการบริหาร ในด้านผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างเฉพาะในด้านการบริหาร ในด้านผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับตำแหน่งของข้าราชการและลูกจ้างที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการบริหาร ในด้านผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในด้านผู้นำ ด้านการบริหาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกค่อนข้างมาก

5) ด้านการปฏิบัติงาน

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่สามารถกำหนดนโยบายในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนโครงการมีการลงประชาคมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ เพราะการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์มีประสิทธิภาพ ประชาชนยอมรับก็คือแนวทางในการพัฒนาที่จะนำความเจริญมาสู่ทุกคนทั้งชุมชนและท้องถิ่นให้เจริญได้ **ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของสมพงษ์ ภาณุวัฒน์รังสี** ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชนในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน ในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม 4 ด้าน มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ และด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 12 คือ จัดทำแผนโครงการมีการลงประชาคมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ มีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่มีความรู้ ความสามารถ จัดทำแผนโครงการ โดยมีการเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ และสามารถสร้างผลงานของตนเองให้บรรลุความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นที่การสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและมีความมุ่งมั่น พร้อมใจกันในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้นำที่อาสาตนเข้ามาทำงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้ท้องถิ่น ย่อมต้องอยากเห็นความสำเร็จทุก ๆ เรื่องภายใต้การบริหารของตน ซึ่งเริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์ก่อน และได้วางเป้าหมายในเรื่องงานและความมุ่งมั่น มีมานะพยายาม ความบากบั่นหมั่นเพียร อดทน และกล้าหาญต่อการฟันฝ่าอุปสรรค ปัญหา แต่ผู้นำเน้นวิสัยทัศน์แห่ง

ความสำเร็จ ซึ่งยังต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความมีปัญญาในการคิดไตร่ตรองแก้ปัญหา รวมถึงการลงมือที่จริงจัง ซึ่งความมุ่งมั่นเป็นหัวใจของผู้นำทุกคนและเป็นกุญแจของความสำเร็จมีเป้าหมายที่ชัดเจน **ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รังสรรค์ ประเสริฐศรี กล่าวว่** การบริหารความสัมพันธ์ (Relationship management) ปัจจัยนี้จะรวมถึงทักษะด้านการติดต่อระหว่างบุคคล เป็นความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจนและมั่นใจ การขจัดอารมณ์ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งการสร้างความสัมพันธ์อย่างเข้มแข็ง ผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารความสัมพันธ์จะไม่ตัดความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและจะสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มเครือข่ายกับบุคคลต่าง ๆ ให้มากขึ้นเพื่อสนับสนุนความต้องการของตนให้บรรลุผลสำเร็จ **ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ ธีระพงษ์ คำรอด ได้ศึกษาเรื่อง** “คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนะของประชาชนอำเภอเมืองจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมประชาชนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ โดยด้านคุณธรรมประชาชนต้องการให้ นักการเมืองมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม และเป็นคนที่มีความน้ำใจด้านบุคลิกภาพประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีสุขภาพแข็งแรง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านมนุษยสัมพันธ์ประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีกิริยาวาจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นคนมีน้ำใจ และเคารพให้เกียรติกับบุคคลทุกระดับ ด้านความรู้ความสามารถประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และเป็นคนที่ทันต่อเหตุการณ์ ด้านสังคมประชาชนต้องการให้นักการเมืองสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาอาชีพในชุมชนเป็นที่เชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคม และมีการพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และด้านสุดท้ายคือ ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีเงินช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนหรือองค์การสาธารณะท้องถิ่น บริจาคเงินเพื่อการศึกษาและศาสนา และมีฐานร่ำรวย ด้านการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า เพศ อายุ อาชีพ และถิ่นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่แตกต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ ต้องการคุณลักษณะของนักการเมืองที่มีความรับผิดชอบ รู้จักโครงสร้างและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่ถูกต้องเหมาะสมนั้นเกิดจากการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ และความร่วมมือจากผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้อื่นด้วยเป็นสำคัญ โดยคุณลักษณะของผู้นำมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการต่าง ๆ และเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน สร้างจิตสำนึกให้บุคคลในองค์กรเดียวกันเกิดความรักงาน รักประชาชนและรักท้องถิ่นพร้อมเป็นผู้บริหารงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบการทำงานได้เสมอ รู้จักภาระหน้าที่ มีคุณธรรมสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบด้วยความตั้งใจจริงและจริงใจ มีความอดทนอดกลั้น ทำให้การปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปด้วยความราบรื่น **ซึ่งสอดคล้องกับ จ่านง อติวัฒนสิทธิ์ ได้กล่าวว่** ผู้นำที่ดีต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรอบรู้ ในหลาย ๆ เรื่อง เป็นคนมีไหวพริบดี ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ รู้จักตนเองดีเช่นรู้ถึงความสามารถและความบกพร่องของตน รู้จักเหตุผล รู้จักบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้างและรู้วิธีการใช้คนได้

อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขา รู้จักประมาณในการทำงานและการบริโภค รู้หลักการเกี่ยวกับการบริหารการปกครอง และรู้จักวางนโยบายและการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว

5.2.2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามที่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานครกับข้อมูลทั่วไปด้านผลการเรียน และ ระดับชั้นที่ศึกษา พบว่า

1) ผลการเรียน

พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชพิพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามที่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามผลการเรียน ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชพิพิธ ที่มีผลการเรียนต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์เพราะบุคลิกภาพและคุณธรรม จริยธรรมของผู้นำเป็นสิ่งสำคัญ แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถรับรู้ได้เองโดยไม่ต้องสอนเข้ากระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและได้นำข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้มาเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจแต่อย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ ภัทรสิริ โคบุตร ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2548” ผลการวิจัยพบว่า “1) คุณลักษณะส่วนบุคคล และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษา เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.6 และ 48.8 ตามลำดับ ส่วนมากอายุ 21 ปี ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาล สาขาวิชาที่กำลังศึกษาส่วนใหญ่เป็นสาขาวิชาพลศึกษา ชั้นปีที่ศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 และรายได้โดยประมาณต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ (เงินที่ได้รับต่อเดือน) 3,000-5,000 บาท มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59 มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองส่วนใหญ่ นักศึกษารับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุ เพื่อนฝูง นิตยสาร และอาจารย์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด 2) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งการเมืองในระดับชาติและการเมืองในระดับท้องถิ่น นักศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ไม่ว่าจะเป็นการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้านการเป็นผู้ชักชวนผู้อื่นสนทนาด้านการเมือง และด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมือง 3) ความแตกต่างของคุณลักษณะส่วนบุคคล และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากร Independent t-test พบว่า เพศ มีความแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน เพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศชาย ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่วนภูมิลำเนา พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีระดับส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุ สาขาวิชาที่กำลังศึกษา รายได้ และ ผลการเรียน แตกต่างกัน พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนชั้นปีที่กำลังศึกษาแตกต่างกัน พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง นักศึกษาที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองโดยรวมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ พบว่า นักศึกษาที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่านักศึกษาที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05” **และยังสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ ประสงค์ วงศ์ฟูพาน** ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในระดับชั้น ปวส. : กรณีศึกษาโรงเรียนเทคโนโลยีเอเชีย จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า “นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ 19 ปี มากที่สุด นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ที่พักอาศัยปัจจุบันอยู่กับบิดามารดา มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59 มีการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาเป็นบางครั้ง มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นบางครั้งผ่านทางสื่อโทรทัศน์ส่วนมากมีประสบการณ์เคยไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมาแล้ว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับทัศนคติทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง แบบแผนพฤติกรรมทางการเมือง ของนักศึกษาระดับชั้น ปวส. โรงเรียนเทคโนโลยีเอเชีย จังหวัดเชียงใหม่ มีนัยสำคัญทางสถิติส่วนเพศ อายุ การนับถือศาสนา ภูมิลำเนา ที่พักอาศัยอยู่ปัจจุบัน ผลการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา การติดตามข่าวสารทางการเมืองทางสื่อต่าง ๆ และการเคยไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด”

3) ระดับชั้นที่ศึกษา

พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิตร ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม 5 ด้าน จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิตร ที่มีระดับชั้นที่ศึกษาต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ นักเรียนจะมีมุมมองเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมืองที่คล้าย ๆ กัน เพราะการแสดงออกผ่านทางสื่อและการรับรู้ข่าวสารที่ใกล้เคียงกันเกี่ยวกับผู้นำจึงไม่มีผลต่อคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชบพิตร **ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ ปทุมพร กรสุทธิโสภณ** ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคณะเทศมนตรีศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลปากเกร็ด” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้ทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ดที่มีต่อคณะเทศมนตรีแตกต่างกันส่วนปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ อาชีพหลัก ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ไม่มีผลทำให้ทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ดที่มีต่อบทบาทของคณะเทศมนตรีแตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยทั้ง 5 ด้าน

คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และ ด้านการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทาง เพื่อประโยชน์และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงของวิธีการเลือกผู้นำห้องให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักรบเมืองให้มีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นเพื่อจะสามารถช่วยนำสังคม ช่วยให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า นักรบเมืองที่ดีจะมีส่วนในการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะ นักรบเมืองในทุกระดับ เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ถ้าหากนักรบเมืองมีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาดีสามารถแก้ไขปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นต้น และที่สำคัญเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์เข้ากับทุกคนได้ดี คุณลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่ และประชาชนต้องการ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 คือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักรบเมืองให้มีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ นักรบเมืองที่ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝึกฝนในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล และจิตใจดีงาม ไม่เป็นคนหน้าบึ้งขี้โมโห มีอารมณ์ขันและมีจิตใจที่มั่นคงไม่ลำเอียง เพราะการที่มีอารมณ์ จิตใจดีงาม จะส่งผลให้การทำงานและการบริหารงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งนักเรียนโรงเรียนทุกคนต่างต้องการให้มีในตัวผู้นำของเขาทุกคน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 5 คือ ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักรบเมืองให้มีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ นักรบเมืองที่สามารถกำหนดนโยบายในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนโครงการมีการลงประชามติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ เพราะการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์มีประสิทธิภาพ ประชาชนยอมรับก็คือแนวทางในการพัฒนาที่จะนำความเจริญมาสู่ทุกคนทั้งชุมชนและท้องถิ่นให้เจริญได้

สามารถแยกเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักรบเมืองที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักรบเมืองให้มีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นผู้นำทางศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในความถูกต้อง ไม่ประพฤติดิจจากจารีตประเพณีที่ดีงาม เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักประชาชน เป็นผู้อาสาสมัครเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวมไม่ใช่เป็นการหาเลี้ยงชีพ ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบนทุกชนิด และยังเป็นอาสาสมัครเข้ามาทำงาน

เพื่อส่วนรวมไม่ใช่เป็นการหาเลี้ยงชีพ ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบนทุกชนิด แสดงให้เห็นว่าคนผู้นั้นเป็นผู้ที่มีคุณธรรมประจำตัวสูง การบริหารงานหรือการปกครองถ้าปกครองด้วยความเมตตา นั่น บ้านเมืองก็สงบสุขตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 10 คือ ประพฤติตนห่างจากอบายมุขไม่ดื่มสุราจนครองสติไม่ได้ หรือดื่มเป็นประจำ ไม่เจ้าชู้ ไม่เล่นการพนันต่าง ๆ เช่น หวย ไฟ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้ตัวอย่างแก่ทุกคนโดยไม่เป็นผู้ลุ่มหลงมัวเมาในอบายมุข เพราะว่าการที่จะเป็นผู้นำที่ดี เป็นผู้นำสังคมที่ดี เป็นผู้นำประเทศชาติที่ดี จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน คือ หนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่ไวใจได้ เชื่อใจได้ หรือเป็นผู้มีศีล เพราะว่า อบายมุขเป็นปากทางที่นำไปสู่ความเสื่อม ถ้าผู้นำที่หลงมัวเมาในอบายมุข มาเป็นผู้นำสังคม มาเป็นผู้นำชุมชน ก็จะทำให้สังคมนั้น ชุมชนนั้นเสื่อมด้วย เพราะถ้าผู้นำไปมัวเมาลุ่มหลงในอบายมุข จะทำให้ความน่าเชื่อถือน้อยลงไป หรือเสื่อมศรัทธาในตัวผู้นำได้ ก็เพราะว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธยังต้องการผู้นำที่มีความรู้คู่คุณธรรม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คือ กระทำการใด ๆ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนแก่งาน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เต็มใจรับผิดชอบปัญหาของประชาชน การลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยไม่หลีกเลี่ยงหรือให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทน มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือเร่งดูแลในการสร้างถนน ไฟฟ้า ประปา เพื่อความสงบสุขของประชาชน โดยนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการผู้นำที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

2) ด้านบุคลิกภาพ

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝักใฝ่ในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล และจิตใจดีงาม ไม่เป็นคนหน้าบึ้งขี้โมโห มีอารมณ์ขันและมีจิตใจที่มั่นคงไม่ลำเอียง เพราะการที่มีอารมณ์ จิตใจดีงาม จะส่งผลให้การทำงานและการบริหารงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งนักเรียนโรงเรียนทุกคนต่างต้องการให้มีในตัวผู้นำของเขาทุกคน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 11 คือ ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝักใฝ่ในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้มีความตั้งใจจริง มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ มีบุคลิกภาพที่โดดเด่น มีภาวะผู้นำสูง กว้างขวาง มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเป็นที่รู้จักและไว้วางใจของประชาชน กล้าพูด กล้าคิด มีกิริยวาจาที่เหมาะสม สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี รวมทั้งปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะการเป็นผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของบุคคลในอันที่จะก่อให้เกิดการกระทำทางกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และผู้นำควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากที่สุด เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คือ รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง พูดจาไพเราะ ถูกกาลเทศะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะว่่านักการเมืองต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความละเอียดอ่อนต่อปัญหา มีความสามารถในการตีความ มีอารมณ์ขัน ใช้ถ้อยคำได้คล่องแคล่ว นับถือตนเอง รู้จักตนเอง เพราะว่่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวเสริมแรงให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีการตัดสินใจที่ดี เพราะว่่าการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ต้องให้ถูกต้องกับข้อเท็จจริง มีความผิดพลาดน้อยที่สุด ไม่ตัดสินใจแบบขอไปที อีกอย่างหนึ่ง ผู้นำต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อยากรู้อยากเห็น มีความอดทน หนักแน่น สุขุมละเอียดรอบคอบ และยังรักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง พูดจาไพเราะถูกกาลเทศะ

3) ด้านมนุษยสัมพันธ์

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้เป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน พูดจาดี เข้าได้กับทุกสังคม รู้จักสมาคมหรือออกพบประชาชนในพื้นที่ให้เป็นที่รู้จัก และรักใคร่กับประชาชน เช่น นักการเมืองต้องเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ไม่เป็นผู้มีจิตใจคับแคบ มุ่งผลประโยชน์ผู้อื่นมากกว่าตนเอง ยินดีให้มากกว่าการรับ หรือกอบโกยผลประโยชน์ เพราะช่องทางในการกอบโกยผลประโยชน์นั้นมีมากมาย ดังคำกล่าวที่ว่า คุณคนดีดูที่การกระทำ ดูผู้นำดูที่ความเสียสละ ผู้นำต้องเป็นผู้เอื้อง่าย กินง่าย แต่ไม่มั่งง่าย สิ่งเหล่านี้ล้วนสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้อยู่ใต้ปกครอง และประการที่สองคือความเป็นผู้รู้จัก พูดจา มีสัมมาคารวะ รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักหนัก รู้จักเบา ไม่เป็นคนหยิ่งจองหอง ไม่คิดว่่าเป็นนักการเมืองแล้วประชาชนชนต้องยำเกรง เพราะการมาเป็นนักการเมือง คือ การเป็นผู้รับใช้ประชาชน คิดเพื่อประชาชน ทำเพื่อประชาชน ไม่ใช่คิดเพื่อตนเองทำเพื่อตนเอง และยังต้องมีการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์ได้อีกด้วย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 3 คือ เอาใจใส่คิดหาหนทางแก้ปัญหาให้กับประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้นักการเมืองมีทักษะในการแก้ไขปัญหาว่่าอย่างชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพ ด้วยไหวพริบประสพการณ์และทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง เช่น ผู้ที่มาเป็นนักการเมืองต้องทำหน้าที่ให้ถูกต้อง มีความรับผิดชอบ เพราะเมื่อได้รับมอบหมายงาน เช่น ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน งานถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ขุดลอกลำเหมืองสาธารณะ ต้องไม่ทำอย่างสุรุ่ยสุร่าย มีความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส มีความยุติธรรม มีความสุจริต ไม่แบ่งพวกพ้อง ดังนั้นนักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงสมกับที่ได้รับว่่าความไว้วางใจจากประชาชนที่เลือกเข้ามาเป็นตัวแทนของตน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 2 คือ มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว พร้อมสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์หาวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหา มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้ดี ผู้นำที่มีความรู้ ยิ่งรอบรู้มากเพียงใด ความเป็นผู้นำก็ยิ่งมั่นคง มีความคิดริเริ่มปรับปรุงแก้ไขงานได้ดี กล่าวที่ว่่าจะ

ให้งานสำเร็จลุล่วง เต็มขนาด สามารถตัดสินใจได้ทันตามสถานการณ์ อดทนต่อการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ด้วยความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อหน้าที่ ไม่เห็นแก่ตัว มีความรอบคอบ สามารถพิจารณาเหตุผลในเรื่องต่าง ๆ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี และปฏิบัติตนเหมาะสม ซึ่งความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4) ด้านความเป็นผู้นำ

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้กล้าคิดกล้าตัดสินใจ เป็นผู้ที่เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นผู้ที่มีใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียง เป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และเป็นผู้ที่มีความเสียสละ อดทน อดกลั้น สามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้ทันกับเหตุการณ์ทางสภาวะสังคม การเมืองและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ส่งผลถึงการมีการพัฒนาชีวิตที่ดี ในความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ ผู้นำเป็นเสมือนเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารจัดการ ทำให้ประชาชนได้มีความกินดีอยู่ดี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คือ เสียสละ อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้มีความรู้ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยสามารถที่จะคาดการณ์หรือวางแผนการณ์เพื่อรับมือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้นอกจากนี้ นักการเมืองต้องตั้งใจทำงานมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีจิตใจที่แน่วแน่ มีความยุติธรรม ทำงานด้วยจิตอาสาจริงๆ เข้ามาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน จึงจะเป็นนักการเมืองที่นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศต้องการ

ข้อที่มีค่าน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 คือ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้มีความเป็นผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่างและเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ พุดจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นกันเอง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีสัจจะพูดจริงทำจริง เป็นรูปธรรม มีความจริงใจ ไม่เอารอดเอาเปรียบ มีเหตุผลในการตัดสินใจ เป็นผู้ที่เสียสละตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความบริสุทธิ์ใจ พร้อมรับผิดชอบในการกระทำของตน ให้ทุกคนได้เห็นและปฏิบัติตามตัวอย่างได้เป็นอย่างดี

5) ด้านการปฏิบัติงาน

พบว่า นักเรียนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้สามารถกำหนดนโยบายในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนโครงการมีการลงประชามติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ เพราะการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์มีประสิทธิภาพ ประชาชนยอมรับก็คือแนวทางในการพัฒนาที่จะนำความเจริญมาสู่ทุกคนทั้งชุมชนและท้องถิ่นให้เจริญได้

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 12 คือ จัดทำแผนโครงการมีการลงประชามติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้มีความรู้ ความสามารถ จัดทำแผนโครงการ โดยมีการเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ และสามารถสร้างผลงานของตนเองให้บรรลุความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นที่การสร้างทีมงานที่เข้มแข็งและมีความมุ่งมั่น พร้อมใจกันในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้นำที่อาสาตนเข้ามาทำงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้ท้องถิ่น ย่อมต้องอยากเห็นความสำเร็จทุก ๆ เรื่องภายใต้การบริหารของตน ซึ่งเริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์ก่อน และได้วางเป้าหมายในรายงานและความมุ่งมั่น มีมานะพยายาม ความบากบั่นหมั่นเพียร อดทน และกล้าหาญต่อการฟันฝ่าอุปสรรค ปัญหา แต่ผู้นำเน้นวิสัยทัศน์แห่งความสำเร็จ ซึ่งยังต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความมีปัญญาในการคิดไตร่ตรองแก้ปัญหา รวมถึงการลงมือที่จริงจัง ซึ่งความมุ่งมั่นเป็นหัวใจของผู้นำทุกคนและเป็นกุญแจของความสำเร็จมีเป้าหมายที่ชัดเจน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 7 คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้นำควรพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองให้มีความรับผิดชอบ รู้จักโครงสร้างและขอบเขต อำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่ถูกต้องเหมาะสมนั้นเกิดจากการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ และความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้อื่นด้วยเป็นสิ่งสำคัญ โดยคุณลักษณะของผู้นำมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการต่าง ๆ และเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน สร้างจิตสำนึกให้บุคคลในองค์กรเดียวกันเกิดความรักงาน รักประชาชนและรักท้องถิ่นพร้อมเป็นผู้บริหารงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบการทำงานได้เสมอ รู้จักภาระหน้าที่ มีคุณธรรมสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วยความตั้งใจจริงและจริงจัง มีความอดทนอดกลั้น ทำให้การปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปด้วยความราบรื่น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจจากผลการวิจัยทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และ ด้านการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยดังนี้

1) ควรวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่ออำนาจการตัดสินใจนโยบายของ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในด้านอื่น ๆ ต่อคุณลักษณะของผู้นำ เช่น ทักษะการแก้ไขปัญหาของผู้นำตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

3) ควรวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารทางการเมืองในรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล เป็นต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้นำผลการศึกษาวิจัยมาเปรียบเทียบกับการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางการเมืองต่อไป

4) ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

5) ควรวิจัยเรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย



บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **เปิดโลกความคิดเสียงสวรรค์เมืองไทย : วิจัยความคิดเห็นของประชาชน**

เรื่องการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซสมีเดียจำกัด, 2539.

กัลยา วานิชย์บัญชา. **สถิติสำหรับงานวิจัย.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548 .

กวี วงศ์พุด. **ภาวะผู้นำ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี, 2539.

จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์วัฒน์. **ทัศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรม : การวัด การพยากรณ์ และการ**

เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2547.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. **สังคมวิทยา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2520.

_____. **สังคมวิทยา.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.

ไชย ณ พล. **กลยุทธ์ยอดผู้นำ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2542.

ธีระศักดิ์ อุ่ณารมณเลิศ. **เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

ธีระพร อูวรรณโณ. **ความเชื่อและค่านิยมในเอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยา**

พื้นฐานเพื่อการแนะแนว หน่วยที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **วิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.อินเตอร์พรีนซ์, 2550.

ธงชัย สันติวงษ์. **พฤติกรรมบุคคลในองค์กร.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2539.

ถวิล ธาราโกชน. **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอเดียนส์ไตร์, 2532.

ดารณี พานทอง พาลุสุข. **ทฤษฎีการจูงใจ.** กรุงเทพมหานคร : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น แก้ไขเพิ่มเติม.** กรุงเทพมหานคร : สุริยสาสน์, 2545.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.** เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

ปภาวดี ดุลยจินดา. **พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ประคอง กรรณสุด. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย,

2542.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี, 2544.

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์. **จิตวิทยาทั่วไป**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา
ลาดพร้าว, 2535.

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. **ผู้นำทางการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2544.

พระมหาอดิสร ธีรสีโล. **คุณธรรมสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2540.

พระครูคุณสารพินิจ. **เอกสารประกอบการบรรยาย รายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์**. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552.

ภาณี ปิยพสุนทร. **ภูมิปัญญายอดผู้นำของโลก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บุ๊ก, 2535.

ยุทธ ไกยวรรณ. **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน, 2543.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พงศ. 2542**, กรุงเทพมหานคร : นาน
มีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, 2546.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสารจำกัด, 2548.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,
2538.

ลิขิต ธีรเวคิน. **คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์**. กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2544.

วันชัย มีชาติ. **พฤติกรรมกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

วิเชียร วิทย์อุดม, **ภาวะผู้นำ LEADERSHIP ฉบับก้าวหน้ายุค**, กรุงเทพมหานคร : ธีรฟิล์มและไซเท็กซ์,
2549.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทไดมอนด์ อีบิสซิเนส
เวสต์, 2542.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. **ทฤษฎีองค์การ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร, 2545.

ศักดิ์ สุนทรเสณี. **เจตคติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2531.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2545.

ส่งศรี ชมพวงค์. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย, 2552.

สิรภาพ เหล่าลาภะ. **พุทธศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิกจำกัด, 2545.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2533.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สุทธนู ศรีไสย์ และสุพจน์ บุญวิเศษ. **สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์**.

กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

เสรี วงษ์มณฑา. **การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, 2542.

แสง จันทร์งาม. **การสอนจริยธรรมในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525.

สำนักพิมพ์มติชน. **พจนานุกรม ฉบับมติชน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทมติชนจำกัด มหาชน, 2547.

สมชาติ เจริญชัย. **จริยธรรมของนักการเมืองกับวิกฤตการณ์การเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด, 2550.

อุเทน ปัญญา, รศ.. **ระเบียบการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

อุทัย พิมพ์ใจชน. **สัมมนาทางวิชาการในเรื่องระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.

อรรรรณ ปิลันธน์โอวาท. **การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา. **คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวี.พรินท์ (1991) จำกัด, 2551

2) บทความจากวารสาร

สุธรรม ชูสัตย์สกุล. “จริยศาสตร์ของอริสโตเติล : ความดี คือ ความสุข”. **วารสารปัญญาจักขุ**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 30 (เมษายน-พฤษภาคม 2547) : 47.

3) บทความจากเว็บไซต์ (Web Site)

เดวิด. แอล ดอทลิส และปีเตอร์ ซี.โคโร. “Why CEO Fail” , 18 พฤษภาคม 2552.

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=439286> (25 April 2012).

สุชาติ จันทร์วงศ์ “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง”, 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2556.

<http://www.matichon.co.th/news/detail.php/newsid/grpid&catid> (10 May 2013).

4) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

กฤติพงศ์ จูเปาะ. **คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้นำชุมชน : การศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ใน**

- อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย”. **การค้นคว้าแบบอิสระศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่งและวิรัชฎ์ คงคะจันทร์. “องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาของสภาตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2535.
- เข็มชัย กันตมาโนช. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนะของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่,” **สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553.
- จตุรงค์ สุวรรณน้อย. “นักการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนคติของเจ้าหน้าที่กรมสรรพาสาไมต์”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.
- ชัยวัฒน์ ธรรมปาโร. “นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- ไชยา พรหมา. “ภาวะผู้นำในการบริหารงานสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดหนองบัวลำภู”. **ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.
- ณชญาดา ยะสาคร. “นักการเมืองท้องถิ่นที่พึงปรารถนาตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันติสุข อำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่”. **สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2554.
- ธวัชชัย โตจัน. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกเทศมนตรีตามทัศนะของพนักงานเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลจังหวัดสระแก้ว”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.
- ธีระพงษ์ คำรอด. “คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ในทัศนะของอำเภอเมืองจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.
- นคร สุวานิช. “บทบาททางการเมืองและการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล 16 แห่ง ของอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.
- นิภาพร ฤกษ์เกษม. “นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนะของพนักงานเทศบาลเมืองราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- น้ำฝน สุวรรณเชษฐ. “นักการเมืองที่พึงประสงค์ : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานเทศบาลจังหวัดสมุทรสาคร”. **สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. “ดัชนีชี้วัดความเป็นวิชาชีพของผู้สื่อข่าวการเมืองไทย. **วิทยานิพนธ์ปรัชญา**

บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

เสรี เหลือสุขฤกษ์. “พฤติกรรมของผู้นำ และบรรยากาศของธนาคารกสิกรไทยในภาคตะวันออก”.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2538.

สุดใจ ศรีทอง. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา”. **งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.**

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2543.

สมชอบ นิตินจน์. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม”.

การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
2542.

สมพงษ์ ภาณุวัฒน์รังสี. “คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชนใน

อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่”. **สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2554.

สำราญ วัลลภานนท์. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามความคิดเห็น

ของประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา. 2548.

สายันต์ ภากระจำง. “ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย”. **สาร**

นิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,
2551.

5) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

โรงเรียนวัดราชบพิธ. ข้อมูลนักเรียน ปีการศึกษา 2556”. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนวัดราชบพิธ,
2556. (อัดสำเนา).

2.ภาษาอังกฤษ

1) Book

Good, C.V.. **Dictionary of Education**, New York : Mc Graw-Hill, Huitt, W, 2000.

Gordon Allport, **Attitude inc**, Murchison (Ed.) **Handbook of Social Psychology**.
Worecester Mass : Clark University Press, 1985.

Hilgard E.R. **Introduction to Psychology**. New York : Marcourt Brace and world, 1962.

Roger, **Mass Media and Interpersonal Communication**. In **Handbook of
Communication**. Chicago : Rand McNally college Publishing Company, 1973.

Stephen P. Robins, **Essentials of Organization Behavior**. New Jersey : Prentice Hall, 1994.

Taro Yamane, **T Statistics**. An introductory (2nd ed). New York : Harper & Row, 1967.



แบบสอบถาม

เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการปฏิบัติงาน

3. ขอให้นักเรียนทุกคนได้ตอบแบบสอบถาม ตามสภาพความเป็นจริง โดยคำตอบของนักเรียนจะนำไปสรุปผลการศึกษาค้นคว้าในลักษณะภาพรวมไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อนักเรียนหรือผู้อื่น ทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่ประการใด หากแต่จะเป็นประโยชน์ต่อข้าราชการทางการเมืองต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนด้วยดี และขออนุโมทนาเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พระครูวินัยธร อภิชาติ อภิชาติ (สินทรัพย์เพิ่ม)

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน เพียงข้อละ 1 คำตอบ

1. ผลการเรียน

- () 1. เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1.00 – 1.59
- () 2. เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 2.00 – 2.59
- () 3. เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.00 – 3.59
- () 4. เกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.00

2. ระดับชั้นการศึกษา

- () 1. มัธยมศึกษาปีที่ 4
- () 2. มัธยมศึกษาปีที่ 5
- () 3. มัธยมศึกษาปีที่ 6



ตอนที่ 2 คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาว่าข้อความต่อไปนี้แล้วพิจารณาตามความเป็นจริงโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ทัศนะของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์ให้เลือกตอบดังนี้

- ระดับ 5 คะแนน หมายถึง ท่านมีทัศนะต่อนักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 คะแนน หมายถึง ท่านมีทัศนะต่อนักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 คะแนน หมายถึง ท่านมีทัศนะต่อนักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง ท่านมีทัศนעותักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
 ระดับ 1 คะแนน หมายถึง ท่านมีทัศนעותักการเมืองที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อที่	คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์	ระดับทัศนעותักการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
0	ด้านคุณธรรมและจริยธรรม			✓		
00	ด้านบุคลิกภาพ				✓	

อธิบาย

ตัวอย่างข้อ 0 แสดงว่า ได้มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนעותักการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

ตัวอย่างข้อ 00 แสดงว่า ได้มีคุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์ตามทัศนעותักการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับน้อย

ข้อที่	คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์	ระดับทัศนעותักการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม						
1	เป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักประชาชน					
2	เป็นผู้นำทางศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในความถูกต้อง ไม่ประพฤติผิดจากจารีตประเพณี ที่ดีงาม					
3	กระทำการใด ๆ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนแก่งาน					
4	เป็นผู้อาสาสมัครเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่เป็นการหาเลี้ยงชีพ ไม่แสวงหา					

	ผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว ไม่รับสินบนทุกชนิด					
5	กระทำการใด ๆ ด้วยความซื่อตรง ไม่คดโกง โปรงใส สามารถตรวจสอบได้					
6	มีอุดมการณ์ ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด					
7	มีความยุติธรรม ไม่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของพรรคพวก ญาติพี่น้องตน					
8	ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ประชาชนได้รับทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ					
9	ไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น					

ข้อที่	คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์	ระดับทักษะ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (ต่อ)						
10	ประพฤติตนห่างจากอบายมุขไม่ดื่มสุราจนครองสติไม่ได้ หรือดื่มเป็นประจำ ไม่เจ้าชู้ ไม่เล่นการพนันต่าง ๆ เช่น หวย ไฟ					
11	ไม่ประกอบอาชีพผิดจารีตประเพณีและกฎหมายไม่ประกอบอาชีพผิดจารีตประเพณีและกฎหมาย					
2) ด้านบุคลิกภาพ						
1	รักษาคำพูด มีสำนึก พุดจริงทำจริง พุดจาไพเราะถูกกาลเทศะ					
2	มีวาจาที่อ่อนทลาย สุภาพเรียบร้อย					
3	ไม่ใช้วาจาที่ไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลอื่น					
4	ใช้คำพูดเหมาะสมต่อบุคคลต่อสถานที่และถูกกาลเทศะ					

5	กระตุ้น ชักจูงประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในจารีตประเพณี และศีลธรรมอันดีงามของชุมชน					
6	พุดจาแนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์					
7	มีความละเอียดในการทำความชั่วและความทุจริต					
8	เกรงกลัวในการกระทำความชั่วและความทุจริตต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและประชาชนโดยทั่วไป					
9	มีความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบากของงาน					
ข้อที่	คุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์	ระดับทักษะ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
2) ด้านบุคลิกภาพ (ต่อ)						
10	อดทนต่ออุปสรรคทั้งหลาย ตลอดทั้งความเข้าใจผิดและความไม่สุจริตต่าง ๆ ที่คนอื่นมีต่อตน					
11	ทำงานบริการประชาชนด้วยความเอาใจใส่ ฝักใฝ่ในงาน หมั่นเพียรพยายามและพิจารณาด้วยเหตุผล					
3) ด้านมนุษยสัมพันธ์						
1	มีความเมตตา ปราถนาที่จะให้ประชาชนมีความสุข					
2	มีความต้องการคิดหาหนทางช่วยให้ประชาชนที่ประสบความทุกข์ให้พ้นจากความทุกข์					
3	เอาใจใส่คิดหาหนทางแก้ปัญหาให้กับประชาชน					
4	มีความสุขุมเยือกเย็น รอบคอบ ทำกิจการต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง					
5	มีความจริงใจต่อประชาชน					
6	ไม่เป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยมเชื่อถือไม่ได้					
4) ด้านความเป็นผู้นำ						
1	ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา					

	และ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน					
2	เป็นตัวอย่างที่ดีปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ของชุมชน					

ข้อที่	คุณลักษณะของนักรการเมืองที่พึงประสงค์	ระดับทักษะ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
4) ด้านความเป็นผู้นำ (ต่อ)						
3	รู้จักอุปการะ ทำคุณประโยชน์แก่บุคคลอื่น นึกถึงประโยชน์ของบุคคลอื่นเป็นที่ตั้ง					
4	ให้ความอนุเคราะห์บริการประชาชนด้วยความเต็มใจอย่างเสมอภาคกัน					
5	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของที่สมควร ให้ปันแก่ประชาชนที่ควรได้รับการแบ่งปัน					
6	เป็นคนไม่ถือตัว ไม่ถือยศศักดิ์ เข้ากันได้กับประชาชนในชุมชน					
7	เสียสละ อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณะ ประโยชน์แก่ประชาชน					
8	สนับสนุนคนดี เป็นปฏิปักษ์ต่อความชั่ว สนับสนุนการทำความดีต่อต้านการทำความชั่ว					
9	แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
10	ดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในหมู่ประชาชนในชุมชน					
11	รับเรื่องร้องทุกข์ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน					
12	ละเว้นการคบหาสมาคมหรือให้การสนับสนุนบุคคลซึ่งมีความประพฤติผิดกฎหมายหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ					

ข้อที่	คุณลักษณะของนักการเมืองที่พึงประสงค์	ระดับทักษะ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
5) ด้านการปฏิบัติงาน						
1	มีสติตลอดเวลาต่อหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ลืมหืมหรือละเลยต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตน					
2	เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
3	ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตตั้งอยู่บนพื้นฐานจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม					
4	จัดสรรงบประมาณอย่างเป็นกลางและทั่วถึง					
5	ประสานงานกับทุกฝ่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ					
6	เอาใจใส่ช่วยเหลือแก้ปัญหาของประชาชนจัดให้มีบริการสาธารณะอย่างเป็นธรรม ทั่วถึงอย่างจริงจัง					
7	เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ					
8	รับฟังและนำข้อเสนอ ข้อเรียกร้องของประชาชนไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง					
9	ใช้เวลาเหมาะสมในการปฏิบัติงานบริการได้อย่างรวดเร็ว					
10	ปฏิบัติงานด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรไมตรีต่อประชาชนผู้มารับบริการ					
11	ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน					
12	จัดทำแผนโครงการมีการลงประชาคมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองตามทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

ขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
 นักการเมืองตามทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชพิพิธ เขตพระนคร
 กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์
 ด้านความเป็นผู้นำ และด้านการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ข้อเสนอแนะ.....

2) ด้านบุคลิกภาพ

ข้อเสนอแนะ.....

3) ด้านมนุษยสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะ.....

4) ด้านความเป็นผู้นำ

ข้อเสนอแนะ.....

5) ด้านการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ.....

ขอเจริญพรและอนุโมทนาแก่ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน